

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

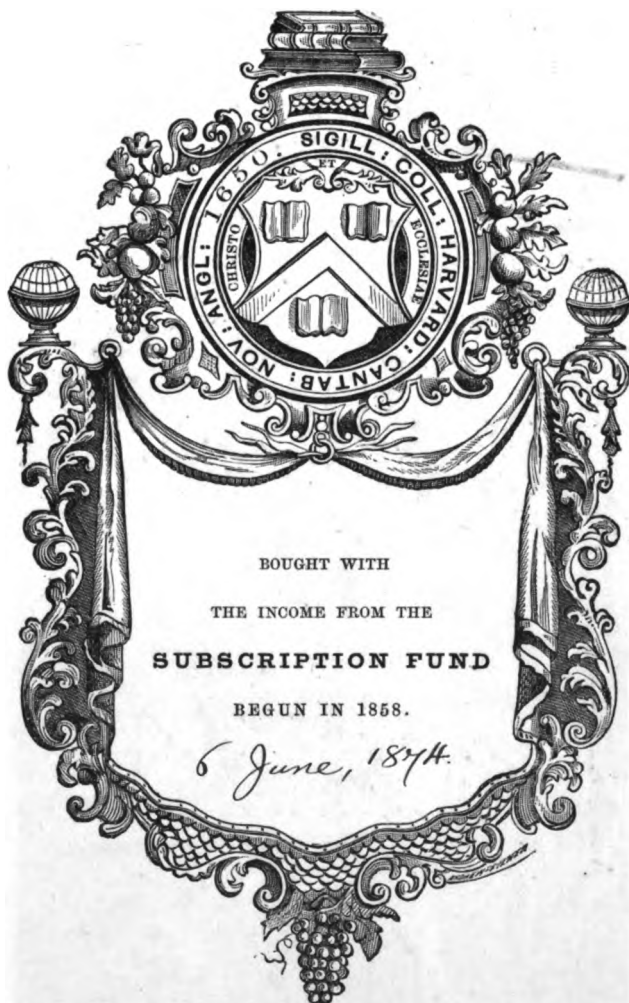
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

122
272 43. 580. 300

Specimens of Lettish Popular Poems.

©

ПАМЯТНИКИ

ЛАТЫШСКАГО НАРОДНАГО ТВОРЧЕСТВА

СОВРАНЫ И ИЗДАНЫ

Иваномъ Спрогисомъ

Ivan Sprugis.

В ИЛ^ьНА

Печатня Виленскаго Губернскаго Правленія .

1 8 6 8

~~27243.12~~

27243.580.300

✓

1874, June 6.
Subscription Fund.

Дозволено Цензурою. 17 Декабря 1868 года. Г. Вильна.

Мысль — заняться собираніемъ *памятниковъ Латвийскаго народнаго творчества*, съ цѣлью сдѣлать ихъ извѣстными русскому обществу, была давнишнимъ нашимъ желаніемъ. Но только въ 1866 году представилась намъ возможность заняться этимъ дѣломъ. Находясь въ то время на родинѣ — на границѣ трехъ губерній Лифляндской, Курляндской и Витебской, мы приступили къ собиранію Латвийскихъ пѣсень (1) въ этихъ мѣстахъ, и по преимуществу въ окрестностяхъ мѣзан Стукмансгофъ и древняго замка Конопноса (2). Этотъ нашъ трудъ увѣнчался успѣхомъ: въ разныхъ Латвийскихъ деревняхъ намъ удалось записать болѣе 900 пѣсень, почти исключительно состоящихъ изъ *четыреехъ стиховъ*. Изъ этого собранія значительная часть записана нами отъ нашей матери, природной Латвики.

Лучшія изъ собранныхъ пѣсень мы первоначально думали помѣстить, ради ихъ ученаго интереса, въ «Виле-

скомъ Вѣстникѣ», для чего и обратились съ предложеніемъ къ тогдашнему его редактору А. И. Забѣлину, отъ котораго и получили полное согласіе. Съ этою цѣлью была написана особая статья, которую, въ видѣ предисловія къ собраннымъ нами пѣснямъ, мы помѣстили въ 218 № «Виленаго Вѣстника» за 1866 годъ. Равнымъ образомъ, значительная часть пѣсень также уже была набрана. Но неожиданная, быстрая перемена редакціи «Виленаго Вѣстника» положила этому дѣлу конецъ.

Въ 1867 году мы опять имѣли случай побывать на родинѣ и снова заняться собираніемъ тѣхъ же пѣсень. И на этотъ разъ трудъ не остался безъ успѣха: мы успѣли записать до 600 пѣсень — тѣхъ же *четыреехъ стиховъ* и болѣе 50 загадокъ. Такимъ образомъ, первоначальное наше приобрѣтеніе, выгнѣтъ съ настоящимъ, составило 1550 пѣсень и 50 загадокъ.

Обладая такимъ значительнымъ за-

(1) Опираясь на то соображеніе, что Латвийская пѣсня заключаетъ въ себѣ самый разнообразный и самый богатый матеріалъ для изученія Латвийской народной жизни, — затѣвъ, имѣя въ виду еще то обстоятельство, что пѣсня время отъ времени все болѣе и болѣе терается, гибнетъ, — мы обратили вниманіе только на ея собираніе. Записываніе же другихъ памятниковъ Латвийской народной словесности, какъ-то: сказокъ, легендъ, пословицъ, загадокъ, разныхъ народныхъ суевѣрій, повѣрій, историческихъ преданій, которыхъ (особенно, сказокъ) хранится въ устахъ народа довольно значительный запасъ, и которыми, по свойству ихъ болѣе обобщенности, грозитъ меньшая опасность отъ истребленія, — мы оставляемъ до болѣе удобнаго времени и случая.

(2) т. е. *Конопноса* — по древнему мѣстному употребленію. Латвиши всѣ доселѣ называютъ этотъ замокъ — *Кокнесе, Kohknese*, что собственно значитъ: *мѣсто сноски, сѣза дерева, дровъ*. Какъ въ древнія времена, такъ и нынѣ около Конопноса происходитъ значительный сплавъ дровъ по Двинѣ въ Ригу. Вѣроятно отсюда родилось и самое названіе замка.

пасомъ пѣсенъ, мы почли за лучшее издать ихъ особымъ *Сборникомъ*, для чего и обратились за матеріальнымъ содѣйствіемъ къ б. Попечителю Виленскаго Учебнаго Округа Тайному Совѣтнику Ивану Петровичу Корнилову. По его ходатайству (да будетъ намъ здѣсь позволено вспомнить словомъ живой благодарности его горячее сочувствіе къ нашему труду!) намъ было отпущено б. Главнымъ Начальникомъ Сѣверо-западной Руси Графомъ Э. Т. Барановымъ изъ суммы 15 тысячъ, «на полезныя изданія и ученыя командировки въ Сѣверо-западной Руси», въ видѣ пособия—350 рублей.

Пока шли предварительныя работы по изданію, мы получили отъ разныхъ своихъ знакомыхъ и друзей еще весьма значительный запасъ пѣсенъ—*четырехстиший*, собранныхъ ими въ тѣхъ же мѣстахъ, гдѣ были записаны и наши. Изъ числа 500, такимъ образомъ, вновь пріобрѣтенныхъ нами пѣсенъ, значительная часть принадлежитъ двумъ православнымъ священникамъ—*Боконоскому В. В. Окнову* и *Менгельгофекому И. И. Лійцу*, и, наконецъ, студенту Петербургскаго университета *Ю. Кузнецову* (1).

Эта новая прибавка пѣсенъ, потребовавшихъ разборки и соединенія въ одно цѣлое съ другими пѣснями, равно

особеннаго рода трудности по корректурнымъ работамъ, простоявшимъ отъ незнакомства наборщиковъ съ Латышскимъ языкомъ и не привыкшихъ къ новой системѣ Русско-латышской азбуки,—были главнѣйшими причинами того, что выходъ настоящаго Сборника значительно замедлился.

Сдѣлавъ эти необходимыя предварительныя замѣчанія, мы считаемъ нужнымъ изложить свой взглядъ на слѣдующіе важнѣйшіе вопросы—вопервыхъ: въ какой степени было развито употребленіе Латышской пѣсни въ древности и каково оно въ настоящее время; во-вторыхъ: есть ли между Латышскими пѣснями пѣсни историческія, и въ третьихъ: въ чемъ заключается особенность Латышскаго поэтическаго генія.

Что Латышская пѣсня была въ большомъ уваженіи еще въ глубокой древности, объ этомъ одинаково свидѣлствуютъ—древнее народное преданіе, и сохранившіеся доселѣ въ устахъ народа пѣсни (см., между прочимъ, въ нашемъ Сборникѣ отдѣленіе «о пѣніи», стр. 195—200). Основываясь на этихъ двухъ данныхъ, можно подумать, что вся жизнь древняго Латыша была *одною непрерывною пѣсней*. Тогда все начиналось и сопровождалось пѣніемъ. Пѣли молодые, пѣли старые; пѣли въ

(1) Число всѣхъ пѣсенъ, окончательно вошедшихъ въ нашъ Сборникъ, за исключеніемъ дублетовъ, составляетъ 1857. При этомъ считаемъ необходимымъ упомянуть, что въ нашемъ собраніи пѣсенъ, при сравненіи ихъ съ пѣснями, собранными и изданными, также въ видѣ особаго Сборника, *Нѣмецкимъ Обществомъ Латышскихъ Друзей*, въ г. Митавѣ 1844 году, оказалось весьма значительное количество ихъ совершенно тождественныхъ съ тѣми; но мы нерѣшились ихъ выбросить, чтобы чрезъ то не лишить, какъ самой *мѣстности*, гдѣ производилось наше записываніе, принадлежащихъ ей пѣсенъ, такъ равно и русской публики возможности ознакомиться съ наибольшимъ количествомъ Латышскихъ поэтическихъ произведеній.

будни и праздники; пѣли за работою и во время отдыха. И пѣсня эта была такъ обширна, что обнимала весь міръ Латыша. Не было ни одного предмета въ Латышскомъ хозяйственномъ быту, даже въ кругу отвлеченныхъ понятій древняго Латыша, который бы не былъ обставленъ поэтическими образами. Такъ, земля, море, озеро, рѣка, дождь, снѣгъ, туманъ, вѣтеръ, гора; деревья: дубъ, липа, сосна, черемха и проч.; травы, цвѣты, ягоды, домашнія растенія, какъ то: напоротникъ, метелка, земляника, брусника, рожь, ячмень, ленъ, капуста, картофель, и т. дал.; предметы изъ царства животнаго: рыбы, насѣкомыя, лѣсные и домашнія птицы, лѣсные звѣри и домашнія животныя: плотица, щука, пчела, муравей, соловей, куропатка, лебедь, кукушка, пѣтухъ, курица, медвѣдь, волкъ, лось, бѣлка, куница, конь, корова, овца, коза, свинья, собака, кошка, и т. дал.; самъ человѣкъ: его рожденіе, младенчество, молодость, возмужалость, старость и смерть; его родственныя отношенія: отецъ, мать, сынъ, дочь, братъ, сестра, мачиха, невѣстка, доверь, и проч.; его общественное положеніе: царь, бояринъ, господинъ, староста, крестьянинъ, работникъ, хозяинъ и т. дал.; его занятія: посѣвъ, жатва, молотба, пряденье, вышиванье, молотье, рубанка, сапоги, кафтанъ, столъ, стулъ, изба, и т. под.; небо, небесныя свѣтила: солнце, луна, звѣзды, вечерняя и утренняя звѣзды; міръ сверхчужденный, предметы мифологическіе: богъ, божья сыновья, богиня счастья (лайме), богиня несчастья (нелайме), богиня—мать тѣсовъ (межа-мате), богиня—мать мертвецовъ (вело-мате), дочери солнца, и т. дал. Всѣ эти предметы, и безконечно многіе имъ подобныя, служили

для древняго Латыша, или лучше сказать, Латышки (потому что почти всѣ пѣсни происходятъ отъ ея лица) неисчерпаемою темою для поэтического вдохновенія и воспроизведенія народной пѣсни. Со всѣми этими предметами древняя Латышка ведетъ свою задушевную бесѣду; она смѣется, плачетъ съ ними, сѣтуетъ о своемъ завѣтномъ горѣ, проситъ у нихъ совѣта, помощи, добивается у нихъ будущаго. И приведенные предметы ни мало не отказываются принять участіе въ ея задушевной бесѣдѣ. Такъ, кукушка кукуетъ—сколько лѣтъ жить Латышкѣ, а полетомъ своимъ знаменуетъ—куда увезетъ ее суженый; синица приноситъ печальную вѣсть о томъ, что «милый братъ» ея пойдетъ на войну; конь погибшаго на войнѣ всадника приноситъ молодой женѣ, плачущей и вопрошающей у него—«куда дѣвался всадникъ?»,—такой отвѣтъ:

Тамъ остался всадникъ,
Гдѣ лежать мужи, какъ дубы,—
Гдѣ изъ сабель складываютъ костры,
Изъ шапокъ мечутъ стоги....
Не прошло и часу времени,
Двѣ рѣки потекли кровью,
Двѣ рѣки потекли кровью,
А третья горькими слезами!...»

Солнышко, на спросъ пастушки:

Гдѣ медлило, что рано не взошло?

Даетъ дружескій отвѣтъ:

Я медлило за горою, согрѣвая сироту.

И такъ далѣе.—

Но когда же, поневолѣ рождается здѣсь вопросъ, было у Латышей это счастливое время поэзіи? Судя потому, что большая часть сохранившихся доселѣ въ устахъ народа пѣсенъ и другихъ памятниконъ народной словесности, носить на себѣ отпечатокъ понятій языческихъ, можно почти съ совершенною увѣренностью допустить, что это вре-

ма, главѣйшимъ образомъ, относится къ той отдаленной, доисторической эпохѣ Латышской жизни, когда Латышская земля была еще совершенно свободна отъ нашествія иноземныхъ завоевателей. Тогда, станемъ снова продолжать нашу мысль словами древняго народнаго преданія, Латыши жили счастливѣе, чѣмъ нынѣ. Тогда все казалось полнымъ жизни и счастья: и небо было яснѣе, и солнце теплѣе, и воздухъ казался благорас-твореннѣе; земля отличалась бѣльшимъ плодородіемъ, жатвы были изобильнѣе; процвѣтали промыслы пчеловодства, скотоводства и т. под.; вся чистая, дѣвственная природа, въ безконечномъ разнообразіи своихъ предметовъ, казалось, простерла тогда къ людямъ свои мирныя и полныя любви объятія. Самъ богъ, въ образѣ древняго старца, ходилъ по землѣ, освѣщая ее прикосновеніемъ своихъ божественныхъ стопъ; сама богиня счастья (лайме) обитала между людьми, распредѣляя между ними свои дары счастья. Тогда для Латышей, въ маломъ образѣ, былъ свой *золотой, идиллическій вѣкъ*.

Но съ тѣхъ поръ, какъ на Латышскую землю спустился злой рокъ—въ образѣ нѣмецкихъ рыцарей завоевателей, употребленіе Латышской пѣсни, равно какъ и всѣхъ другихъ поэтическихъ памятниковъ, стало уменьшаться. Это уменьшеніе всегда шло параллельно съ умноженіемъ, въ теченіи цѣлаго ряда вѣковъ, для Латышей сдавливающихъ, тяжелыхъ историческихъ обстоятельствъ. И можно положительно сказать, что въ настоящее время, когда нѣмецкое господство надъ Латышами достигло зенита своего величія, едва ли одна тысячная доля сохранилась изъ того, чѣмъ такъ необъятно богата бы-

ла поэтическая старина Латышей. Теперь есть мѣстности, гдѣ совершенно погибла Латышская пѣсня и другіе памятники. Нынѣ вообще большая рѣдкость услышать пѣніе древнихъ Латышскихъ пѣсень—на крестинахъ, сватьбахъ, во время праздниковъ Рождества, Иванова дня (24 Іюня), во время производства и по окончаніи деревенскихъ работъ.

Если же гдѣ и живетъ еще нынѣ Латышская прародительская пѣсня и неосвѣтъ еще потеряла свое прежнее уваженіе и почетъ, то это у тѣхъ *истыхъ* Латышей, у которыхъ жизнь сохранила еще часть своей первобытной простоты и которые еще не успѣли вкусить отъ плодовъ нѣмецкаго образованія. Здѣсь бываютъ случаи, когда еще какъ бы очутишься среди древней поэтической жизни Латыша: тихо и счастливо повѣетъ тогда на душу идиллическою стариною; тутъ услышишь, какъ иногда въ длинные зимніе вечера старухи, разсѣвшись полукругомъ съ своими прялками около слабо мерцающей лучины, для сокращенія времени, начнутъ разсказывать сказки, загадывать загадки, распѣвать хоромъ пѣсни своей старины. Здѣсь подчасъ еще встрѣтишь, хотя въ маломъ видѣ, то беззабѣтное веселье, то безыскусственное, но радушиное угощеніе земледѣльца, чѣмъ такъ славился въ старину всякій Латышскій домъ—при отправленіи всякаго рода домашнихъ празднествъ, сватебъ, крестинъ, и т. под. Тутъ каждый живетъ своею полною жизнью: желающій пѣть—поетъ, желающій плясать—пляшетъ, желающій выпить—пьетъ вдоволь; всѣмъ просторъ и полная свобода; но при этомъ почти вовсе неизвѣстны пороки описываемыя, безчинія, ссоры и т. под. беспорядоч-

ныхъ явленій. Здѣсь только иногда можно быть счастливымъ свидѣтелемъ, какъ молодая дѣвушка, возвращаясь вечеромъ съ поля работы, стройно запоютъ хоромъ прародительскую пѣсню, пѣсню, отъ которой поневадѣ заговоритъ въ душѣ, а мысль унесется въ далекую даль Латышской старины....

Разсматривая второй вопросъ, т. е., есть ли между Латышскими народными пѣснями — пѣсни *историческія*, должно дать, говоря вообще, отвѣтъ отрицательный. Выше было замѣчено, что самый цвѣтущій періодъ Латышской поэзіи несомнѣнно относится ко временамъ язычества. Но тогда Латыши жили совершенно патріархальною жизнію; отношеніемъ этой жизни не выходили изъ круга домашнихъ требованій и обязанностей. Понятно, что и всѣ предметы, которыхъ въ это время касалось Латышское поэтическое чувство, не выходили изъ предѣловъ этого патріархальнаго, домашнего быта. Въ эту эпоху Латышской жизни могъ развиваться только одинъ родъ поэзіи — родъ поэзіи *лирической*, какъ плодъ непосредственнаго созерцанія природы и выраженія чувства, возбужденнаго и поэтически настроеннаго предметами этой юной, дѣвственной природы. Тѣ изъ немногихъ пѣсенъ, которыхъ, болѣе или менѣе, соответствуетъ характеръ историческій, относятся лишь къ тому общественному явленію жизни, что древніе Латыши *выдавали своихъ дочерей за Русскихъ, Литовцевъ, Пруссовъ и Поляковъ, и обратно — сами женились на ихъ дочеряхъ*. Кромѣ того, земли этихъ народовъ служили для Латышей мѣстомъ убѣжища отъ нѣмецкихъ преслѣдованій на родинѣ.

Далѣе этого предѣла Латышская ис-

торическая пѣсня не развивалась и впослѣдствіи. Но тутъ уже другая причина. Странно было бы утверждать, что древніе Латыши не обладали способностью къ самостоятельному развитію въ одно политическое цѣлое. Походъ въ страну Латышей великаго князя Владимира въ концѣ X вѣка, первоначальный простей фактъ прибытія и поселенія нѣмецкихъ купцовъ у устья Западной Двины въ XII столѣтіи, частыя столкновенія съ Литовцами, суть тѣ историческія явленія, которыя, при благоприятномъ исходѣ, могли бы дать рѣшительный толчокъ къ пробужденію въ древнихъ Латышахъ перваго объединяющаго политическаго сознанія. Но въ то время, когда едва упало на ихъ патріархальную почву это сѣмя новой исторической жизни, скромные нѣмецкіе купцы превратились въ страшныхъ завоевателей ихъ земли и свободы. Не обладая искусственными средствами защиты, Латыши не могли бороться съ этими опытными и искусными въ военномъ дѣлѣ рыцарями; время отъ времени, они все болѣе и болѣе подпадали подъ нѣмецкую власть и гнетъ; все самобытное и благородное въ ихъ душѣ должно было постепенно стыннуть и гложуть; назначеніемъ ихъ жизни стало отсидѣть одно — исполнять велѣнія своихъ суровыхъ господъ, ходить для нихъ на войну, строить имъ замки, воздвигать города, и т. дал. А отсюда ясно, что при такомъ печальномъ исходѣ дѣла, не оставалось у древнихъ Латышей ничего такого, что могло бы побудить ихъ къ сохраненію въ своей памяти и къ преемственной передачѣ своимъ потомкамъ историческихъ событій. Да и какими утѣшеніемъ и радостью могли отзывать эти событія вѣчнаго страданія въ ихъ

истомленной душѣ?... Нѣтъ! То, что они видѣли вокругъ себя, что постоянно испытывали на себѣ, то имъ во-сто-кратъ легче было забыть и совсѣмъ изгладить изъ своей памяти!...

Разбирая послѣдній—третій вопросъ объ отличительныхъ свойствахъ Латышскаго поэтическаго генія, мы должны сказать, что геній этотъ чрезвычайно оригиналенъ и самобытенъ. Творя свою пѣсню, онъ не любитъ долго останавливаться надъ однимъ опредѣленнымъ предметомъ, чтобы въ строгой логической связи оставить его цѣлымъ рядомъ послѣдовательныхъ мыслей; онъ, такъ сказать, только касается его своимъ поэтическимъ дыханіемъ; онъ, на подобіе пчелы, скользитъ только на его поверхности и улетаетъ тотчасъ, какъ скоро сообщена ему частица его божественной жизни. Оттого-то всѣ Латышскія народныя пѣсни состоятъ почти исключительно изъ *четырёхстишіи* (т. е. изъ четырехъ стиховъ). Но да не подумаютъ, что Латышскія пѣсни, состоящія, по преимуществу, какъ сказано, изъ *четырёхстишіи*, составляютъ не болѣе, какъ *хаосъ* поэтическаго элемента, что Латышскій поэтический геній своею быстро-проходящею лирою хотѣлъ не болѣе, какъ подразнить поэтически настроенное чувство Латыша? Такъ думать было бы весьма ошибочно, да это, наконецъ, противорѣчило бы самой природѣ творящаго генія вообще, который не можетъ не творить полно и развивать своей мысли до конца. Въ хаотическихъ, повидимому, произведеніяхъ Латышскаго поэтическаго генія всегда есть своя послѣдовательность и своя логика. Пусть не думаютъ, что Латышъ запѣвъ о дубѣ, составивъ объ немъ одно *четырёхстишіе*, замолкнётъ, или немедленно

обратится къ другимъ, противоположнымъ дубу предметамъ, къ ястребу, зайцу, ржи, человѣку, солнцу и т. дал., улетитъ въ безконечность безсвязія и разнообразія предметовъ? Нѣтъ! Латышъ запѣвъ о дубѣ, и онъ будетъ пѣть о немъ долго, продолжительно. Кончить онъ одно *четырёхстишіе* о томъ, что „у ясени есть жена, у клена есть жена, а у дуба только нѣтъ“, и оттого „дубъ наклоняется ко всѣмъ луговымъ окраинамъ“ (см. нашъ Сборникъ, стр. 30, пѣсня 2),—является второе *четырёхстишіе*, гдѣ описывается *пышный* ростъ дуба, встрѣчающаго, впрочемъ, на этомъ пути себѣ соперницу въ *листвѣ*, „которая прельщаетъ дубъ“ (тамъ же, стр. 30, п. 3). За вторымъ *четырёхстишіемъ* слѣдуетъ третье, въ которомъ восхваляется способность дуба *пышно* расти, даже „въ топкомъ мѣстѣ“, такъ что „сама пчелка бросаетъ перекладину къ развѣсистому дубу“ (тамъ же, стр. 30, п. 4). Въ четвертомъ *четырёхстишіи* слышится замѣчаніе дубу за то, „зачѣмъ онъ растетъ въ долину?“ Ибо „свиньи, спящія въ долину, обнажаютъ его корень, а дѣвочки, стоящія на горѣ, ломаютъ его вѣтви“ (тамъ же, стр. 30, п. 5). Конечно это *четырёхстишіе*, вдохновенное воображеніе народа рождаетъ новое, пятое *четырёхстишіе*, въ которомъ исчисляются еще причины—почему дубу нельзя расти въ долину: ибо „черезъ него будутъ перелетать пчелы, мимо будутъ проходить пчеловоды“ (тамъ же, стр. 30, п. 6). И такъ далѣе... Какъ свѣтлые капли утренней росы, отражающія въ себѣ восходящее солнце, падаютъ съ языка поющаго народа все пѣсни и пѣсни... вотъ онъ льется быстрымъ потокомъ, ширится, разливаются въ цѣлое море, разра-

станутся въ одну величественную картину поэтическихъ образовъ о *дубъ*. И эта картина есть одна живая мысль, одна широкая идея, поэтически сотканная въ одно цѣлое изъ безконечнаго множества разнообразныхъ, внутренне съ нею связанныхъ и ей подчиненныхъ, мыслей. — Совершенно такому же порядку слѣдуетъ развитіе пѣсни и обо всѣхъ другихъ предметахъ. — Думаемъ, что отсюда ясна для всякаго та мысль, что Латинскій поэтический геній отнюдь не обидѣлъ древняго Латыша отсутствіемъ у него своеобразнаго единства, послѣдственности, и, наконецъ, логики въ его поэтическихъ произведеніяхъ.

Изъ этого объясненія объ отличительныхъ свойствахъ Латинскаго поэтическаго генія уже въ половину становится яснымъ тотъ планъ, которому мы послѣдовали въ наложеніи собранныхъ нами пѣсень. Пѣсни *однородныя*, т. е. относящіеся къ одному предмету, напр. къ дубу, мы ставили въ *одну группу*, стараясь при этомъ расположить ихъ такъ, чтобы пѣсни, сходныя по мысли, даже по самому способу изложенія, стояли *вмѣстѣ*. Въ расположеніи второй части нашего плана, т. е. въ *порядкѣ размѣщенія пяти большихъ отдѣловъ*, изъ которыхъ состоитъ нашъ Сборникъ, мы приняли въ основаніе ту мысль, что человѣкъ сначала сознаетъ окружающіе его *внѣшніе* предметы, а затѣмъ уже переходитъ къ сознанію предметовъ, образующихъ его *внутренній міръ*, *міръ мысли, сужденій, самосознанія*. Но когда человѣкъ достигнетъ высшей степени своего духовнаго развитія и самосознанія, тогда уже начинаютъ зарождаться и развиваться въ немъ

отвлеченныя и самыя высшія представленія о предметахъ *сверхъчужественнаго міра*, или что то же — *понятія о божествѣ* и его *аттрибутахъ*. Принимая во вниманіе этотъ естественный процессъ человѣческаго развитія, равнымъ образомъ, желая расположить и самыя предметы природы въ той градациі, въ какой слѣдуетъ *постепенное пробужденіе и развитіе въ нихъ жизни*, — мы отнесли къ первому отдѣлу предметы изъ *царства неорганическаго*, ко второму — предметы изъ *царства растительнаго*, къ третьему — предметы изъ *царства животнаго*, къ четвертому — *самого человека со всѣми относящимися къ нему понятіями*, и наконецъ, къ пятому отдѣлу — предметы *сверхъчужественнаго міра*. Къ этому послѣднему отдѣлу причислены нами и такіе предметы, которые сами по себѣ, хотя не имѣютъ въ себѣ ничего *отвлеченнаго, необыкновеннаго*, но въ понятіи древнихъ Латышей больше всего играли роль *божества*. Таковыя предметы слѣдующіе: *солнце, луна, утренняя и вечерняя звезды и громъ (пѣрконе)*.

Послѣ вышеизложенныхъ свѣдѣній считаемъ нужнымъ остановиться на нашемъ переводѣ Латинскихъ пѣсень на русскій языкъ.

Во основаніи стихотворнаго размѣра Латинскихъ пѣсень, по свойству Латинскаго языка, требующаго ударенія на первомъ слогѣ въ каждомъ словѣ, лежатъ *хорей* и *дактили*. Но тотъ и другой размѣръ рѣдко встрѣчаются въ ихъ чистомъ видѣ, т. е. такъ, чтобы известная пѣсня состояла или изъ од-

ного хорea или одного дактиля; большею частію они бывають перемѣшаны въ одной и той же пѣснѣ, даже въ одномъ и томъ же стихѣ.

Такъ, каждый стихъ пѣсни свободно читается по *хорею*, если онъ весь, или только частію, состоитъ изъ *двух-сложныхъ* или *односложныхъ* словъ; но чтеніе по этому размѣру тотчасъ прекращается и переходитъ въ *дактиль*, какъ скоро въ стихѣ встрѣчаются слова *трехсложныхъ*, *четырёхсложныхъ* и т. дал. Беремъ для примѣра слѣдующую пѣсню:

Юрас-мате ман вайца:

—Ко дар' веці звейенъкі?

—Тиклус ада, айрес дразе;

То дар' веці звейенъкі! (1).

Здѣсь въ первомъ стихѣ первыя два слова—*юрас мате*, какъ слова *двухсложныхъ*, читаются по *хорею*; но слѣдующія два—*ман вайца*—уже по *дактилю*. Во второмъ стихѣ первыя два слова—*ко дар'*, какъ слова *односложныхъ*, читаются по *хорею*; слѣдующее слово—*веці*—тоже; а *звейенъкі*—уже по *дактилю*. Третій стихъ весь читается по *хорею*, а четвертый стихъ—какъ второй. По этому образцу можетъ быть прочтена всякая другая пѣсня, безъ малѣйшаго опасенія погрѣшить противъ ударенія словъ.

Но кромѣ изложеннаго здѣсь способа чтенія Латышскихъ пѣсней по двумъ размѣрамъ, т. е. хорей и дактилю—въ различныхъ ихъ сочетаніяхъ, есть еще другой способъ: онъ состоитъ въ употребленіи *одного дактиля*. Но только дактиль въ настоящемъ случаѣ выходитъ *смѣшанный*, т. е. *правильный* и

неправильный. Неправильность его (опять такъ называемая особинъ свойствомъ Латышскаго слоударенія) состоитъ въ томъ, что въ каждой стопѣ, вмѣсто обычныхъ *трехъ словъ*—перваго *домаго* и двухъ *короткихъ*, употребляются *четыре* (весьма рѣдко *пять*) слога—первый *домог*, а слѣдующіе три *короткіе*. Подъ размѣръ этого смѣшаннаго дактиля подходятъ всѣ Латышскія пѣсни. Превосходство его предъ двумя вышепомянутыми размѣрами заключается въ томъ, что при чтеніи слышится больше *плавности*, *легкости*, *пріятности для уха*; кромѣ того, при этого рода чтеніи какъ бы ощущается нѣкоторое сходство съ чтеніемъ русскихъ народныхъ пѣсней, размѣромъ для которыхъ, какъ извѣстно, служитъ удареніе голосомъ на слова, заключающія въ себѣ главный смыслъ рѣчи.

Такимъ образомъ, по разсматриваемому способу вышеприведенная пѣсня—*Юрас-мате* и проч., вся читается по *неправильному двухстопному дактилю*. А слѣдующая пѣсня:

Эс савам балинам

Пар уніті сѣву веду,—

Лай палика унітѣ

Вісас ляужу валодінас (2),—

читается по *смѣшанному дактилю*—такимъ образомъ: первый стихъ весь—по дактилю *правильному*; второй стихъ также весь—по дактилю *неправильному*; въ третьемъ стихѣ первыя два слова—*Лай палика*—по дактилю *неправильному*, а послѣднее слово—*унітѣ*—по дактилю *правильному*; четвертый стихъ весь, какъ и второй,—по дактилю *неправильному*.

(1) См. нашъ Сборникъ, стр. 2, пѣсня 2.

(2) См. тамъ же, стр. 7, пѣсня 7.

Подобный образъ весьма легко читается и воѣ прочія пѣсни (1).

Возвращаясь отсюда опять собственно къ переводу Латышскихъ пѣсень на русскій языкъ, мы считаемъ нужнымъ обратить вниманіе читателей, прежде всего, на слѣдующее замѣчательное явленіе.

Въ глубокую старину, когда (въ чемъ нѣтъ сомнѣнія) составлена большая часть Латышскихъ пѣсень, Латыши, какъ всякій другой патриархальный народъ, не знали ни какихъ строгихъ грамматическихъ правилъ и опредѣленныхъ формъ мысленія; мысли и чувства ихъ выражались въ самыхъ нестѣсненныхъ, игривыхъ формахъ и оригинальныхъ сочетаніяхъ. Древнее Латышское поэтическое міросозерцаніе, главнѣйшимъ образомъ, выражалось въ формѣ *прошедшаго времени*, которую, однакожъ, въ чрезвычайномъ множествѣ случаевъ соотвѣтствуетъ *настоящее*, *нѣрѣдко* и *будущее* время. Этого, по видимому, странный пріемъ міросозерцанія, безъ сомнѣнія, вызывало господствовавшее надъ другими способностями души чувство древняго Латыша, чувство, для котораго всякое дѣйствіе, въ формѣ *прошедшаго*, *совершившагося*, гораздо *легче*, *нагляднѣе* и *удобнѣе* представлять, чѣмъ въ формѣ *настоящаго*, только еще *совершающа-*

юся, или въ формѣ *будущаго*, только еще *имѣющаго совершиться*. Вотъ почему въ такомъ изобиліи въ Латышскихъ пѣсняхъ разсыяно прошедшее время и весьма часто совершенно въ тождественномъ значеніи переплетено съ настоящимъ и будущимъ временами и съ повелительнымъ наклоненіемъ. Объяснимъ все это примѣрами. Возьмемъ, во первыхъ, пѣсни того разряда, гдѣ *есть* глаголы—*прошедшаго* времени, и гдѣ, какъ сказано выше, чувствуется настоятельная необходимость передать ихъ въ переводѣ *настоящимъ* временемъ. Для примѣра беремъ пѣсню о папоротникѣ (2), которая въ подлинникѣ читается такъ:

Віса зѣле нозѣде,
Папардѣте вѣн не зѣде;
Папардѣте нозѣде
Паша Яню вакара.

Здѣсь глаголь—*нозѣдетъ*, *зѣдетъ*—*отцвѣсти*, *цвѣсти*—вездѣ употребленъ въ формѣ *прошедшаго* времени; поэтому, если въ переводѣ сохранить эту форму, то получится слѣдующій—*буквальный*, но *несообразный* переводъ:

Всякая трава отцвѣтала (или цвѣла)
Не цвѣлъ только папоротникъ;
Папоротникъ отцвѣталъ (или цвѣлъ)
Въ самый Ивановъ вечеръ.

Ясно, что тутъ дѣло идетъ не о *совершившемся* дѣйствіи цвѣтенія папорот-

(1) Высказавъ здѣсь наши замѣчанія касательно стихотворнаго размѣра въ Латышскихъ пѣсняхъ, мы отнюдь не утверждаемъ той мысли, будто Латышскій народъ—творецъ этихъ пѣсень, *сознательно* слѣдовалъ которому либо изъ вышеуказанныхъ нами размѣровъ (такое сознаніе невозможно ни у одного младенчества народа, слѣдовательно и у древнихъ Латышей); нашими замѣчаніями мы хотѣли указать только на то, чему, по нашему мнѣнію, *безсознательно*, въ силу особеннаго свойства Латышскаго слоюдаренія, слѣдовали древніе творцы Латышскихъ пѣсень. Мы охотно допускаемъ и ту мысль, что, быть можетъ, послѣ насъ другіе откроютъ болѣе ясныя и опредѣленные законы, которымъ подчинился размѣръ древняго Латышскаго стихосложенія.

(2) См. нашъ Сборн., стр. 55.

ника, а о прѣтеніи его вообще, чему уже соответствуетъ форма *настоящаю* времени; поэтому, ни мало не она-саясь потрѣбнѣть противъ истины смысла въ разсматриваемой пѣснѣ, мы употребили для нея другой, болѣе сообразный переводъ, который читатель и найдеть въ нашемъ Сборникѣ.

Подобнымъ же образомъ переведены нами и всѣ прочія пѣсни этого разряда (1). По причинѣ ихъ весьма значительнаго количества въ нашемъ Сборникѣ (не менѣе 200), не приводимъ ихъ цитать.

Теперь слѣдуетъ другой родъ пѣсенъ, гдѣ *прошедшее* время, стоящее въ непосредственной связи съ настоящимъ и будущимъ временами, и повелительнымъ наклоненіемъ, должно быть передано въ переводѣ *настоящимъ* временемъ. Для объясненія беремъ слѣдующій прикѣръ: пѣсня о травѣ-метелкѣ (2).

Кура смѣлга купла ауга,
Таі расіня ілгі стѣв;
Кура мейта гразна гѣя,
Та—атрайша лигавіня.

Здѣсь въ первомъ стихѣ глаголѣ—*аугт*—*расти*—стоитъ въ прошедшемъ времени; во второмъ стихѣ—*стѣвет*—*стоять*, *держаться*,— въ настоящемъ времени; въ третьемъ стихѣ—*йт*—*ид-*

ти—*идти* въ прошедшемъ времени; въ четвертомъ же—последнемъ стихѣ глаголѣ—*бѣт*—*быть*, въ видѣ скрытой связи, стоитъ въ будущемъ времени. Вотъ каковъ былъ бы переводъ этой пѣсни, если бы сохранить подлинную форму обозначенныхъ здѣсь глаголовъ:

Которая метелка пушисто росла,
На той долго стоитъ роса;
Которая дѣвица гордо ходила,
Та (будетъ) суженая вдовца.

Очевидно, что тутъ самый смыслъ рѣчи требуетъ превращенія двухъ *прошедшихъ* временъ въ *настоящее* время, какъ это и сдѣлано нами въ Сборникѣ.

Еще прикѣръ въ этомъ же родѣ:

Стайга лѣны, бѣлелінь,
Па лѣная ланіаим:
Тур гулея тауту мейта,
Айз абелес, лѣная (3).

Буквальный переводъ этой пѣсни:

Ходи тихонько, братецъ,
По листикамъ липняка:
Тамъ спала суженая,
За яблонью, въ липнякѣ.

Опять ясно, что тутъ форма прошедшаго времени глагола „спала“ должна быть передана въ переводѣ настоящимъ временемъ, и тогда эту пѣсню будемъ читать въ такой, осмысленной формѣ:

(1) При этомъ не можемъ не сдѣлать замѣчанія, что часто весьма трудно рѣшить: слѣдуетъ ли при переводѣ, въ данномъ случаѣ, вездѣ прибѣгать къ *настоящему* времени, или сохранить форму глаголовъ подлинника? Тутъ могутъ быть колебанія. Знакомые съ Латышскимъ языкомъ замѣтатъ ихъ въ нашемъ переводѣ. Дѣйствительно, во многихъ пѣсняхъ (число которыхъ также не менѣе 200) разсматриваемаго рода нами удержана форма глаголовъ подлинника, хотя, безъ ущерба смыслу рѣчи, она могла бы быть передана также *настоящимъ* временемъ. Но колебанія совершенно естественное явленіе тамъ, гдѣ нѣтъ еще никакихъ научныхъ руководящихъ правилъ, гдѣ нѣтъ еще никакого научнаго критеріума, и гдѣ единственнымъ руководствомъ служить пока одно *непосредственное ощущеніе*...

(2) См. нашъ Сборн., стр. 55, пѣсня 1.

(3) См. тамъ же, стр. 38, пѣсня 29.

Ходи, братецъ, тѣхонько
По лѣсткамъ липняка:
На нихъ спитъ суженая,
За яблонью, въ липнякъ.

Пѣсенъ этого рода, гдѣ *прошедшее* время, сливаясь съ *настоящимъ* и *будущимъ* временами, и повелительнымъ наклоненіемъ, переведено *настоящимъ*, — въ нашѣмъ Сборникѣ чрезвычайно много, такъ что ихъ можно встрѣтить, даже по нѣскольку разъ, на каждой страницѣ; но этой причинѣ цитировать ихъ всѣхъ нѣтъ никакой возможности.

Есть въ нашѣмъ Сборникѣ нѣсколько десятковъ и такихъ пѣсенъ, гдѣ *прошедшее* время, стоящее въ связи съ различными временами, должно быть передано въ переводѣ *будущимъ* временемъ. Приведемъ примѣръ:

Аукле мейту, мѣталынь,
Мет дѣлію пасолѣ:
Дризак мейта малті гѣя,
Не дѣлія лгавіня (1).

Здѣсь въ первомъ стихѣ глаголѣ — *ауклет* — *убаюкивать*, *ростить*, *воспитывать*, — а во второмъ — *мест* — *бросать*, — употребленъ въ повелительномъ наклоненіи; но въ третьемъ стихѣ глаголѣ — *мет* — *идти* — стоитъ въ прошедшемъ времени. Если бы сохранить въ переводѣ эту послѣднюю форму глагола, то мы получили бы слѣдующій несообразный переводъ разбираемой пѣсни, а именно:

Убаюкивай дочку, матушка,
Бросай сына подъ скамью:
Дочка скорѣ ходила молоть,
Чѣмъ молодая невѣстка.

Ясно, что, по ходу мысли, глаголѣ въ двухъ послѣднихъ стихахъ долженъ

быть переведенъ *будущимъ* временемъ, какъ это и сдѣлано нами.

Встрѣчаются въ нашѣмъ Сборникѣ еще особаго рода пѣсни, гдѣ *настоящее* время, по ходу рѣчи, необходимо перевести *прошедшимъ*.

Выписываемъ примѣръ:

Мейтас, дусму не турат,
Эс то тишѣ не дарію:
Кумеліныс, данподамс,
Влец рѣжу дѣрвіня (2).

Здѣсь въ первомъ стихѣ глаголѣ — *турет* — *держатъ* — стоитъ въ повелительномъ наклоненіи; во второмъ стихѣ — *дарит* — *дѣлать* — въ прошедшемъ времени; въ третьемъ стихѣ — *данодит* — *пласать* — въ настоящемъ причастіи; въ четвертомъ стихѣ — *плѣсит* — *оскакивать* — въ настоящемъ времени.

Удержавъ настоящія формы глаголовъ *водичника*, мы получили бы слѣдующій буквальный, но несообразный переводъ:

Не гнѣвайтесь, дѣвцы,
Я сдѣлалъ это нечаянно:
Мой конь игралъ,
Вскакиваетъ въ вашъ розовый
цвѣтникъ.

Ясно, что тутъ, въ послѣднемъ стихѣ, форму глагола „вскакиваетъ“ необходимо замѣнить формой *прошедшаго* времени — „вскочилъ“, какъ это и найдеть читатель въ нашѣмъ Сборникѣ.

Въ заключеніе упомянемъ еще о тѣхъ, впрочемъ, весьма немногихъ пѣсняхъ нашего Сборника, гдѣ, по ходу рѣчи, *настоящее* время необходимо перевести *будущимъ*. Вернемъ слѣдующій примѣръ:

(1) См. нашъ Сборникъ, стр. 140, пѣсня 39.

(2) См. тамъ же, стр. 120, пѣсня 29.

Ше нацѣт, бѣлелѣнѣ,
 Ше масіно ѣдвѣм;
 Ше ір вѣна купла лѣпа,
 Ше карам ѣмавінос.

Здѣсь въ первомъ стихѣ глаголь—*найт*—*приходить*—употребленъ въ повелительномъ наклоненіи; во второмъ—*подѣт*—*отдать*—въ прошедшемъ времени; въ третьемъ—*бѣт*—*быть*—въ настоящемъ времени; въ четвертомъ—*карт*—*отсылать*—тоже въ настоящемъ времени. Сохраняя всѣ настоящія формы глаголовъ, мы получимъ слѣдующій несообразный переводъ:

Сюда идите, братья,
 Сюда мы отдали сестрицу;
 Здѣсь—густолиственная лѣпа,
 Здѣсь вѣсимъ (или—развѣшива-
 емъ) узды.

Ясно, что, по ходу рѣчи, глаголь въ послѣднемъ стихѣ долженъ быть превращенъ при переводѣ въ *будущее* время, какъ это и сдѣлано въ Сборникѣ.

Этими главнѣйшими примѣчаніями мы и окончимъ наши замѣтки о нашемъ переводѣ пѣсенъ.

Все доселѣ сказанное въ предисловіи къ нашему Сборнику пѣсенъ, есть, такъ сказать, только *отъиншее*, объясняющее, главнѣйшимъ образомъ, историческую судьбу памятниковъ Латышскаго творчества, духъ и особенности Латышскаго поэтическаго гения. Но читатель ожидаетъ большаго; ему хотѣлось бы видѣть въ нашемъ введеніи подробное изложеніе содержанія пѣсенъ, имѣть предъ глазами, такъ сказать, живую картину, въ которой яркими красками отобразилась бы вся жизнь древняго и современнаго Латыша—такъ, какъ она рисуется въ пѣсняхъ. Помимо этого, читателю пріятно было бы видѣть нашъ Сборникъ обставленный учеными при-

мѣчаніями и объясненіями. Все это такъ! Мы вполне это понимаемъ и совершенно съ этимъ согласны. Скажемъ даже больше: это было нашимъ неперемѣннымъ желаніемъ еще въ то время, когда мы только-что приступали къ изданію настоящаго Сборника. Тогда нами даже было написано значительное число довольно обширныхъ примѣчаній, въ которыхъ, главнѣйшимъ образомъ, объяснялись тѣ народные обычаи и нравы, на которые встрѣчаются указанія въ пѣсняхъ. Но большой запасъ матеріала, описание, что пространное введеніе съ примѣчаніями въ самую тѣсноту пѣсенъ, слишкомъ распространить изданіе, превышающее наши силы и матеріальныя средства,—все это побудило насъ издать нашъ Сборникъ въ настоящемъ его скромномъ видѣ.

Въ заключеніе мы должны сдѣлать нѣсколько оговорокъ.

На страницѣ 73 Сборника, по поводу словъ пѣсни: „Я увидѣлъ божьего сына“, сдѣлано слѣдующее примѣчаніе: „т. е. сына *перуна*. См. подробное объясненіе въ предисловіи, отд. V“. На это примѣчаніе сдѣлано еще съ десятокъ ссылокъ тамъ, гдѣ, до V отдѣла, встрѣчаются слова: „богъ“, „божьи сыновья“. Придавая всѣмъ этимъ понятіямъ (т. е. „богъ“, „божьи сыновья“) вообще значеніе мифологическое, мы просимъ читателей, при встрѣчѣ съ приведеннымъ примѣчаніемъ, равно и при ссылкахъ на него, имѣть въ виду вышеизложенное наше объясненіе касательно отсутствія подробнаго введенія.

Равнымъ образомъ, предвараемъ читателей, чтобы они не искали въ нашемъ Сборникѣ строгаго соотвѣтствія предметовъ тѣмъ рубрикамъ, по которымъ они расположены; такого строгаго соот-

вѣтствіи невозможно было достигнуть безъ большаго дѣленія, что опять неудобно. Такъ, подѣ рубликою— а, Рубль— на страницѣ 82 вкралась явная ошибка: здѣсь въ число рубль попала *смыра* съ *бобромъ*.

Примѣчаніе. Такъ какъ нашъ Сборникъ, главнымъ образомъ, имѣетъ въ виду русскихъ читателей, то, намъ кажется, не будетъ излишне присовокупить здѣсь нѣсколько самыхъ краткихъ грамматическихъ правилъ для правильнаго чтенія Латышскаго текста пѣсенъ, напечатаннаго русскими буквами по системѣ букваря (бѣкверис), составленнаго Н. И. Соколовымъ и изданнаго въ Вильнѣ въ 1864 году—съ одобренія и утвержденія б. Главнаго Начальника Сѣверозападнаго края Гр. М. Н. Муравьева—для Латышей, проживающихъ въ предѣлахъ Сѣверозападныхъ губерній.

Общія правила.

Удареніе въ Латышскомъ языкѣ во всѣхъ словахъ стоитъ на первомъ слогѣ.

Въ Латышскомъ чтеніи нѣтъ вообще смягчающихъ звуковъ, какіе свойственны русскому языку, напр. при встрѣчѣ согласныхъ буквъ *д* и *л* съ гласными—*е, ѣ, и*,— и гласныхъ *е, ѣ* съ согласными вообще. Такъ, чтобы, согласно Латышскому произношенію, вѣрно написать по русски слѣдующія Латышскія слова—*дѣлс* (сынъ), *дѣбесис* (небо), *Дѣвс* (Богъ), слѣдовало бы изобразить ихъ такъ: *дээлс, дѣбесис, Дээвс*.— Въ Латышскомъ языкѣ только отдѣльныя слова имѣютъ смягчающіе слоги, которые въ Латышско-русскомъ письмѣ нашего Сборника выражаются чрезъ букву *и* и слоги *лю, ая*; напр.—*лѣимт* (лѣмтъ—гнутьсѣ), *вини* (вини—они), *мѣтинат* (лѣтинатъ—баловать), *маля* (галя—мало), *лѣоти* (лѣты—очень) и т. под.

Для передачи въ словахъ особенныхъ Латышскихъ звуковъ, хорошо выражаемыхъ слѣдующими русскими звуками—*те, ти, тѣ, то, де, ди, дя, дю*,— мы, вслѣдствіе отсутствія въ Латышскомъ языкѣ, какъ сказано, общаго закона

о смягченіи, по необходимости употребили другіе, болѣе несовершенные звуки—*кѣ, км, кѣ, кю, ѣе, ѣи, ѣя, ѣю*. Примѣръ подобныхъ словъ: *кѣрес* (тересъ—носики), *кѣзе* (тѣиве—пигалица), *кѣлѣт* (тѣпоотъ—ракомъ ползти), *кѣѣзе* (тѣузе—палка), *ѣелѣт* (делѣтъ—спасать), *ѣимѣс* (димѣсь—лице) *гѣяргт* (дѣяргтъ—храпѣть, сапѣть), *гѣюркѣтѣт* (дѣюркѣтѣтъ—шлѣпать).

Буквы съ крзисами: *â, é, ê, ô, û, ï*, *ä*—произносятся какъ двойное-слитное—*аа, ээ, оо, уу, юу, яа*. По нѣмецко-латышской азбукѣ это протяженіе буквъ выражается чрезъ безгласную букву *h*—такимъ образомъ: *аh, eh, oh, uh, juh, jah*. Примѣръ словъ того и другаго правописанія: *âда, ahda* (шкура), *дѣнѣт, dehneht* (вѣтпашъ), *ѣка, ehka* (домъ,зданіе), *ôга, ohga* (ягода), *ûденс, uhdens* (вода), *âра, juhra* (море), *ât, jâht* (ѣхать верхомъ).

Буквы съ крзисами—*â, é, ô, и û*—на концѣ слова—служатъ еще для обозначенія мѣстнаго или предложнаго падежа. Примѣръ: *аâ* (въ колодцѣ), *âра* (на дворѣ), *âдâ* (въ шкурѣ), *земѣ* (въ землѣ), *вѣрсô, вѣдô или вѣрсû, вѣдû* (на верху, вверху, въ серединѣ, посреди).

Буква *î* съ крзисомъ тоже ставится тамъ, гдѣ слѣдуетъ предложный падежъ; напримѣръ: *ûденî* (въ водѣ), *ацî* (въ глазу), *таî* (въ томъ, въ той).

Буква *ъ* употребляется тамъ, гдѣ слѣдуетъ протяжное *е* или *э*, выражаемое въ нѣмецко-латышской азбукѣ чрезъ двойное *ee*; напримѣръ: *Дъвс, Deevs* (Богъ), *мъта, leeta* (вещь, предметъ), *ъ-мт, ee-ect* (войти).

Буква *и* стоитъ тамъ, гдѣ она произносится протяжно, какъ двойное—*ии*, или нѣмецко-латышское—*ih*; напримѣръ: *иленс, ihlens* (шило), *исс, ihss* (короткій), *истенс, ihstens* (истинный).

Простая буква *і* употребляется во всѣхъ тѣхъ случаяхъ, когда она имѣетъ краткій звукъ; напримѣръ: *і, бе* (курпатка), *ір* (есть), *іркѣ* (весло), и т. под.

Иванъ Спрогисъ.

ОГЛАВЛЕНІЕ

ПАМЯТНИКОВЪ ЛАТЫШСКАГО НАРОДНАГО ТВОРЧЕСТВА.

ОТДѢЛЪ ПЕРВЫЙ.

Воды, воздухъ, суша и времена года.

	Стр.
Юра—Море	1
Эверс—Озеро	4
Упе—Рѣка	5
Упе Даугава—Рѣка Двина	12
Лѣтус—Дождь	15
Снѣгс—Снѣгъ	16
Мігла ун раса—Туманъ и роса	17
Вейш—Вѣтеръ	19
Калнс—Гора	22
Руденс—Осень	24
Зѣма—Зима	—
Павасаріс—Весна	—

ОТДѢЛЪ ВТОРОЙ.

Предметы растительности.

а) Деревья.

Межс—Лѣсъ	26
Озолс—Дубъ	27
Лѣпа—Липа	34
Абеле—Яблонь	39
Ѣва—Черемуха	41
Бѣрѣс—Береза	43
Лѣзда—Орѣшина	47
Кляус—Кленъ	48
Осіс—Ясень	—
Витолс—Тополь	49
Алксніс—Ольха	50
Апсе—Осина	—
Близма—Каштанъ	—
Прѣде ар эглі—Сосна съ сѣью	51
Паэгле—Можжевельникъ	54

XVIII

Стр.

б) Травы, цвѣты, ягоды и разныя домашнія растенія.

Папарде—Папоротникъ	55
Смѣла—Метелка	—
Нѣѣдре—Камышъ	—
Дѣболс—Клеверъ	56
Пуренс—Одуванчикъ	57
Сѣнепе—Горчица	58
Мадара—Дубровка	—
Пукьес—Цвѣты	59
Рѣзе—Роза	—
Рѣвите—Маргаритка	61
Магона—Макъ	64
Огас—Ягоды	—
Брѣуленес—Брусника	65
Земенес—Земляника	66
Рудзі—Рожь	—
Мѣжі—Ячмень	68
Аузас—Овесъ	70
Дрікы—Гречиха	71
Зірны—Горохъ	72
Пупас—Бобъ	—
Каньенес—Конопля	73
Апинны—Хмѣль	75
Ліні—Ленъ	76
Рутніс—Рѣдька	80
Картупелы—Картофель	—

О Т Д Ѣ Л Ъ Т Р Е Т І Й.

Предметы изъ царства животнаго.

а) Рыбы.

Раудуве—Плотица	81
Лидека—Щука	—
Удріс—Выдра	82

б) Насѣкомыя.

Біте—Пчела	82
Скудре—Муравей	87

в) Лѣсныя и домашнія птицы.

Путніс—Птица	88
Лакстігала—Соловей	—
Ірбе—Куропатка	90
Зилс—Синица	93
Ванагс—Ястребъ и соколъ	96
Къине—Пыгалица	98
Гайгала—Нырокъ	—
Балодіс—Голубъ	—
Гулбіс—Лебедь	100

	Стр.
Медніс, рубенс—Глухарь	100
Тетерс—Тетеревъ	101
Дээрве—Журавль	—
Жагате—Сорока	—
Дзеніс—Дятель	102
Дзегузе—Кукушка	—
Валудзе—Иволга	103
Снѣдзе—Снигирь	—
Страдс—Дроздъ	—
Грѣзе—Дергачъ	104
Звірбуліс—Воробей	—
Цѣлава—Плиса	—
Цируліс—Жаворонокъ	105
Краукліс—Воронъ	106
Гайліс ун віста—Пѣтухъ и курица	107

г) Лѣсные звѣри и домашнія животныя.

Лѣліс—Медвѣдь	109
Вілкs—Волкъ	110
Брѣдіс—Лось	—
Вѣверe—Бѣлка	112
Цауне—Куница	113
Сермудс—Кроликъ	115
Кумеліньш (зіргс)—Конь	—
Гбвс—Корова	125
Авс—Овца	128
Каза—Коза	130
Азіс—Козель	131
Цѣка—Свинья	—
Суніс—Собака	—
Какыс—Кошка	132

ОТДѢЛЪ ЧЕТВЕРТЫЙ.

ЧЕЛОВѢКЪ.

Разные возрасты его жизни, родственныя отношенія и разные роды дѣятельности.

а) Младенчество.

Бѣрніньш, крустабас, круст-тѣвс, круст-мѣте, кумі ун кумас,—Младенецъ, крестный, крестный отецъ, крестная мать, кумовья и кумы	134
--	-----

б) Молодость 144

Лигавія, мейта, брѣте,—Дѣвица, дочь, невѣста	145
Вайнедзінъш—Вѣнокъ	160
Пѣрс—Приданое	166
Мѣгс—Сонъ	171
Валодас—Пересуды	172
Асарас—Слезы	175

	Стр.
Сърдѣне, бѣрене—Сирота	177
Бѣлиньш, пуйсѣ, таугас,—Суженый, молодець, чужіе люди	184
Дѣдашана—Пѣніе	195
Гану дѣсмас—Пастушескія пѣсни	200
Кѣзу дѣсмас—Свадебныя пѣсни	204
в) Средній возрастъ	209
г) Старость и смерть	214
Бѣру дѣсмас—Похоронныя пѣсни	—
д) Родство	227
Тѣвс, тѣву-земе—Отець, отцовская земля	—
Иста мѣте—Родная мать	229
Дѣла-мѣте, мейту-мѣте, свеша мѣте, памѣте, вира-мѣте,— Мать сыновей, мать дочерей, чужая мать, мачиха, свекровь	236
Дѣлс—Сынъ	240
Бѣлиньш, брѣліс—Братъ	241
Мѣса—Сестра	247
Мѣрша—Невѣства	252
Девѣрс—Деверъ	253
е) Общественное положеніе	
Кѣніньш—Царь	254
Баярс—Бояринъ	—
Кунгс—Господинъ	256
Вагъаріс, стараста,—Староста	259
Каліс—Работникъ	—
Тѣбавѣтс, бандінѣкс— Вольный человѣкъ (бобыль)	260
ж) Роды и предметы занятій	
Малтуве, малшана,— Жерновая комната, молотъе	261
Кулшана—Молоченье	264
Вѣришана, шѣшана уи адішана,— Пряденье, вышиванье и вязанье	265
Вілнана—Покрывало	268
Крекліс—Рубашка	269
Зѣбакі—Сапоги	270
Курпес—Вашмаки	—
Цепуре—Шалка	—
Кара-вирс—Войнъ	271
Арайс—Пахарь	275
Лайва—Лодка	279
Дравінѣкс—Пчеловодъ	281
Плява—Лугъ	282
Друва—Жниво	283
Талка—Толока	284
Пѣгуля—Ночлегъ	—
Істаба—Изба	285
Галдс—Столъ	286
Крѣсліс—Стулъ	—
Піртс—Баня	—
Алус—Пиво	287
Дзершана—Пьянство	289

Лял-дѣна—Ивановъ день	Стр. 289
Юкумі—Смѣсь	292

з) Народы, города и нѣзы.

Крѣвс, Крѣву земе,—Русскій, Русская земля	294
Лейші—Литовцы	—
Прѹші—Пруссаки	295
Вѣцземе—Нѣметчина	—
Рига—Рига	—
Муйжа—Мыза	296

О Т Д Ъ Л Ъ П Я Т Ы Й.

МІРЬ СВЕРХЧУВСТВЕННЫЙ.

1) Богъ	298
2) Латшская мѣнологія	—

Лайме—Счастіе	303
Нелайме—Несчастіе	308
Лауна-дѣна—Злой день	—
Сауле—Солнце	309
Мѣнес—Луна	314
Аусѣкліс—Утренняя звѣзда	315
Звайгзне—Звѣзда	—
Пѣрконе—Перунъ (громъ)	—

Миклас—Загадки	317
Пѣлѣкамі вѣрді—Поговорки	320

ПАМЯТНИКИ

ЛАТЫШСКАГО НАРОДНАГО ТВОРЧЕСТВА.

ОТДѢЛЪ ПЕРВЫЙ.

ВОДЫ, ВОЗДУХЪ, СУША И ВРЕМЕНА ГОДА.

Ю р а.

1.

Трис нѣсѣнас гаужі рауд,
Гар ѣрмалі стайгадамас.

— Ай, ѣс, ѣрас звейнѣціні,
Редзеѣт мѣс' балінос?

— Ак, ѣс, цѣма дзелтанітес,
Баді біа ѣс' баліны?

— Ай, ѣс, ѣрас звейнѣціні,
Таді біа мѣс' баліны:

Саркан-балтѣм вайдзінѣм.
Дзелтанѣм матінѣм,

— Ак, ѣс, цѣма дзелтанітес,
Тѣ гуль ѣрас дібіна!

— Ай, ѣс, ѣрас звейнѣціні,
Велцѣт віннос маліна!

— Ак, ѣс, цѣма дзелтанітес
Ко ѣс мѣс максасѣт?

— Вѣнам дошу слѣшу креклу,
Отрам—зида наздаудзінѣ.

М о р е.

1.

Горько плачутъ три сестрицы,
Расхаживая по морскому берегу.

— Ой, вы, морскіе рыболовы,
Не видали ль нашихъ братьевъ?

— Ахъ, вы, сельскія красавицы,
Какіе были ваши братья?

— Ой, вы, морскіе рыболовы,
Такіе были наши братья:

Съ бѣло-розовыми щечками,
Съ золотистыми волосами.

— Ахъ, вы, сельскія красавицы,
Они лежатъ на днѣ морскомъ!

— Ой, вы, морскіе рыболовы,
Вытащите ихъ на берегъ!

— Ахъ, вы, сельскія красавицы,
Что вы намъ заплачите?

— Одному дамъ тонкую рубашку,
Другому—шелковый платочекъ.

Там трешам не ко дѣт,
Там эс пате пѣдерешу:
Не вѣнам, не ѡтрам,
Ба нашам стѣрманям!
Стѣрманитіс—гудріс вире,
Тас мацея лайву грѣст:
Преті вѣю, преті удені,
Преті саву найдінѣу!

Варианте.

Вакар гаа ѡрині
Дів' баліні тиклу мест;
Шодѣн ѣт ѡрмалѣ
Трис масінас скатітѣс.
— Ай, ѡс, ѡрас звейнѣціні,
Редзеіт мѣс баліню?
— Ак, ѡс, цѣма дзелтанітес,
Каді біа ѡс баліні?
— Вѣнам біа балтс сейніс,
Ѳтрам зелта мату галі.
— Ак, ѡс, цѣма дзелтанітес,
Тѣ гуль ѡрас дібіна!
— Ай, ѡс, ѡрас звейнѣціні,
Велцѣт вінюс маліна!
— Ак, ѡс, цѣма дзелтанітес,
Ко ѡс мумс макасѣт?
— Вѣнам дошу цімду парі,
Ѳтрам—зида зегеліті;
Там трешам—сѣрманям,
Там эс пате пѣдерешу!
Стѣрманитіс—гудріс вире,
Тас мацея лайву грѣст
Прет ритѣм, вакарѣм:
Прет ритѣм лайву грѣзе,
Прет вак'рѣм зегеліті.

2.

Ќорас мате ман вайца:
— Ко дар' веці звейнѣкі?

Третьему нечего дать,
Ему буду принадлежать сама:
Ни первому, ни второму,
Только ему—коричему!
Коричій—мудрый мужъ,
Онъ умѣетъ лодкою править:
Противъ вѣтра, противъ теченія,
Противъ своего врага!

Вариантъ.

Вчера ушли на море
Два брата бросать сѣти;
Сегодня отправляются на морской берегъ
Три сестрицы посмотрѣть.
— Ой, вы, морскіе рыболовы,
Не видали ль нашихъ братьевъ?
— Ахъ, вы, сельскія красавицы,
Какіе были ваши братья?
— У одного было бѣлое лице,
У другого съ золотыми кончиками волоса.
— Ахъ, вы, сельскія красавицы,
Они лежатъ на днѣ морскомъ!
— Ой, вы, морскіе рыболовы,
Вытащите ихъ на берегъ!
— Ахъ, вы, сельскія красавицы,
Что вы намъ заплатите?
— Одному дамъ пару рукавицъ,
Другому—шолоховый парусъ;
Третьему—коричему,
Ему я буду принадлежать сама!
Коричій—мудрый мужъ,
Онъ умѣетъ править лодкой
На восходѣ, на западѣ:
На восходѣ онъ лодку править,
На западѣ—парусъ.

2.

Мать морей спрашиваетъ меня:
— Что дѣлаютъ старики рыболовы?

— Тиклус ада, айрес дразе;
То дар' веці звейанѣкі.

3.

Юра—элле, Юра—элле,
Даугавіня—мамулыня;
Даугавіня іспўноя,
Ка маміня шўполё.

4.

Эс не вару ўраудзят
Тос ўрїняс вільнюс:
Тур бїй манс мїляйс тёвс,
Тур манс мїляйс балелїньш.

5.

Юра кауца, Юра краца,
Каду велу ўрїюсі?
Ўрїюсі зелта лайву,
Дїв' балїнюс—їрейнюс.

6.

Рїта тек трїс масїняс,
Гар ўрмалї раудадамас,
Гар ўрмалї раудадамас,
Мекле саву балелїню;
Атрод лайву, атрод ірклес,
Балелїню не атрод.

7.

Сподра звайтзне дебесїс,
Та ўкрїте ўрїня;
Трїс дїнїяс гайсу луце,
Ікам тіка малїня.

8.

Мате ауде зегьелїті,
Тёвс дарїя лайвїню.
Ну эс ўшу ўрїня,
Ар зїмелї каротїс:
Зїмелям балтас путас,
Ман ір балта зегьелїте.

— Вязуть сѣти, стругаютъ весла,
Вотъ что дѣлаютъ старики рыболовы.

3.

Море—адъ, море—адъ,
Двинущка—матушка;
Двинущка убаяюкиваетъ,
Какъ матушка въ колыбели.

4.

Не могу я глядѣть
На морскія волны:
Тамъ мой дорогой батюшка,
Тамъ мой милый братецъ.

5.

Море реветъ, море бунуетъ,
Какого чорта оно пожрало?
Оно пожрало золотую лодочку,
Двухъ братьевъ—гребцовъ.

6.

Вѣдутъ утромъ три сестрицы,
Плача, по морскому берегу,
Плача, по морскому берегу,
Ищутъ своихъ братьевъ;
Находятъ лодку, находятъ весла,
Не находятъ братьевъ.

7.

Свѣтла звѣзда на небѣ,
Она падаетъ въ море;
Три дня она мутитъ воздухъ,
Пока не выйдетъ на берегъ.

8.

Матушка тчетъ парусъ,
Батюшка сколачиваетъ лодку.
Теперь я отправлюсь въ море
На борьбу съ сѣвернымъ моремъ:
На сѣверномъ морѣ бѣлая пѣна,
У меня бѣлый парусъ.

9.

Метѣс, ѱра, каудзітѣ,
Седзѣс балту віланітѣ:
Тѣ лідзене манс целіныс,
Ка потрыта галодіня!

10.

Гулі, мана лгавіня,
Путну спалву спілвеньос;
Патс гулешу ѱріня,
Заль' озола лайвіня.

11.

Эс гулею салду мѣгу
Ўрас капес маліня:
Ўдэнс дзѣд, акмінс рауд,
Калн' маліня візольоа.

12.

Эс не ѣту гар ѱрмалі
Без тѣрауда зобеніня:
Ўрас путні—гайгаліняс
Трамде ману вумеліню.

13.

Сількытѣ дзѣдая
Ўріня,
Звейнѣка деліню
Гайдідама.

Э з е р о.

1.

Лідз пусітѣ эс ѣбріду
Балту пукью эзера:
Лідз пусітѣ—балта пукье,
Сарканс рѣжу вайнадзіньш.

2.

Эс редзею эзеріню
Талу, талу вільнёям.

9.

Свернись, море, въ стогъ,
Накройся бѣлымъ покрываломъ:
Гладка моя дорога,
Какъ обточенный брусокъ!

10.

Спи, моя молодая жена,
Въ перинныхъ подушкахъ;
Самъ я буду ночевать на морѣ,
Въ зелено-дубовой лодочкѣ.

11.

Сплю я сладкимъ сномъ
На морскомъ берегу:
Вода поетъ, камень плачетъ,
Прибрежье сияетъ.

12.

Не пойду я по морскому берегу
Безъ стального меча:
Морскія птицы—нырки
Пугаютъ моего коня.

13.

Селедочка поетъ
Въ морѣ,
Ожидая
Сына рыбака.

О з е р о.

1.

Я вхожу до половины
Въ озеро изъ бѣлыхъ цвѣтовъ:
До половины я—бѣлый цвѣтъ,
На головѣ красный маргаритовый вѣночекъ.

2.

Вижу я озеро
Въ дали волнующееся.

Дѣве дод манім аїааигот
Таі эзера маліна,
Таі эзера маліна,
Таі маза цѣміна!

3.

Візе, візе эзеріны
Сикайм раудіна;
Та візея мѣс' масіна
Сіку зелту, судрабіну.

4.

Тверат, бралы,—гайдат, бралы!
Маса скрѣя эзера:
Эзерс зѣде зілу зѣду,
Шкѣт масіна ліну лауку.

5.

Маза, маза шаутувіня
Пар эзеру гробіа;
— Сіт, вілігіті, маліна,
Ше бѣс дайла аудейіня.

6.

Дѣмі кѣп эзера,
Кас тос дѣмус кѣпінаа?
Раудувіте пірті кѣра
Балтаім гайгалам.

У н е.

1.

Гар баліня пагалінію
Трис уітес зелта тек:
Вѣна дзера райбас говіс,
Отра сірмі кумеліны;
Таі треша уітѣ
Тауту мейта мазгаіс.
Даскрѣи заяа лідеціня,
Нораун вінас вайнедзіню.
— Нѣем, балінь, опу лайву,

Помоги Богъ мнѣ перебраться
На край того озера,
На край того озера,
Въ то небольшое село!

3.

Влестять-свѣтятся озера
Мелкими плотницами;
Такъ сіяетъ наша сестрица
Въ блестяхъ золота, серебра.

4.

Ловите, братья,—навстрѣчу, братья!
Сестрица бѣжитъ въ озеро:
Озеро цвѣтетъ зеленымъ цвѣтомъ,
Сестрица думаетъ, что это поле, засѣянное
льномъ.

5.

Маленькая, маленькая чашечка
Носится на озерѣ;
— Выбрось, волна, ее на берегъ,
Изъ нея выйдетъ славная теачиха.

6.

Стелется дымъ надъ озеромъ,
Кто тамъ дымить?
Плотница топятъ баню
Для бѣлыхъ нырковъ.

Р ѣ к а.

1.

Мимо братниной усадьбы
Бѣгутъ три золотыя рѣчки:
Въ одной пьютъ пестрыя коровы,
Въ другой—гнѣдые кони;
Въ третьей рѣчкѣ
Купается дѣвица-суженая.
Подбѣгаетъ зеленая щучка,
Срываетъ съ нея вѣночекъ.
— Возьми, братецъ, ясеновую лодку,

Дзенѣс пакаль вайнагам!
Валінь, путу габалінь,
Кур панаці вайнедзінь?
— Масінь, зелта дробсталинь,
Паша ѓрас відіня;
Паша ѓрас відіня,
Вандінѣка клетіня;
Вандінѣка клетіня,
Судрабіня вадзіте.

— Ньєм, балінь, сімту марку,
Іспірц ману вайнедзінь!

— Масінь, зелта дробсталинь,
Эс яу деуу діві сімті;
Эс яу деуу діві сімті,
І галвіняс не атгрѣзе;
І галвіняс не атгрѣзе,—
Лай нає пате несетая;
Лай нає пате несетая
Дѣндусіті падусет!...

— Не бѹс лабі, не бѹс лабі,
Кад наєс пате несетая;
Кад наєс пате несетая
Дѣндусіті падусет...
Вѹс кунгѣм дарбінякі,
Кѣейзерам кара вирі;
Кѣейзерам кара вирі:
Аугсту зіргу айѣйіні,
Сіку бруню несейіні;
Сіку бруню несейіні
Валта рага пѹтейіні.

2.

Тец, ушіте, ушіте,
Я невайд эзеріня;
Тец, масінь, пѣ масіняс,
Я невайд балеліню!

Догоняй вѣночекъ!
Братецъ бѣлопѣнный,
Гдѣ ты догналь вѣночекъ?
— Сестрица, золотая крошка,
На самой срединѣ моря;
На самой срединѣ моря,
Въ клѣти вольнаго человѣка;
Въ клѣти вольнаго человѣка,
На серебрянномъ гвоздикѣ.

— Возьми, братецъ, сто марокъ ¹⁾,
Выкупи мой вѣночекъ!

— Сестрица, золотая крошка,
Я уже давалъ двѣсти;
Я уже давалъ двѣсти,
Онъ и головы не повернулъ;
Онъ и головы не повернулъ,—
Пусть придетъ сама собственница;
Пусть придетъ сама собственница,
Опочить полуденнымъ сномъ!...

— Не хорошо будетъ, не хорошо будетъ,
Когда придетъ сама собственница;
Когда придетъ сама собственница
Опочить полуденнымъ сномъ...
Будутъ для господъ работники
Для царя войны;
Для царя войны:
Всадники на высокихъ коняхъ,
Носители тонкой кольчуги;
Носители тонкой кольчуги,
Трубачи—въ бѣлые рога.

2.

Катись, рѣчка, въ рѣчку,
Если нѣтъ озера;
Сяѣши, сестрица, къ сестрицѣ,
Если нѣтъ братьевъ!

¹⁾ *Мѣрка*—*марка*—название древней Литовско-Латышской монеты, равняющейся 15 коп. сер.

3.

Судрабіна уші брідү,
Зелта курпес кайіні;
Судрабе гріма дібіна,
Зелте па вірсү ліденя.

4.

Ко та манім лабу дара
Страуї ушіте лейіні?
Пери нонеса сїна каудзі,
Шоруден—плївайіню.

5.

Дів' ушітес страуїі тек,
Треша рамі візіная;
Дів' масіняс гаужі рауд,
Треша слаука асаріняс.

6.

Ай, ушіте—олайніте,
Таву гразну лїкумін!
Вісанкарт ївас зїд,
Відї сауле рітіная.

7.

Зс савам баліням
Пар ушіті сїву веду,—
Лай палїка ушіте
Вісас ляужу валодіняс.

8.

Калабад упе тек
Цаур заляю эглайніню?
Калабад мїс' масіня
Таутас гая раудадама?

9.

Судрабіна упе тек
Цаур заляю эглайніню;
Зс бїт смеліс судрабіню,
Скуяс біра,—не варю.

3.

Я перехожу серебряную рїчку,
Въ золотыхъ башмакахъ;
Серебро опускается внизъ,
Золото плаваеъ по-верху.

4.

Что мнѣ приноситъ добраго
Быстрая рїчка въ долину?
Въ прошломъ году унесла стогъ сїна,
Въ эту осень—косаря.

5.

Быстро бѣгутъ двѣ рїчки,
Третья тихо струится;
Двѣ сестрицы горько плачутъ,
Третья—утираеъ слезы.

6.

Ой, рїчка каменистая,
Что за роскошный изгибъ у тебя!
Кругомъ вездѣ цвѣтутъ черемухи,
Въ срединѣ играетъ солнце.

7.

Я веду для своего братца
Черезъ рїчку молодую жену,—
Чтобъ потонули въ рїчкѣ,
Все людскіе пересуды.

8.

Отчего бѣжитъ рїчка
Черезъ зеленый ельникъ?
Отчего плачетъ наша сестрица,
Отправляясь въ чужіе люди?

9.

Вѣжитъ серебряная рїчка
Черезъ зеленый ельникъ;
Я бы черпалъ серебро,
Иглы сыплются,—не могу.

10.

Лейіня упе тек,
Балііня ўва з'ёд;
Лей теку мазгат'ёс,
Бална теку пушкот'ёс.

11.

Дроші брідую то ушіті,
Зінаі—олы дібіна;
Дроші н'ёму то мейтіню,
Зінаі лабу тікуміню.

12.

Асаріню упе тек,
Бас то пілну п'браудая?
Рауд сёрд'ёны, рауд атрайші,
Рауд набагу дарбёнкі!

13.

Айзушнікі, балеліны,
Цел'ят мані пар ушіті:
Ман пукытёс, ман розітёс
Айз ушітёс яраве.

14.

Тец, ушітё, сикую личу,
Ну бег мана лгавіня;
Ну бег мана лгавіня,
Вілайнітёс падусё!

15.

Упе тек жварестедама
Грислайна пурвіня;
Ўт масіня раудадама
П'в дзёрая т'ёва д'ёла.

16.

Страуа, страуа упе тек;
Йо та страуа, йо олайна;
Ілгі с'ёд м'ус' масіня,
Йо с'ёд ілгі, йо багата.

10.

В' долині б'жыць р'чка,
На гор' цв'ётэць черемуха;
В' долину б'гу умывацься,
На гору б'гу убераць себя.

11.

См'ёло перахожу я эту р'чку,
Знаю, что камень на дн'ї;
См'ёло я беру эту д'вину,
Знаю, что у ней добрый нрав'.

12.

Б'жыць р'чка слез',
Кто ее наплакал?
Плачут' сироты, плачут' вдовне,
Плачут' б'дные работни'ки!

13.

Зар'бчыне брат'я,
Перевезите меня через р'чку:
Мн' нужно выполоть за р'чкою
Цв'ёты, цв'ёты маргаритки.

14.

Б'гги, р'чка, частыми изгибами,
Б'жыць моя молодая ж'на;
Б'жыць моя молодая ж'на
С'я покрывалом' под' мышкой!

15.

С'я ропотом' б'жыць р'чка
В' болото, поросшее осокою;
Плача выходит' сестрица
За п'яницу хозяйского сына.

16.

Быстро, быстро б'жыць р'чка;
Ч'м' она быстр'е, т'м' каменист'е;
Долго сидит' наша сестрица,
Ч'м' больше сидит', т'м' богаче.

17.

Тік унѣ не нослика
Манс ражанс аугумінш,—
Баут дѣліте не метусі
Жубурайну жагаріню.

18.

Пар уніті смілгу свѣжу,
Парі теку дзѣдама;
Тауту дѣлс не парган
Не пар куплу 0з0ліню.

19.

Пар уніті анду вілку,
Пар 0зеру дзипаріню:
Пар уніті таутас ая,
Пар 0зеру балеліні.

20.

Тѣшам бріду пар уніті,
Пар то пашу дзілюміню,
Грїбедама скайдру віру,
Тиру рудзу майзі 0ст.

24.

Ко, уніте, ту дарііні?
Страутіньш тек дзѣдама;
Ко дарііні, мейтас мате?
Сердѣніті таутас веда.

22.

Судработа уце тек
Гар баліня зіргу сталі;
Тур масіняс мазгаѣс,
Но пѣгуляс паріюняс.

23.

Парі ышу пар уніті,
Не палікну шаі пусѣ,—
Пѣ майзітес арайіня,
Пѣ галвіняс глаудейіня.

17.

Утонула бы въ рѣкѣ
Моя красота,—
Если бы судьбина не бросила
Суковатой вѣточки.

18.

Перекидываю черезъ рѣчку метелковый стебель,
Перебѣгаю по нему распѣвая;
Молодецъ не можетъ перейти
И по густолиственному дубу.

19.

Черезъ рѣчку я протягиваю шелковинку,
Черезъ озеро—крашеную нитку:
Черезъ рѣчку вѣдутъ чужіе люди,
Черезъ озеро—братья.

20.

Прямо перехожу я рѣчку,
По самой глубинѣ,
Желая честнаго мужа,
Желая вѣсть чистый ржаной хлѣбъ.

21.

Что ты дѣлаешь, рѣчка?
Ручеекъ бѣжитъ распѣвая;
Что ты дѣлаешь, мать хозяйшка?
Сироту ведутъ въ чужіе люди.

22.

Бѣжитъ серебряная рѣчка
Мимо стояла братнихъ коней;
Тутъ купаются сестрицы,
Возвратясь съ ночлега.

23.

Пойду я черезъ рѣчку,
Не останусь на этой сторонѣ,—
Пойду къ пахарю,
Который будетъ гладить меня по головкѣ.

24.

Упітє олі свѣшу,
Упе олі не панесе;
Ка бій ман тік аунай
Панест ляужу валодінас?

25.

Кас, упітє, ка не тец?
Кас, мейтіня, ка не дзѣд?
Гружам упе,—не тецея,
Сердѣніте,—не дзѣдая

26.

Дів' упітєс цаурі бріду,
Трепш муті номазгаю;
Дів' таутѣшѣм атсацію,
Трепшам гаю рѣкас дѣт.

27.

Страуйі тек та упітє,
Редзей мані атведам;
— Турат, бралы, кумелінюс,
Лай упей зѣду мету!

28.

Упе неса лигодама
Балту ліну лайвіню;
Таутас веда дзѣдадамас
Балту ліну верпейнію.

29.

Шурп сликстате, кѣрклу галі,
Шурп упітє страуйі тек;
Шурп аяте, балеліні,
Шурп таутіняс мейту веда!

30.

Пелду лайду пар упіті,
Мет' судраба гредзеніню:
Не тик манім пашай ѣт
Пѣ невѣкля тѣва дѣла!

24.

Я бросаю въ рѣчку камень,
Рѣчка не подымаєть камня;
Мнѣ ли молодой перенести
Всѣ людскіе пересуды?

25.

Что съ тобой, рѣчка, отчего не бѣжишь?
Что съ тобой, дѣвица, отчего не поешь?
Не бѣжитъ рѣчка,—засорена,
Не поетъ дѣвица,—спиротинушка.

26.

Перехожу я двѣ рѣчки,
Въ третьей умываю лице;
Двумъ молодцамъ отказываю,
Къ третьему на встрѣчу иду—руку подать.

27.

Быстро бѣжитъ рѣчка,
Видя, что меня ведутъ;
Задержите, братья, коней,
Чтобъ я могла бросить въ рѣчку намятку!

28.

Покачиваясь несетъ рѣчка
Лодочку, полную бѣлаго льна;
Чужіе люди съ пѣснями
Уводятъ пряху бѣлаго льна.

29.

Клонитесь сюда, верхушки лозъ,
Сюда быстро течетъ рѣчка;
Сюда пріѣзжайте, братья,
Сюда чужіе люди ведутъ дѣвицу!

30.

Возвращаю серебряное колечко,
Бросаю его черезъ рѣчку:
Не мнѣ выходитъ
За недобраго хозяйскаго сына!

31.

Тец, уште, не вільньо,
Лай вільньо зеріньш;
Эй, масінь, не руна,
Лай руна балеліньш.

32.

Дів' уштес сатеця,
Вѣна отру лайстіас;
Дів сердѣнес сатікас,
Вѣна отру жѣлоас,

33.

Сауцін сауце айз уштес,
Вой сауц таутас, вой балінь?
Тѣшам бріст,—дзільш ѳдене,
Апкарт,—лѣс лѣкумільш.

34.

Прет калніню упе тек,
Жагаріньс лаузідама;
Претім наце мѣс' масіня,
Асаріньс слауцідама.

35.

Страута мала ганідама,
Страута мету вайнадзінь:
Лай візіна страута вільны,
Не нелѣтіс тѣва дѣле.

36.

Уз акміня малку цїрту,
Страутѣ вѣру угутінь:
Лай сілдас тѣ лаутінь,
Кас ман лаба не вѣлая!

37.

Упе, упе,—мейта, мейта!
Тас вѣна тікума:
Упе несе сѣкус олюс,
Мейта—лажу валодіняс.

31.

Бѣги, рѣчка, не волнуйся,
Пусть волнуется озеро;
Ступай, сестрица, не говори,
Пусть говоритъ братецъ.

32.

Сливаются двѣ рѣчки,
Одна другую пополняетъ;
Сходятся двѣ сиротинушки,
Одна другой повѣряетъ свое горе.

33.

Зовмя зовуть за рѣчкою,
Зовуть ли чужіе люди, или братья?
Переходитъ прямо,—глубока вода,
Кругомъ идти,—большой кругъ.

34.

Противъ горы бѣжитъ рѣчка,
Ломаѣя древесныя вѣтви;
Навстрѣчу выходитъ наша сестрица,
Утираѣя слезы.

35.

Пасѣ стадо на берегу ручья,
Въ ручеекъ бросаю вѣночекъ:
Пусть его лучше качаютъ волны ручья,
Чѣмъ недобрый хозяйскій сынъ.

36.

На камнѣ я колю дрова,
На струѣ развожу огонь:
Пусть грѣются тѣ люди,
Воторые не желаютъ мнѣ добра!

37.

Рѣка, рѣка,—дѣвица, дѣвица!
Ихъ сходная участь:
Рѣка несетъ мелкіе камушки,
Дѣвица—людскіе пересуды.

38.

Коклітес воклея
Упітес мала.
Вій манім редзёт
То воклетаю,
Эс тейкту: „лабритінь,
Лабвакарінь!“

39.

Эс дзѣсміті іздзѣдаю
Но упітес санашам;
Эс мейтіню іспрецею
Но тас сывас мамулыіяс.

Упе Даугава.

1.

Даугавіня, мелн-аціте,
Мелна тек вакара;
Ка та мелна не тецея,
Пілна даргу двѣселішу!

2.

Даугавіня лѣлііс
Лікуміню не метёт;
— Эс тава лікума
Дажу рytu ноганію.

3.

Упе, упе—Даугавіня
Масіняй цельіняй:
Рауда пате, звѣдз кумельш,
Маліняй ставедамі.

4.

Личу, личу упе тов,
Зару, зару,— Даугавіня;

39.

Играють на гусяхъ
На рѣчномъ берегу.
Если бы я увидѣла
Того, кто играетъ,
Я бы сказала ему: „доброе утро,
Добрый вечеръ!“

40.

Я могу составить пѣсню
О рѣчномъ мусорѣ;
Я могу высватать дѣвицу
У суровой матери.

Рѣка Двина.

1.

Двинушка, черноглазая,
Черная она течетъ вечеромъ;
Какъ не течь ей черною,—
Она полна дорогихъ жизней ¹⁾!

2.

Двина хвалится,
Что не дѣлаетъ изгибовъ;
— Я въ твоёмъ изгибѣ
Не разъ пасу стадо.

3.

Рѣка, рѣка—Двинушка,
Преграждаетъ дорогу сестрицѣ:
Плачетъ она сама, ржетъ конь,
Стоя на берегу.

4.

Извилисто, извилисто бѣжитъ рѣчка,
Вѣтвисто, вѣтвисто,—Двинушка;

¹⁾ Разумѣются жизни утонувшихъ въ Двинѣ.

Ліз лиціна, айз заріня
Не пак мані балеліны.

5.

Тепі, тепі, Даугавія,
Сарканам путіям:
Ман ыкріте шовасар
Сарканс рожу вайнедзіньш.

6.

Путі, путі, Даугавія,
Сарканам путіям:
Вакар веда сёрдэніті,
Сарканс рожу вайнедзіньш.

7.

Айз Даугавас мелні межі
Дзелтаным з'ядіньым;
Парцелёт, балеліны,
Лай эс вію вайнедзінь.

8.

Айз Даугавас гарі карклі
Дзелтаным з'ядіньым;
Кад варету парі клят,
Эс савіту вайнедзінь.

9.

Калейс кала дебесіс,
Огліс біра Даугава;
Эс паклаю віманіті,
Ман п'ббіра судрабіня.

10.

Цел'э агрі, Зв'ядру кейта,
Сука савус гарус матус:
Айз Даугавас суны рэа,
Атай Прўшу прецін'кі

11.

Тепі, тепі, Даугавінь,
Сіадама, п'бадама;

Изъ-за изгиба, изъ-за вѣтви
Не приходятъ мои братцы.

5.

Вѣги, бѣги, Двинушка,
Покрытая красною пѣной:
Этимъ лѣтомъ упалъ въ нее
Мой красный маргаритовый вѣночекъ.

6.

Пѣн'ся, пѣн'ся, Двинушка,
Красною пѣною:
Вчера вели сиротинушку
Въ вѣн'кѣ изъ красныхъ маргаритокъ.

7.

За Двиной дремучіе лѣса
Въ желтыхъ цвѣточкахъ;
Перевезите меня, братцы,
Чтобы свить собѣ вѣночекъ.

8.

За Двиной длинныя лозы
Съ желтыми цвѣточками;
Если-бы попастьъ на ту сторону,
Я свила-бы вѣночекъ.

9.

Кузнецъ куетъ на небѣ,
Уголья сыплются въ Двину;
Я подстилаю покрывало,
Мнѣ сыплется серебро.

10.

Вставай рано, Шведская дѣвица,
Убирай свои длинныя волосы:
За Двиной лають собаки,
Ѣдутъ сваты изъ Пруссіи.

11.

Вѣги, бѣги, Двинушка,
Просѣвая разбрасывая,

Тепі зелту сіадама,
Судрабіню нѣкадама.

12.

Айз Даугавас балті бѣрзі
Судрабіня лапінѣм;
Тур айзведе мѣс масіню
Судрабіня калесам.

13.

Діві бія, діві бія,
Кас мѣдзіню не гулея:
Вѣна—сауле не гулея,
Ќтра—страуя Даугувінь.

14.

Пут' путас, дзен аукша,
Даугавінь, судрабіню:
Лѣлі цѣмі, даудз мейтіню,
Даудз судраба несатаю.

15.

Грѣжам делюс, загѣям,
Тайсам тілту пар Даугаву:
Лай варей парі вест
Даугавѣша лзелтаніті.

16.

Не лист, лѣтінь, не мігло,
Не плудін' Даугавіню:
Ман лѣт шовакар
Ар масіню пар Даугаву.

17.

Тирі тек Даугавіня,
Дажас гружас дібіна;
Свайсту нѣму мѣтес нѣйту,
Дажа вайна дзівойѡт.

18.

Пут, вейнѣ, рамі, рамі,
Лайме брауц пар Даугаву:

Бѣги золото просѣвая,
Серебро разбрасывая.

12.

За Двиной бѣлыя березы
Съ серебряными листочками;
Туда уводятъ нашу сестрицу
Бъ ковачу серебра.

13.

Есть два, есть два предмета,
Которые не знаютъ сна:
Одинъ—солнце не спитъ,
Другой—быстрая Двинушка.

14.

Пѣнься, гони вверхъ,
Двинушка, серебро:
Велики села, много дѣвицъ,
Много носительницъ серебра.

15.

Будемъ пилить, изготовлять доски,
Будемъ сооружать мостъ черезъ Двину:
Чтобы можно было перевезти
Придвинскую красавицу.

16.

Перестань, дождикъ, не мороси,
Не наводняй Двины:
Мнѣ нужно идти въ этотъ вечеръ
Съ сестрицей черезъ Двину.

17.

Свѣтлая течетъ Двинушка,
Всякій мусоръ на днѣ;
Красавицу я беру хозяйскую дочь,
Въ жизни открывается въ ней не одинъ не-
достатокъ.

18.

Дуй, вѣтеръ, тихо, лавно,
Счастье ѣдетъ черезъ Двину:

Пілна лайва сёрдзінішу,
Пілна сауя судрабіня.

19.

Новійос патадзіню
Но саркана дзипарінь;
Цірту рейзі Даугава,
Пашкырас Даугавія!

20.

Зінадама, мамалынь,
Кам ту ман не саціі?
Айз Даугавас аутсі калні,
Салті вейі ведіна.

Л ъ т у с.

1.

Лій, лѣтінъ, вѣну дѣну,
Не лій вісу васарінь;
Ман паніке вѣна дѣна,
Не тѣк віса васарінь.

2.

Лій, лѣтінъ, па малам,
Ше віс теві не ваяг;
Ше ваяг сілтас саулес
Дзелтанам цѣлавам.

3.

Не лист йеле, лѣтутініс,
Ман эйот таутініс!
Кур эс савас вілайнітес
Свешума іскалешу?
Не тур тадас оша картес,
Не маміняс калтетаяс;
Тауту дѣла вглю картес,
Свешас мѣтес калтетаяс.

4.

Вісакпарт лѣтуо лія,
Відѣ сауле рітіная;

Полна ладья сиротинушекъ,
Полна горсть серебра.

19.

Я свиваю бить
Изъ красной нитки;
Удараю разъ по Двинѣ,
Раздѣляется Двина!

20.

Зная, матушка,
Отчего мнѣ не скажешь?
Что за Двиной высокія горы,
Что тамъ дуютъ холодныя вѣтры.

Д о ж д ь.

1.

Иди, дождикъ, одинъ день,
Не иди цѣлое лѣто;
Мнѣ наскучиваетъ одинъ день,
Не только цѣлое лѣто.

2.

Иди, дождикъ, по сторонамъ,
Здѣсь тебя ненадобно;
Здѣсь нужно теплое солнышко
Для желтыхъ плисокъ.

3.

Не иди же, дождичекъ,
Когда я иду въ чужіе люди!
Гдѣ мнѣ высушить на чужбинѣ
Свою покрывала?
Нѣтъ тамъ ни такого ясеневаго шеста,
Ни матушки, которая бы высушила;
У суженаго въ домѣ словные шесты,
Чужія матери сушатъ.

4.

Вездѣ—крутомъ льетъ дождикъ,
Въ срединѣ играетъ солнышко;

Вісакхарт брали став,
Відү—маса раудадана.

5.

Саулит' гайші не спидея,
Лѣтус гайсу гайдідама;
Масінь дроші не дзвоя
Талайс таутінас.

6.

Ар саулігі лѣтус лія,
Трис ласітес вѣн нолія:
Дів' нолія—мѣжу, рудзу,
Треша—злата, судрабія

7.

Вай, Дѣвінь, лѣтус наце;
Ну тас мані слапінас!
Вай, Дѣвінь, таутас ая,
Ну тас мані ніцінас!

8.

Лія лѣтус, смідзіная,
Не дрикстєя дікті лит;
Ая таутас, атгрѣзас,
Вистас ману балеліню.

С н ѣ г с.

1.

Бур паліке балті снѣгі,
Бур—скайстѣ аугуміны?
Сауле ѓде балту снѣгу,
Лаудіс—скайсту аугуміню.

2.

Снѣдзіньш сніга, путенея,
Лаука маніс кумеліньс;
Нѣм, масінь, балту сакшу,
Апсєдз ману кумеліню!

Вокругъ стоятъ братья,
Въ слезахъ, по срединѣ,—сестрица.

5.

Солнышко не ярко сіяетъ,
Ожидая дождливой тучи;
Сестрица робко живетъ
На далекой чужбинѣ.

6.

При солнышкѣ идетъ дождикъ,
Упадаютъ только три капли:
Двѣ уппадаютъ—ячменная, ржаная,
Третья—злато-сребренная.

7.

Ахъ, Боже, дождикъ идетъ,
Теперь онъ измочитъ меня!
Ахъ, Боже, ѣдутъ чужіе люди,
Теперь они будутъ меня пересуживать!

8.

Идетъ дождикъ, мороситъ,
Не смѣетъ смѣло лить;
Ѣдутъ чужіе люди, поворачиваютъ назадъ,
Воятся моихъ братьевъ.

С н ѣ г ѣ.

1.

Куда дѣвается бѣлый снѣгъ,
Куда—чудная красота?
Солнце поѣдаетъ бѣлый снѣгъ,
Люди—чудную красоту.

2.

Снѣгъ идетъ, мятелица мететъ,
На дворѣ мой конь;
Возьми, сестрица, бѣлое покрывало,
Накрой моего коня!

3.

Сяўгі сніга, путеня,
Балгі ая кара вярі;
Талі ая, не пазіну
Манус нашус балелінюс.

Мігла ум раса.

1

Лёла раса, салта раса!
Басас манас каяс...
— Ньем, пуйсит, паладзіню,
Апседз манас каяс.
— Нац, мейтінъ, ту пѣ маніс,
Эс тев шўшу курпес.
Шўн, пуйсит, патс прѣкш сев,
Ман ір тѣвс ун мате;
Ман ір тѣвс ун мате,
Ман ір браль ун масас.
— Вѣнам пуйшам шейтен дзівѣт
Бѣдас вѣн ун райзес!...
— Ньем, пуйсит, саву драугу,
Бўс тев лустѣ, прѣкі.
— Эс ган ньемту саву драугу,
Кад ман гадітѣс.
— Эй, пуйсит, уз Прўшѣм,
Тур тев гадісѣс...
Прўшу мейтас шмукас, дайлас,
Зѣд ка магонітес, розес!...

2

Мігла, мігла дар' ман лаба,
Раса лаба не дарій:
Мігліна тауту бѣгу,
Раса дзінас пакалі.

3.

Мігла, мігла,—лѣла раса,
Та ман лаба не дарія:

3.

Сяўгъ идеть, мятелица мететь,
Вѣлые ѣдутъ воины;
Вдали ѣдутъ, я не распознала
Своихъ собственныхъ братцевъ.

Туманъ и роса.

1.

Большая роса, холодная роса!
У меня босы ноги...
Возьми, молодецъ, покрывало,
Окутай мои ноги.
— Выйди за меня, дѣвица,
Я сошью тебѣ башмаки.
— Шей, молодецъ, самъ для себя,
У меня есть батюшка и матушка;
У меня есть батюшка и матушка,
У меня есть братья и сестры.
— Жить здѣсь молодцу одному—
Только туга и кручина!...
— Ищи, молодецъ, себѣ друга,
Будеть тебѣ весело, приятно.
— Я бы взялъ себѣ друга,
Если бы нашелъ его.
— Отправляйся, молодецъ, къ Пруссакамъ,
Тамъ для тебя отыщется...
Прусскія дѣвицы красивы и милы,
Цвѣтутъ какъ макъ, какъ маргаритки!...

2.

Туманъ, туманъ, онъ мнѣ благопріятствуетъ,
Роса не благопріятствуетъ:
Въ туманѣ я убѣгаю отъ чужихъ людей,
По росѣ меня преслѣдуютъ.

3.

Туманъ, туманъ,—большая роса,
Они не благопріятствуютъ мнѣ:

Мігла таутас не редзею,
Расіна не ізбегу.

4.

Мігла, мігла,—лѣла раса,
Та ман лабі не дарія:
Мігла таутас каяс ава,
Раса аціс помазгая.

5.

Мігла, мігла,—лѣла раса,
Та ман лаба не дарія:
Раса ман каяс мірка,
Мігла лабі не редзею.

6.

Мігла ман лабу дара,
Раса лаба не дарій;
Мігла—лаба тауту бѣгт,
Раса—пѣду дзівейіня.

7.

Кур целас лѣла мігла,
Не авота—лейіна?
Кур нѣм ляудіс валодінь,
Не но мана аугуміня?

8.

Вірст кокам зелта раса
Страдіям узлецот;
Вірст таутам асаріняс
Мані яуну білдінот.

9.

Нау сауліте ногасі,
Раса залес галіна;
Нау мейтіня узаугусі,
Топ ляутіню валодас

10.

Мігліна, расіна
Гаю телиш паганит;

Въ туманѣ я не вижу чужихъ людей,
За росой не могу убѣжать.

4.

Туманъ, туманъ,—большая роса,
Они не благопріятствуютъ мнѣ:
Въ туманѣ чужіе люди обуваются,
Росою умываютъ лице.

5.

Туманъ, туманъ,—большая роса,
Они не благопріятствуютъ мнѣ:
Роса мочитъ мои ноги,
Въ туманѣ не хорошо вижу.

6.

Туманъ мнѣ благопріятствуетъ,
Роса не благопріятствуетъ:
Туманъ способствуетъ къ уходу отъ чужихъ,
людей,
Роса указываетъ слѣды.

7.

Откуда подымается большой туманъ,
Какъ не изъ ручьевъ въ долины?
Съ чего люди берутъ пересуды,
Какъ не съ моей красоты?

8.

Сыплется съ дерева золотая роса,
Когда вспрыгнетъ на него дроздикъ;
Навертываются слезы у чужихъ людей,
Когда заводятъ бесѣду со мной молодою.

9.

Не зашло еще солнышко,
Уже роса на верхушкахъ травы;
Не выросла еще дѣвица,
Уже—предметъ людскихъ пересудовъ.

10.

Въ туманѣ, на росѣ,
Хожу пасти коровушекъ;

Сілтай саулітё—
Баліням сѣна каст.

11.

Мігліна не редзею,
Кас ноньёма вайнедзіню;
Саулітё браудзію
Тауту дѣла масінай.

12.

Сауса смілга вецайнѣ,
Зелта раса галіна:
Кас кара кавушѣс,
Лай нак рѣкас нмазгѣт.

13.

Ріті, ріті, рита раса,
Па օзола лаліна!
Та ріт маніс аугуініс
Па ляутіню валодам.

14.

Но крѣміна раса біра,
Вой та лѣла, вой та маза;
Но таутам баргі варді,
Та но лѣла, та но маза.

15.

Аукста біа рита раса,
Аукст манам кайіна!
— Дзен, мамінь, драуга бѣрну,
Кас нокрѣта рита расу.

16.

Крит земѣ, зелта раса,
Но зала даболтіна!
Теві вѣн не пабріде
Мані сірмі кумеліны.

В с ѣ н.

1.

Пут, вѣіны, дзен лайвіню,
Айздзен мані Курземе!

На тепломъ солнышкѣ—
Сгребать братнино сѣно.

11.

Я не увидѣла въ туманѣ,
Кто снялъ мой вѣночекъ;
На солнышкѣ увидѣла его
На головкѣ у сестрицы суженаго.

12.

На пастбищѣ сухой метелковый стебель,
Золотая роса на его верхушкѣ:
Кто сражается на войнѣ,
Пусть придетъ умыть руки.

13.

Скользи, катись, утренняя роса,
По дубовымъ листикамъ!
Такъ возвращается моя красота
Въ людскихъ пересудахъ.

14.

Падаетъ роса съ куста,
Какъ съ большого, такъ съ малого;
Непривѣтливы слова чужихъ людей,
Какъ взрослога, такъ и малолѣтнаго.

15.

Холодна утренняя роса,
Зябнутъ мои ноги!
— Погони, матушка, пріятельскаго сына,
Чтобъ онъ страхнулъ утреннюю росу.

16.

Падай, золотая роса,
Съ зеленого клевера!
По тебѣ только не могутъ пройти
Мои сѣрне кони.

В ѣ т е р ь.

1.

Дуй, вѣтеръ, гони лодочку,
Унеси меня въ Курляндію!

Курземс мате ман солія
Сав' мейтіню—малейіню.
Солит солій, бет не дева,
Шкѣт ман лѣлу дзѣрайінь;
Шкет ман лѣлу дзѣрайінь,
Бумеліню скрѣйейінь.
Каду крѣгу эс подзѣру,
Кам носкрѣю кумеліню?
Патс пар саву науду дзѣру,
Патс сев скрѣю кумеліню!...
Ав, міля Курземс мате,
Ізнес алу уз параду!
Паугс рудзі, паугс мѣжі,
Эс гѣдігі айзмаксашу.
Накс руденс,—нѣмшу сѣву,
Лѣгшу теві ведібас.
Дзерсам казас трис дѣнінас,
Лай данцоя панаксѣкі!

2.

Вѣя мате лѣліас,
Ќзолінам галу лауст;
Ќзоле бія гудріс вірс,
Лоціас лідз земіт'.

3.

Эй гулѣт, вѣя мате,
Не клабіні нама дурвс:
Манс мазайс балеліныс
Нама гуль дѣнас-віду!

4.

Кар, маміня, шѣполіті
Калніна, вейіна;
Я ту пате не патапсі,
Лай шѣполя вѣя мате.

5.

Пѣт, вейінь, ностайѣс,
Ляуй ѣвам возѣдѣт;

Курляндская матушка обѣщала мнѣ
Свою дочку—мѣльничиху.
Обѣщать обѣщала, но не даетъ,
Считая меня за большого пьяницу;
Считая меня за большого пьяницу,
За учителя коней.
Какую корчму я опилъ,
У кого изѣздили коня?
Самъ пью за свои деньги,
Самъ ѣзжу на своемъ конѣ!...
О, любезная Курляндская матушка,
Вынеси мнѣ пивца въ долгъ!
Выростетъ розъ, вырастетъ ячмень,
Я честно уплачу.
Придетъ осень,—женюсь,
Буду просить тебя въ посаженные матери.
Будемъ три дня пировать на свадьбѣ,
Пусть попляшутъ гости поѣзжане!

2.

Мать вѣтровъ хвалилась,
Что сломитъ вершину у дуба;
Дубъ—мудрый мужъ,
Преклонялся до земли.

3.

Ступай спать, мать вѣтровъ,
Не стучи въ дверь комнаты:
Въ комнатѣ спитъ мой маленькій братецъ
Сномъ полуденнымъ!

4.

Вѣшай, матушка, колыбель
На горѣ, на вѣтрѣ;
Не станетъ у тебя времени,
Пусть качаетъ ее мать вѣтровъ.

5.

Дуй, вѣтеръ, и перестань,
Дай отцвѣсти черемухамъ;

Яйт, таутас, пагайдѣт,
Ляуйѣт пѣру пѣдарит.

6.

Не пѣшат, аукесті вейі,
Эс планос палагос;
Не айт, лепнас таутас,
Нау ман тѣва, мамулытес!

7.

Пѣт, вейінь, — крац, вейіны,
Тев галвіня не сѣпея;
Ман галвіня гаужі сѣп,
Даудз раудая мамулытес.

8.

Не пѣшат, аукесті вейі,
Эс планос палагос;
Не рунайѣт, балеліны,
Эс лѣлос сїрдсѣстос!

9.

Ай, вейіны, не сапѣт
Вісу грузу эзера!
Ай, ляутіны, не нѣмѣт
Мані вѣну валодас!

10.

Пѣт, вейіныс, ка тев тив,
Эс озола ѣніна!
Дарѣт, бралы, ка юмс тив,
Эс таутѣша рѣціна!

11.

Пѣт, вейінь, сїт ѣрінь,
Іссїт балту гайгалінь!
Но тас балтас гайгаліняс,
Трис пушкышус дарінай:
Вѣну деу дѣвіням,
Вѣну дѣва дѣліням;
Трешу пате патурей,
Тауту дѣлу кайтінаѣт.

Пріѣзжайте, чужіе люди, но повремените,
Дайте приготовить приданое.

6.

Не дуйте, холодные вѣтры,
На мнѣ тонкія покрывала;
Не пріѣзжайте, гордые чужіе люди,
У меня нѣтъ батюшки, матушки!

7.

Дуй, вѣтеръ, — бушуй, вѣтеръ,
У тебя не болитъ голова;
У меня сильно болитъ голова,
Я много плачу по матушкѣ.

8.

Не дуйте, холодные вѣтры,
На мнѣ тонкія покрывала;
Молчите, братцы,
Я въ великомъ горѣ!

9.

Ой, вѣтеръ, не занеси
Всего мусора въ озеро!
Ой, люди, не подвергайте
Меня одну пересудамъ!

10.

Дуй, вѣтеръ, какъ хочешь,
Я въ тѣни дуба!
Дѣлайте, братья, что хотите,
Я въ рукахъ суженаго!

11.

Дуй, вѣтеръ, борозди море,
Выбрось бѣлаго нырка!
Изъ бѣлаго нырка
Я сдѣлаю три кисти:
Одну дамъ богу,
Вторую — божьему сыну;
Третью себѣ удержу,
Чтобы дразнить молодца.

12.

Став' кална, став' лей,
Вісур мані вейш лѳція;
Кална мані вейш лѳція,
Лей—ляужу валодінас.

13.

Эс ѳѳдзу вѳя зіргу
Вѳсоліша каманас:
Рига ман дѳна ауса,
Вацземе сауле лѳца!

14.

Пѳш вейіныс, руна ляудіс
Ап то ману аугумінь;
Балта бію вѳя пѳста,
Скайдра ляужу рунаама.

15.

Вісі ляудіс вейіна,
Эс вейіня маліна;
Вісі ляудіс—дзѳсмітѳс,
Эс—ляутіню валодас!

К а л н с.

1.

Кам тѳ калні, кам ѳлеяс?
Кам зальѳ озоліны?
Дѳвам—калні, лаймей—леяс,
Бітей—зальѳ озоліны.

2.

Кам дер калні? кам дер леяс?
Кам дер зальѳ озоліны?
Рудѳѳи—калні, мѳѳѳѳи—леяс;
Бітѳм—зальѳ озоліны.

3.

Тауту мейта сакшас раѳста
Лѳдус кална галіна.

12.

Стою на горѳ, стою вѳ долинь,
Вездѳ качаѳт мянѳ вѳтерѳ;
На горѳ качаѳт мянѳ вѳтерѳ,
Вѳ долинь—вѳтерѳ людскіхъ пересудѳвѳ.

13.

Я запрагѳ коня вѳтровѳ
Вѳ вихровыя санѳ:
Вѳ Ригѳ у мянѳ занимался дѳнь,
Вѳ Нѳметчинѳ восходило солнѳе!

14.

Дуетѳ вѳтерѳ, говорятѳ люди
О моеѳ красѳтѳ;
Я бѳла,—вѳтерѳ обдуваѳт мянѳ,
Я чиста,—люди говорятѳ обо мнѳ.

15.

Всѳ люди на вѳтру,
Я вѳ сторонѳ отѳ вѳтра;
Всѳ люди—вѳ пѳсняхъ,
Я—вѳ людскіхъ пересудахъ!

Г о р а.

1.

Чѳи горы? Чѳи долины?
Чѳи зеленые дубы?
Горы—божѳи, долины—счастіа,
Зеленые дубы—пчѳлѳчки.

2.

На чтѳ горы? На чтѳ долины?
На чтѳ зеленые дубы?
Горы для рѳи, долины для ячменя;
Зеленые дубы для пчѳль.

3.

Суженая вышиваѳт узѳристыя покрывала
На верху лѳдяноѳ горы.

Курш грібєа клату тапт,
Лай калдіна кумеліню.
Ман бій калтіс кумеліньє,
Э пар калну не бєдаю!
Саскалдію лєдус калну
Дєвіньєс габалєс:
Тад новєду тауту мєйту
Ар вісам вілнанєм!

4.

Іквакару тауту мєйта
Кална капа гавілєт;
Шкєтє манус балєліньєс
Іквакару клаусамѣс.

5.

Дів' калніньє нєзѣдєа
Сарканѣм зѣдіньѣм;
Дів' масіньєс годє тапа
Ар то вѣну вайнєдзінѣ.

6.

Кам бій манім кална калт,
Кам пєц саулєс раудзїтѣс?
Кам бій ман свєшу мѣтї
Саукт пар саву мамалінью?

7.

Таї кална рудзус сєю,
Таї стадію озоліньєс;
Скрєй бітїтє,—рудзї зѣд,
Патє стайгаю, дзѣдадамїс.

8.

Зїну, зїну, бєт нє тєйкшү,
Кур аут мана лїгавїня:
Аїз упїтєс, калніня,
Вагата сєтїня!

9.

Калні, лєас пѣгулуші,
Кур бій манім ну гулєт?

Кто хочєтѣ попасть вѣ нєй,
Пусть подковываєтѣ коня.
У мєня подкованный конѣ,
Мнѣ нї почємѣ гора!
Я разсѣку лєдяную гору
На дєвятѣ кусковѣ:
Тогда свєду внизѣ сужєную
Со вѣсми покрывалами!

4.

Каждый вєчєрѣ сужєная
Всходитѣ на гору аукать;
Она думаетѣ, что мои братцы
Каждый вєчєрѣ будуть слухать єє.

5.

Два холма цвѣтутѣ
Брасными цвѣточками;
Двѣ сєстрицы попадають вѣ чєсть
Чрєзѣ одинѣ вѣночєкѣ.

6.

Зачѣмѣ мнѣ было подыматься на гору,
Зачѣмѣ—любоваться на солнышко?
Зачѣмѣ мнѣ было называть чужую мать
Своею матушкою?

7.

На этой горѣ я сѣю рожѣ,
На той сажу дубы;
Летитѣ пчєлка,—рожѣ цвѣтєтѣ,
Самѣ похаживаю, распѣвая.

8.

Знаю, знаю, нє скажу,
Гдѣ рєстєтѣ моя сужєная:
За рѣкой, на горѣ,
Вѣ богатомѣ сєлѣ!

9.

Много лєжитѣ на горахѣ, вѣ долинахѣ,
Гдѣ-то мнѣ лєчѣ?

Вой бій мамі ну гулет
Паша кална галіна?

10.

Кур тік салдас огас ауга,
Ка калінія галіна?
Кур тік дайлас мейтас ауга
Ка Кокнесес новада?

Р у д е н с .

1.

Руденс наце, лапас біра,
Яунас мейтас желі рауд;
Крит лашіна грѣздамас,
Їт мейтіня раудадама.

2.

Павасаря яунас мейтас,
Ка бітітес вивіная;
Яу рудені носкумушас,
Свешу ляужу білдінамас.

3.

Руденс наце, руденс наце,
Руденс дарбі недаріті:
Вел не култа квѣшу рія,
Не прецета лигавіня.

З ѣ м а .

Зѣма наце раудадама,
Цімду, зекью прасідама;
Нац наждама, васаріня,
Вісі берні теві гайда!

П а в а с а р і с .

1.

Ай, дѣвінь,—ай, дѣвінь,
Таву ауксту павасару!

Ужели я долженъ лечь
На самой вершинѣ горы?

10.

Ростутъ ли гдѣ такія вкусныя ягоды,
Какъ на горной вершинѣ?
Ростутъ ли гдѣ такія красавицы-дѣвицы,
Какъ въ Кокеносской сторонѣ?

О с е н ь .

1.

Осень приходитъ, падаютъ листья,
Горько плачутъ молодые дѣвицы;
Кружась падаетъ листикъ,
Идетъ плача дѣвица.

2.

Жужжатъ, какъ пчелки
Весною, молодые дѣвицы;
Пригорюниваются осенью,
Когда заводятъ бесѣду чужіе люди.

3.

Наступаетъ осень, наступаетъ осень,
Еще не покончены осеннія работы:
Еще не отмоложена пшеница въ ригѣ,
Еще не высватана суженая.

З и м а .

Съ плачемъ приходитъ зима,
Прося рукавиць, носковъ;
Поскорѣй приходи, лѣто,
Всѣ дѣти ждутъ тебя!

В е с н а .

1.

Ахъ, боже,—ахъ, боже,
Что за холодная весна!

Дзегузей дівас олас,
Абас гая ванскарес.

2.

Лай бій лабіс, кас бій лабіс,
Павасаріс—тас бій лабіс:
Бумелям—заля залє,
Ман пашам—цѣма мейтас.

3.

Бур руден таді зѣді,
Каді зѣді павасара?
Бур сѣвам тада лустє,
Ка лунам мейтінім?

У кукушечки два яйца,
Оба—болтуна.

2.

Чтò хорошо, то хорошо,
Весна—хороша:
Для моего коня—зеленая трава,
Для меня—сельскія дѣвицы.

3.

Гдѣ осенью такіе цвѣты,
Какіе бывають весной?
Гдѣ женамъ такъ веселиться,
Какъ веселятся молодыя дѣвицы?

ОТДѢЛЪ ВТОРОЙ.

ПРЕДМЕТЫ РАСТИТЕЛЬНОСТИ.

а) Деревья.

М е ж е.

1.

Межа мате путнус сауца,
Пурвю малу стайгадама:
„Слока-Грѣте, Грбе-Мая,
„Пайпаліня-Мадаліня!

2.

Прѣцайтс, межа мате,
Стіпрі вирі межа брауца:
Асі цірві, калгі раті,
Пакавоті кумеліні.

3.

Межа вирс межа брауце,
Межа дребес мугура:
Лѹку креліс, крію ўзас,
Берза крауцес цепуріте.

4.

Межа виріс межа брауца,
Межа дребес мугура:
Ўрешу біксес, скую сваркі,
Тасем шѹта цепуріте.

5.

Бад эс бію межа вирс,
Межа вира дѣсму дѣжму;

Л ѣ с ь.

1.

Мать лѣсовъ скликаеть птицъ,
Ходя по болотнымъ окраинамъ:
„Куликъ-Генрихъ, рябчикъ-Романъ,
„Перепелка-Магдалина!

2.

Радуйся, мать лѣсовъ,
Мужи сильныя ѣдутъ въ лѣсъ:
Острые топоры, кованныя тѣлѣги,
Подкованныя лошади.

3.

Дровосѣкъ ѣдетъ въ лѣсъ,
На немъ лѣсная одежда:
Лыковая рубаха, лубочные портки,
Берѣстовая шапка.

4.

Дровосѣкъ ѣдетъ въ лѣсъ,
Онъ въ лѣсной одеждѣ:
Терновые портки, игольчатый кафтанъ,
Шапка, шитая изъ берѣсты.

5.

Вудучи дровосѣкомъ,
Я пою лѣсную нѣсню;

Но скуйінае ман сварціны,
Но пумпура цепуріте.

6.

Зілі, залы думі кун
Дла межа апаеша:
Тур дег пуйша двёселіте,
Кам мейтінае ніціна.

7.

Саргайтёс, межа саргі,
Стіпрі вирі межа брауца:
Асі цірві, калті раті,
Пакавоті кумеліны!

8.

Суніте каула гагус дара,
Межа саргу візінат;
Ляужым лэйлі бринуміны:
Суне суніті візіная.

О з о л с.

1.

Дібі шмудрі озоліны
Враля нама паваля.
Пілі зарі сиву путну;
Страдіньш лэйд вірсаунё,
Страдіньш лэйд вірсаунё,
Лакстігала—пазарё.
Сака страде, дэбдадас:
„Кас тур брауц? земе риб!“
Та брауц мусу тэва маса
Саву берну апраудзит.
Влігоя тэва маса,
Ка сауліте істаба.
Сатеця браля берні,
Ка гайгалас рёкас дот.
— Ше ір ман вісі берні,

Изъ древесныхъ иголь у меня кафтанъ,
Изъ древесныхъ почекъ шапка.

6.

На опушкѣ великаго лѣса,
Подымается темно-зеленый дымъ:
Тамъ горитъ душа молодца,
За настьшки надъ дѣвцами.

7.

Берегитесь, лѣсничіе,
Мужи сильные ѣдутъ въ лѣсъ:
Острые топоры, кованныя телѣги,
Подкованныя лошади!

8.

Собака дѣлаетъ костяныя дровни,
Чтобы катать лѣсничаго;
Великое диво людямъ:
Собака катаетъ собаку.

Д у б ь.

1.

Два высокихъ дуба
Ростутъ за братнинымъ домоу.
Сучья полны мелкихъ пташекъ;
Дроздъ поетъ на жакушкѣ,
Дроздъ поетъ на жакушкѣ,
Соловей—подъ вѣточкой.
Дроздъ говоритъ, распѣвая:
„Кто тамъ ѣдетъ? земля дрожитъ!“
Ѣдетъ наша тетушка
Навѣститъ своихъ племянничковъ.
Вступила тетушка,
Какъ солнышко, въ комнату.
Сбѣжались племяннички,
Какъ нырки, чтобъ ручку подать.
— Тутъ всѣ мои дѣтушки,

Пастерітес вѣн невайд!..
 — Пастеріте айстеца
 Унес малу цѣредама,
 Унес малу цѣредама,
 Ъвас зѣдус брауцѣдама.
 Ъвас зѣдінъ і браукѣт,
 Нокрит зелта гредзеніньш;
 Гредзеніню меклейѣт,
 Нокрит мѣлю вѣлнаніте;
 Вѣлнанітес мекледама,
 Ъкрит пате ушѣт.
 Та ушѣт не панесе,
 Та ѣнесе ѡріна;
 Та ѡріна не панесе,
 Та іссіте маліна.
 Тур ізауга купла лѣпа
 Девіньѣм жубурѣм.
 Девіта жубура
 Саві бралы кѣклес шкѣле.
 Сака бралы кѣкледамі:
 „Гаужі скан тас кѣклітес...
 „Та рауд мѣсу пастеріте
 „Свешу земі стайгадама!..

Пірма варіанте.

Сімтѣм залы озоліны
 Валеліню сѣтс відѣ.
 Іекатра сімтінѣ
 Страдінъш дзѣд вірсаунѣ;
 Страдінъш дзѣд вірсаунѣ,
 Лакстігала—пазарѣ.
 Сака страде, дзѣдадамс:
 „Кас тур риб тілтіна?“
 Та брауц мѣсу браљу маса,
 Рибедама, сканедама!
 Дабраукусі пѣ вартѣм,
 Сауц страдіню варту верт.

Нѣтъ только младшей сестрицы!..
 — Младшая сестрица ушла
 Гулять на берегъ рѣчки,
 Гулять на берегъ рѣчки,
 Рвать цвѣты съ черемухи.
 Рветъ она цвѣты съ черемухи,
 Упадаетъ золотое колечко;
 Ищетъ она золотого колечка,
 Упадаетъ тонкое покрывало;
 Ищетъ она тонкаго покрывала,
 Упадаетъ сама въ рѣчку.
 Не задержала ее рѣчка,
 Она понесла ее въ море;
 Не задержало ее море,
 Оно выкинуло ее на берегъ.
 На томъ мѣстѣ выросла густолиственная липа
 О девяти сукахъ.
 Изъ девятого сука
 Родные ея братья сдѣлали гусли.
 Играя на гусяхъ, братья говорятъ:
 „Трогательные звуки издають эти гусли...
 „Такъ плачетъ наша младшая сестрица,
 „Странствуя по чужой сторонѣ!..

Первый вариантъ.

Сотни зеленыхъ дубовъ
 Посреди братниной усадьбы.
 Въ каждой сотнѣ
 Дроздъ поетъ на верхушкѣ дуба,
 Дроздъ поетъ на верхушкѣ дуба,
 Соловей—подъ вѣточкой.
 Дроздъ говоритъ, распѣвая:
 „Что тамъ гремитъ на мосту?“
 Ъдетъ сестра братьевъ,
 Съ шумомъ, съ грохотомъ!
 Подѣхавъ къ воротамъ,
 Она зоветъ дрозда отворить ворота.

Страдіньш варту не атвѣре,
Атвер пате бралю маса.
Ізнак діві ауні бралы,
Ка гайгалае рокас дѳт;
Ізнак діві аунас маршас,
Ка розітес зѳдедамас;
Ізнак воца мамулыня,
Асаріняс слауцідама:
— Ай, маю льольѳуму,
Талу таутас айзведам!..
Пар гадіню, парі отру
Ус бральѳи сѳрстї наце!..

Отра варіанте.

Діву бралю пагална
Ізаут залыш озолиньш.
Страдс сѳдеа вірсаунѳ,
Лакстігала—пус-зарѳс.
Страдс вайцаа лакстігалу:
„Кас тур брауц? земе ріб!“
Лакстігала атбілдеа:
„Та брауц пате бралю маса!“
Страдс саціа лакстігалай:
„Тев вартіны яатвер.“
Лакстігала атбілдеа:
„Лай вер пате бралю маса.“
Атвер вартус бралю маса,
ѳбрауц бралю пагална.
Ізнак дібі ауні бралы,

Ка озолї лаподямї;
Ізнак діві аунас маршас,
Ка ѳвіняс зѳдедамас;
Ізнак воца мамулыня,
Асаріняс слауцідама:
— Ману мило ауклеуму,
Ту тїк талу таутіняс!..
Шї девїта васаріня,

Дроздъ не отвораеъ ворота;
Отвораеъ сама братнина сестра.
Выходятъ къ ней на встрѣчу два брата,
Какъ нырки, чтобъ руку подать;
Выходятъ двѣ молодыя невѣстки,
Какъ маргаритки цвѣтушія;
Выходитъ старушка матушка,
Утирая слезы радости:
— Ой, мое милое дитя,
Какъ далеко увели тебя къ чужимъ людямъ!..
Черезъ два года
Ты прїѣхала гостить къ братьямъ!..

Второй варіантъ.

На усадьбѣ двухъ братьевъ,
Выросъ зеленый дубъ.
Дроздъ сидитъ на макушкѣ,
Соловей—подъ вѣточкой.
Дроздъ спрашиваетъ у соловья:
„Кто тамъ ѳдетъ? земля дрожитъ!“
Соловей отвѣчаетъ:
„ѳдетъ сама братнина сестра.“
Дроздъ говоритъ соловью:
„Тебѣ слѣдуетъ открыть ворота.“
Соловей отвѣчаетъ:
„Пусть отвораеъ сама братнина сестра.“
Братнина сестра отвораеъ ворота,
Вѣѳзжасъ на братній дворъ.
Выходятъ къ ней навстрѣчу два молодыхъ
брата,

Какъ дубы, убранные листьями;
Выходятъ двѣ молодыя невѣстки,
Какъ черемухи цвѣтушія;
Выходитъ старушка-матушка,
Утирая умильные слезы:
— Мое ты милое дитя,
Какъ далеко ты въ чужихъ людяхъ!..
Въ девять лѣтъ

Пірму рейзі сёрсті наце,—
Маршу гóду раудзітсь!..
— Кура марша крэслу цёла,
Кура нёма вілнаніті?
Вецака крэслу цёла,
Яуна нёма вілнаніті;
Яуна нёма вілнаніті,
Букуліша грібедана.

2.

Ôшам сѣва, клявам сѣва,
Ôзолам вѣн невайд;
Ôзоліныс лóкаѣс
Гар вісам пливалам.

3.

Визігс ауга ôзоліныш,
Визігам лапінѣм;
Йо визіга лѣпа ауга,
Кас ôзолу кайтіная.

4.

Кушліс ауга ôзоліныс
Айз упітес, равѣні;
Пате біте лайпас мета
Пѣ та купла ôзолія.

5.

Ôзоліны, земзаріті,
Кам ту аугі лейіна?
Цѣкас таву сакні рака,
Палей гуледамас;
Мейтас тавус зарус лауза,
Калініна ставедамас.

6.

Ай, ôзолі земзаріті,
Кам ту аугі лейіна?
Парі тевім бітес скрѣя,
Сецен гая дравенѣкі.

Ты въ первый разъ пріѣхала въ гости,—
Наглядѣться на счастье невестокъ!..
— Которая изъ невестокъ стулъ подала,
Которая сняла покрывало?
Старшая подала стулъ,
Младшая сняла покрывало;
Младшая сняла покрывало,
Ожидая гостинца.

2.

У ясеня жена, у клена жена,
У дуба только нѣтъ;
Дубъ наклоняется
Ко всѣмъ луговымъ окраинамъ.

3.

Ростетъ дубъ развѣсистый,
Покрытъ онъ густо листьями;
Еще величавѣе растетъ липа,
Боторая прельщаетъ дубъ.

4.

За рѣкою, въ топкомъ мѣстѣ,
Ростетъ дубъ развѣсистый;
Сама пчелка бросаетъ перекладину
Въ развѣсистому дубу.

5.

Дубъ, приземистый,
Зачѣмъ ты растешь въ долині?
Свиньи, которыя спятъ въ долині,
Обнажаютъ твои корни;
Дѣвицы, стоя на горѣ,
Домаютъ твои вѣтви.

6.

Ой, дубъ приземистый,
Зачѣмъ ты растешь въ долині?
Черезъ тебя перелетаютъ пчелы,
Мимо проходятъ пчеловоды.

7.

Озоліны земзаріті,
Парауге тебі зала залэ!
Вай, балінь, летдабіті,
Грѳзис тебі тауту мейта!

8.

Озолс ауга ар лѳшню
Вѳна ладдас крѳмінэ;
Эс ізаугу ар таутѳті
Вѳна таутас сѳтіна.

9.

Ай, свайніті, дар ман лабу,
Дѳй озолу цѳліна:
Уз масіню сѳртсгі гау,
Лабай цѳля не зінаю.

10.

Озоліныс гаужі рауд,
Ка аунам йѳсту йѳза;
Не рауд гаужі, озоліны,
Ауна тава йѳзейіна.

11.

Таутас ая па калінію;
Эс апсѳду пѳ озола.
Лидз таутінас гарам ая,
Озолс сака: „шѳ мейтіна!“
— Дѳвс дѳд тев—озолам
Сінту гаду не лапѳт;
Сінту гаду не лапѳт,
ѳтру сінту не зильѳт!

12.

Шкірамѳс, балеліны,
Цѳртам цѳрвус озола!
Я не бія, кас раудая,
Лай раудая озоліны.

7.

Дубъ, приземистый,
Переростетъ тебя зеленая трава!
Ой, братецъ, беззаботная голова,
Будетъ помыкать тобою молодая жена!

8.

Дубъ съ липою
Ростутъ вмѳстѳ въ орѳшникѳ;
И я выросла съ молодцомъ
Въ одномъ сѳлѳ.

9.

Ой, затюшка, сослужи мнѳ службу,
Посади дубокъ при дорогѳ:
Я хожу въ гости къ сестрицѳ,
И не знаю хорошо дороги.

10.

Горько плачетъ дубъ,
Что его молодого опоясываютъ;
Не плачь горько, дубокъ,
Молода, которая тебя опоясываетъ.

11.

ѳхали горою чужіе люди;
Я притѳкалась подъ дубомъ.
Только поровнялись чужіе люди,
Дубъ рѳворитъ: „вѳтъ вамъ дѳвнина!“
— Дай Богъ, чтобы тебѳ—дубу
Сто лѳтъ не покрываться листьями;
Сто лѳтъ не покрываться листьями,
Вторую сотню оставаться безъ жолудей!

12.

Разстанемся, братцы,
Врѳжемъ топоры въ дубъ!
Если некому плакать обѳ насъ,
Пусть плачетъ дубъ.

13.

Эс не йту таі цѣма,
Бур озолі тирума:
Озолам бѣзас лапас,
Не редз саулес узлецѣт.

14.

Эс редзѣю тауту мейту,
Віня мані не редзѣя:
Эс—озола галіня,
Віня—рожу дарзіня.

15.

Тауту мейта скайдас ласа
Апакш браля озоліня;
Эс не бію віра вѣртс,
Не дригестю білдінат!

16.

Но рита дзѣдашу
Гразнас дзѣсмас—
Но оша, но клява,
Но озоліня.

17.

Нетишам эс ноцірту
Сава тѣва озоліню:
Но целміня бунгас дару,
Но заріня—стабуліті;
Но та паша відуціша
Вітітей намү дару.

18.

Гана купліс озолініс,—
Вѣна зиле галіня;
Ган багатіс тауту дѣлс,—
Вѣні сваркі мугура.

19.

Нау не вѣна озоліня
Крѣзетам лапіням;

13.

Я бы не пошла въ то село,
Гдѣ дубы на пахатномъ полѣ:
У дуба густыя листья,
Не видно, когда всходитъ солнце.

14.

Я вижу суженую,
Она не видитъ меня:
Я—на верхушкѣ дуба,
Она—въ саду маргаритокъ.

15.

Суженая собираетъ щепки
Подъ братниными дубомъ;
Не достоинъ я званія мужчины,
У меня нѣтъ смѣлости заговорить съ нею!

16.

Поутру буду пѣть
Лучшія пѣсни—
О ясенѣ, о кленѣ,
О дубѣ.

17.

Я срубилъ нечаянно
Дубъ своего отца:
Изъ пня я сдѣлалъ барабанъ,
Изъ сучка—дудочку;
Изъ самой его средины
Соорудилъ пчелиный домъ.

18.

Густолиственъ дубъ,—
Одинъ жолудь на верху;
Богатъ молодецъ,—
Одинъ кафтанъ на плечахъ.

19.

Нѣтъ ни одного дуба
Съ кудрявыми листиками;

Нау не вѣна дайла пуйна
Па манах прѣтѣням.

20.

Әс парсвѣду зєлта зїрнї
Пар судраба озолїню;
Тас покритє жвѣздамє
Па зарїю зарїньм.

21.

Озолїныє лѣлїє
Саулей сакнес не радит;
Вѣтра лауза озолїню,
Сауле сакнї балїная.

22.

Пїлнї тауту тїрумїны
Зєму, ресну озолїню;
Патє зємайє, патє реснайє
Нораун ману вайнедзїнь.

23.

Зам озола не стѣвєю,
Зам озола лѣла раса;
Ар таутам не рунаю,
Таутам гара валодїня.

24.

Трис рїтїнює сауле лѣца
Уз зальє озолїню;
Трис гадїнює таутас ая,
Варду ману не зїная.

25.

Тѣкам лѣцу озолїню,
Лїдз салѣцу рїтенє;
Тѣкам раю тауту дѣлу,
Лїдз єс вїню узварєю.

26.

Озол', таву нуплу лану!
Не редз саулес узлєцам;

Нїтѣ нї одного красавца-молодца
По моему разуму.

20.

Бросаю я золотое зерно
Черезъ серебряный дубъ;
Оно падаетъ съ звономъ
Черезъ всѣ сучья и вѣточки.

21.

Дубъ хвалитсѣ,
Что не покажетъ корней солнцу;
Вихорь ломитъ дубъ,
Солнце бѣлитъ корни.

22.

Полны поля у чужихъ людей
Приземистыхъ, толстыхъ дубовъ;
Самый приземистый, самый толстый
Срываетъ мой вѣночекъ.

23.

Я не становлюсь подъ дубомъ,
Подъ дубомъ большая роса;
Я не веду бесѣды съ молодцомъ,
У молодца длинная рѣчь.

24.

Три утра всходило солнце
Надъ зеленымъ дубомъ;
Три года прїѣзжали чужїе люди,
Не узнали моего имени.

25.

До тѣхъ поръ я гнула дубъ,
Пока не согнула его въ дугу;
До тѣхъ поръ я бранила молодого мужа,
Пока его не одолѣла.

26.

Какъ ты густолиственъ, дубъ!
Невидно, какъ восходитъ солнце;

Масінь, таву візнанішу!
Не редз тауту кумелінь.

27.

Не раугѣс, тауту мейта,
Уз манам кайіна́м;
Паскатѣс сіліна́
Маніс дѣту озоліню.

28.

Эс апсіту озоліню
Сика́йм нагліна́м:
Бітітей зема́с кая́с,
Лай не сльд стайга́йт.

29.

Озолс саву зилі рауда,
Кас озолу пашу рауда?
Масінь саву бра́лі рауда,
Кас масінас пашас рауд?

30.

Озоліньш зилю рауд,
Зилес біра ушітѣ;
— Та, озол', тава вайна,
Кам аудз упес маліна́!

Л і п а.

1.

Купла лѣпа лейіна́,
Піла балту сідрабінь;
Тай ваяга претігѣа
Діжан дайла озолінь.

2.

Айз ушітес, калніна́,
Рінда́м ауга озоліні;
Претім ауга лѣпу рінда,
Кас озолус кайтіная.

Сколько у тебя покрывалъ, сестрица!
Изъ-за нихъ не видно коня чужихъ людей.

27.

Не смотри, суженая,
На мои ноги;
Посмотри на дубъ въ лѣсу,
Мною посаженный.

28.

Я обиваю дубъ
Маленькими гвоздиками:
У пчелки короткія ножки,
Чтобы онѣ не скользили на ходу.

29.

Дубъ плачетъ по своему жолудѣ,
Кто будетъ плакать по самому дубѣ?
Сестрица плачетъ по своему братцѣ,
Кто будетъ плакать по самой сестрицѣ?

30.

Дубъ плачетъ о жолудяхъ,
Жолуди сыплются въ рѣку;
— Это, дубъ, твоя вина,
Зачѣмъ растешь на рѣчномъ берегу!

Л и п а.

1.

Широкая липа въ долину́,
Она полна бѣлаго серебра;
Ей нужно соперника
Красавца-молодца, дуба.

2.

За рѣкой, на горѣ,
Рядами растутъ дубы;
Противъ нихъ растутъ рядъ липъ,
Которыя дразнятъ дубы.

3.

— Оші, клявас, озолины,
Ко ёс лаба меклейѣт?
— Меклеям лѣпас мейту
Озолина деліням.

4.

Пушко, мате, то лѣпіню,
Кас тавѣ сѣтінѣ:
Ёс редзею таутінѣс
Аппушкоту озолиню.

5.

Ёс не лаусту лѣпас зару,
Ёс бій пате лѣпаніте;
Озолина зару лаусту,
Тас ар манім ѣнайѣ.

6.

Пѣ лѣпінѣс пѣседѣс,
Ка пѣ милѣс мамулытес;
Пѣ озола не сѣдѣс,
Озолс мані дѣкоѣс.

7.

Атсаспѣде веѣа лѣпа
Яунай озола;
Та саѣя озолиныш:
„Вой ёс тавс атспайдінѣш?“

8.

Купла лѣпа ёрмала,
Пілна балту гайталіню;
Вѣна мейта маміняй,
Пілна сѣта преѣцінѣку.

9.

Вѣна пате купла лѣпа
Кална муѣжас новаѣа;

3.

— Ясени, клены, дубы,
Чего добраго ищете?
— Ищемъ липовой дочкѣ
Для дубова сына.

4.

Украшай, матушка, липу,
Которая посреди твоего двора:
Я видѣлъ у чужихъ людей
Разъукрашенный дубъ.

5.

Не стала бы я ломать липовыхъ вѣтвей,
Я сама липочка;
У дуба сломила бы суѣзъ,
Онъ во враждѣ со мною.

6.

Подсаживаюсь я къ липочкѣ,
Какъ къ милой матушкѣ;
Къ дубу не сажусь,
Дубъ засматривается на меня.

7.

Старая липа оперлась
О молодой дубъ;
Дубъ отозвался такъ:
„Развѣ я твоя опора?“

8.

Широкая липа на морскомъ берегу,
Она полна нырковъ;
Одна дочъ у матери,
Полонъ дворъ сватовъ.

9.

Только одна роскошная липа
На почвѣ горной мызы;

Сагаюші цѣма пуйші,
Вісус зарус нолаузуші.

10.

Ауг лѣпинас, ауг мейтінас
Аугоша вѣтіна;
Цірту лѣнас, не ізцірту,
Веду мейтас, не ізведу.

11.

Їсім абас мѣс, мѣсінас,
Лѣпѣна шупотѣс;
Кам айзлѣзе лѣпу зарс,
Там атрайтніс арайінш.

12.

Тауту дѣлс маніс дѣл
Лѣпу лапу целю клая.
— Я тев тіка, клій ар зелту,
Ту яу мані не дабусі!

13.

Балінѣс сѣрст ѣдама,
Лѣпу лапам целю клая:
Ка ірбіте нотецею
Саусаім кайінаім.

14.

Лѣпу лапу целю кайсу,
Балеліню гайдідама;
Вейш нопѣте лѣпу лапу,
Балеліньш не атнаѣе.

15.

Лѣпу лапу целю клая,
Лай эс ѣту шорудені;
Сапѣст цате лѣпу лапа,
Эс не ѣшу шорудені!

16.

Лѣнас вѣн таі межа,
Бур ціртішу везуміню?

Сошлись молодцы изъ села,
Положили у ней всѣ вѣтви.

10.

Ростутъ липы, растутъ дѣвщицы
На плодородной почвѣ;
Рубилъ я липы, не вырубилъ,
Выводилъ дѣвицъ, не вывелъ.

11.

Пойдемъ обѣ мы, сестрицы,
Качаться на липахъ;
Подъ которою суеъ сломится,
У той вдовецъ будетъ пахаремъ.

12.

Молодецъ для меня
Устилаетъ дорогу липовыми листьями.
— Устилай, если тебѣ угодно, золотомъ,
Но ты не возьмешь меня!

13.

Отправляясь въ гости къ братьямъ,
Я устилаю себѣ дорогу липовыми листьями:
Пробѣгаю ее, какъ рябчикъ,
Сухими ногами.

14.

Ожидая своего брата,
Я устилаю дорогу липовыми листьями;
Вѣтеръ сдуваетъ липовый листъ,
Не приходитъ братецъ.

15.

Устилаютъ путь липовыми листьями,
Чтобы я шла этой осенью;
Истлѣвай, липовый листъ,
Я не пойду этой осенью!

16.

Все липы въ этомъ лѣсу,
Гдѣ нарублю возъ?

Масас вѣн таі цѣмѣ,
Бур эс нѣмшу лѣгавію?

17.

Ну цѣрта лѣпай
Пѣрмай скайду;
Ну веда матес
Милыо мейту!

18.

Гразні дзѣд назас мейтас
Сика лѣпу лѣдума;
Сегло таутіс кумелію,
Цере діжас дзелтанітес.

19.

Ганос дзѣну, галву тѣну,
Лѣпа кару вайнадзѣню;
Курш, лѣутіны, редзеят,
Не сакат мамінай.

20.

Вой бій мамі манулыте
Лѣпу слоту апѣрусі?
Ка но лѣпас лѣку плѣса,
Та но манім—валодінас.

21.

Кас но лѣпас куплунінь,
Ка зѣдіны не зѣдеа?
Кас но мейтас дайлуінь,
Ка дарбіня не мацеа?

22.

Аудз, лѣпінь, зема, ресна,
Лай не цѣрта лѣценѣкі;
Аудз, мейтінъ, нікна, барга,
Лай не вед кайміньос.

23.

Ше нацѣт, балеліны,
Ше масіню ѣдевѣм;

Все сестры въ этомъ салѣ,
Гдѣ мнѣ взять суженую?

17.

Теперь вырубаютъ у липы
Первую щепку;
Теперь ведутъ
Милую дочку матери!

18.

Красиво поютъ маленькія дѣвцы,
На пасѣбѣ мелкихъ липъ;
Молодецъ сѣдлаетъ коня,
Думаетъ, что это взрослые красавицы.

19.

Выгоняю я стадо, закутываю себѣ голову,
На липѣ вѣшаю вѣночекъ;
Люди, которые видите,
Не говорите матушкѣ.

20.

Не высѣкла ли меня матушка
Липовымъ вѣничкомъ?
Какъ съ липы дерутъ лыко,
Такъ съ меня берутъ пересуды.

21.

Что съ роскошной липы,
Когда нѣтъ на ней цвѣтовъ?
Что съ красоты дѣвцы,
Когда она не знаетъ работы.

22.

Рости, липочка, приземистою, толстою,
Чтобы не срубили тебя лыкодѣры;
Рости, дѣвица, суровою, сердитою,
Чтобы не увели тебя къ сосѣдямъ.

23.

Сюда идите, братцы,
Сюда мы отдали сестрицу;

Ше ір вѣна купла лѣпа,
Ше карам ѣмаутіюс.

24.

Купла лѣпа узаугусі
Саулес такас маліна;
Тур сауліте йосту кара,
Іквачару ноѣдама.

25.

Лѣпа ауга лѣпай,
Озоліныс клайпеда;
Пате лѣпа айзлігоя
Пѣ клайпедас озоліня.

26.

Кад эс міршу, мамулынь,
Кур лікс' ману вайнедзінь?
Кар, маміня, лѣпіняй,
Лай сауліте баліна!
Лѣпіняй зѣді бірс,
Вайнагам—візуліші.

27.

Лика лѣпа, лікс озолс,
Тур бій лабі шѣпотѣс;
Лаба марша, балеліны,
Тур бій лабі сѣрстѣ ѣт.

28.

Вел', лаймінь, ман мѣжінь,
Вел' лѣпа, абелѣ:
Ка лѣпіняй ман узаугт,
Ка абелей позѣдѣт!

29.

Стайга лѣні, балелінь,
Па лѣпая лапіняй:
Тур гулея тауту мейта,
Айз абелес, лѣпай.

Здѣсь роскошная липа,
Здѣсь развѣснѣ уділа.

24.

Выросла роскошная липа
На краю солнечнаго пути;
Тутъ солнышко вѣшаетъ свой поясъ,
Каждый вечеръ, при заходѣніи.

25.

Липа растетъ въ липнякѣ,
Дубъ въ дубнякѣ;
Сама липа перебирается
Въ дубнякѣ, къ дубу.

26.

Когда я умру, матушка,
Куда ты дѣнешь мой вѣночекъ?
Повѣсь его, матушка, на липочкѣ,
Пусть его бѣлитъ солнышко!
Станутъ осыпаться цвѣты у липочки,
Съ вѣночка посыплются блестя.

27.

Крива липа, кривъ дубъ,
На нихъ хорошо качаться;
Хороша невѣстка, хороши братцы,
Хорошо къ нимъ въ гости ходить.

28.

Обозначь, счастье, мой вѣкъ,
Обозначь липою, яблонью:
Вырости мнѣ какъ липочекъ,
Отцвѣсти какъ яблонькѣ!

29.

Ходи, братецъ, тихонько
По липовымъ листочкамъ:
На нихъ спитъ суженая,
За яблонью, въ липнякѣ.

А б е л е.

1.

Абеліте Дѣву лѣдзе,
Лай вед таутас то мейтінь:
— Зару заріны нолика
Дэспаріняс калтейот.

2.

Свеша мате мані сѣта
Пѣ абелес слоту грѣст:
— Вай, маміня, эс не ѣшу!
Зѣд абелей балгі зѣді;
Зѣд абелей балгі зѣді,
Вірст ман гаужас асаріняс.

3.

Свеша мате мані райда
Пѣ абелес слоту грѣст,—
Церей мані таду мульты,
Ка абелі не пазиту.

4.

Цаур абелю бірзі аю,
Уз кумеля зѣді біра;
Цаур таутам цаурі гаю,
Таутам біра асаріняс.

5.

Эс то тауту кумеліню
Цаур абелю бірзі брауцу:
Абелем сикі зарі,
Плоса тауту кумеліню.

6.

Зѣді, зѣді, абеліте,
Кас кайш тевім не зѣдет?
Не кайт тевім рита салнас,
Не зѣмеля аутсі вейі.

Я б л о н ь.

1.

Яблонь просить Бога,
Чтобы чужіе люди увели дѣвицу:
— Всѣ сучья погнулись
Отъ сушки пражы—крашенины.

2.

Чужая мать посылаетъ меня
Рѣзать вѣники съ яблони
— Ахъ, матушка, не пойду!
Яблонь цвѣтетъ бѣлымъ цвѣтомъ;
Яблонь цвѣтетъ бѣлымъ цвѣтомъ,
У меня наворачиваются слезы жалости.

3.

Чужая мать наущаетъ меня,
Чтобы я рѣзала вѣники съ яблони,—
Она считаетъ меня за такую дуру,
Что я не узнаю яблони.

4.

Ѣду я чрезъ яблоневую рощу,
На коня сыплются цвѣточки;
Прохожу между чужими людьми,
У чужихъ людей наворачиваются слезы.

5.

Ѣду я на чужомъ конѣ
Чрезъ яблоневую рощу:
У яблонь мелкіе сучья,
Они терзаютъ коня чужихъ людей.

6.

Цвѣти, цвѣти, яблонька,
Что мѣшаетъ тебѣ не цвѣсти?
Тебѣ не вредятъ ни утрення роса,
Ни сѣверные вѣтры.

7.

З'їдї, магья абеліте,
Васаріня з'їдус гайда;
Аудз, магья брама м'аса,
Таутас гайда малейіняс.

8.

Балта з'їд абеліте
Новадіня малін'я;
П'уш вейіні, бірст з'їдіні
Ціта кунга новада.

9.

Валту з'їду ноз'їдея
Веа лауста абеліте;
Лабу году сагайдіа
Вайнайна м'атес мейта.

10.

Кас, м'асіня, тев кайтея!
Тев ражана дзивошана:
З'їд абеле калніа,
Тек уш'їте лейіна;
Уш'їте мазгай'с,
Абеле жаудей'с.

11.

Тай абелей балті з'їдї,
Тай саркані аболіші;
Тай маміняй дайлас мейтас,
Тай славені в'сі наце.

12.

Ман узауга абелей
П'їці зелта аболіші:
Дів 'їдеву баліням;
Трис эс пате патурею:
Пар то в'їну віргу піреу,
Пар то отру—новадіню,

7.

Цв'їти, маленькая яблонька,
Л'їто ждєть цв'їтовъ;
Рости маленькая братнина сестрица,
Чужіє люди ожидають мальничихи.

8.

Цв'їтетъ яблонъ б'їлымъ цв'їтомъ
На краю своей земли;
Подули в'їтры, падають лепестки
На чужую землю чужаго влад'їльца.

9.

Отцв'їтаєть б'їлымъ цв'їтомъ
Яблонъ, которую сложили в'їтеръ;
Достается высокая честь
Д'ївиц'ї, которую винять.

10.

Чего не достаетъ теб'ї, сестрица!
У тебя славное жите:
Яблонъ цв'їтетъ на гор'ї,
Р'їка б'їжить внизу;
Въ р'їк'ї ты умываєшься,
На яблон'ї просушиваєшься.

11.

У этой яблони б'їлый цв'їтъ,
У ней красивые яблочки;
У этой матери дочки красавицы,
Къ ней прїїзжаютъ славные гости.

12.

У меня выросло на яблони
Пять золотыхъ яблочекъ:
Два отдала я братцу;
Три себ'ї удержала:
За одно я купила коня,
За другое—землю,

Пар трешаю эс кошрку
Сев майзітес араіію.

13.

Абеліте вѣя лауста,
Не мінѣт кайііям;
Сердѣніте та мейтіія,
Не нѣмѣт валодас.

14.

Тецешу сѣта, сацішу матей,
Ко дара мейтііяс абелю дарза:
Вілніію карсе, сакшііяс ауде,
Абелю малціію угуні кўре.

15.

Свеша мѣте ман сўтія
Пѣ абелес слѣту грѣст;
Вірст лапііяс, бірст зѣдіны,
Вірст ман гаужас асарііяс.

В в а.

1.

Узауга ѣвіія
Тацііяс мала,—
Не исті каліа,
Не лейііа.
Ік гаю ўдѣя,
Ік аплайстію.
Йо лабі лайстію,
Йо купла ауга;
Йо купла ауга,
Йо залас лапас;
Йо залас лапас,
Йо балті зѣді;
Йо балті зѣді,
Йо меліас огас.

За третее купила
Себѣ хлѣбопахара.

13.

Вѣтерѣ сломилѣ яблонѣ,
Не топчите ее ногами;
Сирота эта дѣвица,
Не подвергайте ее пересудамѣ.

14.

Побѣгу домой, скажу матушкѣ,
Чтѣ дѣлають дѣвицы въ яблонѣвомѣ саду:
Чешуть шерсть, тѣгутъ покрывала,
Жгутъ яблонѣвыя дрова.

15.

Чужая мать посылаетъ меня
Рѣзать вѣники съ яблони;
Падаютъ листья, сыплотся цвѣточки,
У меня катятся слезы жалости.

Ч е р е м у х а.

1.

Выросла черемуха
На краю ручейка,—
Не на самой горѣ,
Не на самомъ низу.
Когда я ходила за водою,
Каждый разъ поливала ее.
Чѣмъ усерднѣе поливала,
Тѣмъ роскошнѣе она росла;
Чѣмъ роскошнѣе она росла,
Тѣмъ больше зеленѣли листья;
Чѣмъ больше зеленѣли листья,
Тѣмъ больше бѣлѣли цвѣты;
Чѣмъ больше бѣлѣли цвѣты,
Тѣмъ больше чернѣли ягоды.

Йо таутас прецея,
Йо бралі лѣдза.
Палдѣс бральѣм
Пар лѣгуміню!
Клаусішу маміню
Патецедама;
Лоцішу пуріню,
Паракстідама.

2.

Лазд' ар ѣву нозѣдея
Даугавіняс малінѣ:
Лазда—вара пакарѣм,
Ѣва—зелта візульѣм.

3.

Вѣнрейз ѣва, не діврейз
Васара нозѣдея;
Вѣнрейз мейта, не діврейз
Іт лустігі падзівоя.

4.

Калабад та сѣтіня
Ѣву зѣду пѣбірусі?
Калабад там пуйшам
Даудз мейтіняс атсація?

5.

Зѣд ѣвіня прет ѣвіню,
Аугста кална галінѣ;
Дзѣд масіня прет масіню,
Свѣту риту ганідамас.

6.

Эс апседзу балту сакшу,
Ѣсед' ѣву крѣмінѣ;
Сак' таутіняс пайдамас:
„Лидз земіті ѣвас зѣді!“

Чѣмъ больше сватали чужіе люди,
Тѣмъ больше претили братья.
Спасибо братьямъ
За запретъ!
Буду служить я матушкѣ
Со всѣмъ усердіемъ;
Накоплю приданое,
Вышивая узоры.

2.

Орѣшина съ черемухой отцвѣли
На Двинскомъ берегу:
Орѣшина—красномѣдными колокольцами,
Черемуха—золотыми блестками.

3.

Разъ, не два раза въ лѣто
Отцвѣтаетъ черемуха;
Разъ, не два раза
Весело живетъ дѣвица.

4.

Отчего это село
Засыпалось цвѣточками черемухи?
Отчего этому молодцу
Отказывали многія дѣвицы?

5.

Цвѣтетъ черемуха насупротивъ черемухи,
На верху высокой горы;
Поетъ сестрица насупротивъ сестрицы,
Ходя за стадомъ въ праздничное утро.

6.

Я накрылась бѣлымъ покрываломъ,
Усѣлась въ кусту черемухъ;
Чужіе люди, проѣзжая, говорятъ:
„У черемухи цвѣты до земли!“

7.

Эс ставу ставю,
Лай мані пушкю
Ар ўву зьдѣм,
Магоню лапам.

8.

Ўвінь зьдус іскарусі,
Гайда пілну мѣнесінь;
Масінь пѣру пѣлоцісі,
Гайда таутас атаям.

Б е р з а.

1.

Берзіньш ауга трис лапам
Саулес такас маліня:
Таі вѣна дѣна ауса,
Таі отра—мѣнестіньш;
Таі треша лапіна
Лец сауліте візедама.

2.

Аудз, берзінь, не лапо,
Ригас целя маліня!
Лай нае Ригас дзелтанітес
Шаі земѣ слоту грѣст.

3.

Судрабіня лѣтус ліа
Зему берзу каліня,
Лай ізауга лѣлас лапас,
Лай варяя слотас грѣст.

4.

Берзіням дів валыняс:
Ауг лапіня, крит земѣ;
Ман не біа вѣнас валяс
Вайнадзіню новалкат.

7.

Я стоймя стояла,
Чтобы меня украшали
Цвѣтами черемухи,
Маковыми листиками.

8.

Распустивъ свои цвѣты,
Черемуха ждетъ полной луны;
Изготовивъ приданое,
Дѣвица ждетъ пріѣзда сватовъ.

Б е р е з а.

1.

Въ три листика росла березынька
На краю солнечнаго пути:
На одномъ листикѣ заря занималась,
На другомъ всходила луна,
На третьемъ листикѣ,
Играя, всходило солнышко.

2.

Рости, березынька, не покрывайся листьями,
На краю Рижской дороги!
Пусть придутъ Рижскія красавицы
Въ нашу страну рѣзать вѣники.

3.

Падаетъ серебряный дождикъ
На гору съ молодыми березками,
Чтобы выросли большіе листья,
Чтобы можно было рѣзать вѣники.

4.

У березыньки двѣ воли:
Ростетъ листикъ, опадаетъ;
У меня нѣтъ и одной воли
Сохранить вѣночекъ.

5.

Берзіням лапас біра,
Лакстігадай лекайот;
Бірт таутішам асаріняс,
Мані яуну білдінот.

6.

Айз калніня балті берзі
Судрабіня лапіням;
Тур гулея діві брѣжі,
Діві зелта цѣлавіняс;
Тур стайгая, раудадані,
Діві яуні гьегьериші.

7.

Бірт берзам зелта раса,
Страдіням узлѣот;
Бірт масай асаріняс,
Таутіням білдінот.

8.

Айз ушітес балті берзі
Судрабіня лапіням;
Тур айзведа мѹс масіню
Судрабіня калейм.

9.

Крит земѣ берзу лапа,
Грімст ѹденя дібіна;
Та погріма манс скаутытіс,
Кас ман лабу не велел.

10.

Берзіньш лапас даріная,
Әс даріну вайнедзіню;
Вейш попѹта берзам лапас,
Таутас ньем вайнедзіню.

11.

Маніс дель ту, берзіні,
Не ту аудзі, не лапой;

5.

Сыплются листьѣ у березыньки
Когда прыгаетъ (по еѣ вѣточкамъ) соловей;
Падаютъ слезы у молодца,
Когда онъ бесѣдуетъ со мной молодою.

6.

За горою бѣлыя березы
Съ серебрянными листочками;
Тамъ спали два оленя,
Двѣ золотыя пліски;
Тамъ ходили въ слезахъ
Два молодыхъ охотника.

7.

Падаетъ съ березыньки золотая роса,
Когда вспрыгнетъ на нее дроздикъ;
Падаютъ слезы у сестрицы,
Когда заводятъ съ нею бесѣду чужіе люди.

8.

За рѣкою бѣлыя березы
Съ серебрянными листочками;
Туда увели нашу сестрицу
Къ ковачу серебра.

9.

Падаетъ березовый листь,
Тонетъ въ водѣ;
Такъ тонетъ мой завистникъ,
Мой недоброжелатель.

10.

Березынька убирала свои листьѣ,
Я убирала свой вѣночекъ;
Вѣтеръ сорвалъ листьѣ съ березыньки,
Чужіе люди сняли мой вѣночекъ.

11.

Для меня, березынька,
Ни расти, ни убирать себя листьѣми;

Эс не грібү те дэвот,
Не но тевіс слотас грѣст.

12.

Верзіням лапас дреба,
Лайкстігалай лайпойот;
Таутѣшам рокас дреба,
Мані яуну свейцінот.

13.

Вай, зала берзу бірае,
Сен ар маніж ѣнайда:
Эс бѹт таутас ізбегусі,
Ту нораві вайнедзіню!

14.

Кам, балінь, аудзінайі
Берзу бірзі сѣтмалѣ?
Вой ірбем ѣтецѣт?
Вой ванагам лідінат?

15.

Айю, айю, берзу біра',
Таву дайлу аугумінь!
Пірмак зала, пѣц дзелтана,
Ка вѣнс васка рітенис.

16.

Кад там біа салапѣт
Пурва мала берзіням?
Кад тай бѹс вѣгла дѣна,
Мазу берну маміняй?

17.

Дайлі дзѣда тауту мейта
Залю берзу бѣзума;
— Шкір лапіняс, нац ара,
Раді саву аугумінь!

18.

Берзіньш лапас даріная,—
Лапу лапас галіня;

Я не хочу здѣсь жить,
Я не хочу рѣзать съ тебя вѣвниковъ.

12.

У березыньки дрожатъ листики,
Когда перебирается (по вѣточкамъ) соловей;
У молодца дрожитъ рука,
Когда онъ привѣтствуетъ меня молодую.

13.

О, зеленая березовая роща,
Ты со мною давно во враждѣ:
Я бы убѣжала отъ чужихъ людей,
Ты сорвала мой вѣночекъ!

14.

Зачѣмъ, растишь, братецъ,
Березовую рощу посреди двора?
Рябчикамъ ли въ ней укрываться?
Или ястребу разгуливать?

15.

Ай да, ай да, березовая роща,
Какъ хорошо ты ростешь!
Сначала зелена, послѣ золотиста,
Какъ восковый кругъ.

16.

Когда одѣнется листьями
Береза на краю болота?
Когда наступитъ облегченіе
Для матушки съ малыни дѣтушками?

17.

Чудно поетъ суженая
Въ чащѣ зеленыхъ березъ;
— Раздвинь вѣтви, выйди,
Покажи свою красоту!

18.

Березынька украшала себя листочками,—
Листочекъ за листочкомъ;

Ес вайнагу дарінаю,—
Зиле зилес галіна.

19.

Ес пазіну пурв' берзіті
Платайм лапінаім;
Ес пазіну тауту дѣлу
Асаріню дзѣрайіню.

20.

Валя, валя бѣрзіням
Ар лапіню паспѣлѣт;
Кас ман дѣве то вальіню
Спѣлѣт саву вайнадзіню?

21.

Вісаккарт таутас ая
Ап зальо берзу бірзі;
Ес відо ставедама,
Вайнедзіню дарінаю.

22.

Трис васарас сауле лѣца
Пурва берза вірсаунѣ;
Трис васарас таутас ая
Сѣрдѣніті лукотѣс.

23.

Сакурсам мѣс, таутѣті,
Берзу малку угунтінъ;
Я та малка клусу дѣга,
Тад мѣс милі дзівосім;
Я та дѣга спрѣгадама,—
Каусамѣсі, рѣсамѣсі.

24.

Веці берзі іспраулейші,
Тасіс вѣн палікушас;
Веці вирі номіруші,
Варді вѣн палікуші.

Я убирала свой вѣночекъ,—
Бисеръ за бисеромъ.

19.

Я распознала болотную березу,
Съ широкими листьями;
Я распознала молодца
Слезопійцу.

20.

Воля, воля у березыньки
Поиграть своимъ листикомъ;
Кто дастъ мнѣ волю
Играть своимъ вѣночкомъ?

21.

Обѣзжаютъ чужіе люди
Зеленую березовую рощу;
Укрываясь въ ея чащѣ,
Я украшаю свой вѣночекъ.

22.

Три года солнце всходило
Надъ верхушкой болотной березы;
Три года пріѣзжали чужіе люди
Всматривать соротинушку.

23.

Разложимъ огонь, молодецъ,
Изъ березовыхъ дровъ:
Если дрова будутъ горѣть тихо,
То мы будемъ жить согласно;
Если разгорятся съ трескомъ,—
Будемъ ссориться, драться.

24.

Старыя березы выгнили,
Осталась одна береста;
Старые мужи вымерли,
Остались одни имена.

25.

Вѣрзі вѣн бѣрзаа,
Нава заля озоліня;
Таутас вѣн таутіаѣс,
Нава іста бѣлеліня.

26.

Ізлѣцію бѣрзу бѣрзі,
Заль озолі мекледама;
Ісстайгаю свешус ляудіс,
Вѣлеліню не атраду.

Л а з д а.

1.

Вісі вѣкі тайсні ауга,
Лазда ауга лѣкумайна:
Лаздінай даудз бѣрніню,
Вісѣм каула кажѣціны.

2.

Но сакнѣм лазда зѣд
Сарканѣм зѣдінѣм;
Но сірснінь ман мілея
Тауту мейта-дзелтаніте.

3.

Свеша мѣте ман нонѣма
Лазду зѣду вайнедзінь.
— Нѣем нѣемдама, свеша мѣте,
Вѣй эс ціту не новішу,
Вѣй эс ціту не новішу
Па лаздам ганідама?

4.

Эс лаздай рѣксту раву,
Лазда—ману вайнедзінь;
— Шѣ, лаздінь, тѣв рѣвстінѣш,
Атдѣд ману вайнедзінь!

25.

Все бѣрезы въ бѣрезняѣхъ,
Нѣтъ зеленого дуба;
Все чужіе въ чужихъ людяхъ,
Нѣтъ родного брата.

26.

Исходила я всю бѣрезовую рошу,
Ища зеленого дуба;
Прошла я между чужими людьми,
Отыскивая брата.

О р ѣ ш и н а.

1.

Всѣ деревья растутъ прямо,
Орѣшина растетъ криво:
У орѣшины много дѣтушекъ,
Всѣ въ костяныхъ шубкахъ.

2.

Отъ самого корня цвѣтеть орѣшина
Красными цвѣточками;
Отъ всего сердца любитъ меня
Суженая-красавица.

3.

Чужая мать сняла у меня
Вѣнчочекъ изъ цвѣтовъ орѣшины.
— Снимай, снимай, чужая мать,
Развѣ я не совью себѣ другого?
Развѣ я не совью себѣ другого
Изъ орѣшины, пася стадо?

4.

Я сорвала орѣхъ съ орѣшины,
Орѣшина сорвала мой вѣнчочекъ;
— Вотъ тебѣ, орѣшина, твой орѣшекъ,
Возврати мой вѣнчочекъ!

5.

Трис путніны скайшкі дзѣд
Вѣна лаздас крумінѣ:
Зиле чикст, жубе веле,
Лавстігала даріная.

6.

Біі ман дзѣсму вацелите
Смалка лаздас крўмінѣ;
Кад грібея, тад дзѣдаю,
Лабас вѣн ласідама.

К л я у с.

1.

Клява лапа лѣліас
Виру нест пар Даугаву;
— Вой ту трака, клява лапа,
Вой ту виру пярнесісі?

2.

Ремдеям, ремдеям,
Баліням лигавіню:
Ведам людзі клявѣнѣ,
Клява лапінь паласит.

3.

Атмінѣт, свеші ляудіс,
Ка эс клюу паі земѣ?
Вейіньш неса клява лапу,
Клява лапа ман атнесе.

О с і с.

Осі цірту, лазда лўза,
Лазда лауза озолиню;
Таутас рая, маса рауда,
Балеліны вайдеас.

5.

Хорошо поють три пташки
Въ одномъ орѣховомъ кусту:
Синица щебечеть, заблѣкъ тянеть,
Соловей выводитъ.

6.

У меня скрыта коробка съ пѣснями
Въ кустѣ тонкой орѣшины;
Когда хочу, тогда пою,
Выбирая лучшія.

К л е н ъ.

1.

Кленовый листь хвалился,
Что перенесетъ человѣка черезъ Двину;
— Съ ума ты сошолъ, кленовый листь,
Развѣ ты перенесешь человѣка?

2.

Будемъ унимать слезы
Молодой невѣстки:
Поведемъ ее съ собой въ кленовую рощу,
Собирать кленовые листья.

3.

Угадайте, чужіе люди,
Какъ попалъ я въ эту сторону?
Вѣтеръ понесъ кленовый листь,
Кленовый листь принесъ меня.

Я с е н ь.

Я рубилъ ясень, ломалась орѣшина,
Орѣшина ломала дубокъ;
Вранили чужіе люди, плакала сестрица,
Пригорюнились братья.

В и т о л с .

1.

Эс юмс саку, ауні пуйші,
Не сѣн зіргу пѣ витола;
Сѣн пѣ зала озоліня,
Лай риб земе данцойѳт.

2.

Віду бральѣм эс ставею
Ар витола вайнедзіню;
Протат гѳду, балеліны,
Лѣдінѣт судрабіня!

3.

Озолс—тѳвс, лѣпа—мате,
Ка витола балеліныш;
Бій пратіныш, бій галвіня
Дзераям білдінат!

4.

Витоле ауга нагалма,
Эс—витола пакрѣслѣ;
Эс витола пакрѣслѣ
Вайнедзіню дарінаю.

5.

Витоле ауга сѣтмалѣ,
Эс—витола пазара;
Руден мані таутас веда,
Вейш нолауза витоліню.

6.

Мѣс масіня сакшас ауда
Витоліня ѳніня;
Лай ауж маршас істаба,
Кам істаба пѣдерея.

7.

Шаут, манія, мані мазу
Ар витола жагарінь:

Т о п о л ь .

1.

Я говорю вамъ, молодцы,
Не привязывайте коней къ тополю;
Привязывайте къ зеленому дубу,
Пусть дрожитъ земля отъ ихъ топота.

2.

Стою я среди братьевъ
Въ вѣнкѣ изъ тополя;
Поймите честь, братцы,
Вылейте мнѣ серебряный!

3.

Отецъ мой—дубъ, мать—липа,
Какъ тополь братецъ;
Есть ли смыслъ, есть ли разумъ,
У пьяницы начинать со мною бесѣду?

4.

Тополь растетъ на дворѣ,
Я—подъ тѣнью тополя;
Я подъ тѣнью тополя
Убираю вѣночекъ.

5.

Тополь растетъ на сторонкѣ двора,
Я—подъ вѣточками тополя;
Осенью увели меня чужіе люди,
Вѣтеръ сломалъ тополь.

6.

Наша сестрица тчетъ покрывала
Подъ тѣнью тополя;
Пусть золовки ткуть въ избѣ,
Имъ принадлежитъ изба.

7.

Сѣемъ меня, матушка, маленькую
Тополевою вѣточкою:

Лай эс аугу тік визіга,
Ба витола жагаріньш.

А л к с н і с.

1.

Атмінѣт, свеші лядіс,
Баді кокі айз уштес?
— Сиві кокі, мелні алекшні.
Лакстігала тріціная.

2.

Эс не лаусту алекшню риксті,
Каут эс берзу не дабуту;
Эс не ѣту пѣ атрайша,
Каут эс ауну не дабуту.

3.

Кас но алекшня лѣкус плёса?
Но баліня—милестібу?
Но лѣпняс лѣкус плёса,
Но таутѣша—милюс вардус.

А н с е.

1.

Пате дреба апшу лапа,
Не вейіня ведінама;
Пате рауда бралю маса,
Не таутам рудінама.

2.

Эй, балінь, сіліня
Апшу лапас лѣкотѣс;
Я сарканас апшу лапас,
Лайкс мейтіню біддінат.

Б л и з н а.

Сиксту тейца близмас целму,
Гудару—мейту мамулыті;

Чтобы вырасти мнѣ стройною,
Какъ тополевая вѣточка.

О л ь х а.

1.

Отгадайте, чужіе люди,
Какія деревья за рѣкою?
— Мелкія деревья, черныя ольхи.
Тамъ свищеть соловей.

2.

Я бы не стала ломать ольховаго прута,
Если бы не достала березоваго;
Я бы не вышла за вдовца,
Если бы не нашла холостаго.

3.

Кто деретъ лыко съ ольхи?
Кто довольствуется братнею любовью?
Съ липы дерутъ лыко,
Отъ суженаго слышать слова любви.

О с н и а.

1.

Самъ дребезжитъ осинový листь,
Не вѣтеръ его колеблетъ;
Сама плачетъ братнина сестра,
Не чужіе люди заставляютъ ее плакать.

2.

Ступай, братецъ, въ лѣсъ
Взглянуть на осиновые листья;
Если красны осиновые листья,
Время заводитъ рѣчь съ дѣвицею.

К а ш т а н ь.

Говорятъ, что ерѣпожъ каштановый пань,
Что мудра мать-хозяйюшка;

Саскалдію близмас целму,
Пѣкрап мейту мамуліті.

Прѣде ар эглі.

1.

Вісі кокі ному дева,
Прѣде, эгле вѣн не дева;
Прѣде, эгле—та багата,
Та нодева павасара.

2.

Лай багата, кас багата,
Прѣде, эгле—та багата:
Лай бій зѣма, лай васара,
Залы сваркі мугура.

3.

Аугеті стаду сіла прѣді,
Салда медус грібедамс;
Яунс апньѣму лйгавіню,
Мнесту гулю грібедамс.

4.

Свікьям цїрту то прѣдіті,
Кам саркана галокніте;
Бралям веду то мейтіню,
Кам саркані вайгу галі.

5.

Пѣ прѣдітес галву ліку,
Зара кару вайнедзїнь;
Цїк прѣдей залю скую,
Тїк візулю вайнагам.

6.

Цекулайна сіла прѣде,
Ѣлокайна бралю маса,
— Кас, прѣдіте, теві лока?
Мані лока мамуліня.

Я расколомъ каштановый пенъ,
Перехитрилъ мать-хозяйшку.

Сосна съ елью.

1.

Всѣ деревья даютъ дань,
Только сосна и ель не даютъ ея;
Сосна, ель—богаты,
Онѣ уплачиваютъ ее весною.

2.

Если кто богатъ,
То сосна, ель—богаты:
Зима-ли, лѣто-ли—
Онѣ въ зеленыхъ кафтанахъ.

3.

На возвышеніи я садилъ сосенку,
Ожидая сладкаго меду;
Молодымъ я женился,
Чтобы имѣть мягкую постель.

4.

На втулку я срубилъ сосенку,
У которой красная верхушка;
Для брата привелъ дѣвицу,
У которой розовыя щечки.

5.

Къ сосенкѣ я прислоняла голову,
На сучокъ вѣшала вѣночекъ;
Сколько у сосенки зеленыхъ иголъ,
Столько бисера въ моемъ вѣночкѣ.

6.

Въ бору вѣтвистая сосенка,
Въ бахрамахъ братнина сестра;
— Кто тебя гнетъ, сосенка?
Меня гнетъ матушка.

7.

Прѣд' ар эглі—мейту кокі,
Залы зѣм, зал' васар';
Озоліны—пуйшу кокі,
І васар не лапоя.

8.

Шѣпо, эгліте,
Ваверес бѣрну;
Эс пате шѣпоу
Сав' балеліню.

9.

Шѣпо, эгле, то цауніті,
Тур бѣс манім цепуріте;
Аукле, мате, то мейтіню,
Тур бѣс манім лѣгавіня.

10.

Уз прѣдіті цайні вілку,
Уз мейтам калас аву:
Сіліня шмаугас прѣдес,
Набургос дайлас мейтас.

11.

Дѣю прѣді, дѣю эглі,
Не лѣвою озоліню;
Нѣму лабу матес мейту,
Не лѣвою судрабіня.

12.

То прѣдіті дзенат гаю,
То атраду подзенату;
То мейтіню лукот гаю,
То сатіку айзведам.

13.

Кур, прѣдіте, скуяс тавас?
Зарі вѣн лигоас.

7.

Сосна съ елью—дѣвнчыя деревья,
Зелены зимой, зелены лѣтомъ;
Дубы—деревья молодцовъ,
И лѣтомъ не покрываются листьями.

8.

Убаюкивай, елочка,
Дитятко бѣлки;
Сама я буду убаюкивать
Своего братца.

9.

Убаюкивай, елочка, куніпу,
Изъ нея будетъ у меня шапка;
Убаюкивай, матушка, дочку,
Она будетъ моею суженою.

10.

На сосенку я ставилъ улей,
Для дѣвицъ обуваль ноги:
Въ бору—стройныя сосны,
Въ сосѣдствѣ—красавицы-дѣвицы.

11.

Сажаль я сосенку, сажаль ель,
Безъ вниманія оставляль дубъ;
Бралъ я хорошую хозяйскую дочь,
Не думаль о серебрѣ.

12.

Пошелъ я искать сосенки,
Нашелъ, что ее забрали;
Пошелъ навѣститъ дѣвицу,
Увидѣлъ—ее уводили.

13.

Гдѣ, сосенка, твои иглы?
Только сучья одни качаются.

Кур, маміня, мейтас тавас?
Крѣслі вѣн істаба;
Крѣслі вѣн істаба,
Ік пѣ крѣсла вайнедзіньш;
Ік пѣ крѣсла вайнедзіньш,
Дів' судраба гредзеніны.

14.

Шурпу, турпу лѣціас
Заля сіла прѣденіне;
Тá лѣцішу матес мейту
Па манам пратіням.

15.

Сіла прѣде гаужі рауд,
Редзѣй мані стайгалам:
— Не рауд гаужі, сіла прѣде,
Не эс теві скалѣм цірту;
Тев ціртішу паматам,
Гразну дзѣсму клаусітаю.

16.

Груші пўте сіла прѣде,
Смалка лѣтус пѣліюсі;
Гаужі рауд тѣ бѣрніны,
Кас без тѣва, мамалыняс.

17.

Сіла ауга трис прѣдітес,
Вісас вѣну гаруміню:
Вѣну цірту, ѡтра лўза,
Треша лідзі лѣціас;
Мамінай трис мейтіняс,
Вісас вѣна грезнуміня:
Вѣну нѣму, ѡтра наце,
Треша лідзі тайсіас.

18.

Прѣдес вѣн, эглес вѣн,
Кур таутіняс масу веда;

Гдѣ, матушка, твои дочки?
Только стулья вѣ избѣ;
Только стулья вѣ избѣ,
У каждого стула вѣночекъ;
У каждого стула вѣночекъ,
Два серебряныхъ колечка.

14.

Туда, сюда изгибается
Сосенка вѣ зеленомъ бору;
Такъ я буду изгибать хозяйскую дочь
По своему разуму.

15.

Горько плачетъ вѣ бору сосенка,
Видя, что я рассказываю:
— Не плачь горько, сосенка,
Не для лучины я хочу рубить тебя;
Я срублю тебя для основы дома,
Будешь слушать веселыя пѣсни.

16

Тяжело стонетъ вѣ бору сосенка,
Напитанная мелкимъ дождекомъ;
Горько плачутъ дѣти,
У которыхъ нѣтъ батюшки, матушки.

17.

Вѣ бору выросли три сосенки,
Всѣ три одинаковой вышины:
Рубилъ я первую, вторая ломалась,
Третья вмѣстѣ гнулась;
У матери три дочки,
Всѣ три равной красоты:
Сваталъ я первую, вторая шла,
Третья готовилась идти.

18.

Все сосны, все ели,
Куда чужіе люди уводятъ еостригу;

Браліс доту бэрзу біраі,
Каут варету лідзі вест.

19.

Мелні, мелні тѣ межіны;
Ка нау мелні—эглес вѣн.
Свеші, свеші тѣ ляутыны;
Ка нау свеші—таутас вѣн.

20.

Снауж прѣдїте, снауж эгліте,
Снауда мана лїгавіня;
Прѣд' ар эглі вейіныш лѡка,
Кас снаудулі модіная?

21.

Гара прѣде, гара эгле,
Вел йо гара васаріня;
Гарш мѣжыныс баліням
Без лїгавас дзівойѡт.

Н а э г л е.

1.

Кам, балінь, не сацііі,
Куру дѣну таутас ая?
Лабак бѣту то дѣніню
Паэгле носедейсі;
Лай бѣт маніс вайнедзіныс
Залю скую пѣкѣрѣс,
Не ка мані балтї вайгї
Асарам номіркуші.

2.

Прѣд' ар эглі калініа,
Паэгліте палея;
Матес бэрні пѣ мамінас,
Пабэрніні—маліна.

Братъ далъ бы березовую рошу,
Если бы можно было взять ее съ собою.

19.

Темны, темны эти лѣса;
Какъ не быть имъ темными—однѣ ели.
Незнакомы, незнакомы эти люди;
Какъ имъ быть знакомыми—они все чужіе.

20.

Дремлетъ сосна, дремлетъ ель,
Дремлетъ моя молодая жена;
Сосну съ елью качаетъ вѣтеръ,
Кто будетъ будить соню?

21.

Длинна сосна, длинна ель
Еще длиннѣе лѣто;
Долго братцу
Жить безъ молодой жены.

М о ж ж е в е л ь н и к ѣ.

1.

За чѣмъ, братецъ, не сказалъ,
Въ какой день прїѣдутъ чужіе люди?
Лучше бы я тотъ день
Просидѣла въ можжевельникѣ;
Лучше бы моему вѣночку
Засыпаться зелеными иглами,
Чѣмъ моему бѣлому лицу
Заливаться слезами.

2.

Сосна съ елью на горѣ,
Можжевельникъ подѣ горою;
Свои дѣти—съ матерью,
Пасники—въ сторонѣ.

б) Травы, цвѣты, ягоды и разныя домашнія растенія.

П а п а р д е .

Віса зале позѣде,
Папардіте вѣн не зѣде;
Папардіте позѣде
Паша аню вакара.

П а п о р о т н и к ъ .

Всякая трава цвѣтетъ,
Не цвѣтетъ только папоротникъ;
Папоротникъ цвѣтетъ
Въ самый Ивановъ вечеръ.

С м і л г а .

1.

Кура смілга купла ауга,
Таі расія ілгі став;
Кура мейта гразна гая,
Та—атрайша лгавія.

2.

Смілга ауга атматъ,
Эс—савос баліньос;
Смілга расу не панеса,
Эс—баліню судрабія.

3.

Вѣна смілга лаукмалѣ,
Зелта раса галіня;
Та бія вѣна лаймес мейта,
Бас тур апіс номазгая!

П ѣ д р о .

1.

Валта пукѣ озера,
Залі пѣдре малія;
Валта пукѣ—ман' масія,
Залі пѣдре—лгавія.

М е т е л к а .

1.

Которая метелка пушисто растетъ,
На той долго держится роса;
Которая дѣвица гордо ходитъ,
Та—суженая вдовца.

2.

Метелка растетъ на пахатномъ полѣ,
Я—между своими братьями;
Метелка не выдерживаетъ росы,
Я не подниму братнина серебра.

3.

Одна метелка на краю поля,
На кончикѣ золотая роса;
Счастлива дѣвица,
Которая умретъ тамъ лице!

К а м ы ш ъ .

1.

Вѣлыи цвѣтъ на озерѣ,
Зеленый камышъ на берегу его;
Вѣлыи цвѣтъ—моя сестрица,
Зеленый камышъ—суженая.

2.

Кас ар ману кумеліню?
Ні ёд аузу, ні дабола;
— Эйта, мейтас, атнесѣт
Вѣя лаусту нѣѣдоліню!

3.

Межі дег, дүмі кўп,
Біте рауд ар асарам;
— Не рауд гаужі ту, бітіте,
Юрмала нѣѣдрес дег.

4.

Ауту нѣѣдрес гаруміню,
Магонитес шмукуміню;
Дажам тауту деліням
Бірт асарас, скатотѣс.

5.

Метат лайпу, кам ваяга,
Ман лайпіняс не ваяга;
Эс бій вѣгла, без судраба,
Па нѣѣдрітес пәртецею.

Д а б о л с.

1.

Балт' дабола пляву брїду,
Рока несу вайнедзіню,—
Лай тѣ мані не ґрауга
Балт' дабола плавейінь.

2.

Парі брїду балт' даболу,
Саркана мекледама;
Ба дабуту саркана
Йел вайнага цекулан.

2.

Чтó съ моимъ конемъ?
Не ѣсть ни овса, ни клевера;
— Ступайте, дѣвицы, принесите
Вѣтромъ наломаннаго камышу!

3.

Лѣса горять, дымъ стелется,
Навзрыдъ плачетъ пчелочка;
— Не плачь горько, пчелочка,
Это камыши горять на морскомъ берегу.

4.

Я выросла стройна, какъ камышъ,
Красна, какъ макъ;
Не у одного отцовскаго сына,
Глядя на меня, падаютъ слезы.

5.

Бросайте перекладину, кому нужно,
Мнѣ не нужно перекладины;
Я легка, у меня нѣтъ серебра,
Я перебѣгу черезъ камышъ.

К л е в е р ь.

1.

Я пошла черезъ бѣлоклеверный лугъ,
Въ рукѣ понесла вѣночекъ,—
Чтобъ не увидали меня
Косари бѣлаго клевера.

2.

Перекожу я бѣлый клеверъ,
Ища краснаго;
Какъ бы найти красивый,
Хотя для верхушки вѣночка.

3.

Эс савам гóснiнiям
Валт' дабола сайтi вiю;
Кад эс гаю таутiнiас,
Пакаль тек iдедамас.

4.

Мiглiнiа, расiнiа,
Плiуцу залю даболiнi;
Саулiтe сeдeдама,
Вайнедзiню дарiнаю.

5.

Эс дабую ганiдама
Чeтру лапу даболiню:
Дiвi раву, дiв' атстаю
Яуналай мiсiнiай.

6.

Кас вeлeя грислiнiай
Даболiнiа жейту нeмт'
Тай бiй нeмт пурва нъдрi,
Тай iр шмуйдрiс аугумiнiс.

7.

Сперу каю дабола,—
Вспeрусi равeнa;
Року дeву балiнiам,—
Вдeвусi таутiшам.

8.

Аунiс кaлe, нaц ман лiдз,
Цeлa мaлa даболтiнi:
Тeвi мiнa кaйiнiам,
Эс лaутiню вaлoдaс.

Н у р е н с.

1.

Эфдi, эфдi, пурeнiнъ,
Авoтiнiа мaлiнiа!

3.

Для своихъ коровушекъ
Я свила привязъ изъ бѣлаго клевера;
Когда я шла въ чужіе люди,
Онѣ слѣдовали за мной съ мычаніемъ.

4.

Въ туманѣ, на ростѣ,
Я сорвала зеленый клеверъ;
Сидя на солнышкѣ,
Я свила вѣночекъ.

5.

Пася стадо, я нашла
Клеверъ съ четырьмя листочками:
Два сорвала, два оставила
Для младшей сестры.

6.

Кто велѣлъ осокѣ
Жениться на дочкѣ клевера?
Ей слѣдовало жениться на болотномъ камышѣ,
У него стройный ростъ.

7.

Вступала я ногою въ клеверъ,—
Попала въ болото;
Давала руку братцу,—
Подала суженому

8.

Обувайся, иди со мной,
Придорожный клеверокъ:
Тебя попираютъ ногами,
Я въ людскихъ пересудахъ.

О д у в а н ч и к ѣ.

1.

Цвѣти, цвѣти, одуванчикъ,
На краю источника!

Рита дзишу райбас говіс,
Нораус таву цекуліню.

2.

Эс шкiтoс узаугдама
Пуренiню сагiтiс;
Сасагуву виракстiню,
Кас лiтaй не дeрeя.

3.

Ай, эзер, iстeцiнь,
Таву дайлу пурeнiнь!
Вiвну зiдiнь i нoрaву,
Трeю тауту кaрiнaю.

С i н e п e.

1.

Сiнeшiтe—сивa зaлe,
Сeсiм пурвa мaлiнiя;
Сивa, дзeдpa мiс' мaсiнiя,
Дoсiм тaлу тaутiнiяc.

2.

Эс дзiсмiнiю iздзiдaю
Нo ушiтeс cинeшiтeс;
Эс мeйтiнь iспрeцeю
Нo сивaс мaмудiнiяc.

М a д a p a.

Мeйтac гaя мaдaрaс
I эc лiдi влaйжoс;
Мeйтac кaсa мaдaрiнaс,
Эc лaciю дaбoлтiню.
Мeйтac вiрa дзiпaрiнiюc,
Эc бapoю кумeлiню;

Завтра я выгоню пестрыхъ коровъ,
Онѣ сорвутъ твою голову.

2.

Когда я росла, я думала,
Что прiобрѣту одуванчикъ;
Достался мнѣ лопушникъ,
Который нигуда негоденъ.

3.

Ой, озеро, родничекъ,
Какой у тебя прекрасный одуванчикъ!
Я сорвала только одинъ листочекъ,
Дразнила имъ трехъ молодцовъ.

Г o р ч и ц a.

1.

Горчица—горькая трава,
Пocвeмъ ee нa кpaю бoлoтa;
Сepдцa, cкoрa нaшa cecтpицa,
Oтдaдiмъ ee дaлeкo въ чужiе лyди.

2.

Я составилъ пiсню
O рiвчoй гopчицi;
Я вьсвaтaль дiвницy
У сурoвoй мaтepи.

Д y б p o в к a.

Дiвницы пoшли зa дyбpoвкoю,
И я oтпpaвилcя вьiсѣть;
Дiвницы вьрывaли дyбpoвкy,
Я cрывaль клeвeрiь.
Дiвницы кpaсили пpяжy,
Я кoрмилъ кoня;

Мейтам сталтс дзипаріньш,
Ман біі скайстс кумеліньш.

П у к ь е с.

1

Айз калінія пукі плўчу,
Пушкўт саву цепурит.
Ну эс ўшу свешу земі
Айзпушкўту цепурит!
Бринум скайста та пукыте,
Кас мана галвіня;
Гаужі рауд та мейтіня,
Кас ар мані садерея.
— Не рауд гаужі, лйгавіня,
Ман ір зелта зобеніньш!
Эс варю брідінат
Зелта сеглу айейінь;
Эс варю рўдінат
Лўла рада лйгавінь.

2.

Смука пукьс каліа ауга,
Вел йо смука—лейіня;
Смука біа матес мейта,
Вел йо смука сьрдўніте.

3.

Свеші лйудіс ман масіню
Ар пукыті смідіная;
— Не смейтс, ман масінь,
Вой пукыті не редзейі?

Р о з е.

1.

Вой ман вўнас розес дель
Таду аугсту сету вит?

У дўвиць славная крашєная пряжа,
У меня богатый конь.

Ц в ё т м.

1.

За горой я сорвалъ цвётокъ,
Чтобы украсить свою шапку.
Теперь пойду я въ чужую сторону,
Въ разукрашенной шапкѣ!
Чудно красивъ цвётокъ,
Который на моей головѣ;
Горько плачетъ дўвица,
Которая дала мнѣ слово.
— Не плачь горько, милая,
У меня золотая сабля!
Я могу утрашить
Ўздока на золотомъ сѣдлѣ;
Я могу заставить плакать
Дўвицу изъ знатнаго рода.

2.

На горѣ росъ красивый цвётокъ,
Еще красивѣе росъ въ долинь;
Хороша была хозяйская дочь,
Еще лучше была сиротинушка.

3.

Чужіє люди смўшили
Мою сестрицу цвёткомъ.
— Не смўйся, моя сестрица,
Развѣ ты не видала цвётка?

Р о з а.

1.

Ужели мнѣ для одной розы
Сооружать высокій заборъ?

Вій ман вѣнас мейтас дѣль
 Таду гару целю ѣт?
 Таду гару целю ѣт,
 Свѣдрѣт саву кумелінь?
 Свѣдрі тек кумелям,
 Пашам—гаудас асаріяс.
 Нѣму саву зида декы,
 Слауку свѣдрус кумелям;
 Нѣму саву наздаудзінъ,
 Слауку гаудас асаріяс.
 Дзірду ляудіс рунайѣт:
 Лигавіня атсакѣт!..
 Пратѣ став, сірде не рѣмст...
 Ёшу вінас апраудзіт!..
 Ёю эс гар вінас сѣту,
 Віня став ѣкш нама дурвім,
 Віня став ѣкш нама дурвім
 І ладѣнас не атнѣме...
 „Вой ту дѣма, віредегун,
 „Ка' эс тебі ізлѣгшѣс?
 „Бѣс маміня, кас дѣс мейту,

„Кас прѣт мейту аудзінат.
 „Накс мейтіня пѣ манім,
 „Ка рѣзіте зѣдеама!“

2.

Ставу рѣжу дарзіна,
 Рѣжу крѣні тайсідама;
 Дзірду таутас сайѣт,
 Рѣдз' атрайтні ѣнакѣт...
 Слауку рѣзес сѣтхалѣ,
 Слаук' асарас наздаугѣ.
 Ставу бріді домадама:
 Вой дѣт рѣку, вой не дѣт?
 Лабак саку: „ Ёй проям!
 „Не дѣс мані тѣвс, маміня
 „Тадам крѣга дѣбраям,

Ужели нѣтъ для одной дѣвицы
 Вѣхать въ столь дальній путь?
 Вѣхать въ столь дальній путь,
 Заставитъ потѣтъ своего коня?
 Потѣ струится съ коня,
 А у меня самого—горючія слезы.
 Взялъ я свое шелковое покрывало
 Обтеръ потѣ съ коня;
 Взялъ я свой платочникъ,
 Утеръ свои горючія слезы.
 Слышу—люди говорятъ:
 Суженная измѣняется!..
 Все одна дума, сердце не унимается...
 Поѣду навѣститъ ее!..
 Поѣхалъ я мимо ея усадьбы,
 Она стоитъ въ дверяхъ избы,
 Она стоитъ въ дверяхъ избы
 И привѣта не принимаетъ...
 „Ужели думаешь, спѣсивый носъ.
 „Что я стану тебѣ кланяться?
 „Найдется мать, которая выдастъ за меня
 дочку,

„Которая умѣетъ воспитывать дочку.
 „Пойдетъ за меня дѣвица,
 „Цвѣтущая, какъ роза!“

2.

Стою я въ розовомъ цвѣтникѣ,
 Плету розовый вѣночекъ;
 Слышу—пріѣзжаютъ чужіе люди.
 Смотрю—подходитъ вдовецъ...
 Считаю розы къ изгороди,
 Утираю слезы платочкомъ.
 Минуту стою въ раздумьи:
 Подать ли руку, или нѣтъ?
 Говорю: „уѣзжай лучше прочь!
 „Не отдадутъ меня батюшка, матушка,
 „За такого кабачнаго пьяницу,

„Тадам крога дээрэи,
„Лѣлам зіргу нитѣкам.

3.

Раугайтѣс, балеліны,
Пате розе мѣржы рада:
Ѣт пар вію зѣдодама
Віяс сѣтас дарзіна.

4.

Пукье, пукье, розе, розе,
Сей ту мані кайтінай!
Лай эс гаю кур ѣдаме
Ту зѣд цела маліна!

5.

Лидз пусігі эс ѣлецу
Сарканас розітес:
Лай зѣд мані вайгу галі,
Ка сарканас розес зѣд!

Р о з і т е.

1.

Сѣта сауле, карста сауле!
Ман розітес яраве:
Іскѹст мана зелта йоста,—
Дів' судраба гредзеніны.

2.

Сѣй, мамінь, ман розітес.
Калпонеі—магонітес:
Лай эс аугу ка розіте,
Калпоніте—ка магона.

3.

Сѣю вѣну рожу дарзу,
Ар ко шукі пушкотѣс;
Нѣму вѣну нѣтес мейту,
Ар ко милы нарунат.

„За такого кабачнаго пѣяницю,
„За больнаго нѣмалу лошадей.

3.

Поглядите, братцы,
Сама роза показываеъ примѣръ:
Цвѣта, лезеъ черезъ заборъ
Въ чужой огородъ.

4.

Цвѣтокъ, цвѣтокъ, роза, роза,
Давно ты меня соблазнила:
Куда бы я ни пошелъ,
Ты цвѣтеъ на краю дороги!

5.

Я вскочила по поясъ
Въ кусты пунсовой розы;
Пусть цвѣтутъ мои щеки,
Какъ цвѣтутъ пунсовые розы.

М а р г а р и т к а.

1

Тепло солнышко, жарко солнышко!
Мнѣ нужно выполоть маргаритки:
Таеъ мой золотой поясъ,—
Два серебряныхъ колечка.

2.

Сѣй, матушка, для меня маргаритки,
Для работницы—макъ:
Чтобы вырасти мнѣ, какъ маргариткѣ,
Работницѣ—какъ маку.

3.

Засѣла я цвѣтничъ маргаритками,
Чтобы ими пышно наряжаться;
Женился я на хозяйской дочери,
Чтобы вести милыя рѣчи.

4.

Стейджу, бейджу рожу дарзу
Без расіняс ізравёт,
Ка варету вайнедзінь
Без валоду ізнесат.

5.

Ко яуна будама
Эс не дарію!
Стадію розітес
Аугета кална;
Пар гаду айзгаю
Розітес раудзят.
Яу манас розітес
Пар сілу з'яд.
Нопіну сик' рожу
Вайнадзіню;
Тецею свёт-риту
Вазніціня.

6.

Ко т'я тэва суні рэа
П'я маміняс рожу дарза?
Свеші ляудіс саяюші.
Гайда рожу раветаяс.
— Маза рожу раветая,
Не ёт агрі расіня!

7.

Кам, баліны, не сациі.
Куру д'ну таутас ая?
Эс б'ут савас нама дурвіс
Розітем іспраудусі!

8.

Калабад шовасар
Ёшні розес не з'ідея?
Вой б'ій рожу раветая
Ар таутам садерейсі?

4.

Я посп'яшила, кончила полоть
Цв'ятникъ маргаритокъ безъ росы,
Чтобы доносить в'ночекъ
Безъ людскихъ пересудовъ.

5.

Чего я не д'лала,
Когда я была молода!
Я посадила маргаритки
На высокой гор'ѣ;
Черезъ годъ пришла
Взглянуть на маргаритки.
Уже мои маргаритки
Разрослись л'есомъ.
Свила я себ'я в'ночекъ
Изъ мелкихъ маргаритокъ;
Отправилась въ церковь
Въ праздничное утро.

6.

Что это лають батюшкины собаки
У матушкина маргаритоваго цв'ятника?
Прі'їхали чужіе люди,
Ожидаютъ полольщицы маргаритокъ.
— Мала полольщица маргаритокъ.
Не выходитъ рано на рос'я!

7.

Отчего, братецъ, ты не сказалъ,
Въ который день прі'їдутъ чужіе чюди?
Я бы украсила маргаритками
Двери своей комнаты!

8.

Отчего въ это л'ѣто
Худо цв'ѣтутъ маргаритки?
Ужели полольщица маргаритокъ,
Дала согласіе чужимъ людямъ?

9.

Проту, проту, редзу, редзу,
Ше масіня не дзівос:
Ні сёй рожу, ні магону
Мамулітес дарзіня.

10.

Седз, мамінь, рожу дарэу
Балтайфм палагфм,
Лай не редз свеші ляудіс
Мазас рожу шкінейіняс!

11.

Рауд розіте, рауд магона,
Уз маміш лубоданас,—
Кам эс гаю пф атрайтна
Ар то рожу вайнедзінь?

12.

Трис діжанас сартас розес
Калініа позфдей;
Трис діжані тэва дэлі
Расіня мазгаіс.

13.

Пўт, вейіны, розітес,
Лай лапіняс платііс;
Эй, масінь, таутіняс.
Лай дзівит тайсііс!

14.

Ай, мамінь, ай, мамінь,
Кам тік даудзі рожу сэт?
Трис розітес вфн бій сэт:
Трис мейтіняс шкінейіняс.

15.

Дошу, дошу мейтіняш
Бо вакарі солііс:

9.

Понимаю, понимаю, вижу, вижу,
Сестрица не будетъ здѣсь жить:
Не сѣтъ въ матушкиномъ цвѣтникѣ
Ни маргаритокъ, ни маку.

10.

Закрой, матушка, цвѣтникъ маргаритокъ
Вѣлыми покрывалами,
Чтобъ не увидѣли чужіе люди
Маленькой срывательницы маргаритокъ!

11.

Плачетъ маргаритка, плачетъ макъ,
Глядя на меня,—
Зачѣмъ я выхожу за вдовца
Въ вѣнчкѣ изъ маргаритокъ?

12.

Три пышныя маргаритки
Цвѣли на горѣ;
Три красавца—хозяйскихъ сына
Умывались въ ихъ росѣ.

13.

Шелести, вѣтеръ, въ маргариточкахъ,
Чтобы ширились листочки;
Иди, сестрица, въ чужіе люди,
Чтобы устривать хозяйство!

14.

Ой, матушка, ой, матушка,
За чѣмъ сѣешь такъ много маргаритокъ?
Посѣяла бы только три маргаритки:
Только три дѣвицы, которыя сорвутъ ихъ.

15.

Я дамъ, я дамъ дѣвицамъ,
Что общалъ вчера:

Доншу саву кумеліню
Рожу дарзу ноєцёт.

16.

Турят мані, цѣма мейтас,
Лайжат ману кумелінь,—
Лайжат ману кумелінь
Сава рожу дарзіна!

М а г е н а.

Аудз, магонія,
Айз даджу крўна,
Лай тебі не пўта
Зьмея вей!
Аудз йеле, масія,
Айз балеліня,
Лай тебі не редз,
Сиваяс таутас!

Ѓ г а с.

1.

Эс айзгаю одзіняс
Ар мазо балеліню;
Кур' одзіню дабудамс:
— Шэ, мазаіс балелінь!

2.

Эс одзіню не ласію
Баліньос дзіводама:
Кур бій ман огу дэль
Лоцят саву аугумінь?

3.

Носаркушу огу раву,
Сааугушу мейту ньёму:
Носаркусе ога гарда,
Сааугусі мейта гудра.

Я дамъ своего коня,
Чтобы бороновать цвѣтникъ подъ маргаритки.

16.

Оставьте меня у себя, сельскія красавицы,
Пустите моего коня,—
Пустите моего коня
Въ свой цвѣтникъ изъ маргаритокъ!

М а к ъ.

Рости, макъ,
За кустомъ репейника,
Чтобы на тебя не дули
Сѣверные вѣтры!
Рости, сестрица,
За братцомъ,
Чтобы тебя не видали
Суровые чужіе люди!

Я г о д ы.

1.

Пошелъ я по ягоды
Съ меньшимъ братцомъ;
Какую ни найду ягоду:
— На, возьми, меньшій братецъ!

2.

Я не собираю ягоды,
Живя у братьевъ:
Зачѣмъ мнѣ для ягодъ
Нагибать свою спину?

3.

Я сорвалъ спѣлую ягоду,
Женился на взрослой дѣвицѣ:
Спѣлая ягода вкусна,
Взрослая дѣвица умна.

4.

Рѣксту, рѣксту, огу, огу,
Мана цела маліня!
Шкіну рѣкстусе, ласу огас,
Панаак таутас целіня.

5.

Огас, огас, рѣксті, рѣксті!
Ман' аугума вилейіны:
Ласу огас, рауи рѣкстусе,
Панаак таутас целіня.

6.

Огу, огу, рѣксту, рѣксту
Мана цела маліня!
Па вѣнай поласію,
Серет ѣдама баліньос.

Б р у к л е н е с .

1.

Эс узаугу пѣ мамінас
Ка саркана брѣкленіте;
Кад айзгаю таутінас,
Ка лапіня нобалею,

2.

Эс ізаугу баліньос,
Ка саркана брѣкленіте;
Таутінас подзелтею,
Ка дзелтана клява лапа.

3.

Палайд' мані, мамалыіна,
Брѣкленішу паласит:
Лай эс аугу тік саркана,
Ка саркана брѣкленіте.

4.

Орѣховъ-то орѣховъ, ягодъ-то ягодъ,
По сторонамъ моей дороги!
Рву орѣхи, собираю ягоды,
Настигаютъ меня на дорогѣ чужіе люди.

5.

Ягоды, ягоды, орѣхи, орѣхи!
Они злоумышляютъ противъ моей красоты:
Собираю ягоды, рву орѣхи,
Настигаютъ меня на дорогѣ чужіе люди.

6.

Ягодъ-то ягодъ, орѣховъ-то орѣховъ
По сторонамъ моей дороги!
По одной, по одному я собрала,
Идя въ гости къ братьямъ.

Б р у с н и к а .

1.

Выросла я у матушки,
Какъ красная брусниченка;
Когда же ушла въ чужіе люди,
Сдѣлалась блѣдною, какъ сухой листь.

2.

Выросла я у братьевъ,
Какъ красная брусниченка;
Пожелтѣла въ чужихъ людяхъ,
Какъ желтый кленовый листь.

3.

Пусти меня, матушка,
Собрать бруснички:
Чтобы вырасти мнѣ такой красной,
Какъ красная брусниченка.

4.

Лаудіс мані брѣті сауца
Брѣкленішу калніна;
Лаудіс мані сѣву сауца
Ѣву зѣду лейніа.

З е м е н е с .

Зѣді, зѣді земеніте,
Не тев вѣи балті зѣді:
Віи мана пѣріна
Треї-девіны балті зѣді!

Р у д з і .

1.

Ай, рудзіті, рогайніті,
Таву дѣргу аקותію!
Тевіс дѣль Вацземѣ
Зелта науду калдінаа.

2.

Лусте манім, лѣла лусте,
Ка рудзіші вільніос мет;
Ман пашам лѣла лусте,
Ка ман лаба литавіа.

3.

Заля, заля рудзу зале
Тируміа галіна;
Тур бѣс манаі литавіаі
Пілна сауя судрабіа.

4.

— Лабритінь, рудзу лаук,
Ка тев Дѣвс палідзея?
— Вакар гаа лѣла вѣтра
• Па варпію варпіаім!

4.

Люди называютъ меня невѣстою
На брусничной горѣ;
Люди называютъ меня женою
Въ долинѣ черемуховыхъ цвѣтовъ.

З е м л я н и к а .

Цвѣти, цвѣти, земляничка,
Не у тебя одной бѣлые цвѣты:
Въ моемъ приданомъ
Трижды девять бѣлыхъ узоровъ!

Р о ж ь .

1.

Ой, рожь колосистая,
Какъ драгоцѣнна твоя головка!
Для тебя въ Нѣмеччинѣ
Чеканятъ золотыя деньги.

2.

Веселюсь, прихожу въ восторгъ,
Когда волнуется рожь;
Радуюсь,
Имѣя добрую жену.

3.

Зелены, зелены озимые всходы
По краямъ пахатнаго поля;
Тутъ для моей молодой жены
Вудеть полная горсть серебра.

4.

— Здравствуй, ржаное поле,
Какъ тебя Богъ милуетъ?
— Вчѣра пронеслась страшная буря
По всѣмъ колосикамъ!

5.

Мѣк рудзітс вѣлнѣт мѣст
Лѣлаѣ тѣрума;
Арайс прѣка не варѣя,
Малініѣ ставѣдаѣс.

6.

Ак, ту Дѣвс, балелінь,
Таву лѣлу рудзу лауку!
Трис дѣвніяс талка плѣве,
Вѣл малініяс не редзѣл!

7.

— Кур, юміті, ту гулейі
Шо гаро васарінь?
— Тѣруміня вѣдіня,
Зам пѣлека акментінь.

8.

Юмітс пѣшус калдіная
Тѣрума, уз акменя,—
Ка варѣя сталпі браукт
Но рійініяс клѣгінѣ.

9.

Вѣлдѣ рудзі, вѣлдѣ мѣжі
Валеліня тѣрума;
— Нѣм, балінь, лѣгавіню,
Кас вѣлдіт кустіная.

10.

Рудзішам, мѣзішам
Тѣм паліду лідумінь;

5.

Умѣтѣ рожѣ перекатываться волною
На широкомѣ полѣ;
Пахарѣ невольнѣ приходитѣ въ восторгѣ,
Стоя на краю поля.

6.

Порадуйся, братецѣ,
Какое обширное ржаное поле!
Три дня толокою жнутѣ,
А еще не видатѣ другого конца!

7.

— Двойной колосѣ ¹⁾, гдѣ ты спалѣ
Въ это длинное лѣто?
— На срединѣ поля,
Подѣ сѣрымѣ камушекѣмѣ.

8.

Двойной колосѣ куѣтѣ шпоры
Среди поля на камушекѣ,—
Чтобы переѣзжать со славѣю
Изѣ рити въ клѣтѣ.

9.

Полегла рожѣ, полегла рожѣ
На братниномѣ полѣ;
— Возьми, братецѣ, молодую жену,
Она будетѣ подыматѣ полегшую рожѣ.

10.

Для ржи, для ячменя,
Для нихѣ я сѣлалѣ пасѣву;

¹⁾ Юміс-омѣ называется двойной ржаной колосѣ, выросшіѣ на одномѣ стеблѣ. Латыши почитаютѣ за большое счастье, когда находятѣ подобный двойной колосѣ; присутствіѣ его въ полѣ почитаетѣся за признаѣкъ богатства и полноты колоса. Такой колосѣ рачительно хранитѣся въ клѣти, гдѣ его, обыкновенно, затыкаютѣ за балку.

Аузіняй—балтзарей,
Тай лѣлѣ тируміны.

11.

Патик ман рудзу лаусе
Пелёкам варшіням;
Патик ман арайіныс
Земайм кайініам.

12.

Кас кайш мѣжу аэотам
Саулітѣ не лигѣт?
Рудзішам—набагам
Яцѣш зѣмас аукстуміньш.

13.

Шкіту діжу рудзу лауку,
Маліня ставедама;
Шкіту гудру тауту дѣлу,
Редзей скайсту аугуміньш.

14.

Ко лідз манім рудзус сѣт,
Кад тѣ залі не зальоа?
Ко лідз манім сѣву нѣмт,
Кад та мильі не дзівоя?

15.

Ко лідз рудзу гаруміныс,
Кад нау лабіс брѣдуміныс?
Ко лідз пуйша шмукуміныс,
Кад нау лабіс тікуміныс?

М ѣ ж і.

1.

Стейдзам, бралі, мѣжус сѣт
Ар абам роціням;
Лакстігала-мелкулітѣ
Сака нсу васаріню.

Для овса—бѣловѣтвистаго,
Для него широкія распашыя.

11.

Нравится мнѣ ржаное поле
Въ сѣрыхъ колосьяхъ;
По сердцу мнѣ пахарь
Съ короткими ногами.

12.

Что мѣшаетъ ячменному колосу
Колыхаться на солнышкѣ?
Бѣдняга—ржиночка
Выносить зимнюю стужу.

13.

Стоя на краю,
Я думала, что богатая рожь;
Глядя на стройный ростъ,
Я полагала, что умный молодецъ.

14.

Какая мнѣ польза сѣять рожь,
Когда она дурно колосится?
Какая мнѣ польза жениться,
Когда жена живетъ не въ согласіи?

15.

Что пользы въ длинной ржи,
Когда она плохо наливается?
Что толку съ красоты молодца,
Когда у него нѣтъ добраго нрава?

Я ч м е н ь.

1.

Поспѣшнѣ, братцы, сѣять ячмень
Обѣими руками:
Соловей-лгуунъ
Предсказываетъ короткое лѣто.

2.

Ар сауііню мѣжус сёю,
Не ар вісу сѣтувіті;
Ар канію алус дзёру,
Не ар вісу верпеліті.

3.

Апсулям мѣжус, рудзус
Ар озола спрігулѣм;
Ўдзерам мѣжу алу
Ар озола канііам.

4.

Гаужі рауд мѣжу варпа,
Уз целіня гуледама:
Не саньёме арайініс,
Не арая лгавіня.

5.

Парнак зосіс клѣгадамас
Но дўняйна эзеріня;
Парнак мейтас дзѣдадамас
Но дзелтана мѣжу лаука.

6.

Эс парвежу мѣзішам
Но Вацземес апентіню;
Не бій мѣра брўверам
Недз чукура галіня.

7.

— Кас тѣ діві скўбстіас
Мана нама пакалѣ?
— Мѣжу юміс скўбстіас
Ар ашніа цекулінь.

8.

Кам тѣ таді мѣжу лаукі,
Ка ўдены лігоіс?

2.

Я сѣялѣ ячмень горстыю,
А не цѣлымъ лукошкою;
Пилѣ пиво кружкою,
А не изъ цѣлаго ведра.

3.

Мы обмолачиваемъ ячмень, рожь
Дубовыми цѣпами;
Попиваемъ ячменное пиво
Изъ дубовыхъ кружекъ.

4.

Горько плачетъ ячменный колось,
Лежа на дорогѣ:
Не подымаетъ его ни пахарь,
Ни жена пахара.

5.

Съ крикомъ возвращаются гуси
Съ мутнаго озера;
Съ пѣснями идутъ назадъ дѣвицы
Съ золотистой нивы ячменя.

6.

Я привелъ изъ Нѣметчины
Хмѣлець для ячменя;
Не стало покоя пивовару
Даже на верхушкѣ дерева.

7.

— Кто эти двое, которые цѣлуются
За моею избой?
— Цѣлуются ячменный двойной колось
Съ хмѣлевою кисточкою.

8.

Чьи это нивы ячменя,
Которыя колышутся, какъ воды?

Вѣту лѣла ман' масіня,
Эс то дѣту плывайінь.

9.

Кас кайтєя мѣзішам
Саулітє не лигѣт?
Рудзішам-рогаіням
Снѣдзіньш галву ногулєя.

10.

Кам тѣ мѣжі лідума?
Кам тас розєс дѣрзіна?
Бральш мѣжі лідума,
Масам розєс дѣрзіна.

11.

Шурпу-турпу даудзіная
Ману мѣжу арайіню;
Ман узаута таі вѣта,
Бральі цєля не зіная.

12.

Ко ту гайді, тауту мейта,
Ка не вїй вайнедзінь?
Лу манам баліням
Брѣні мѣжі лідума.

13.

Кас таі мѣжу аєотѣ?—
Рудзу вѣрпу ніціная;
Кас таі тауту снаудулє?—
Ніцін ману балєлінь!

А у з а с.

1.

Сєю аузас пілну лауку,
Нѣм' атрайтні-лигавінь;
Вой аузіня не лабіба?
Вой атрайтне не лигава?

Если бы выросла моя сестрица,
Я бы отдалъ ее въ жницы.

9.

Что мѣшаетъ ячменю
Колыхаться на солнышкѣ?
У иглистой ржиночки
Снѣгъ придавилъ головку.

10.

Чей это ячмень на пасѣкѣ?
Чьи это розы въ цвѣтникѣ?
Братній ячмень на пасѣкѣ,
Сестрины розы въ цвѣтникѣ.

11.

То въ одномъ мѣстѣ, то въ другомъ
Указывали моего пахаря ячменя;
Онъ выросъ тамъ,
Куда братья не знали дороги.

12.

Чего ты ждешь, суженая,
Что не вьешь вѣночка?
У моего братца
Уже пожелтѣлъ ячмень на пасѣкѣ.

13.

Что въ ячменномъ колосѣ?—
А онъ осуждаетъ ржаной колосъ;
Что въ этой соѣ—суженой?—
А она охуждаетъ моего братца.

О в е с ь.

1.

Засѣваю я овсомъ цѣлое поле,
Беру себѣ въ жены вдову;
Развѣ овесъ не хлѣбъ?
Развѣ вдова не жена?

2.

Пут аузіня сіяйот,
Пут аузіня нѣкайот;
Ка тай бій не путёт,—
Дзелтаніте путіная.

3.

Не пазіну лгавіню,
Аузіняс равейот:
Балга скара аузіняй,
Балта мана лгавінь.

4.

Теці, маніс кумелініс,
Не солішус мёродамс:
Вой тев деву тирас аузас,
Ар мёріню мёродамс?

Д р и к ь і.

1.

Балта зѣд дрікью друва
Пар вісам друвіна́м;
Балта гая сёрдѣніте
Пар маміняс мейтіна́м.

2.

Дрікью, дрікью ші васара!
Сайй трею преценѣкі;
Ка аугуші рудзі, мѣжі,
Вѣт девіны сайюші.

3.

Ко ту, дрікі, дрікѣйѣс
Ар манам масіна́м?
Ман вайрак сикас наудас,
Не тев дрікью сена́лінь!

4.

Мана сѣва дрікьюс мала,
Дѣва вардус руна́дама;

2.

Пылить овесь при просѣваньи,
Пылить овесь при опалываньи;
Какъ ему не пылить,—
Его пылить красавица.

3.

Не узналъ я своей молодой жены,
Когда она полола овесь:
Бѣло овсяное зерно,
Бѣла моя молодая жена.

4.

Бѣги, мой конь,
Не размѣривая шаги:
Развѣ я даю тебѣ чистый овесь,
Отмѣривая по мѣркѣ?

Г р е ч и х а.

1.

Поле гречихи цвѣтетъ бѣлѣ
Всѣхъ полей;
Сиротинушка ходитъ чище
Хозяйскихъ дочерей.

2.

Какъ богато это лѣто гречихою!
Пріѣзжаютъ трое сватовъ;
Если бы выросли рожь, ячмень,
Ихъ пріѣхало бы девять.

3.

Что ты щетинишься, гречиха,
Противъ моихъ сестрицъ?
У меня больше мелкихъ денегъ,
Чѣмъ у тебя шелухи!

4.

Моя жена мелеть гречиху,
Приговаривая священныя слова;

Дзѣдадама іссія,
Лай цеп аугсті кукулиші;
Раудадама красні ліка,
Лай сўлая пирѣдзіны.

5.

Мана паша литавіня
Лабібіняс кьезітая:
Сѣку дрікью самалусі,
Пѣру мілту дабуўсі!

З і р н ь і.

1.

Прет калніню зірню сёю,
Лай не ріт лейіна;
Ар версіті масу веду,
Лай земіте не рибѣя.

2.

Кас зѣдея зірню зѣду,
Кас магону дайлуміню?
Баліньш зѣда зірню зѣду,
Эс—магоню дайлумінь.

П у н а с.

Эс дабую балту пуну
Даугавіняс маліна.
Теку шурпу, теку турпу,
Кур эс віню ѣдэстішу?
Теку рожу дарвіна,
Тур эс віню ѣдэстію.
Та бій ман узаугусі
Лидз пашам дебесім.

Распѣвая просѣваеъ муку,
Чтобы подымались въ печи пироги;
Плача кладетъ въ печку,
Чтобы они шипѣли.

5.

Жена моя
Только портитъ зерно:
Смолола секу ¹⁾ гречихи,
Получила пуру ²⁾ муки!

Г о р о х ь.

1.

Я сѣялъ горохъ противъ склона горы,
Чтобы онъ не катился внизъ;
На быгъ я везъ сестрицу,
Чтобы не дрожала земля.

2.

Кто цвѣтетъ красотою,
Равною красотѣ горохового и макового цвѣта?
Братецъ цвѣтетъ красотою горохового цвѣта,
Я цвѣту красотою макового цвѣта.

Б о б ь.

Я нашель бѣлую бобинку
На Двинскомъ берегу.
Бѣгу туда, бѣгу сюда,
Ищу—гдѣ посадить ее?
Пошелъ я въ розовый цвѣтникъ,
Тамъ посадилъ ее.
Она у меня выросла
До самаго неба.

¹⁾ *Сѣкс*—сека есть мѣра, равняющаяся третьей части пурь.

²⁾ *Пѣрс*—пура составляетъ третью часть русской четверти.

Эс узкапу дебесіс
 Па пупіняс лапіням;
 Браудзію дэва делу,
 Кумеліню сегдайот.
 — Лабритінь, дэва делс!
 Кур юмс тэвс, мамалыня?
 — Тэвс ар маті юрмалё,
 Эс паліку шаі земё;
 Эс паліку шаі земё
 Зобеніню калдінат.
 Эс пакалу зобеніню
 Но бітітес дзеноліня.
 Эс сацірту йоду (велна) маті
 Девіньм габалём.
 Ман апскрєя брўні сваркі
 Ар тўм йоду асінём.
 — Эс тев лўдзу, миля лайме,
 Кур эс вінюс ізмазашу?
 — Дабу таду эзеріню,
 Кур девіняс упес тек.
 — Эс тев лўдзу, миля лайме,
 Кур эс вінюс іскалтешу?
 — Дабу таду озоліню,
 Кур девіньі жубуріньі.
 — Эс тев лўдзу, миля лайме,
 Кур эс вінюс ізрулешу?
 — Дабу таду рулю коку,
 Кур девіньі вілцейіньі.
 — Эс тев лўдзу, миля лайме,
 Кур эс вінюс паглабашу?
 — Дабу таду шкірста ладі,
 Кур девіняс атслєдзіняс.

К а н ь е п е с.

1.

Эс тев лўдзу, балелінь,
 Сєй пў лога каньєпїтєс:

Я взлўзъ на небо
 По бобовымъ листикамъ;
 Я увидѣлъ божьяго сына ¹⁾,
 Который сѣдлалъ коня.
 — Здравствуйте, божій сынъ!
 Гдѣ ваши батюшка, матушка?
 — Батюшка съ матушкой на морскомъ берегу,
 Я остался здѣсь;
 Я остался здѣсь,
 Чтобы сковать себѣ мечъ.
 Я сковалъ себѣ мечъ
 Изъ пчелинаго жала.
 Я разрубилъ чертову мать
 На девять частей.
 Я запятналъ свой пестрый кафтанъ
 Этой чертовской кровью.
 — Спрашиваю у тебя, милое счастье,
 Гдѣ мнѣ вымыть его?
 — Отыщи такое озеро,
 Въ которое впадаетъ девять рѣкъ.
 — Спрашиваю у тебя, милое счастье,
 Гдѣ мнѣ высушить его?
 — Отыщи такой дубъ,
 У котораго девять суковъ.
 — Спрашиваю у тебя, милое счастье,
 Гдѣ мнѣ выкатать его?
 — Отыщи такой катокъ,
 У котораго девять катальщиковъ.
 — Спрашиваю у тебя, милое счастье,
 Гдѣ мнѣ хранить его?
 — Отыщи такой сундукъ,
 У котораго девять замковъ.

К о н о п л я.

1.

Прошу тебя, братецъ,
 Сѣй ты коноплю у окна:

¹⁾ Т. е. сына *перуна*. См. подробное объясненіе въ предисловіи, отд. V.

Ка' таутіняс пѣ вартѣм,
Эс па логу каньепѣс!

2.

Лугшус лудзу балеліню,
Лай сѣй агрі каньепітес,—
Ѣтецѣт масінай,
Кад атяя преценѣкі.

3.

Эс таутам атсацію,
Каньепѣс стѣведама;
Балстінъ ману вѣн дзірдеа,
Аугуміня не редзеа.

4.

Каньепіте—гараудзіте,
Гара ауга васара;
І эс аугу дажу дѣну,
Вет тік гара не ізаугу.

5.

Каньеште—гараудзіте,
Гара ауга васара;
Ман масіня не узауга
Пар девіняс васаріняс.

6.

Лусте, лусте ванагам,
Зиле дзѣд каньепѣс;
Лусте тауту дѣліням,
Кад эс аугу баліньос.

7.

Тѣса, тѣса, нева мелі
Вѣцу ляужу валодінь:
— Зіренс ауга касітѣ,
Каньепіте цекула.

Какъ чужіе люди къ воротамъ,
Я черезъ окно въ коноплю!

2.

Убѣдительно я просила брата,
Чтобы онъ рано посѣялъ конопель;—
Чтобы было гдѣ укрыться сестрицѣ,
Когда пріѣдутъ сваты.

3.

Я отказала чужимъ людямъ,
Сидя въ коноплѣ;
Они слышали только мой голосъ,
Но не видали моей красоты.

4.

Конопля—рослая,
Она высоко выросла въ одно лѣто;
И я росла каждый день,
Но такъ высоко не выросла.

5.

Конопля—рослая,
Она высоко выросла въ одно лѣто;
Моя сестрица не выросла
И въ девять лѣтъ.

6.

Радость, радость для ястреба,
Синица поетъ въ коноплѣ;
Радость для молодца,
Когда я расту между братьями.

7.

Правда, правда, не ложь
Поговорка старыхъ людей:
— Горохъ растетъ въ крочки,
Конопля въ хохолки.

8.

Зірніте, пупіня —
Та лаба лабіба;
Баньєпе — рагана,
Та сака матей.

А п и н и ї.

1.

Кур ту аїї, апиніті,
Лику коку апсеглойіс?
— Їю мѣжу апраудзит,
Каді ауга лидуа?

2.

Аїз калніня мѣжус сѣю,
Лай апинс не редзея;
Апиніте — гудріс вирс,
Кока капе раудзітс.

3.

Апиніте — гудріс вирс,
Кока капе олу дѣт;
Кубула періная;
Істаба ізвадая —
Па кактію кактінѣм.

4.

Апентініс виру кұла
Діжа цяля малінї;
Мѣзіте сауца, мѣзіте брѣца:
„Не носіті брѣверіті!“

5.

Салді гардіс алутініс!
Вет кур шкиті апентіні?
— Страуй унітес ликуа,
Балтай алкснайне.

8.

Горохъ, бобъ —
Хорошія зерна;
Конопля — колдунья,
Она доноситъ матери.

Х м ѣ л ь.

1.

Куда ты ѣдешь, хмѣлекъ,
Осѣдлавъ кривое дерево?
— Ъду навѣстить ячмень,
Какъ онъ растетъ на пасѣкѣ?

2.

Я сѣялъ ячмень за горою,
Чтобы его не увидалъ хмѣль;
Хмѣль — хитрецъ,
Онъ лазилъ на дерево, чтобы посмотреѣть.

3.

Хмѣль — хитрецъ,
Онъ лазилъ на дерево, чтобы власть свои янца;
Въ кадкѣ высиживалъ ихъ;
Въ избѣ выводилъ изъ гнѣзда,
Вода ихъ по всѣмъ ея угламъ и закоулочкамъ.

4.

Хмѣль билъ человѣка
На краю широкой дороги;
Ячмень кричалъ, ячмень вопилъ:
„Не убей пивовара!“

5.

Сладкое, вкусное пиво!
Но гдѣ собранъ хмѣлекъ?
— Въ изгибѣ быстрой рѣчки,
Въ бѣломъ олешиникѣ.

6.

Вецайс тѣс ар апині
Вѣнс отрам лабу дара:
Тѣс дур мѣту апиням,
Апинс тѣву данціная.

7.

Патейкшу тѣвам,
Патейкшу матей,
Ко дара мейтінас
Апиню дарза:
Угуні кўра,
Раценюс цѣпа,
Апиню витітес
Садедзіная.

Л і н і.

1.

Аудзѣт, мані балті ліні,
Гриетітес грѣздамѣс!
Ган рудені парведішу,
Валту ліну вѣрпейіню.

2.

Аудзѣт, мані балті ліні,
Зитарія галвііям:
Лай нак Ригас наміѣціні,
Сѣѣм науду мѣродамі!

3.

Зѣді, мана ліну друва,
Зѣд ар зілѣм зѣдінѣм:
Тур бус манім брўні сваркі,
Тур бус науда падзертѣс!

6.

Старикъ да хмѣль
Услуживаютъ другъ другу:
Старикъ вбиваетъ тычину для хмѣля,
Хмѣль заставляетъ плясать старика.

7.

Скажу батюшкѣ,
Скажу матушкѣ,
Что дѣлають дѣвицы
Въ хмѣльникѣ:
Разводятъ огонь,
Пекутъ рѣпу,
Жгутъ
Хмѣлевой стебель.

Л е н ь.

1.

Рости, мой бѣлый ленъ,
Свертываясь въ кусты!
А осенью я приведу
Пряху бѣлаго льна.

2.

Рости, мой бѣлый ленъ,
Съ наливными головками:
Пусть придутъ Рижскіе купцы
Отмѣривать деньги секами!

3.

Цвѣти, мое льняное поле,
Цвѣти голубымъ цвѣтомъ:
Здѣсь для меня пестрый кафтанъ,
Здѣсь денежки на попоечку!

4.

Ліну друва прѣцайс,
Ноликс мана мугурія;
— Ликсті пате, ліну друва,
Не лиес мана мугурія!

5.

Ліну лауку парѣдаміс,
Носаньѣму ценуріті:
— Тѣ гуль мانی балті крелі,
Тѣ—дзерама сика науда!

6.

Ліні, ліні друвіня!
Мейтас, мейтас маміняй!
Кас лініюс даріная?
Кас мейтіняс—мамініяй?

7.

Лінѣм сѣю то друвіню,
Магонѣм позѣдея;
Накті мѣгу не гулею,
То друвіню передамс.

8.

Не дѣт, Дѣвс, тѣдас дѣнас,
Када дѣна лініням:
Плѣц матінюс, цѣрт галвіню,
Мет каулінюс ўдені!

9.

Эс пѣтейцу баліням:
— Не сѣй ліну цельмала!
Кур ѣдама тауту мейта,
Ліну вія вайнедзіню.

10.

— Дѣвс палидз, тауту дѣлс,
Ліну земі эцѣйт!

4.

Радуется льняное поле,
Что согнется моя спина;
— Гнись ты само, льняное поле,
Не согнется моя спина!

5.

Проходя льняное поле,
Я скинулъ шапку:
— Здѣсь лежатъ мои бѣлыя рубашки,
Здѣсь—мелкія денежки на попоечку!

6.

Ленъ-то, ленъ-то на полѣ!
Дочки-то, дочки-то у матери!
Кто украшаетъ ленъ на полѣ?
Кто—дочерей матери?

7.

Я засѣялъ поле льномъ,
Оно отцвѣло, какъ макъ;
Не спалось мнѣ ночью,
Я все рассчитывалъ на это поле.

8.

Не приведи Богъ такого дня,
Какой день испытываетъ ленъ:
Рвутъ волосы, отсѣкаютъ голову,
Кости бросаютъ въ воду!

9.

Я дала наставленіе братцу:
— Не сѣй льна при дорогѣ!
Куда бы не пошла суженая,
Она будетъ вить изъ льна вѣночекъ.

10.

— Богъ на помощь, молодецъ,
Ты боронуешь землю для льна!

— Паддѣс, цѣма дзелтаніте,
Пате бѹсі плѹцейіня!

11.

Баліньш маім лінус сѣя,
Марша тупе ежмала.
Сак' маршіня, тупедама:
— Ідрітѣм тѣм узаугт,
Ідрітѣм тѣм узаугт,
Не лабѣм лініньѣм!

12.

Парѣт ліну плѹцейіняс,
Зелт' аболі спѣледамас;
— Атвер вартус, талкас мате,
Лай ѣтек сѣтіня.

13.

Протѣс, талкас мамулыня,
Ко ваяга плѹцейм:
Ўденс спані пѣ дурвѣм,
Ліну двѣлі случітѣс!

14.

Эс редзею лініням
Зелта погу галіня:
Бѹс мана пѹріня
Пазелтіті габаліны.

15.

Вѣрпу смалкі балтус лінус,
Аужу севім паладзінюс,
Аужу севім паладзінюс,
Ко гулеті смілектайнѣ.

16.

Баліньш манім лінус сѣя
Даджу кална галіня;
Кад э ѣшу таутіняс,
Эс апсегшу даджу лапу.

— Спасибо, сельская красавица,
Сама будешь братъ его!

11.

Братецъ сѣялъ для меня ленъ,
Невѣстка сидѣла на межѣ.
Говоритъ невѣстка:
— Вырости ему сорною травю,
Вырости ему сорною травю,
А не хорошимъ льномъ!

12.

Проходятъ бральщицы льна,
Играя золотымъ яблокомъ;
Отвори ворота, хозяйка толоки,
Пусть заходятъ на дворъ.

13.

Пойми, хозяйшка толоки,
Что нужно бральщицамъ льна:
Ведро съ водою къ дверямъ,
Льняное полотенце, чтобы утираться!

14.

Я видѣлъ у льники
Золотую головку:
Будутъ въ моемъ приданомъ
Золоченныя вещи.

15.

Тонко я пряду бѣлый ленъ,
Тку себѣ покрывала,
Тку себѣ покрывала,
Въ чемъ бы лежать на кладбищѣ.

16.

Братецъ сѣетъ для меня ленъ
На верху горы, покрытой лопушникомъ;
Когда я пойду въ чужіе люди,
Я накроюсь листомъ лопушника.

17.

Эс айзімрсу баліням
Крустѣм двѣлюс не карусі,—
Ка баліньш ман айзімрса
Ліну сѣклас вацелѣ.

18.

Ай, балінь, ай, балінь,
Вой эс тава калполіте?
Ту ман деві ліну поду,
Ўдені мѣрцедамс.

19.

Сиксту ліну,—балелінь!
Балтас вілнас,—мамалынь!
Сиксті ліні, балта вілна
Цель пѣрнію аугстума.

20.

Сиксту ліну,—балелінь,
Йеле вѣну пусподінь!
Ман вайдзея прѣкшаутам,
Таутѣшам—наздаугам.

21.

Гарам гаю ліну друву,
Ліну зѣдус брауцідама;
Кам маміня ман не дева
Ліну крѣклус пѣрніа.

22.

Пуші шкуру ліну саю,
Кулстідама, сукадама;
Пуші шкуру сав пратіню,
Ар невѣклі дзиводама.

23.

Лінус браучу лінодама
Таі свеша земітѣ;

17.

Я забыла повѣсить для братца
На-крестъ полотенца,—
Зачѣмъ братецъ забылъ для меня
Льняное сѣмя въ лукошкѣ?

18.

Ой, братецъ, ой, братецъ,
Развѣ я твоя работница?
Ты даешь мнѣ полпуда льна,
Смочивъ его водою.

19.

Братецъ,—крѣпкаго льна!
Матушка,—бѣлой шерсти!
Крѣпкій ленъ, бѣлая шерсть
Увеличиваютъ приданое.

20.

Братецъ,—крѣпкаго льна,
Хоть полпуда!
Мнѣ нужно для передничка,
Суженому—для платочка.

21.

Проходя мимо льняного поля,
Я срывала льняной цвѣтъ;
Зачѣмъ не давала мнѣ матушка
Въ приданое льняныхъ рубашекъ.

22.

Пополамъ я дѣлила горсть льну,
Когда его трепала, расчесывала;
Пополамъ я дѣлила свой разумъ,
Когда жила съ неудальнымъ мужемъ.

23.

Я отправилась собирать ленъ
Въ чужую сторону;

Тур паліке ліні мані,
Тур—эс пате лінотая.

Р у т к і с.

1.

Руден руткі, раценімі,
Руден балті капостіны!
Павасар двёселице
Двѣдзіні карайс.

2.

Аудзѣт, руткі, раценімі
І балтѣ капостіны!
Тад не варѣс свеша мат'
Пелувіняс влѣту лікт.

К а р т у н е л ь і.

1.

Картупелі, картупелі,
Таву вайслу дабу!
Па пѣці, па сеші
Зам вѣна лакста.

2.

Картупелі, раценімі
Савѣлес Даугава;
Мазі берні пораудая,
Ведерінос касідамі.

Тамъ остался мой лѣнъ,
Тамъ—я сама собирательница.

Р ѣ д ь к а.

1.

Осенью рѣдка, рѣпа,
Осенью бѣлая капуста!
Весною жизнь виситъ
На ниточкѣ.

2.

Ростите, рѣдка, рѣпа
И бѣлая капуста!
Тогда не сможетъ чужая мать
Примѣшивать мякину.

К а р т о ф е л ь.

1.

Картофель, картофель,
Какъ плодovitъ твой родъ!
По пяти, по шести
Подъ однимъ стеблемъ.

2.

Картофель, рѣпа
Покатились въ Двину;
Заплакали дѣти,
Почесывая животик.

ОТДѢЛЪ ТРЕТІЙ.

ПРЕДМЕТЫ ИЗЪ ЦАРСТВА ЖИВОТНАГО.

а) Р ы б ы.

Р а у д у в е.

1.

Пілі, пілі, раудувіте,
Но ўдєня ўдєпє;
Та піл манс аугумініс
Па ляутіню валодам.

2.

Рауді, рауді, раудувіте,
Дів' бєрнінєс вададама;
Та рауд дажа мѣтєс мейта,
Дів' мѣжнінєс дєнводама.

3.

Кара впрє кара гая,
Раудувіте азотє;
Раудувіте баліная
Кара вира зобєнтінь.

Л и д е к а.

1.

Маза, маза лидєціня
Даудз нѣдріню вустіная;

П л о т и ч к а.

1.

Плыви, плыви, плотичка,
Изъ воды въ воду;
Такъ переходитъ моя красота
По людскимъ пересудамъ.

2.

Плачь, плачь, плотичка,
Вєдѣ за собою двухъ дѣтєнышей;
Такъ плачетъ не одна мать,
Отживая два вѣка.

3.

Воннѣ отправляется на войну,
У него за пазухой плотичка;
Плотичка бѣлѣтъ
Саблю у вонна.

Щ у к а.

1.

Маленькая, маленькая щучка
Качаетъ много камышей;

Маза, маза мейтеніте
Даудз пуйсішу каріная.

2.

Гулі, гулі, ту пуйсіті,
Кас пис лѹку вентеріті?
Діві залас лидеціняс
Па ушті пликшкіная.

3.

Лидеціня—зѣлтзвигзіте,
— Нац ар манім спѣлетѣс,
Ту—дзілѣю ўдентіню,
Эс—зал' опу лайвіна.

Ў д р і с.

1.

Ўдрі, ўдрі, бебрі, бебрі,
Дод ман таву кажѡцінь!
Эс кундзіня кара вирс,
Ман ягуль лѣгьерѣ.

2.

Ўдріс, бебріс цикстеас
Лѣла кална маліна;
Атнак вѣна лѹша мѣте,
Новелк ўдрам кажѡціню.

Маленькая, маленькая дѣвница
Дразнитъ многихъ молодцовъ.

2.

Спи, спи ты, молодецъ,
Кто будетъ вязать лыковыя мережи?
Двѣ зеленныя щуки
Плещутся въ рѣчкѣ.

3.

Щучка—златочешуйчатая,
— Приди поиграть со мной,
Ты—въ глубокой водѣ,
Я—въ зелено-ясеновой лодочкѣ.

В ы д р а.

1.

Выдра, выдра, бобръ, бобръ,
Дайте мнѣ вашу шубку!
Я господскій воинъ,
Я долженъ ночевать въ лагерѣ.

2.

Выдра боролась съ бобромъ
У подошвы великой горы;
Пришла рысь,
Станула шеуру съ выдры.

б) Н а с ѣ к о м ы я.

Б і т е.

1.

Вісу дѣну біті дзіну
Гара сіла маліна.
Тур панацу, тур сатвѣру
Кална муйжас галіна.

П ч е л а.

1.

Цѣлый день я ловилъ пчелку
У опушки длиннаго бора.
Тутъ настигъ ее, тутъ схватилъ
На верху горы съ низой.

— Шé, кундзінъ, тев бітіте,
До' ман вѣну дзелтаніті!

— Эй, пуйсит, істаба,
Нѣм но пудкас ласідамс.

— То эс нѣму,

Та ман тіка

Па манам пратіням:

Сарканѣм вайдзінѣм,

Дзелтанѣм матінѣм.

Парі пурву тілту гриду

Ар апиня стидзінам:

Лай брауц мана лигавіня,

Ка лапіня дребедама,

Ка лапіня дребедама,

Ка сауліте візедама!

2.

Бітітей, мейтінай,

Там лаймнія лабі дара:

Абас дівас ѣлгоя

Гатава намінія.

3.

Бітітей, мейтінай

Неваяга наму лѣгт:

Там Дѣвіньш новелейс

Гатава ѣлгѳт.

4.

Бітес мѣте ман яутал:

„Ко дар веці дравенѣкі?“

— Капіі піна, трѳпу ракта,

Сауліте седедамі.

5.

Бітіт' рію номідій

Дравенѣка деліням;

Біте дзѣд, траны тек,

Пате мѣте салмус нес.

— Возьми, господинъ пчелку,
Дай мнѣ одну красавицу!

— Ступай, молодецъ, въ комнату,
Возьми на выборъ.

— Ту я взялъ,

Та пришлась

По моему разуму:

Съ красными щечками,

Съ золотистыми волосами.

Я построилъ мостъ черезъ болото

Изъ хмѣлеваго стебля:

Пусть ѣдетъ моя суженая,

Качаясь, какъ листочекъ,

Качаясь, какъ листочекъ,

Сіяя, какъ солнышко!

2.

Пчелкѣ, дѣвицѣ

Благоприятствуетъ счастье:

Обѣ вступаютъ

Въ готовый домъ.

3.

Не нужно возбранять дома

Для пчелки, для дѣвицы:

Богъ опредѣлилъ имъ

Войти въ готовый домъ.

4.

Пчелиная матка спрашиваетъ у меня:

„Что дѣлають старики пчеловоды?“

— Дѣлають роевникъ, росписываютъ улей,

Сидя на солнышкѣ.

5.

Пчелка обмолачиваетъ хлѣбъ

У сына пчеловода;

Пчелка поетъ, трутни бѣгутъ,

Сама матка несетъ солому.

6.

Бітїт сёрст айціная
Дравенѣка лигавіню,
Солідама васка меду,—
Пілнас крўтіс судрабіня.

7.

Біте йдза кумеліню
Дравенѣка лигавай;
Судрабіня локу лѣца,
Васка сіта навадіню.

8.

Шўй, бітїте, смїлгу крєслу,
Саулїте сєдедама;
Тур ту пате апсєсѣс,
Дравенѣкус мѣлодама.

9.

Гаужї бітєс нораудая
Вецака дравенѣка:
Вецакайс дравенѣкс
Ізракстїту дору дей.

10.

Трискарт біте рїнкы грѣзе
Апкарт ману цєпурїт:
Рєдзєй манї дайлу віру,
Дайлу дору дейєйїнь.

11.

Біте мейту айзєвусї
Пар дєвіны эзерїны;
Ікруден мєдус дзіна
Дєвінїм лївїнїям.

12.

Сїцє бітє—кайїнітє,
Рауда мейту мамульїня;
Бітє сїцє салда мєдус,
Рауд мамїня малєйїнас.

6.

Пчелка приглашаетъ въ гости
Молодую жену пчеловода,
Объщая ей соты меду,—
Полную пазуху серебра.

7.

Пчела запрыгаетъ коня
Для молодой жены пчеловода;
Гнетъ серебряную дугу,
Изъ воска вьетъ повода.

8.

Шей, пчелка, метелковый стулъ,
Сидя на солнышеѣ;
Сама ты сядешь на него,
Угощая пчеловодовъ.

9.

Горько оплакиваютъ пчелки
Старого пчеловода:
Старый пчеловодъ
Выдалбливаетъ росписанные улья.

10.

Три раза облетаетъ пчелка
Вокругъ моей шапки:
Она видитъ, что я важный человекъ,
Что я славно выдалбливаю улья.

11.

Пчелка отдала дочку
За девять озеръ;
Каждую осень переправляетъ туда медъ
На девяти лодкахъ.

12.

Жужжитъ дикая пчелка,
Плачетъ мать дочерей;
Пчелка жужжитъ по сладкомъ меду,
Мать плачетъ по молодыщїцѣ.

13.

Шуй, бітіте, вер, бітіте,
Ман вѣтню маліна;
Та ту шуй, та ту вер,
Ка не рауду дзівойот.

14.

Кур сива біте,—
Салдс медутініс;
Кур дэдра маміня,—
Тікунас мейтас.

15.

Бітітэм, мейтіна́м,
Там дзівот кайміно́с:
Біте друвас не nobрі́да,
Мейта вайдус не сацо́ла.

16.

Біте, біте, мейта, мейта,
Та не рѣбе не вѣ́нам:
Біте друвас не слѣ́деа,
Мейта земес не туре́а.

17.

Сице біте—камі́біте
Даугаві́нас малі́на;
Даугаві́нас мейті́на́м
Тапат сика валоді́ня.

18.

Кур бітіте зѣдо́с га́я,
Ні смі́дзі́ня не кусте́а;
Кур ру́наю ар тау́тѣ́гі,
Тур зе́міте лingóас!

19.

Лѣ́тнінь-лѣ́дзу бі́тітей,
Лай нора́кста пѣ́ра ва́ку,

13.

Шей, пчелка, вяжи, пчелка,
Мнѣ мѣстечко на сторонѣ;
Такъ ты шей, такъ ты вяжи,
Чтобы не плакаться мнѣ въ жизни.

14.

Гдѣ сердита пчелка,
Тамъ сладкій медъ;
Гдѣ сурова мать,
Тамъ послушныя дочери.

15.

Пчелкамъ, дѣвицамъ
Жить въ сосѣдствѣ:
Пчелка не топчетъ засѣянаго поля,
Дѣвица не заводитъ ссоръ.

16.

Пчелка, пчелка, дѣвица, дѣвица,
Онѣ не вредятъ никому:
Пчелка не топчетъ засѣянаго поля,
Дѣвица не владѣетъ землею.

17.

Жужжитъ дикая пчелка
На Двинскомъ берегу;
Такъ жужжатъ рѣчи
У Придвинскихъ дѣвицъ.

18.

Тамъ, гдѣ пчелка ходитъ къ цвѣтамъ,
И метелка не гнется;
Но тамъ, гдѣ я говорю съ суженымъ,
Дрожитъ земля!

19.

Усильно я прошу пчелку,
Чтобы раскрасила крышу приданого сундука,

Лай варю паўрі вест
Паўр девіняс кунгу валст'с,
Паўр девіняс кунгу валст'с
Старастіня дэліням.

20.

Эс узгаю трис бітїтес
Сїлэ алус брўвєям:
— Додат манїм нодзерт'с
Судрабіня канїня!

21.

Ман бїй васка дзїрнавїняс
Заль' озола галїня;
Кад айзгаю, тад дабую.
Бїтес мейту малейїню.

22.

Уз калїня озолїньш,
Уз озола дзїрнавїняс;
Бїтїтей в'ўглї спарнї,
Тас вар в'ўглї рїтїнат.

23.

Бїтїт, таву шўвумїнь
Базнїца дедзїная;
Мамїнь, таву ауклеюму
Свешї ляудїс малдїная!

24.

Ар бїтїтї артї гаю,
Смїлгас ліку лемест;
Сарканайс даболтїньш
Дзенаукстїню в'ўтїня.

25.

Сїрен'ькі, меден'ькі,
Сан'ьом'ьт то бїтїтї!
Та бїтїте калну кане
З'ьдальїням канїням.

Чтоб' я могла его везти
Через' девять господскихъ влад'ній,
Через' девять господскихъ влад'ній
Для старостина сына.

20.

Я нашель' трехъ пчелокъ,
Которыя варили пиво въ корыт'хъ:
— Дайте мн'хъ напиться
Изъ серебряной кружки!

21.

У меня восковой жерновъ
На вершин'хъ зеленого дуба;
Когда ни прихожу, тогда достаю
Пчелиную дочь—молольщицу.

22.

На гор'хъ дубъ,
На дуб'хъ жерновъ;
У пчелки легкія крылышки,
Она легко ими можетъ верт'ять его.

23.

Пчелка, твою ткань
Жгутъ въ церевї;
Матушка, твое милое дитя
Морять чужїе люди!

24.

Я запрятаю въ соху пчелку,
Изъ метелки д'ѣлаю лемешї;
А красный клеверекъ
Служить имъ привязью.

25.

Ходоки, охотнички,
Изовите пчелку!
Въ цв'ѣтистыхъ ножкахъ
Пчелка взбирается на гору.

26.

Ман бітіте узметас
Уз вайнага цекулінъ;
Ак, ту Дѣве, ну эс бѣшу
Дравенѣка лгавіна!

27.

Ко дзѣдайі ту, бітіте,
Тев бій магъя двѣселіте;
Лай дзѣдая дундурітис,
Тас маця тріцінат.

28.

Шѣй, бітіте, ко шѣдама,
Шѣй ман васка каманінь,—
Лай эс брауцу сіліна
Прѣдем галус лідзінат.

С к у д р е.

1.

Эс пацѣлу ганідама
Скудру аусту наздаудзіню;
То ѣдеву баліням
Тауту мейту кайтінат.

2.

Скудре цѣлу пѣртеця,
Ман эйот таутінас,
Лай ведас ман телітес,
Ка скудрітес пѣліна.

3.

Скудрас пѣлі савікушас
Зіргу стала пакалѣ;
Гарам ая йода мате,
Савус нагус кнайпідана.

26.

Пчелка сѣла
На самошъ хохолѣ моего вѣнчэка;
Слава Богу, теперъ я буду
Суженою пчеловода!

27.

Зачѣмъ ты поешъ, пчелка,
У тебя слабый голосокъ;
Пусть поетъ шмель,
Онъ можетъ потрясать воздухъ.

28.

Шей, пчелка, что хочешь,
Сшей мнѣ восковыя сани,—
Чтобы я могъ поѣхать въ лѣсъ
Равнять сосновыя верхушки.

М у р а в е й.

1.

Паса стадо, я нашла платочекъ,
Который соткали муравьи;
Я вручила его братцу,
Чтобъ дразнить суженую.

2.

Муравей перебѣжалъ мнѣ дорогу,
Когда я отправлялась въ чужіе люди,
Чтобы велись у меня коровушки,
Какъ муравьи въ муравейникѣ.

3.

Муравьи устроили муравейникъ
Позади конюшни;
Мимо промчалась чертова мать,
Грызла свои боги.

в) Лѣсныя и домашнія птицы.

П у т н і с.

Сикі путні казас дзёра,
Страдінш тек раудадамс,
Страдінш тек раудадамс,
Ко бус нѣмт ведейос?
Закышам ликас каяс,
Тас целіня бругьетайс;
Лѣсішам ісі нагі,
Тас каману туретайс;
Цѣлавіня—наска сѣва,
Та вѣстіню саньёмея;
Жагатіня—гарастіте,
Та галдіня слауцітая;
Варнас берні—пуспелечі,
Тѣ бус галас капатайі.

Л а к с т і г а л а.

1.

Скайшкі дзѣд лакстігала
Ригас торна галіня;
— Нац ман лідзу Відземѣ,
Дзѣдас' карклу крѣміня.

2.

Дзѣдадама лакстігала,
Павадія васаріню;
Раудадама браљу маса,
Атстай савус балелінюс.

3.

Лакстігала кроні піна
Мана рожу дарзіня;
Ні ман мѣга, ні дарбіня,
Лакстігалу клаусотѣс.

П т и ц а.

Мелкія пташкі празднуютъ свадьбу,
Дроздъ бѣжитъ, плача,
Дроздъ бѣжитъ плача,
Кого взять въ сопутчики?
У зайныки кривныя ноги,
Онъ будетъ уравнивать дорогу;
У выдры короткія когти,
Она будетъ придерживать сани;
Плисека—внимательная жена;
Она будетъ принимать гостей;
Сорока—длиннохвостая,
Она будетъ убирать со стола;
Вороніе птенцы—полусѣрыя,
Они будутъ рубить мясо.

С о л о в е й.

1.

Чудно поетъ соловей
На вершинѣ Рижской башни;
— Лети за мною въ Лифляндію,
Будешь пѣть въ кусту лозъ.

2.

Соловей, распѣвая,
Провождаетъ лѣто;
Братнина сестра, плача,
Разстается съ своими братьями.

3.

Соловей плететъ вѣночекъ
Въ моемъ розовомъ цвѣтникѣ;
Нѣтъ мочи ни спать, ни работать,
Слушая соловья.

4.

Тишам гаю межмала
Путну дзѣсмас клаусітѣс:
Зиле брѣце, жубе вілка,
Лакстігала візіная.

5.

Эс варю садзѣдат
Ар абелю лакстігалу:
Віня дзѣд абеле,
Эс—баліня камбарѣ.

6.

Падзѣдамі, страда берні,
Ну не дзѣд лакстігала;
Лакстігала айзмігусі
Страуй унітес маліня.

7.

Цел, мамінь, говью гану,
Пѣцел говью слауцейіню;
Лакстігала дзѣд межа,
Пѣцель мѣжу арайіню.

8.

Гана лабі ман сатіке
Ар абелю лакстігалу:
Віня дзѣд абеле,
Эс—баліня малтувѣ.

9.

Ар гудрібу эс ноньѣму
Лакстігалас вайнедзіню:
Цаурі лиду, парі лѣчу
Смалкам лаздас крѣміням.

10.

Гана гудрі эс дабуу
Лакстігалас вайнедаіню:

4.

Нарочно я хожу кѣ опушкѣ лѣса
Слушать пѣвіе птицѣ:
Синица поетѣ, зябликѣ танетѣ,
Соловей выдѣлываетѣ трели.

5.

Я могу соперничать вѣ пѣвіи
Сѣ соловьѣмѣ на яблонѣ:
Онѣ поетѣ на яблонѣ,
Я—вѣ комнатѣ брата.

6.

Запоемѣ теперь мы, дроздовне птенцы,
Теперь не поетѣ соловей;
Соловей заснулѣ
На берегу быстрой рѣчки.

7.

Буди, матушка, пастуха коровѣ,
Подыми коровицу;
Соловей поетѣ вѣ лѣсу,
Будитѣ пахаря ячменя.

8.

Согласно идетѣ у меня
Сѣ соловьѣмѣ на яблонѣ:
Онѣ поетѣ на яблонѣ,
Я—вѣ жерновой комнатѣ брата.

9.

Хитро я снимаю
Вѣночекѣ у соловья:
Пролезаю, перепрыгиваю
Мелкій орѣховый куствѣ.

10.

Сѣ хитростью я достаю
Вѣночекѣ у соловья:

Цаурі лиду, парі лѣцу
Дажам ѣвас крѣмням.

11.

Целѣс агрі, лакстігала,
Дзисім говіс дабола;
Ту ганісі, эс рактішу
Таутам зиду наздаудзінъ:
Відѣ лікшу сав' сірснію,
Вісаккарт милюс вардус.

12.

Нац ман лідзі, лакстігала,
Сіку лопу паганитъ:
Ту дрикейі, ту зінайі,
Кур балтайс даболтінъш,
Кур балтайс даболтінъш
Девінаѣм лапінѣм.

13.

Страдінъш ая пѣгулѣ
Манус бѣрус кумелінюс;
Лакстігала сунюс сауца,
Пѣ абелес ставедама.

14.

Трей-валоду лакстігала,
Палідз таутас пѣрунѣт!
Тев шкірѣс, тев ведѣс,
Тев гудрайс надомінъш.

І р б с.

1.

Айскрѣя ванагс, айзліденея,
Ірбішу гѣстит ѣрмалѣ;
Атскрѣя ванагс, атліденея,
Не рада ірбішу ѣрмалѣ;

Пролезаю, перепрыгиваю
Не одинъ черемуховый кустъ.

11.

Вставай рано, соловушка,
Погонимъ коровъ на клеверъ;
Ты будешь пасти стадо, я стану вышивать
Шелковый платочекъ:
Въ срединѣ его положу свое сердечко,
А кругомъ—слова любви.

12.

Ступай со мной, соловушка,
Пасти мелкій скотъ:
Ты смѣлъ, ты знаешь,
Гдѣ растетъ бѣлый клеверокъ,
Гдѣ растетъ бѣлый клеверокъ
О девяти листочкахъ.

13.

Дроздъ водить на ночлегъ
Монихъ карихъ коней;
Соловей кличетъ собакъ,
Стоя у яблони.

14.

Трехъ-голосный соловей,
Помоги мнѣ уговорить чужихъ людей!
Тебѣ удастся, тебѣ счастливится,
У тебя хитрый разумъ.

К у р о н а т к а.

1.

Улетѣлъ соколъ, умчался,
Ловить куропатокъ на морскомъ берегу;
Прилетѣлъ соколъ назадъ, примчался,
Не нашель куропатокъ на морскомъ берегу;

Ше рада ірбітес рэзішу дараа.

Яу ірбіте гана гудра!
Ше бус тава гудрбіня
Ванадзіня надзіньос!..
Ложня, тиво, лакстігала,
Па лѣпу лапам, па пазарѣм!..

2.

Дів' ірбітес целю тек,
Сасукаті цекуліны;
— Ка нау кауна тев, балінь,
Несукатс кумеліньш!

3.

Ірбе тек лейіна
Зелтайнам кайіна;
Ко тай біі не тецѣт,
Зелта вярклі лейіна!

4.

Экур скайшкі ірбе тек
Но калінія лейіна!
Экур скайшкі баліньш дэѣд
Ар савам масіна!

5.

Скайста ірбе сіліна,
Мала зѣд цекуліньш;
Стейдзѣс агрі, балелінь,
Бус тава рѣціна!

6.

Скані ірбе ноклѣдзѣс,
Айз ушітес каліна;
Цірту прѣді, мету лайпу:
Та бус мана лгавіна!

7.

Сѣрсті гаю баліньос,
Целя лабі ме зінаю;

Здѣсь онъ нашелъ куропатокъ въ розовомъ
цвѣтніѣ.

Прехитра куропатка!
Но вотъ попадется твоя хитрость
Въ соколиные когти!..
Порхай, слѣди, соловушка,
По липовымъ листочкамъ, подъ вѣточками!

2.

Двѣ куропатки бѣгутъ по дорогѣ
Съ причесанными хохолками;
— Какъ не стыдно тебѣ, братецъ,
У тебя не выглаженъ конь!

3.

Бѣжить внизъ куропатка
Съ желтыми ножками;
Какъ ей не бѣжать,
Золотыя лозы въ долині!

4.

Гляди, какъ красиво бѣжить куропатка
Съ горы въ долину!
Слушай, какъ чудно поетъ братецъ
Съ своими сестрицами!

5.

Красивая куропатка въ бору,
Изъ бора цвѣтетъ ея хохолокъ;
Поторопись туда рано, братецъ,
Будетъ она въ твоихъ рукахъ!

6.

Громко свиснула куропатка
За рѣкою, на горѣ;
Рублю я сосенку, бросаю перекладницу:
Она будетъ моею суженою!

7.

Ходила я въ гости къ братьямъ,
Но не знала хорошо дороги;

Ірбіт мані целю веда,
Раудувіте расу крѣта.

8.

Эс ногам ірбью шаут
Смалка прѣжу межині;
Куру шаут, кур' не шаут?
Вісам скайсті цевуліны.

9.

Айзвелпас сіла ірбе,
Эс атсвелпу, эцедамс,
Эс атсвелпу, эцедамс:
„Ту бѹс мана лигавіня!“

10.

Ірбе, ірбе—тауту мейта,
Ка ванагі балеліны;
Кур ірбіте пурінас,
Тур ванагі лідінас.

11.

Эс савам баліням
Ірбіт вежу лигавінь;
Та мацея майзі цепт
Но берзіня пупмурѣм.

12.

Пѣдерѣт пѣдерѣя
Ірбес мейта тетерам:
Та мацея майзі цепт
Но берзіня пупмурѣм.

13.

Шаута ірбе носвелпас
Тируміня галіня;
Пелта мейта пораудая
Ікритіню, вакарінь.

Куропатка указываеъ нѣѣ дорогу,
Плотица стряхиваеъ росу.

8.

Я отправился стрѣлять куропатокъ
Въ мелкій осенякъ;
По которой стрѣлять, по которой нѣѣтъ?
У всѣхъ красивые хохолки.

9.

Засвистала куропатка въ бору,
Я отсвиснулсѣ, боронуя поле,
Я отсвиснулсѣ, боронуя поле:
„Ты будешъ моею суженою!“

10.

Куропатка, куропатка—суженая,
Вратцы, какъ ястребы;
Гдѣ играетъ куропатка,
Туда летѣтъ и ястребы.

11.

Для своего братца
Я привела куропатку—суженую;
Она умѣетъ печь хлѣбъ
Изъ березовыхъ почекъ.

12.

Очень кстѣти,
Что дочъ куропатки выдають за тетерева:
Она умѣетъ печь хлѣбъ
Изъ березовыхъ почекъ.

13.

Засвистала куропатка, по которой стрѣляли,
У края пахатнаго поля;
Осмѣянная дѣвица
Плачетъ каждое утро, каждый вечеръ.

14.

Сѹтат мані мейту вѣлт,
Эс мацею мейтас вѣлт:
Мету рѣксту пар упіті,
Сатек мейтас, ка ірбітес.

З и л е.

1.

Зиліте, жубіте,
Кур тебі берніны?
— Віньлус Даугавас,
Озола зара.
— Кас тос шўпоа,
Кас тос ауклея?
— Вѣя мате шўпоа,
Вѣя мате ауклея.
Гадас вѣя матей
айзмѣгѣт;
Ко дара жагарі
не шўпоайші?
Гадас жагарѣм
нокалстѣт;
Ко дара назітс
не дарінайс?
Гадас назішам
нолўстѣт;
Ко дара кумеліні
не візінайші?
Гадас кумеліньѣм
пѣкўстѣт;
Ко дара аузінас
не баройнас?
Гадас аузінаѣм
нобірстѣт;
Ко дара мейтінас
не плѣвунас?

14.

Пошлите меня обманывать дѣвицъ,
Я умѣю обманывать дѣвицъ:
Я брошу орѣшекъ черезъ рѣчку,
Сбѣгутся дѣвицы, какъ курпаточки.

С и н и ц а.

1.

Синичка, зябличка,
Гдѣ ваши дѣтушки?
— За Двиною,
На дубовомъ сучкѣ.
— Кто ихъ качаетъ,
Кто ихъ убаюкиваетъ?
— Качаетъ мать вѣтровъ,
Мать вѣтровъ убаюкиваетъ.
Случись, что мать вѣтровъ
заснула;
Что дѣлаютъ сучки,
не качая?
Случись, что сучки
изсохли;
Что дѣлаетъ ножичекъ,
не обрѣзывая ихъ?
Случись, что ножичекъ
сломился;
Что дѣлаютъ кони,
не катая?
Случись, что кони
устали;
Что дѣлаетъ овесъ,
не откармливая?
Случись, что овесъ
осыпался;
Что дѣлаютъ дѣвицы,
не скашивая его?

Гадас, мейтіяс
лѣлас айзведѣт,
мазас вѣн паметѣт.

2.

Судрабіня зиле дзѣд
Мана варту стубура;
Судработас таутас ай
Лунаай масінай.

3.

Чи, чи, зиліте,
Кур теві берніны?
— Аугста кална,
Лѣпіяс зара.

4.

Зиліте, жубіте,
Кур теві берніны?
— Віньпус Даугавас,
Озола зара;
Вея мате шўпоя,
Вея мате ауклея.

5.

Зиле сака: „чи, чи!“
Валудзіте: „валу, валу!“
Зиле сака: „таутас ай!“
Валудзіте— „балеліны!“

6.

Зиліте, жубіте,
Та лаба масіня,—
Та лаба масіня,
Та ліка ганѣм саргатѣс.

7.

Ко зиліте сиві брѣца?
Ко масіня гаужі рауд?

Случилось, что дѣвницъ
взрослыхъ увели,
остались только малыя.

2.

Серебристая синичка поетъ
На столбѣ у моихъ воротъ;
Въ серебрѣ пріѣзжаютъ чужіе люди
Сватать младшую сестрицу.

3.

Чи, чи, синичка,
Гдѣ твои дѣтушки?
— На высокой горѣ,
На липовой вѣточкѣ.

4.

Синичка, зябличка,
Гдѣ ваши дѣтушки?
— За Двиной,
На дубовой вѣточкѣ;
Мать вѣтровъ качаетъ,
Мать вѣтровъ убаюкиваетъ ихъ.

5.

Синица говоритъ: „чи, чи!“
Иволга: „валу, валу!“
Синица говоритъ: „сваты ѣдутъ!“
Иволга— „братцы!“

6.

Синичка, зябличка,
Онѣ милыя сестрицы,—
Онѣ милыя сестрицы,
Онѣ велятъ остерегаться пастухамъ.

7.

Отчего жалостно щебечетъ синица?
Отчего горько плачетъ сестрица?

Зиліт' брѣца—сива сала,
Масинь' таутас рѣдіная.

8.

Чи, чи, зиліт'!
Зиле цепа пираг'
Ар саркан' барздінь.
Іскрѣя закыіте
Ар каулу сегліт,
Ар лѣку пѣшѣм;
Каньепу кауліны
Пар ѣмавіньѣм;
Вістіняс спарніны
Пар метеліт;
Какыіша астіте
Пар зобентіню.

9.

Зиле, зиле, бѣс тѣв стране,
Кам сіліню дедзінай?
Рубенія гаспажай
Васка курпес садегушас.

10.

Желі, желі ванагам,
Зиле дзѣда каньепѣс;
Желі, желі таутѣшам,
Маса ауга балііѣс.

11.

Судработа зиле тек
Па кумеля кайііаі:
Вой бѣс лайме таутѣшам,
Вой манаі кумеляі?

12.

Судрабіня зиле дзѣд,
Ман кумеляі сеглоіѣт;
Я дѣвіньш палідзѣс,
Раудас вѣна мейту мате.

Синица щебечеть—пустыненъ островъ,
А сестрицу огорчаютъ чужіе люди.

8.

Чи, чи, синичка!
Синичка съ красною бородкой
Печеть пироги.
Выбѣгаетъ занька
Въ костаномъ сѣдлѣ,
Въ лыковыхъ шпорахъ;
Конопельная вострика—
Его уздечка;
Куриныя крылышки—
Его плащъ;
Кошачій хвостикъ—
Его сабля.

9.

Синичка, синичка, будетъ тебѣ наказаніе,
Зачѣмъ ты зажгла лѣсъ?
У жены глухаря
Сгорѣли восковые башмаки.

10.

Жалко, жалко ястребу,
Синица поетъ въ воноплѣ;
Жалко, жалко молодцу,
Сестрица растетъ между братьями.

11.

Серебристая синичка пробѣжала
Между ногами моего коня:
Счастіе это—для молодца,
Или для моего коня?

12.

Серебристая синица поетъ,
Когда я сѣдлаю коня;
Если Богъ поможетъ,
Будетъ плакать одна мать дочерей.

В а н а г с.

1.

Не скрей талі, ванадзіны,
Балтас вістас ушала;
Не ай' талі, баленіті,
Смукас, мейтас цѣміня.

2.

Сканьі клѣдзе ванадзіныш
Стайгна пора маліня:
Ізбіас ірбью драудзе,
Айз калніня гулеюсі.

3.

Саргѣс, сіла цѣлавінь,
Но та вѣа ванадзіня!
Лай ір нагі, кам ір нагі,
Ванагам ір асі нагі:
Відѹ юрас гульбі кѣре,
Дзіркстелайнюс вілюс мете!

4.

Дів' пелекі ванадзіны
Лідін браю наварта.
Ней тѣ скрѣя, ней метас,
Тею вѣн лідінея;
Тѣ гайдія мѣс' масінас,
Ка ірбітес істекам.
Та не біа лаука ірбе,
Ванагамі потверама.

5.

Дів' пелекі ванадзіны
Тею вѣн лідінас;
Грібей ману вайнадзінь
Но галвінас подабѹт.
Свѣж' ар шаутру ванагам,
Лай вайнагу не дабу.

Ястребъ и соколъ.

1.

Не улетай далеко, ястребокъ,
Вѣлня куры на рѣчноѹ берегу;
Не уѣзжай далеко, братецъ,
Красавицы-дѣвицы въ селѣ.

2.

Звонко закричалъ ястребъ
На краю топкого болота:
Испугалось стадо куропатокъ,
Снавшихъ за горою.

3.

Берегись, лѣсная плисочка,
Отъ летающаго по вѣтру сокола!
Если у кого есть когти,
То у сокола самне острѣе:
Онъ хватаетъ лебедя на срединѣ моря,
Искрами сыплются пѣнистыя волны!

4.

Два сѣрыхъ ястреба
Кружатся у братняныхъ воротъ.
Они ни улетають, ни садятся,
Плавають все на одномъ мѣстѣ;
Они поджидаютъ нашей сестрицы,
Когда она выбѣжитъ, какъ куропатка.
Но она не полевая куропатка,
Которую хватають ястребы.

5.

Два сѣрыхъ ястреба
Все кружатся на этомъ мѣстѣ;
Они хотятъ мой вѣночекъ
Сорвать съ моей головы.
Я брошу палкою въ ястребовъ,
Чтобы они не могли достать вѣночка.

6.

Тем вѣн ліденя
Дів' пелекі ванадзіны;
Вел там мѣсу цѣлавам
Спарну галі непуншоті.

7.

Шо ритіню міглу ритіс,
Даудз ванагі лідінас;
— Слѣдз', маміня, вара вартус,
Лайд ірбітес тирума.

8.

Кьезе, кьезе ванагам,
Зиле брѣца каньпѣс;
Кьезе, кьезе баліням,
Маса тауту роцінѣ.

9.

Пірц ман, тѣвіс, сірму зіргу,
Пірц пелеку мѣтеліті,—
Ка эс вару лідінат,
Ка пелекс ванадзініс.

10.

Ванадзіны ліденя,
Валту вісту мекледамі;
Гудрас біі балтас вістас,
Сатецея каньпѣс.

11.

Ванадзіны ліденя
Уз то ману вайнедзінь;
— Лідін аугеті, лідін зему,
Вел не дошу шоруден!

12.

Зиле—гѣла парагоне
Савас дѣнас не паредз;

6.

Все здѣсь кружатся
Два сѣрыхъ ястреба;
Но еще у нашихъ племекъ
Не отросли кончики крыльевъ.

7.

Это туманное утро,
Много кружится ястребовъ;
— Отпирай, матушка, мѣдныя ворота,
Пусти въ поле куропатокъ.

8.

Досада, досада ястребу,
Синица поетъ въ коноплѣ;
Досада, досада братцу,
Сестрица въ рукахъ чужихъ людей.

9.

Купи для меня, бабушка, нѣгаго коня,
Купи сѣрый плащъ,—
Чтобы я могъ летать,
Какъ сѣрый ястребокъ.

10.

Ястреба кружатся,
Ища бѣлыхъ куръ;
Хитры бѣлыя куры,
Онѣ укрылись въ коноплѣ.

11.

Ястребы слѣдятъ
За моимъ вѣнчкомъ;
— Кружитесь высоко, кружитесь низко,
Я его еще не дамъ въ эту осень!

12.

Синица—великая предвѣщательница
Не можетъ предвидѣть своей судьбы;

Спалвас вѣи путеѣс,
Ванагам носперѣт.

К ъ н в е.

Ай, Дѣвинь, ко дарішу?
Грѣб баліньш мані нѣшт;
Пасатайсу пар кѣивіті,
Ѣсалайжу эзера.

Г а й г а л а.

1.

Бій ман майзе кулітѣ,
Бет не зін, кас апѣде?
Юрас путні—гайгалиняс,
Тѣ апѣде ману майзі.

2.

Кауятѣс, плѣцатѣс,
Юрас балтас гайгалиняс!
Вой земітес юмс пѣтрѣка?
Вой юра—ѣдентінь?

Б а л о д і с.

1.

Дів' баложі палтѣ дзѣре,
Іздѣруші пливенея.
Дів' баліньш кара гая,
Абі гая домадамі,
Абі гая домадамі:
Вой бѣс ѣт, вой не ѣт,
Вой палікт шаі земе?
Шаі земе лаба дзѣве:
Пашас мейтас вѣту тайса,
Айцін' мані клѣт гулѣт.
Кас тайсія золдатам?
Золдатс гуль тирума,

Перья даже разлетаются,
Когда ударитъ ястребъ.

Н ѣ г а л и н а.

Ахъ, Воже, что мнѣ дѣлать?
На мнѣ хочеть жениться братецъ;
Превращусь я въ пѣгаличку,
Пушусь я въ озеро.

Н ы р о к ѣ.

1.

У меня былъ въ сумкѣ хлѣбъ,
Но я не знаю, кто съѣлъ?
Морскія птички—нырки,
Они съѣли мой хлѣбъ.

2.

Деритесь, бейтесь,
Бѣлые морскіе нырочки!
Развѣ вамъ мало мѣста?
Или мало воды въ морѣ?

Г о л у б ѣ.

1.

Два голубя пили изъ лужи,
Напившись трепетали крылышками.
Два брата отправлялись на войну,
Оба отправлялись въ раздумьѣ,
Оба отправлялись въ раздумьѣ:
Идти, или не идти,
Или остаться на родинѣ?
На родинѣ жизнь хорошая:
Сами дѣвицы готовятъ постель,
Сами просятъ ночевать.
Кто станетъ готовить постель солдату?
Солдатъ спитъ въ полѣ,

Золдате гуль тирума,
Уз пелека акмѣнтѣнъ,
Уз пелека акментѣнъ,
Зобентѣнъш пагалвѣ.

2.

Пѣті, пѣті, балодіті,
Мана дрікью друвінѣ!
Кад э вѣшу дрікью пляут,
Цекуліню ноцїртішу.

3.

Пѣті, пѣті, балодіті,
Вой ту ману бѣду пѣті?
Патс ту пѣті саву бѣду,
Савус бѣрнус бародамс.

4.

Балодітис—вайдетайс
Мац' ман рауду дѣвсмінѣс,
Ка э вару апраудат
Саву мялю балелінь.

5.

Ай, скайсто балодіті,
Кур ту карсі шѣполіті?
— Калінінѣ, лейінінѣ,
Локана бѣрзінѣ.

6.

Цїрту пицку баложам,
Спалвас вѣн путѣйс;
Кам тас ману кумеліню
Целінінѣ сатрауцея.

7.

Балодітс ўзу праса,
Озола тупедамс;

Солдаты спить въ полѣ,
На сѣромъ камушкѣ,
На сѣромъ камушкѣ,
Сабля служить ему изголовьемъ.

2.

Воркуй, воркуй, голубокъ,
На моей гречишной нивѣ!
Когда я пойду косить гречиху,
Я снесу съ тебя хохолокъ.

3.

Воркуй, воркуй, голубокъ,
Ужели ты воркуешь о моемъ горѣ?
Воркуй ты по собственномъ горѣ,
Кормя своихъ дѣтенышей.

4.

Голубокъ стонетъ,
Учитъ меня заунывнымъ пѣснямъ,
Чтобы я могла оплакивать
Своего милаго брата.

5.

Ой, красавецъ голубокъ,
Гдѣ ты повѣсишь свою колыбель?
— На горѣ, въ долинінѣ,
На гибкой березынкѣ.

6.

Я ударилъ кнутомъ голубя,
Такъ что перья разлетѣлись;
Зачѣмъ онъ на дорогѣ
Испугалъ моего коня.

7.

Голубокъ проситъ портовъ ¹⁾,
Сидя на дубѣ;

¹⁾ *Порты* по Латшиски *ўзас*. Такъ какъ при произношеніи этого слова слышится нѣкоторое звукоподражаніе воркованью голубя, то нѣкоторые дѣвицы-Латшиски думаютъ, что голубъ именно проситъ этой принадлежности.

— Кур эс пьешу, балодіт,
Мян нау ўзу несатая.

Г у л ь б і с.

1.

Гульбіс рауда эзера,
Эс—эзера маліня;
Гульбіс рауда скайдр' ўдэня,
Эс—тікушас матес мейтас.

2.

Гульбі, гульбі, глаба бернус!
Л'ыл' ўдэня вілныі нае;
Мате, Мате, глаба мейту!
Неражанас таутас ай.

3.

Гульбітс гуль эзера,
Эс став' ляужу валодас;
Цел'с, гульб' но эзера,
Эс—но ляужу валодам!

М е д н і с, р у б е н с.

1.

Кур браукс'т, медня берні,
Вагышос саседуші?
— Брауксім пр'яжу сіліна
Смалкаас пр'їдітес.

2.

Вёрді, вёрді, рубенінь,
Тава с'ьва номірусі;
Ньемс' ту ціту, не бўс тада,
Мис набернюс кайііаіа.

— Гд'я мн'я ваять, голубокъ,
У меня еще н'ять носителя портовъ.

Л е б е д ь.

1.

Лебедь плачетъ на озерѣ,
Я—на берегу озера;
Лебедь плачетъ о чистой водѣ,
Я—о добронравной хозяйской дочери.

2.

Лебедка, лебедка, береги своихъ птенцовъ!
Вздымаются громадные волны;
Мать, мать, прачь свою дочку!
Їдутъ непригожіе сваты.

3.

Лебедь спитъ на озерѣ,
Я стою въ людскихъ пересудахъ;
Поднимайся, лебедь, изъ озера,
Я поднимусь изъ людскихъ пересудовъ!

Г л у х а р ь.

1.

Куда поѣдете, дѣти глухаря,
Усѣвши въ тѣлѣжкѣ?
— Поѣдемъ въ сосновый боръ,
Въ мелкій соснякъ.

2.

Токуй, токуй, глухарь,
У тебя умерла жена;
Другую возьмешь, не такова будетъ,
Станетъ попирать пасынковъ ногами.

Т е т е р і с.

1.

Тетеріті, рубеніті,
Глаба саву лгавіню!
Эс редзею меденѣку
Гар межмалу стайгали.

2.

Рубу, рубу, тетеріг',
Тава сѣва номірусі;
Ньсемі цігу, не бѹс тада,
Пакаль бѣрні не тецѣс.

Д з ѣ р в е.

Дзѣрвес клѣдз, мейтас дзѣд
Дѹнь' ушѣтес маліня:
Дзѣрвес клѣдз нешауямас,
Мейтас дзѣд неведамас.

Ж а г а т е.

1.

Жагатіня жагатея,
Грїб ванага сѣва бѹт:
Исі спарні, гара асте,
Не вар лядзі лідінат.

2.

Жагатіте жагатея
Тауту нама пакалі;
Та не бія жагатіте,
Та бія дѣла мамуліня.

3.

Жагате—палайне,
Та сауце вілку,—
Та сауце вілку,
Кур гані гана.

Т е т е р е в ь.

1.

Тетеревъ, тетеревъ,
Береги свою молодую жену!
Я видѣлъ охотника,
Который рассказывалъ по опушкѣ лѣса.

2.

Рубу, рубу, тетеревъ,
Умерла твоя жена;
Другую возьмешь, не будетъ такая,
Не побѣгутъ за нею дѣтушки.

Ж у р а в л ь.

Журавли кричатъ, дѣвицы поютъ
На берегу мутной рѣки:
Журавли кричатъ—ихъ не стрѣляютъ,
Дѣвицы поютъ—ихъ не ведутъ.

С о р о к а.

1.

Сорока стрекочетъ,
Хочетъ быть женою ястреба:
Коротки крылья, длиненъ хвостъ,
Не одинаковъ полетъ.

2.

Сорока стрекочетъ
За избою суженаго;
Это не сорока,
Это свекровушка.

3.

Сорока—безпутная,
Она зоветъ волка,—
Она зоветъ волка
Туда, гдѣ пастухи пасутъ стадо.

Д з е н і с.

1.

Вісі путні коші дзѣд,
Дзеніс вѣи не дзѣдая;
Каду йоду тас дзѣдас,
Праулі вѣи ведера.

2.

Дзенітс кала, клішкіная,
Дзенішам райбі свѣркі;
І эс ару, і эзею,
Ман не бія райбу свѣрку.

Д з е г у з е.

1.

Кўко, зєлта дзєгузітє,
Ту кўкойі, эс раудаю:
Тєв нопірта залю бірзі,
Ман нопіра мамулыня.

2.

Кўко, зєлта дзєгузітє,
Судрабіня озєла,—
Бам атєтайі залю бірзі
Даугавіняс маліна!

3.

Нє кўкой, дзєгузітє,
Эѣдоша абєлє!
Я тєв нава цїта кєка,
Кўко нѣѣдрєс галіна.

4.

Нє кўко, дзєгузітє,
Арама зємітє;
Кўко пурва маліна,
Кур нє ара балєлінь.

Д я т е л ь.

1.

Вєѣ нтїцы прєкрасно поють,
Нє поєть толькє дятєль;
Кѣзєго чорта єму пѣть,
У нєго одно гнїльє вѣ желудєѣ.

2.

Дятєль куєть, постукиваєть,
У дятла пєстрый кафтанѣ;
И я пашу, бороную,
У мєня нѣть пєстраго кафтана.

К у к у ш к а.

1.

Кукуй, золєтая кукушєчка,
Ты кукуєшь, я плачу:
У тєбя срубілї зєлєную рощу,
У мєня умерла матушка.

2.

Кукуй, золєтая кукушєчка,
На сєрєбрєномѣ дубѣ,—
Зачѣмѣ ты покїнула зєлєную рощу
На Двїнскомѣ берєгу!

3.

Нє кукуй, кукушєчка,
На цвѣтушєй яблєнї!
Єслї у тєбя нѣть другєго дєрєва,
Кукуй на вєрхушкѣ камыша.

4.

Нє кукуй, кукушєчка,
Вѣ пахатномѣ полѣ;
Кукуй на краєу болєта,
Гдѣ нє пашутѣ братѣя.

5.

Ту кѹко, дзегузїте,
Трїю коку старшїна:
Тев бїй жел трїю коку,
Ман—девіню балелїнь.

6.

Эс ношаву шавенё
Дїві райбас дзегузїтес;
Эс узведу кунгам дусмас
Цаур дївею дуртїнїм.

В а л ѹ д з е.

Вїсі путнї шаї земё,
Валѹдзїтес вѣн неваїд;
Тад вел наце валѹдзїте,
Кад лапоя озолїны.

С н ѣ д з е.

1.

Снѣдзе, снѣдзе—тауту мейта,
Валїньш—путу-габалїньш;
Вой ѹс бїя Дѣве салїціс,—
Абї вѣну дайлумїню!

2.

Снѣдзе клѣдзе, снѣдзе швельпе,
Межа гайлс кладзїная;
Межа гайлс кладзїная,
Снѣдзей мейтас не дѹдамс.

С т р а д с.

Жел ман бїя страду шаут,
Жел куат саву лїгавїнь:

5.

Ты кукуешь, кукушечка,
Между трема деревьями:
Тебѣ жаль трехъ деревьевъ,
А мнѣ—девяти братцевъ.

6.

Я убиваю однимъ выстрѣломъ
Двухъ сѣрыхъ кукушекъ;
Я гнѣвлю барїна
Черезъ двое дверей.

И в о л г а.

Всѣ птицы вернулись назадъ,
Не вернулась только одна иволга;
Иволга тогда прилетитъ,
Когда стануть зеленѣть дубы.

С н ѣ г и р ь.

1.

Снѣгирь, снѣгирь—суженая,
Братецъ—бѣлоснѣжинка;
Какъ будто васъ самъ Богъ свелъ,—
Оба одинаковой красоты!

2.

Снѣгирь кричитъ, снѣгирь свиститъ,
Глухарь токуеть;
Глухарь токуеть,
Не желая отдать своей дочки за снѣгиря.

Д р о з д ѣ.

Жаль мнѣ стрѣлять въ дрозда,
Жаль бить свою молодую жену:

Страдінш коші падзѣдая,
Лігавіня малті гая.

Г р ѣ з ь.

Грѣзе грѣзе рудзішос,
Пайпаліня—каркліньос;
Грѣзе рудзус брѣдіная,
Пайпаліня касіная:
—Брѣстѣт, рудзі, брѣстѣт, мѣжі,
Не брѣстѣт сѣналас!
Лай тѣ суні баду міра,
Лай тѣ мані не покодѣ.

З в і р б у л і с.

Не лайд, таутѣті,
Звірбулюс клѣтѣ:
Лай тѣ чиркѣся
Па юмта вірсу.

Ц ѣ л а в а.

1.

Судработа цѣлавіня,
Не лайдѣс равѣна!
Палікс таві старну галі
Судрабіня ласітѣм.

2.

Саргас ліну цѣлавіня
Но пелека ванадзіня;
Та эс зіну саргатѣс
Но дзѣрая тѣва дѣла.

3.

Цѣлавіня галву глауда
Эзеріня маліня;

Дроздъ хорошо поетъ,
Молодая жена ходитъ молотъ.

Д е р г а ч ь.

Дергачъ кричитъ во ржи,
Перепелка—въ лознякѣ;
Дергачъ наливаетъ колосъ,
Перепелка золотитъ его:
—Наливайся, рожь, наливайся, ячмень!
Но не наливайтесь въ мякину!
Чтобы издохнуть собакамъ съ голода,
Чтобы они насъ не растерзали.

В о р о б е й.

Не пускай, суженный,
Воробьевъ въ клѣтѣ:
Пусть они чирикають
На верху крыши.

П л и с к а.

1.

Серебристая плисочка,
Не садись въ топкомъ мѣстѣ!
Кончики твоихъ крыльевъ
Покроются серебристыми пятнышками.

2.

Остерегається льянаго поля плисочка
Отъ сѣраго ястреба;
Такъ я умѣю беречься
Отъ пьяницы хазяйскаго сына.

3.

Плисочка гладитъ себѣ головку
На берегу озера;

Ман глаудіа мамалынь
Істабіняс дібіна.

4.

Цѣлавіня авіс гана
Лѣла целя маліня;
— Гані, гані, цѣлавіня,
Вѹс тев балтас віланітес.

5.

Цѣлавіня тілту тайса
Мана говью лайдаре;
— Тайсі, тайсі, цѣлавіня,
Вѹс ман сауса стайгашан?

6.

Шо ритіню міглу ритс,
Межа путні казас дзѣра:
Цѣлавіняс мейту веда
Жагатіняс дѣліням.

7.

Цѣлавіня—балтгале,
Даудз таву бѣрніню:
Діві гуль, діві куль;
Сеші брауце межа;
Діві велк, діві стум,
Діві тек палаль.

Ц и р у л і с.

1.

Цируліт—мазпутнінь,
Не гул целя маліня!
Рята браукс лѣлі кунті,
Вьнемс теві карѣтѣ,
Вьнемс теві карѣтѣ,
Айведис уз Вацземі.

Мнѣ гладіть матушка
Вѣ избѣ, вѣ углу.

4.

Плисочка пасетъ овецъ
При большой дорогѣ;
— Паси, паси, плисочка,
Будутъ для тебя бѣлыя покрывала.

5.

Плисочка укладываетъ мостовую
Вѣ оградѣ для моихъ коровъ;
— Укладывай, укладывай, плисочка,
Мнѣ сухо будетъ ходить.

6.

Нынѣ туманное утро,
Лѣсныя пташки играютъ свадьбу:
Выдаютъ дочку плисочки
За сына сороки.

7.

Плисочка—бѣлоголовая,
У тебя много дѣточекъ:
Двое спятъ, двое молотятъ;
Шестеро ѣдутъ вѣ лѣсъ по дрова;
Двое тянутъ (возъ), двое напираютъ,
Двое бѣгутъ позади.

Ж а в о р о н о к ѣ.

1.

Жаворонокъ—пташечка,
Не спи при дорогѣ!
Завтра поѣдутъ большіе господа,
Заберутъ тебя вѣ карету,
Заберутъ тебя вѣ карету,
Повезутъ вѣ Нѣметчину.

Тур тев дос пупас малт,
Вара бунгас рибінат.
Ней ту макі пупу малт,
Ней то бунгу рибінат...
— Вой, дѣвінь, миль дѣвінь,
Кад ну клѣту атпакаль,
Кад ну клѣту атпакаль,
Савѣ теву земіте!..
Тѣвам ауга рудзі, мѣжі,
Стале—дайлы кумеліны,
Стале—дайлы кумеліны,
Цѣма—дайла литавія.

2.

Цирулітс аугсі дзѣд
Айз вісѣм путиньѣм;
Дѣвам гудріс падоміньш
Айз вісѣм ляутіньѣм.

3.

Цирулітс дзѣдая
Вірз клѣтес юмта;
Масія раудая
Таутіню клѣтѣ.

4.

Цируліт—мазпутінь,
Ко редзей небесіс?
— Редзей пілі нодегам,
Редзей ціту устайсам.

5.

Іздзірду цирулі,
Павасар дзѣдот;
Іздову кажобу,
Тік не носалу.

К р а у к л і с.

Крауклітс сѣдея озола,
Зелта кѣклес кѣкледамс.

Тамъ заставятъ тебя молотъ бобъ,
Бить въ мѣдний барабанъ.
Ты не умѣешь ни бобу молотъ,
Ни бить въ барабанъ...
— Ахъ, боже, милый боже,
Какъ бы вернуться теперь назадъ,
Какъ бы вернуться теперь назадъ,
На свою родину!..
У роднаго батюшки растутъ розъ, ячмень,
Въ конюшнѣ—славные кони,
Въ конюшнѣ—славные кони,
Въ селѣ—красавица суженая.

2.

Жаворонокъ поетъ, подымаясь
Выше всѣхъ птицъ;
Совѣтъ божій разуміе
Совѣтовъ всѣхъ людей.

3.

Жаворонокъ поетъ
Надъ крышею клѣти;
Сестрица плачетъ
Въ клѣти чужихъ людей.

4.

Жаворонокъ—пташечка,
Что ты видишь на высотѣ?
— Вижу—сгораеъ замокъ,
Вижу—сооружаютъ другой.

5.

Я послушалъ жаворонка,
Боторый пѣлъ весною;
Отдалъ шубу,
И чуть не замерзъ.

В о р о н ѣ.

Воронъ сидитъ на дубу,
Играя на золотыхъ гусляхъ.

— Вой, краукліт, не редзей,
Кур поведз мѣс' масінь?
— Тур поведз мѣс' масіню,
Пар то сліду эзерінь:
Сірмі зіргі, балті дэкы,
Сталта рѣта ведейм;
Сталті пѣра ведейны
Зѣсу каулу клѣті цѣрта,
Паву спалву юмту юма,
Рожу зѣду цѣсас кайса,
Манонію паладзіны.
Тур ўгулас мѣс' масіня,
Ка та угуне дзіркстеліте;
Тур ўвѣлес тауту дѣлс,
Ка тас путу габаліньс.

Гайліс уш віста.

1.

Кікурігу, ту гайлігі,
Не бѣс гайсма дажу дѣну;
Дзѣдас юрас гайгаліняс,
Накс гайсміня звѣродама.

2.

Судрабѣс гайлітс дзѣд
Балт' дабола калнінѣ;
Пѣш веііньш, вед таутіняс,
Не патану клаусітѣс.

3.

Пірц, балінь, зѣлта гайлі,
Пірц судраба лакстігалу:
Гайлітс цѣле малейіняс,
Лакстігала—арайіінюс.

4.

Дзѣд, гайліт, і не дзѣд,
Не бѣс дрізі гайсуміняс;

— Не видѣль ли ты, воронѣ,
Куда увезли нашу сестрицу?
— Туда увезли вашу сестрицу,
Черезъ скользское озеро:
Пѣгіе кони, бѣлыя покрывала,
Пышныя нарядѣ у вожатыхъ;
Горды вожатаи приданаго
Строять клѣтѣ изъ гусиныхъ костей,
Кроють ее павлиньими перьями,
Стелятъ постель изъ розовыхъ лепестковъ,
Накрываютъ маковою простынею.
Тамъ легла ваша сестрица,
Какъ огненная искорка;
Туда вкатился молодой мужъ,
Какъ шарикъ изъ пѣны.

Пѣтухъ и курица.

1.

Ты, пѣтушокъ, кукареку,
Но не всякій разъ свѣтаеъ;
А запоють морскіе нырки,
Является искромѣтный свѣтъ.

2.

Серебристый пѣтушокъ поетъ
На бѣлоклевѣрной горѣ;
Подули вѣтры, увели меня чужіе люди,
Не успѣла его наслушаться.

3.

Купи, братецъ, золотого пѣтуха,
Купи серебрянаго соловья:
Пѣтухъ будетъ будить молольщицъ,
Соловей—пахарей.

4.

Пой, или не пой, пѣтушокъ,
Не скоро разсвѣтнеъ;

Дзѣд озера гайгаліня,
Нак гайсміня залгодама.

5.

Кур тецейі ту, гайліті,
Ар то каула дегунінь?
— Цѣма теку мейтас цѣлт,
Мейтам ая преценѣкі.

6.

Кур, гайліт, ту тецейі
Рита аугі, расіна?
— Теку цѣма мейту цѣлт,
Мейтам ай преценѣкі.

7.

Ціп, ціп, гайліт!
Вед' вістін' гулѣт:
Вістіня спарнінюс
Нолайдусі.

8.

Гайлітс сака уз вістіню:
„Велкамѣс каньепѣс!
„Шодѣн таді дранькі лайкі,
„Не вар таді вазатѣс.

9.

Гайлішам лакту тайсу
Тауту дѣла клѣтіна:
Лабак мані гайлітс цѣла,
Не таутѣша мамулыня.

10.

Гана груті, гана вѣглы
Ээермала мейтіна:
Пус-ритін' гайлітс дзѣд,
Вісу накті—гайгалінас.

А запоетъ нырокъ на озерѣ,
Свѣтъ заискрится.

5.

Куда ты бѣжишь, пѣтушокъ,
Съ своимъ костянымъ носомъ?
— Бѣгу будить сельскихъ дѣвиць,
Къ дѣвицамъ ѣдутъ сваты.

6.

Куда ты бѣжишь, пѣтушокъ,
Рано утромъ, на росѣ?
— Бѣгу будить сельскихъ дѣвиць,
Къ дѣвицамъ ѣдутъ сваты.

7.

Тишъ, тишъ, пѣтушокъ!
Веди спать курочку:
Курочка уже опустила
Брылышки.

8.

Пѣтухъ говоритъ куриць:
„Потащимся въ конопляникъ!
„Сегодня такая дурная погода,
„Нельзя далеко бродить.“

9.

Я устроила насѣсть для пѣтуха
На клѣти своего мужа:
Пусть лучше будить меня пѣтухъ,
Чѣмъ свекровушка.

10.

То тяжело, то легко
При-озернымъ дѣвицамъ:
Поль-утра поетъ пѣтухъ,
Всю ночь—нырки.

11.

Нораунам гайлям галву,
Саналям дзірнавас:
Вам тас нумс агрі цела
Пѣ грутам дзірнавам!

12.

Ўсатуна яуне гайліте
Веца гайля нѣрклітѣ;
— Вѣс редзамс, яуне гайліт,
Ба цалішус ізвадасі?

13.

Ар гайліті Рига брауцу.
Трис пуцінае везума;
Тадэль мані мате гайда,
Ба і вісус целя-вірус.

14.

Віста цаліті атшкіре,
Ман атшкіре мамалынь;
Цалы тек пуціна,
Бур, мамінь, эс тецею?

15.

Ко эс дошу баліням
Пар шўполя карумінь?
Вістас олас не дёюшас,
Мате раушус не ценусі.

11.

Свернемъ голову пѣтуху,
Смелемъ ее въ жерновахъ:
Зачѣмъ онъ насъ рано будить
Въ тяжелымъ жерновамъ!

12.

Усѣлся молодой пѣтухъ
Въ гнѣздѣ стараго пѣтуха;
— Посмотримъ, молодой пѣтушокъ,
Какъ ты выведешь цыплятъ?

13.

Я ѣздилъ въ Ригу на пѣтушкѣ.
Въ возу были только три бобовыхъ зерна;
Все же меня ожидала матушка,
Какъ и веѣхъ отъѣзжихъ.

14.

Курочка отгоняетъ отъ себя цыплятъ,
Меня удаляетъ отъ себя матушка;
Цыплята бѣгутъ гурьбою,
Куда я (одна) пойду, матушка?

15.

Что я дамъ братцу
За то, что онъ привѣсилъ колыбельку?
Куры еще не неслись,
Матушка еще не некла пироговъ.

г) Лѣсныя звѣри и домашнія животныя.

Л а ц і с.

1.

Лаціс вілеа медус поду
Аркарт ману істабінъ;
— Велц, лаціті, камбарѣ,
Мейтас мала ўсалиню.

М е д в ѣ д ь.

1.

Медвѣдъ тащитъ горшокъ съ медомъ
Возлѣ моеѣ избы;
— Тащи, медвѣдюшка, въ избу,
Дѣвицы мелятъ солодъ.

2.

Платас визес апавос,
Сіла гаю дору дёт.
Сак лацітис лўкодамс:
„Эдз кур бішу дейейінш!
„Бўс ман медус, бўс ман медус
„Уз нашошу рудентінь!

3.

Лаціс манас аузас ёда,
Відріктёс ставедамс;
— Ёсім, лаці, пў кундзіня,
Курам аузас пўдерея!

В і а к с.

1.

Ар вілціню Рига браучу,
Тёвам вежу табачінь;
— Велц, вілцінь, раудадамс,
Кам апёді кумелінь?

2.

Кур эллё вілціньш біа?
Закытс несе казленію;
Бур эллё тёва дёлс?
Балпіньш веде матес мейту.

3.

Эс редзею сапіна
Блібу вілку ўлёцот;
Патс пірмайс преценўкс
Ўай клібу кумелінь.

Б р ў д і с.

1.

Целўс, брўді, аунўс калс,
Гайді савус меденўкус!

2.

Я обулся въ широкіе лапти,
Пошелъ въ лѣсъ выдалбливать улья.
Медвѣдь говоритъ, подсматривая:
„Вотъ славный работникъ ульевъ!
„Будеть для меня меду, будетъ для меня меду
„Въ слѣдующую осень!“

3.

Медвѣдь ѣсть овесъ,
Стоя въ густой травѣ;
— Пойдемъ, медвѣдюшка, къ барину,
Которому принадлежитъ овесъ!

В о л к ъ.

1.

Я ѣздилъ въ Ригу на волѣхъ,
Привезъ для бабушки табачку;
— Тащи, волчекъ, плача,
Зачѣмъ съѣлъ коня?

2.

Въ какой преисподней волкъ?
Заяцъ несетъ козленка;
Въ какой преисподней хозяйскій сынъ?
Работникъ ведетъ хозяйскую дочь.

3.

Я видѣла во снѣ,
Что взбѣжалъ (на дворъ) хромоу волкъ;
Самый первый сватъ
Пріѣхалъ на хромоу конѣ.

Л о с ь.

1.

Вставай, лось, обувайся,
Ожидай къ себѣ охотниковъ!

— Талу, талу суні рєя,
Вєл ѡ талу медєнѣкі,
Вєл ѡ талу медєнѣкі,
Цітус суніє клаусотіє.

2.

Сак' брѣдітє, тецєдаміє:
„Брітє мана лѣла вара,
„Брітє мана лѣла вара,
„Лѣзис мані балті рагі;
„Ну бѣс мані балті рагі
„Баярам алує дѣрт.“

3.

Вакар гял брѣжа матє
Пар Даугаву сіліна;
Діві яуні медєнѣкі
Тєк пакаль раудамі.
Та сація брѣжа матє:
„Не панацє медєнѣкі!..
— Панаєс тєві свіна лєдє,—
Тѣраудіня пєдєрітє!

4.

Пѣці брѣжі ман арамі,
Сєшас казас эцєямас;
Діві сімті сикү путнү,
Кас даузія пікуцішүс.

5.

Кас кайт манім нє дзівот
Діжа мєжа маліна?
Пѣці брѣжі ман арамі,
Сєшас лапсас эцєямас;
Лай стāv тєва кумєліньш
Сєклу вєст тирүма.

6.

Кас кайт манім нє дзівот
Діжа мєжа маліна?

— Далєко, далєко лають собаки,
Ещє далѣшє нахєдятся охотники,
Ещє далѣшє нахєдятся охотники,
Прислушиваясь к̆ лаю чужихъ собакъ.

2.

Лос̆ говорит̆, убѣгая:
„Падет̆ моя мощная сила,
„Падет̆ моя мощная сила,
„Поломятъ мои бѣлыє рога;
„Станут̆ изъ моихъ бѣлыхъ роговъ
„Воярє пить пиво.“

3.

Вчєра пєрєшла лань
Черєзъ Двинү вѣ сосновѣй лѣс̆;
Два молодыхъ охотника
Вѣгут̆ за нєй с̆ плачєм̆.
Так̆ говорит̆ лань:
„Не догнат̆ мєня охотникам̆!..
— Догонит̆ тєбѣ свинцовая пуля,—
Стальная стрѣла!

4.

Я пашү пятью лос̆ями,
Боронүю шєстью козами;
Двѣсти мелкихъ пташєк̆
Разбивают̆ глѣбы.

5.

Нє жит̆є ли мнѣ
У опушки большаго лѣса?
Я пашү пятью лос̆ями,
Боронүю шєстью лисицами;
Пусть стоит̆ отцовскій конь,
Чтобы возит̆ на нєм̆ сѣмя на полє.

6.

Нє жит̆є ли мнѣ
У опушки большаго лѣса?

П'яці брѣжі ман арайі
Сешас стірнас эцеталс;
Пар неделю сѣку вѣту
Пурінаѣ пурінаа.

В а в е р е .

1.

Эй гулѣт, ваверіте,
Сауса кока галінѣ!
Юра мані балеліны
Ар вакара гаюмінъ.

2.

Вакаре наѣ, ваверіте,
Трауцѣс эглес галінѣ;
Рудене наѣ, яуні пуйші,
Бароѣт кумелінюс!

3.

П'яці піресті ваверей,
Сеші зелта дредзеніны;
Лец коціню по коціня,
Кайтін' манус балелінюс.
— Ман' баліны—меденѣкі,
Дабѣс тавус гредзенінюс!

4.

Гудра біа ваверіте,
Гудрі бернус аудзінаа:
Паті бріда дзілю дубля,
Бернус лайпу лайпінаа.

5.

Ваверіте малті гаа,
Сѣта сеску друвіна;
Ваверіте самалусі,
Панак сеску целіна.

Пять лосей у меня пашутъ,
Шесть дикихъ козъ боронуютъ;
Въ теченіи недѣли
Они обрабатываютъ пространство на сѣку.

Б ѣ л к а .

1.

Ступай спать, бѣлочка,
На вершину сухаго дерева!
Мои братья на морѣ
Со вчерашняго дня.

2.

Вечеръ приближается, бѣлочка,
Взбирайся на словую вершину;
Осень приближается, молодцы,
Откармливайте коней!

3.

Пять пальцевъ у бѣлочки,
На нихъ шесть золотыхъ колечекъ;
Она прыгаетъ съ дерева на дерево,
Дразнитъ моихъ братцевъ.
— Мои братцы—охотники,
Имъ достанутся твои колечки!

4.

Умница бѣлка,
Она умно воспитываетъ своихъ дѣтей:
Сама идетъ по глубокой грязи,
А дѣтей ведетъ по перекладнеѣ.

5.

Бѣлка отправилась молоть,
Послала хорька на жниво;
Бѣлка смолола,
Догнала хорька на дорогѣ.

6.

Пага', сила ваверіте,
То эс тев не пѣдошу!
Кам трауцеі кумелію
Вакаріня лайціна?

7.

Ваверіте—купл-астіте
Яунус пуйшус кайтіная:
Лец прѣде, лец эгле,
Лец купла озола.

8.

Ваверіте—купл-астіте
Ар мейтам данці веда;
Ар пуйшым вѣн не веда,
Кам тѣ ауга стрѣльціны.

9.

Эс айзѣдзу ваверіті
Ракстітас каманас;
Айзгрѣжою зелта грѣжус,
Лай не скрѣя эглайнѣ.

10.

Эс айзѣдзу ваверіті
Зала вара каманас;
Айзгрѣжою зелта грѣжус,
Лай не скрѣя эглай.
Сараустія зелта грѣжус,
Ѣскрей пате эглай.

Ц а у н е.

1.

Цауне сілу пѣрдеусі,
Ваверіте атпіркусі;

6.

Погоди, лѣсная бѣлочка,
Я тебѣ этого не прощу!
Зачѣмъ ты испугала моего коня
Вечернею порою?

7.

Пушистохвостая бѣлочка
Дразнить молодцовъ:
Скачетъ на сосну, скачетъ на ель,
Скачетъ на широколиственный дубъ.

8.

Пушистохвостая бѣлочка
Танцуетъ съ дѣвцами;
Не танцуетъ она съ молодцами,
Зачѣмъ они родятся стрѣльцами.

9.

Я запрягъ бѣлочку
Въ росписанныя сани;
Ввозжалъ ее золотыми вожжами,
Чтобы она не убѣжала въ ельникъ.

10.

Я запрягъ бѣлочку
Въ сани изъ зеленой мѣди;
Ввозжалъ ее золотыми вожжами,
Чтобы она не убѣжала въ ельникъ.
Разорвала она золотые вожжи,
Сама убѣжала въ ельникъ.

К у н и ц а.

1.

Куница продала лѣсъ,
Его купила бѣлка;

І шодѣи цаунес бѣрні
Ар вавері внайда.

2.

Ай, цауніт,—ваверіт,
До' ман саву кажѣцінь!
Вой снѣг снѣгс, вой лій лѣтус,
Ман ястав тирума.

3.

Эс парірту зелта сѣксту
Ар судраба зобенію;
Эс дабую то цауніті,
Кас гуль зелта мідзіна.

4.

Пашам цауню дзінеям
Невайд цауню цепурітес;
Пашам мейту бракьерам
Нау діжанаєс ливавінаєс.

5.

Цаунітѣм, лапсінаім
Эс апдарту аллоціню:
Тад эс вінаєс медит гаю,
Кад адіня науда став.

6.

Біаім вірі узаугуші,
Вет мес гудрі не бѣсім:
Цаунес, лапсас сѣта наєце,
Мес ар шаутрѣм мѣтали.

7.

Айз Даугавас мелні межі,
Піліні цауню пѣаугуші;

И доселѣ потомки куницы
Враждуютъ съ бѣлкою.

2.

Ой, куничка,—бѣлочка,
Дайте мнѣ вашу шубку!
Снѣгъ ли падаетъ, дождикъ ли идетъ,
Я долженъ стоять на полѣ.

3.

Я перерубилъ золотую колоду
Серебрянымъ мечомъ;
Я достала ту куницу,
Которая спитъ въ золотомъ гнѣздѣ.

4.

У самого охотника за куницами
Нѣтъ куньей шапки;
У самого дѣвичьяго пересмѣшника
Нѣтъ красивой жены.

5.

Для куницъ, для лисицъ
Я сдѣлалъ ограду:
Я тогда ихъ буду стрѣлять,
Когда подымется цѣна на мѣха.

6.

Выросли мы большіе,
Но мало у насъ ума:
Куницы, лисицы ходятъ въ самый дворъ,
А мы бросаємъ въ нихъ пальцами.

7.

За Двиною темные лѣса,
Они наполнены куницами;

Тур ваяга меденѣжу,—
Слайду суню-дзінейню.

8.

Цаунітей пѣці піркесті,
Пѣці зєлта гредзєніны;
Тѣ нобіра сканедамі
Па заріню зарінѣм.

9.

Цаунєс мєта аудєклінѣ
Стайгна пурва малінѣ;
Курш годігє тѣва дѣлє,
Санѣм цаунєс аудєклінѣ.

10.

Цаунє мєтє аудєклінѣ
Гарас эглєс галінѣ;
Атѣй дѣва дів' дєліны,
Саяуц цаунєс аудєклінѣ.

11.

Цаунє мєта аудєкліню
Саусас эглєс галінѣ;
Вѣверітє, узгѣюсі,
Саяуц цаунєс аудєкліню.

С е р м у л с.

Трис наєснінас сагулею
Сермуліша алінѣ,
Но мамініас слѣпдамас,
Кам дѣд яуну таутінѣс.

К у м є л і н ь ш (зіргє).

1.

Дѣвіньш ман патє їдева
Аболайню кумєліню;

Тамѣ нужны охотники,—
Выстрє пєс-ищєйкє.

8.

У куницы пять пальцевъ,
На нихъ пять золотыхъ колечекъ;
Они падаютъ съ звономъ
Черезъ всѣ сучья и вѣточки.

9.

Куницы поставили крѣсна
На краю топкого болота;
Разумникъ отцовскій сынъ
Забралъ куницынъ холстъ.

10.

Куница поставила крѣсна
На верхушкѣ стройной ели;
Пріѣхали два божьихъ ¹⁾ сына,
Смѣшались тѣмъ куницы.

11.

Куница поставила крѣсна
На верху сухой ели;
Нашла ихъ бѣлка,
Смѣшала тѣмъ куницы.

К р о л и к ѣ.

Три ночки я проспала
Въ норкѣ кролика,
Прячась отъ матушки,
Зачѣмъ она выдаетъ меня молодю.

К о н ь.

1.

Самъ Богъ мѣ далъ
Коня въ яблокахъ;

¹⁾ См. примѣчаніе стр. 73.

Кур эс ару, кур эцеш
Віт'іт' наце з'ѣду нѣмт.

2.

Эс нопірку мелну зіргу
Но ўденс бурбулінас;
Кад узкапу мугура,
Ка ўденс лигоас.

3.

Нопіркѣс сев кумелю
Но д'ѣвіна—гаркайіті;
Вісас унес бріден брідѣ,
Даугавіню п'арі лёца.

4.

Эс іалўдзу но Д'ѣвіна
Дів' мантинас, раудадама:
Ят ман лабу кумеліню,
Аутт майзітес друвіна.

5.

Валінь, таву кумеліню,
Судрабіня ласітѣм!
Вой тас тев пашам ауга,
Вой но д'ѣва 'ѣмантѣс?

6.

Верітс, маніс кумеліныс,
Судрабіня ластінаѣм;
То эс дошу масінай
Ц'уру вест таутінас.

7.

Верітс, маніс кумеліныс
Земаѣм кайінаѣм;
Аугеті калні, добес, леас
Лаузе ману зобеніню.

Вездѣ, гдѣ я пашу, бороню,
Пчелочка прилетаєт братъ медѣ.

2.

Я купилъ себѣ вороного коня
Изъ водяного пузыря;
Когда сажусь на него,
Онъ качается, какъ вода.

3.

Я купилъ себѣ у бога ¹⁾
Длинноногого коня;
Всѣ рѣки онъ переходитъ вбродѣ,
А Двинущку перескакиваетъ.

4.

Со слезами я выпросилъ у Бога
Два сокровища:
Чтобы ѣздить мнѣ на хорошемъ конѣ,
Чтобы родился хлѣбъ на полѣ.

5.

Братецъ, что за конь у тебя,
Съ серебристыми пятнышками!
Самъ ли ты вырастилъ его,
Или у бога ²⁾ его купилъ?

6.

Мой карій конь
Въ серебристыхъ пятнышкахъ;
Я дамъ его сестрицѣ
Вести приданое въ чужіе люди.

7.

У моего каряго коня
Низкія ноги;
Высоки горы, много пропастей, долинъ,
Объ нихъ ломается мой мечъ.

¹⁾ См. примѣчаніе стр. 73.

²⁾ См. примѣчаніе стр. 73.

8.

Вѣрите, маніс кумелініс,
Боклю стигу ѣмаутіны!
Бокледаміс вѣн айзай
Лейшос нѣмті литавіню.

9.

Лидз земей зѣда пушкі
Вераям кумелям;
Ну лустіга тауту мейта,
Гриб ар мані лидзі ѣт.

10.

Барой сірмі, барой бері,
Абі тѣва кумеліны:
Ар сірміті Рига браучу,
Ар беріті—базніца.

11.

Вѣрите, маніс кумелініс,
Эс тев парі не дарішу:
Нѣмшу мазу литавіню,
Тайсіш' вѣглас каманіняс.

12.

Ауга мана литавіня
Айз лѣла дѣню пурва;
Ауга ман дів' беріші,
Дѣню пурва брідейіны.

13.

Эс апкалу мелну зіргу
Судрабіня пакавѣм:
Тас бій лабс тумса ат,
Лидз узлѣца мѣнестіны.

14.

Мелніте, манс кумелініс,
Ка ѣденс вабудіте.

8.

Мой карій конь,
У тебя узда изъ струны!
Играя, я пріѣзжаю
Въ Литву искать себя суженую.

9.

До земли шелковныя кисти
У каряго коня;
Въ восторгъ приходитъ суженая,
Хочетъ ѣхать со мною.

10.

Кормлю гнѣдаго, кормлю каряго,
Оба отцовскіе кони:
На гнѣдомъ ѣзжу въ Ригу,
На каремъ—въ церковь.

11.

Мой карій конь,
Я тебя не обезсилю:
Я возьму маленькую жену,
Сдѣлаю легкія сани.

12.

Ростетъ моя суженая
За большимъ топкимъ болотомъ;
Ростутъ у меня два карихъ коня,
Они будутъ переходить топкое болото.

13.

Я подковалъ вороного коня
Серебреными подковами:
Онъ хорошъ для ѣзды въ темнотѣ
До восхода луны.

14.

Мой вороной конь,
Какъ водяной жуечъ.

Не то деу калпам ат,
Не калпам апсегіот;
Тікай деу масінай
Пўру вест таутінас.

15.

Мелнай кумелям
Зваргулайні ймаутіны;
Звѣдз кумельш, данподамс,
Скан зваргулы, равстїдамі.

16.

Вецям тетіням
Діві сірмі кумеліны;
— Ка' ту ман вѣну доту,
Тад эс таву мейту ньему!

17.

Кумеліны—балт-зарінь,
Тев тецѣт, ман сѣдѣт!
Тев бій манас бруняс нест,—
Ману дайлу аугумінь.

18.

Кумеліны—балт-заріті,
Ту ман кауну падарііі,
Ту ман кауну падарііі
Яуну мейту пулціня:
Тев кайіня паслідеа,
Ман нокріте цѣпуріте.

19.

Балтс зірдзіньш, скайста сѣва,
Та бій віра нелайміте:
Балтс зірдзіньш амазга,
Скайста сѣва яглаба.

20.

Кумелям балтас каяс,
Не грїбеа дублю бріст;

Я не дозволяю ѣздить на немъ работнику,
Не дозволяю работнику сѣдлатъ его;
Я дамъ его только сестрицѣ
Везти приданое въ чужіе люди.

15.

У воронаго коня
Узда съ бубенчиками;
Ржетъ конь, топая,
Гудятъ, сотрясаясь, бубенчики.

16.

У старичка
Два гнѣдыхъ коня;
— Если бы ты далъ мнѣ одного,
Я бы взялъ твою дочку!

17.

Мой чалый конь,
Ты долженъ бѣжать,—я сѣдѣть!
Ты долженъ нести мою кольчугу,—
Мое дородство.

18.

Мой чалый конь,
Ты осрамилъ меня,
Ты осрамилъ меня
Предъ обществомъ молодыхъ дѣвицъ:
У тебя поскользнулась нога,
У меня упала шапка.

19.

Бѣлый конь, красивая жена,
Это несчастіе для мужа:
Бѣлаго коня нужно мыть,
Красивую жену—беречь.

20.

У коня бѣлыя ноги,
Онъ не хочетъ вступать въ грязь;

— Тев бѹс бріст дублю дублюс,
Атвест ман лгавінь!

— Ты долженъ переходить всякую грязь,
Привести мнѣ суженую!

21.

Дод, Дѣвінь, ман зірдзінь,
Эс не грібу сталші браукт:
Но лѣпіня ѣмавіны,
Но бѣрзіня патадзіня.

21.

Дай Богъ мнѣ коня,
Я не стану гордо разѣѣзжать:
Поводья изъ лыка,
Кнутъ изъ березовой вѣтки.

22.

Та невайд не вѣнам,
Кас мана кумелям:
Зелта дурвіс, вара грида,
Судрабіня ределітес.

22.

Ни у кого того нѣтъ,
Что есть у моего коня:
Золотыя двери, мѣдный полъ,
Серебряная рѣшетка для сѣна.

23.

Вій мана кумелям
Звайгзню декіс мугура;
Тас бій лабс свѣту риту
Падей браукт базніца.

23.

Звѣздистое покрывало
На моемъ конѣ;
Оно кстати ему, чтобы въ праздникъ
Ѣхать съ крестницею въ церковь.

24.

Эс савам кумелям
Озоліня сталі дару,
Лай тас зѣму не носала,
Лай васар не пелея.

24.

Я сооружаю дубовое стойло,
Для своего коня,
Чтобъ онъ не мерзъ зимою,
Не покрывался плѣсенью лѣтомъ.

25.

Судрабіня грѣжус вію,
Зелта калу кумеліню:
Лай брауц мана лгавіня,
Ка сауліте, візѣдама.

25.

Я свилъ серебряные вожжи,
Подковалъ коня золотомъ:
Пусть ѣдетъ моя суженая,
Сіяя, какъ солнышко.

26.

Кумеліны, кумеліны,
Ту ман гѣда дѣвейіньш!
Бур ставея яунас мейтас,
Ту тецейі, данцодаме.

26.

Конь, мой конь,
Ты составляешь мою честь!
Тамъ, гдѣ стоятъ молодыя дѣвицы,
Ты бѣжишь, приплясывая.

27.

Теці, теці, кумеліні,
Ар то лѣку павадінь:
Сиві кунгі, вагѣріші,
Не ляуй кѣжу калдінат.

28.

Теці, маніс кумелініс,
Не метѣс шаі цѣма:
Шаі цѣма лайскас мейтас,
Па лодзіню мѣслус бѣра.

29.

Мейтас, дусму не турат,
Эс то тиші не дарію:
Кумелініс, данцодамс,
Блѣц рожу дарзіна.

30.

Шкелмітс—манс кумелініш
Бтек мейту цѣміна;
Істек, галву грѣзідамс,
Ар діжану малейіню.

31.

Теці, маніс кумелініс,
Лѣпу лапас брауцідамс;
Кад браугі мейту маті,
Тец, галвіню грѣзідамс.

32.

Пастав', ману кумелінь,
Уз та лѣдус габалінь!
Лай эс теку парунат
Ар то мейту мамулынь.

33.

Сія аузас, тауту мейта,
Вер манам кумеляк:

27.

Бѣги, бѣги, мой конь,
Въ лыковыхъ поводяхъ:
Суровы господа, старосты,
Не позволяютъ ковать цѣпи.

28.

Бѣги, мой конь,
Не останавливайся въ этомъ селѣ:
Въ этомъ селѣ лѣнивыя дѣвицы,
Черезъ окно выбрасываютъ соръ.

29.

Не прогнѣвайтесь, дѣвицы,
Я сдѣлалъ это нечаянно:
Мой конь, играя,
Вскочилъ въ вашъ розовый цвѣтникъ.

30.

Плутъ—мой конь
Вбѣгаетъ въ дѣвичье село;
Выбѣгаетъ, потрясая головой,
Съ молодою молощицею.

31.

Бѣги, мой конь,
Срывая липовые листья;
Когда увидишь мать дочерей,
Бѣги, потрясая головой.

32.

Остановись, мой конь,
На льдиночкѣ!
Я пойду поговорить
Съ матерью дочерей.

33.

Просѣвай овесъ, суженая,
Насишь моему коню:

Тевіс дѣль аттеця
Таду земес габалінь!

34.

Сіядама аузас беру
Тауту дѣла кумелям,
Лай тас мані аші раве
Но баліня нама дурвю.

35.

Не барѣс, балелінь,
Эс плявіню ноганію;
Эс тавам кумелям
Аузас бершу таутінаѣс.

36.

Баю спѣру стала дурві,
Ньѣму тѣва кумелінь;
Пар баліню не бѣдаю,
Зінос тѣву клаусіюсі.

37.

Тевам бію пѣгуліце,
Матей—гѣвью ганітая:
Тѣвс ман дѣве сірму зіргу,
Мате—гѣві райбалінь.

38.

Баліньш зіргу апсегмоя,
Земі слаука зида пушкі.
— Саргѣс, цѣма дзелтаніте,
Ну ас теві білдінат;
Эсі гудра, руна дрѣші,
Тад—паліксі баліньѣс.

39.

Тѣвс дѣлам зіргу пірка,
І палдѣс не сація;
Бад парведе лгавінь,
Тад—палдѣс уз палдѣс.

Для тебя онъ пробѣждалъ
Такое далекое пространство!

34.

Я сыплю просѣянный овесъ,
Коню суженаго,
Чтобы онъ скорѣе умчалъ меня
Отъ дверей дома брата.

35.

Не бранись, братецъ,
Я потравила лугъ;
Я накормлю твоего коня
Овсомъ въ чужихъ людяхъ.

36.

Я вышибла ногою дверь въ конюшнѣ,
Ваяла отцовскаго коня;
Я не посмотрѣла на брата,
Я знала, что служила батюшкѣ.

37.

Для батюшки я водила коней на ночлегъ,
Для матушки пасла коровъ:
Батюшка далъ мнѣ гнѣдаго коня,
Матушка—пеструю корову.

38.

Братецъ осѣдлалъ коня,
Шелковые кисти метутъ землю.
— Берегись теперь, сельская красавица,
Онъ поѣдетъ на бесѣду съ тобой;
Будь умна, отвѣчай смѣло,
Тогда останешься при братьяхъ.

39.

Отецъ купилъ коня для сына,
Сынъ и спасибо не сказалъ;
Когда же привелъ ему молодую жену,
Тогда—спасибо на спасибо.

40.

Тещі, тещі, кумелінь,
Тові гайда, мані гайда:
Тові гайда аузу сіле,
Мані—яуна лигавінь.

41.

Кас целіню ізракстія
Сикайѣм раекстіньм?
Та баліня кумеліньш,
Ко шодѣн глабайм.

42.

Сайміньѣ, сайміньѣ,
Калпі виле кумелінюс:
Эс атраду стала дурвіс,
Вакарію слэгумінь.

43.

Ліго, мана лигавіня,
Шовасар кайінаѣм;
Ціту гад зіргу піркшу,
Тад эс тові візінашу.

44.

Бумеліня галву глауду
Тируміня галіня,
Лай тас ман сталпі тек
Прет то кейту мамулынь.

45.

Груші пѣте кумеліньс,
Пуйша гадус дѣнедамс:
Іесвѣтдѣнас пѣ крѣдзіня
Ѣмавінюс жвадзінаѣ.

46.

Бумеліньш калнус рауд;
Вой эс калнус патайсію?

40.

Бѣги, бѣги, мой конь,
Ждутъ тебя, ждутъ меня:
Тебя ждетъ корыто съ овсомъ,
Меня—молодая жена.

41.

Кто испестрилъ дорогу
Мелкими узорами?
Конь того молодца,
Котораго мы сегодня хоронили.

42.

Хозяинъ, хозяинъ,
Слуги обманываютъ коней:
Я нашла двери конюшни,
Съ вечера запертыми.

43.

Ходи, моя молодая жена,
Пѣшкомъ въ это лѣто;
Въ слѣдующій годъ куплю коня,
Тогда буду возить тебя.

44.

Я глажу голову коня
На концѣ пахатнаго поля,
Чтобы онъ гордо бѣжалъ
На встрѣчу матери дочерей.

45.

Тяжело вздыхаетъ конь,
Служа рабочіе годы:
Каждый праздникъ у корчмы
Позвякиваетъ удилами.

46.

Конь плачетъ по причинѣ горъ;
Развѣ я сдѣлалъ горы?

Дѣвіныш калнус патайсія,
Кундзіныш—смагу везуінь.

47.

Тас бій лабіс кумеліньіс,
Бас мет снѣгу каманас;
Тай біс лабіс тѣва дѣлс,
Бас вар таду нопелніт.

48.

Лаба даба кумелям,
Тас не рауд пардѣдамс,
Ба раудая мѣс' масіня,
Талу таутас айзведама.

49.

Ўсалайжу гару целою
Несукату кумелінь;
Грѣжу цѣля маліня,
Лай сукая жагаріны.

50.

Ав ту, шкельм, тауту дѣлс,
Таву дайлу кумелінь!
Вісас четрас каяс міна
Уз далдера габалінь.

51.

Лабс зірдзіньш таутѣшам,
Лабс і манам баліням:
Вріді ставу, дѣмадама,—
Катрам лѣкті каманас?

52.

Вілікі, варнас, апѣдѣт
Тауту дѣла кумеліню!
Бам тас манас вілнанітес
Дѣкстіня палдіная.

Богъ сдѣлалъ горы,
Варинъ наелалъ тяжелый возъ.

47.

Тотъ хорошъ конь,
Который бросаетъ снѣгъ въ сани;
Хорошъ тотъ отцовскій сынъ,
Который въ состояніи такого пріобрѣсти.

48.

Хорошъ нравъ у коня,
Онъ не плачетъ, когда его продаютъ,
Какъ плачетъ наша сестрица,
Когда далеко уводятъ ее въ чужіе люди.

49.

Я отправился въ далекій путь
На нечищенномъ конѣ;
Повернулъ я въ сторону дороги,
Пусть чистятъ его вѣтви.

50.

Ахъ ты, удалый молодецъ,
Что за славный конь у тебя!
Онъ кладетъ всѣ четыре ноги
На одномъ талерѣ.

51.

Хорошъ конь у молодца,
Хорошъ у моего брата:
Минуту стою въ раздумьи,—
Еъ которому вскочить въ сани?

52.

Чтобъ волки, вороны съѣли
Коня суженаго!
Зачѣмъ онъ выкупалъ въ лужѣ
Мои покрывала.

53.

Вілціньш сака, тецедамс:
„Галас грібас, галас грібас!“
— Вой ту акліс, не редзейі,
Бур староста кумеліньш?

54.

Пѣгуляѣкі, балеліны,
Вой ір вісі кумеліньш?
Эс редзею дѣва суні (вілку)
Кьєвес каю несайот.

55.

Шкіту міглу міглоям
Валеліня сѣтіна;
Мігло тауту кумеліньш,
Гарю цело атцедейс.

56.

Эс аштрѣжу кумеліню
Капустіня лапіна;
Цігі пуйші не варєа—
Уз пўрая сѣюміню.

57.

Кўлейіны, малейіны,
Тѣ гайдія гайля лайка;
Кумеліню баротайі
Гайля лайка не гайдія.

58.

Тѣва, тѣва тас деліньш,
Нева тѣва падомінь:
Істѣрея тѣва науду,
Пардот тѣва кумелінь.

59.

Каам гаю, рѣка веду
Носірмушу кумелінь,

53.

Волкѣ говоритъ, бѣжа:
„Мяса хочется, мяса хочется!“
— Развѣ ты слѣпъ, не видишь,
Гдѣ старостина лошадь?

54.

Вратцы, ночлежники,
Всѣ ли у васъ кони?
Я видѣла божьяго пса (волка)
Который таскалъ кобылью ногу.

55.

Мнѣ показалось, что стелется туманъ
Надъ братнинымъ дворомъ;
Это паритъ отъ коня суженаго,
Который пробѣжалъ далекій путь.

56.

Я повернулъ коня
На капустномъ листочѣ;
Другіе молодцы не въ состояніи—
И на пространствѣ пурь.

57.

Молотильщики, молольщики,
Они ждуть до пѣтуховъ;
Кто задаетъ кормъ лошадямъ,
Тотъ не ждетъ до пѣтуховъ.

58.

Этотъ отцовскій сынъ,
Но нѣтъ у него отцовскаго разума:
Онъ извелъ отцовскія деньги,
Продавъ отцовскихъ коней.

59.

Пѣшкомъ я хожу, въ рукѣ веду
Постарѣвшаго коня,

Мекледаміс балінім
Патикаму лнґавінъ.

60.

Сілта сауле, заля залє,
Лаука лайду кумелінъ;
— Ну, Дѣвинъ, тава валѣ,
Ну тава роціна!

61.

Данцой маніс кумелініс,
Везумію гайдідамс;
Раудай мейта, раудай мѣте,
Везумію тайсідамас.

62.

Пуйсіте саву кумеліню,
Ка пукыті даріана;
Сед пуйсіте кумелѣ,
Ка мейтіна—вайнага.

63.

Діві сірмі кумеліні
Но ѣрінас істеця.
Вѣнам біа звайтзню декыс,
Ѡтрам зєлта ѣмавіні.
Не тѣ ѣде пурва залєс,
Не дзер пурва ѣдентінъ;
Тѣм вайдзея личу залєс,
Тир' авота ѣдентінъ;
Тѣм вайдзея зєлта стала,
Дімантіна редєлішу,—
Яуну пуйшу баротаю,
Вєцу виру сукатаю.

Г о в с.

1.

Эйт', готінас, сєтіна,
Спрінъгодамас, лєкадамас!

Отыскивая для брата
Суженую по праву.

60.

Тепло солнышно, зелена трава,
Я выпускаю коня со двора;
— Теперь, Боже, онъ въ твоей волѣ,
Теперь онъ въ твоей рукѣ!

61.

Плещетъ мой конь
Въ ожиданіи воза;
Плачетъ дочка, плачетъ мать,
Накладывая возъ.

62.

Молодецъ убираетъ своего коня,
Какъ цвѣтокъ;
Молодецъ сидитъ на конѣ,
Какъ дѣвица—въ вѣнѣ.

63.

Два сѣрые коня
Выбѣжали изъ моря.
На одномъ звѣздистое покрывало,
На другомъ золотая узда.
Они не ѣдятъ болотной травы,
Не пьютъ болотной воды;
Имъ нужна трава при рѣчныхъ изгибахъ,
Вода изъ чистаго источника;
Имъ нужно золотого стойла,
Алмазной рѣшетки для сѣна,—
Молодцовъ, которые задаютъ кормъ,
Стариковъ, которые чистятъ.

К о р о в а.

1.

Ступайте, коровушки, домой,
Подпрыгивая, приплясывая!

Айзвел, Дѣвѣнь, скаутѣм аціс
Ар залѣм веленѣм!

2.

Маунѣм, говіс, іздзенот,
Не маунѣт, садзенот!
Лай не сака свеша мате:
„Атматѣ гулеюсі.“

3.

Шкіратѣс, райбас говіс,
Но тѣм цѣма дѣмалѣм!
Лай не сака мамалыня:
„Вѣну вѣту ганіюсі.“

4.

Кас тѣс манас райбас говіс
Вакара сѣта дзис?
Ман лѣт Яня тіргу
Убагѣм сѣра дот.

5.

Готінь, ману райбалынь,
Ко ту маві вакара:
Вой ту маві зѣлта стала?
Вой—судраба лайдеріша?

6.

Дзен сѣта, дзен сѣта,
Райбу говью ганітая!
Таутас таву мамалынь
Вісу дѣну рѣдіная.

7.

Райбас вѣн ман телітес,
Кас тѣс райбас ізрайбоа?
Міля лайме ізрайбоа,
Агру риту ганідама.

Заложі Богъ глаза завистнику
Зеленымъ дерномъ!

2.

Мычите, коровы, при выгонѣ,
Не мычите при загонѣ!
Пусть не говоритъ чужая мать:
„На паренинѣ спала.“

3.

Отдѣляйтесь, пестрыя коровы,
Отъ сельскихъ бурныхъ!
Пусть не говоритъ матушка:
„Вмѣстѣ пасла.“

4.

Бѣто погонитъ домой вечеромъ
Моихъ пестрыхъ коровъ?
Мнѣ нужно идти на Ивановскій базаръ,
Чтобы надѣлать сыромъ нищихъ.

5.

Коровушка, моя пеструшка,
Чего ты мычишь вечеромъ:
Мычишь ли ты о золотомъ стойлѣ?
Или о серебренномъ загонѣ?

6.

Гони домой, гони домой,
Пестрыхъ коровъ, пастушка!
Во весь день чужіе люди
Заставляютъ плакать твою матушку.

7.

Все пестрыя у меня коровушки,
Бѣто ихъ испестрилъ?
Испестрило ихъ милое счастье,
Пася стадо въ раннее утро.

8.

Райбас вѣн ман телітес,
Райбас лѣлас, райбас мазас;
Пате прѣка не варео
Райбалыню ганітая.

9.

Готінь, ману райбалынь,
Зѣдайнам кайіням;
Пате капе каліня,
Зѣді біра лейіня.

10.

Готінь, мана райбалыня,
Нац ман людзі таутінас!
Я бѣс нікна тауту мѣте,
Пѣ тев сірді норемдешу.

11.

Эдѣт, говіс, залю залі,
Не мінѣт кайіням!
Залю залю гаужі рауд,
Кайіням номінама.

12.

Рауд госніня, рауд' эс пате,
Свешу земі стайгайот:
Госніняй свеша земе,
Ман бій свеша мамульіте.

13.

До', маміня, то госніню,
Кас вайрак пѣна дод:
Ман явара таутінас,
Саву рята азайдінь.

14.

Лицен лѣка вара тілті,
Ман эйот таутінас:

8.

Все пестрыя у меня коровушки,
Пестрыя большія, пестрыя малыя;
Не могу удержаться отъ восторга
Я сама—пастушка пестрыхъ коровъ.

9.

Коровушка, моя пеструшка,
У ней цвѣтистыя ножки;
Сама подымается на гору,
Цвѣточки сыплются къ подножью.

10.

Коровушка, моя пеструшка,
Иди со мною въ чужіе люди!
Если будетъ сварлива свекровушка,
Тобою облегчу свое сердце.

11.

Ѣшьте, коровы, зеленую траву,
Не топчите ее ногами!
Горько плачетъ зеленая трава,
Будучи попираема ногами.

12.

Плачетъ коровушка, плачу я сама,
Отправляясь въ чужую сторону:
Для коровушки тамъ несродная почва,
Для меня—чужая матушка.

13.

Дай мнѣ, матушка, ту корову,
Которая даетъ больше молока:
Мнѣ придется въ чужихъ людяхъ
Готовить свой особый обѣдъ.

14.

Сильно гнутся мѣдине мосты,
Когда я иду въ чужіе люди:

Дзен телітес, вед пўріню,
Яй девіны балеліны.

15.

Тпру, готінь, шé майзіт!
Нац ар мані таутіняс;
Я бўс барга дэла мате,
Эс теві ремдешос.

16.

Эс савай готінай
Даболіня валгу вію:
Вёну вежу таутіняс,
Цітас тек мауродамас.

17.

Дот ман деве мамалінь,
Бэт не деве, ка вайдзея:
Ман аудзету райбалінь
Патур стала дібіна.

18.

Ак, ту говью маршалінь,
Лёлас говіс аудзеюсі!
Бўтэ рагі не втіша,
Дарза рўмес не дабуя.

А в с.

1.

Пўра дэль загт не ёшу,
Кад айтіняс ман не ауг.
Дод, Дёвіны, ман айтіню
Йэле бітес лёлумінь!
Эс кауніню падарішу
Баяріня мейтіна́м:
Пёлоцішу сав' пўріню,
Ар ка́ам мінáдама.

Гоня́ть коровъ, везу́ть приданое,
Ёдутъ девять братьевъ.

15.

Стой, коровушка, на́, возьми хлѣба!
Иди со мною въ чужіе люди;
Если будетъ сварлива свекровушка,
Тобою облегчу сердце.

16.

Для своей коровушки
Я вью привязь изъ клевера:
Одну веду въ чужіе люди,
Другія бѣгутъ за нею съ мычаньемъ.

17.

Щедро надѣлила меня матушка,
Но не дала, что слѣдуетъ:
Пеструшку, которую для меня вырастили,
Она укрыла въ углубленіи хлѣва.

18.

Ахъ ты, невѣстушка съ коровами,
Какихъ ты вырастила большихъ коровъ!
Не входятъ рога въ хлѣвъ,
Не умѣщаются въ оградѣ.

Ө в ц а.

1.

Я не пойду воровать для приданого,
Когда не рогутъ у меня овцы.
Дай, Воже, мнѣ овечекъ
Хоть съ пчелку ростомъ!
Я посрамлю
Воярскихъ дочерей:
Я напoлню свое приданое,
Притаптывая ногою.

2.

Купла, купла ман' айтиня,
Куплаам кайіням;
Эс пўріню пўдарішу,
Ар кайіню пўмидама.

3.

Вѣна пате ман айтиня,
Вет ган лаба бѣсайніте;
Сав' пўріню пўлоцішу,
Кайіням минадама.

4.

Айтиняй балтс бєрніныс
Пелекам кайіням;
Аудіш' балтас вілнанітєс
Пелекам маліням.

5.

Тєв, мамінь, слікта лайме,
Тєв пелекас аветіняс:
Сака тєві нєтікушу,
Рєдз пелекас вілнанітєс.

6.

Айтинь, сѣна габанія,
Дод' ман саву вілнаніті!
Эс тєв дошу даболтіню
Дєвіням лашіням.

7.

Кас буціню лопу сауце?
Кас пуйсіті—цілєціню?
Буціньш сєту плєсейіныс,
Пуйсітє мєйту смєйєйіныс.

8.

Балт' айтинь', райб' теліті
То вєдішу таутіняс;

2.

Волниста, волниста моя овечка,
Съ волнистыми ножками;
Я наготовлю приданого,
Притаптывая его ногою.

3.

Одна только у меня овечка,
Но въ волнистыхъ портахъ;
Я наготовлю приданого,
Притаптывая его ногою.

4.

У овечки бѣлый агнечокъ
Съ сѣрыми ножками;
Я буду тєать бѣлыя покрывала
Съ сѣрыми каемчєками.

5.

Плохое твое счастье, матушка,
У тебя сѣрыя овцы:
Тебя называютъ лѣнливою,
Видя на тебѣ сѣрыя покрывала.

6.

Овечка, кошна сѣна,
Дай мнѣ свое покрывало!
Я дамъ тебѣ клеверку
О девяти листочкахъ.

7.

Кто считаетъ барана за скотину?
Кто—парня за человѣка?
Баранъ ломаетъ плетень,
Парень пересмѣиваетъ дѣвицъ.

8.

Вѣлкую овечку, пеструю корову
Я поведу въ чужіє люди;

Цукас—кырлу, каз'—рагану,
То атстаю маміняй.

9.

Айтіняй сталі дару,
Лай та з'йма не носала;
Масіняй в'іту раугу,
Лай та гаужі не раудая.

К а з а.

1.

Кас казіню лопу тейца?
Кас мейтіню—цілвецінь?
Кас казай жогу рауга?
Кас мейтай—новадінь?

2.

Кіс, казінь, карклу грауст,
Не грауз ара озолинь!
Лай став ара озолиньш,
Вітітём ялиго.

3.

Спрін'гью, мані йеріні!
Спрін'гью, казулеліні!
Эс патс спрін'гью
Пирагу вакара.

4.

Вілкам деу то казінь,
Кас пограузе абелтінь;
Таутам деу то масінь,
Кас казіню не ганія.

Чахлую свинью, козу—колдунью
Оставлю матушеѣ.

9.

Я сооружаю стойло для овечки,
Чтобы она не замерзла зимой;
Забочусь о мѣстѣ для сестрицы,
Чтобы она горько не плакала.

К о з а.

1.

Кто считаетъ козу за скотину?
Кто дѣвицу—за человѣка?
Кто заботится о плетнѣ для козы?
Кто—о землѣ для дѣвицы?

2.

Ступай, возочка, грызть лозу,
Не грызи молодого дубка!
Пусть стоитъ молодой дубокъ,
Чтобы ликовать на немъ пчелкамъ.

3.

Прыгайте, мои ягняточки!
Прыгайте, козленочки!
И я самъ запрыгаю
Въ пирожный вечеръ ¹⁾.

4.

Я отдамъ волку ту козу,
Которая грызетъ яблонь;
Чужимъ людямъ отдамъ ту сестрицу,
Которая не пасетъ козы.

¹⁾ Или иначе: *метеню вакарс* (вечеръ бросанья,--вечеръ, въ который, по простонародному повѣрью, счастье бросаетъ людямъ подарки). Этотъ вечеръ выпадаетъ на одинъ изъ послѣднихъ дней Русской масляницы предъ великимъ постомъ; его усердно празднуютъ всѣ Латыши-лютеране; пирожнымъ же онъ называется потому, что въ этотъ день всѣ пекутъ пироги.

А з і с.

Кас пуйсіті виру сауце?
Пуйсітс мейту смейейінш;
Кас азіті лопу сауце?
Азітс кърклу граузейінш.

Ц ū к а.

1.

Цŭка рѳк аугсту каану,
Заля вара мекледама;
— Тік, цŭцінь, заля вара,
Ка манă вайнага!

2.

Цŭцінь, ману ракульінш,
Не эй драугу друвіна!
Тев кайіню носітис,
Ман ноңемс вілнаніті.

С у н і с.

1.

Сунішам майзес деву
Па лѳлам габалам,—
Лай тас ман палидзєя
Враля гѳвіс паганит.

2.

Сунішам майзес деву,
Не кайініа бѳрніньѳм:
Суніте ман сету сарга,
Кайініньш загт лавііс.

3.

Суніте рєя рєямо,
Эс париду рїдамо.

К о з е л ь.

Кто считаетъ парня за человѳка?
Парень только пересмѳживаетъ дѳвиць;
Кто считаетъ козла за скотину?
Козель только грызетъ лозу.

С в и н ь я.

1.

Свинья роетъ высокую гору,
Ища зеленой мѳди;
— Только и есть, свиночка, зеленой мѳди,
Что въ моемъ вѳночкѳ!

2.

Свиночка моя, любительница порыть,
Не ходи въ сосѳдскую ниву!
Тебѳ поломають ноги,
Съ меня снимуть покрывало.

С о б а к а.

1.

Я дамъ хлѳба собаѳѳ
Вольными кусками,—
Пусть она мнѳ поможетъ
Пасти коровъ брата.

2.

Я дамъ хлѳба собаѳѳ,
Но не дѳтямъ сосѳда:
Собака стережетъ мой домъ,
Сосѳдъ собирается красть.

3.

Сильно лаетъ собака,
Я еще подтравливаю:

Ган зінаю, ридідама,
Не на́к мані балеліны.

4.

Шэ, суніті, смалка майзе,
Не рей манус препенѣкус!
Шэ, маміня, балта сакша,
Не рай мані дзиводама!

5.

Шэ, суніті, квѣшу майзе,
Не рей манус препенѣкус!
Я рѣс' манус препенѣкус,
Не дош' аузу сѣналіняс!

6.

Бунынь, мана лок-астіте,
Гауїіня носликусі,
Ўдрус, бебрус дзенадама,
Бунгу прѣку домадама.

К а к ь і с.

1.

Ко, рунціті, ту домай
Уз акемя тупедамс?
— Эс домаю Рига браукт,
Пелес краут везума.

2.

Інцітей дів' бѣрніны,
Абі діві номіруші;
Вісі межі айсплѣдуші
Ар інцітес асарам.

3.

Гріб какытс зівіс ѓст,
Не гріб каю слапінат;

Я знаю, подтравливая,
Что идуть не мои братцы.

4.

На, возьми, собака, ситного хлѣба,
Не лай на моихъ сватовъ!
На, возьми, свекровушка, бѣлое покрывало,
Не брани меня, пока буду жить!

5.

На, возьми, собака, пшеничного хлѣба,
Не лай на моихъ сватовъ!
Если будешь лаять на моихъ сватовъ,
Я не дамъ тебѣ и овсяной мякны!

6.

Моя ласковая сучка
Утонула въ рѣкѣ Гауѣ,
Преслѣдуя выдрѣ, бобровѣ,
Изъ угоды къ барской потѣхѣ.

К о ш к а.

1.

О чемъ ты задумался, котикъ,
Сидя на камушкѣ?
— Я думаю ѣхать въ Ригу,
Наложивъ возъ мышами.

2.

У кошечки два котенка,
Оба не живы;
Всѣ лѣса наводнились
Отъ слезъ кошечки.

3.

Хочетъ котикъ поѣсть рыбы,
Но не хочетъ мочить лапокъ;

Гріб пуйсіте сѣву пѣмт,
Не дрикт мейту білдінат.

4.

Какыс курмі спидзіная,
Аўкліна пѣсѣдамс:
Вой бѣс лаба ші васара?
Вой бѣс лабі квѣшні, рудзі?
Вой бѣс лабі мѣжі, аузас?
Вой бѣс лабас дзелтанітес?

5.

Ар какыті малті гаю,
Не ар брала лгавінь:
Какышам гара асте,
Вѣглы вілка дзірнавіяс.

6.

Інцінь, какыт,
Писам визітес!
Рит бѣс сѣтдѣна,
Ѣсам цѣма!
Ту ѣсі клѣтѣ,
Эс—істаба;
Ту кьерсі пелітес,
Эс—яунас мейтінас.

Хочетъ молодець жениться,
Но не смѣетъ заговорить съ дѣвицею.

4.

Котъ мучить крота,
Привязавъ его на веревочку:
Будетъ ли хорошо это лѣто?
Уродятся ли пшеница, рожь?
Удадутся ли ячмень, овес?
Уродятся ли красавицы?

5.

Я хожу молотъ съ кошечкою,
Но не съ невѣсткою:
У кошечки длинный хвостикъ,
Она легко вертитъ жернова.

6.

Кисенька, кошечка,
Сплетемъ лапотки!
Завтра будетъ праздникъ,
Пойдемъ въ гости!
Ты пойдешь въ клѣтъ,
Я—въ избу;
Ты станешь ловить мышей,
Я—молодыхъ дѣвиць.

ОТДѢЛЪ ЧЕТВЕРТЫЙ.

ЧЕЛОВѢКЪ.

Разные возрасты его жизни, родственныя отношенія и разные
роды дѣятельности.

а) Младенчество.

Бѣриньш, крустабас, круст-тѣвс,
круст-мате, кумі уи кумас.

Младенецъ, крестини, крестный отецъ,
крестная мать, кумовья и кумы.

1.

Сауле вѣсті атеўтія,
Луні раді баліньос;
То вѣл лабі не зінаю,
Вой баліньш, вой масіня?

1.

Солнце прислало вѣсть,
Что у братьевъ новая родня;
Только того хорошо не знаю,
Вратъ ли родился, или сестра?

2.

Агрі, агрі эс редзею
Цѣминѣ пірѣс кўпея:
Я Дѣвіньш лаймі дос,
І ман арі паде бўс!

2.

Рано, рано я увидѣла,
Что въ селѣ топится баня:
Если Богъ пошлетъ счастье,
И у меня будетъ крестница!

3.

Кур, ляутіны, юс біат?
— Мес біам базніца:
Вѣну мазу двѣселіті
Пѣ крустіня звѣреѣм.

3.

Люди, гдѣ вы были?
— Мы были въ церкви:
Клялись предъ крестомъ
За новую душу.

4.

Круста тѣвс, круста мате,
Несѣт мані пѣ крустіня:

4.

Крестный отецъ, крестная мать,
Несите меня ко кресту:

Ман грібєя тєвє, маміня
Вєз вардіня аудзінат!

5.

Ко, кўміняє, їс далат
Аїз калніня, лейїна?
— Мєс далам падєс варду,
Вѣя' отрай не додамас.

6.

Тадам бія кўмас їт,
Кас варєя їзстайгат:
Свєта бія кўму така,
Дарга падєс двєселїтє.

7.

Кўнам їдама,
Трєадї гьєрбїїс,
Лай манай падїтєй
Трєадєс авїс:
Струп-аусє, гар-аусє,
Спробайїтє.

8.

Кўнам їдама,
Трїє зіргїм браўцу;
Дѣвє дод падїтєй
Сєшїм браукт!

9.

Кўнам їдама
Кажоку вілку,
Лай ауга падеї
Спробайїлє аїтєс.

10.

Нє патїкє лайїніяї,
Кўнам райбі наздаудзіні;
Тєс патїка лайїніяї,
Слєшу балтї наздаудзіні.

Батюшка, матушка хотятъ,
Чтобы я росла безъ имени!

5.

О чємъ, кумушки, вы спорите
За горой, въ долинкѣ?
— Мы споримъ изъ-за имени крестницы,
Одна другой его не уступая.

6.

Тотъ долженъ идти въ кумовья,
Кто можетъ все выполнить:
Священна дорога кумовьевъ,
Дорога душа крестницы.

7.

Иди въ кумы,
Я наряжаюсь въ одежду трехъ сортовъ,
Чтобы у моей крестницы
Водились овцы трехъ сортовъ:
Короткоухія, длинноухія,
Волнистыя.

8.

Отправляясь въ кумы,
Я запрягаю трехъ лошадей;
Дай Богъ моей крестницѣ
Вздить на шестерныхъ!

9.

Иди въ кумы,
Я надѣваю шубу,
Чтобъ у моей крестницы
Водились волнистыя овцы.

10.

Не нравятся счастію,
Когда у кумъ пестрые платочки;
Счастіє любитъ, когда у нихъ
Тонкіє, бѣлыє платочки.

11.

Не гулею то наєснію,
Кад эс гаю куміна́с:
Пушкой савас віднанітес,
Барой савус кумелінюс;
Пушкой савас віднанітес
Сиву рожу дарзіна́;
Барой савус кумелінюс
Валт' дабола калніна́.

12.

Луніс тэвс,—мамулы́те,
Лунас кумас сасаукуші:
Не зіная куму-дзёсмас,
Не па́дітес даудзіна́т.

13.

Кас мані набагу
Кумам лудза?
Не манім судраба,
Не гразну дра́ну.

14.

Не ньем мані куміна́с,
Набадзіню дэведамі;
Эс савай па́дітей
Зелта месту габалі́ню.

15.

Ман э́йот куміна́с,
Скулре цело партцеа;
Дэвс дос падей тік го́тіню,
Ка скудрішу пўліна́!

16.

Не тейкшу на́ма
Па́дінас варду;
Істаба—тур тейкшу,
Шўпола́ вёта.

11.

Не сплю я въ ту ночь,
Когда готовлюсь въ кумы:
Я убираю свои покрывала,
Кормлю своих коней;
Я убираю свои покрывала
Въ цвѣтникахъ мелкихъ маргаритокъ;
Кормлю своих коней
На бѣлоклевровой горѣ.

12.

Молодъ отецъ, молода мать,
Созвали молодыхъ кумъ:
Онѣ не умѣютъ ни пѣть кумовыхъ пѣсень,
Ни величать крестницу.

13.

Кто пригласитъ меня—бѣдняка
Въ кумовья?
У меня нѣтъ ни серебра,
Ни хорошаго платья.

14.

Меня не берутъ въ кумовья,
Считая меня за бѣдняка;
Я бы бросилъ червонецъ
Своему крестнику.

15.

Когда я шла въ кумы,
Муравей перебѣжалъ мнѣ дорогу;
Дастъ Богъ столько коровъ крестницѣ,
Сколько муравьевъ въ муравейникѣ!

16.

Не скажу въ снѣгахъ
Имени крестницы;
Скажу его въ комнатахъ—
У самой колыбели.

17.

Ціті бєрні вайцая:
„Кас леллес вєрдє?“
— Я солєт шўпєт,
Тад тейкшу вєрду.

18.

Вакар бєрі пєдїнаю
Судрабїя расїнї;
Шодїн браучу базнїца
Падеї вєрду мєкледамс.

19.

Аї, пєдїте мазїня,
Таву гудру пєдємїнь!
Ар мємїню садємєїсї
Таду лїгсму вакарїню.

20.

Сївнїню кайсїта
Кїмїню їстаба:
Дївє дєс сївнїня
Касїтаю.

21.

Зилєм кайсїта
Кїм' їстабїня;
Кур кєю спєру,
Тур зилє рїт.

22.

Шодїн кїман
Дєрама дїна;
Рїту сєтє
Вєжєлєна.

23.

Не вєлу пєдїтєй
Вїсєс сєвєс лєїлєс;

17.

Прочїя дїти спєшївають:
„Кєкє зєвуть лєїлю?“
— Єслї будєтє качать,
Тєгда скажу нїя.

18.

Вчєра я вєкупалє вороного кєня
Вє сєрєбрїстєй рєсї;
Сєгєднє пєїду вє цєркєвь
Искать именї крєстнїцї.

19.

Ої, малєтєка, крєстнїца,
Кєкє тє рєзумнїца!
Тє придумалє вїїсїтї сї матушкєю
Такєй вєселєй шїрї.

20.

Сївнєм вєсыпанє
Изба у кємєвєвє:
Вєгє дєстє
Грєбїльщїцу сїна.

21.

Бїсєрєм вєсыпанє
Изба у кємєвєвє;
Гдї ставлю ногу,
Тамь бїсєрї кєтїтєя.

22.

Сєгєднє дїя кємєвєвє
Дєнє шїра;
Зєвтрє—дєнє
Вєзвращєнїя дємєй.

23.

Не жєлаю я крєстнїцї
Всєгє свєгєго счєстїя;

Дѣс дос падітей
Йо лабу лайні.

24.

Тётінъ, тётінъ, далдері мест!
Ту сауці рѣта, ту вакара:
„(Вардс) делінъ, ѣпѣт угуні,
„Ѣпѣт угуні, ноаун каяс!“

25.

Метѣт, метѣт,
Ваяг, ваяг:
Ваяг падей
Зѣпшу наудас.

26.

Кас пар ману аугумію
Вісу пірму науду дева?
— Круста тѣс, круста мѣте,
Тѣ пірмѣ науду дева.

27.

Кумас науду саметуші,
Ну метѣт, лѣцінѣкі,
Ну метѣт, лѣцінѣкі,
Пар ѣдуму, дѣрумію!

28.

Нац, кѣмінь, нѣем наудінь
І то пашу мазумінь:
Вайі гаді, баргі кунгі
Не вар даудзі попельніт.

29.

Парад ман круста тѣс,
Бур шѣпола карті цїрті;
Лай э теку раудзітѣс,
Вой ауг куплас атвасітес.

Богъ дастъ крестницѣ
Еще лучшее счастье.

24.

Батюшка, батюшка, бросай талеръ!
Ты зовешь утромъ и вечеромъ:
„(Имя) сыночекъ, вздуй огонь,
„Вздуй огонь, разуй мнѣ ноги!“

25.

Бросайте, бросайте,
Нужно, нужно:
Нужно крестницѣ
Денегъ на мыло.

26.

Бто за мою красоту
Прежде всего дастъ денегъ?
— Крестный отецъ, крестная мать
Первые дадутъ денегъ.

27.

Кумовья уже набросали денегъ,
Теперь бросайте, свидѣтели,
Теперь бросайте, свидѣтели,
За ѣду, за питье!

28.

Иди, кума, возьми деньги,
Хотя бы это была самая малость:
Скудны годы, суровы господа,
Нельзя много заработать.

29.

Покажи мнѣ, крестный отецъ,
Гдѣ ты срубилъ оцепъ;
Я побѣгу посмотреть
Роскошно ли пошли отпрыски.

30.

Кам дошу леліті
Ізшфот?
Вой дошу тѣвам,
Вой маміняй?
Тѣвам не дошу,
Там цѣтас рѣкас;
Матей—тай дошу,
Тай микстас рѣкас.

31.

Раут, ману падіті
Лўціню сайста!
Скреям Рига,
Піркам йостінь:
Піркам пус-зелта,
Пус-судрабіня!

32.

Міну, міну нѣтріяс,
Лай ауга мауріньш:
Бур манай падітѣй
Рѣтатѣс.

33.

Круста матѣс вайна бій,
Ка падітѣ не стайгал:
Кам кайіняс не атлайда,
Но крўстіня атнакдама.

34.

Дриз кўміняс паѣдушас,
Дриз майзіті поньѣмам,
Лай падітѣ дрис стайгал,
Дриз ньѣмас валода.

35.

Чучі, гулі, ман' падітѣ,
Зелтайна шўголе;

30.

Кому я дамъ
Покачать лялю?
Дамъ ли батюшкѣ,
Или матушкѣ?
Не дамъ батюшкѣ,
У него жесткія руки;
Дамъ матушкѣ,
У ней мягкія руки.

31.

Вотъ, нашу крестницу
Опоясываютъ льеомъ!
Полетимъ въ Ригу,
Купимъ поясъ:
Купимъ полузолотой,
Полусеребряный!

32.

Топчу, топчу крапиву,
Чтобы выросла мурава:
Было бы гдѣ наряжаться
Моей крестницѣ.

33.

Винувата въ томъ крестная мать,
Что крестница не ходитъ:
Зачѣмъ не освободила ножекъ,
Возвращаясь изъ церкви.

34.

Скоро поѣли кумовья,
Скоро мы сняли со стола,
Чтобы крестница скоро ходила,
Скоро начала говорить.

35.

Спи, лежи, моя крестница,
Въ золотой колыбели;

Не клауѣс цѣма гайлюс,
Не модіні мамулыті.

36.

Аудз, мана падіте,
Лидз мані гѣла!
Пашѣву сварцінюс,
Не мѣрідана.

37.

Эс теціню тецею
Лініню лаука;
Зінаю падітей
Крекліню ваяга.

38.

Эс савай падітей
Судрабіня йосту йожу,
Лай та ауга тѣва, гара,
Смалк' аудекла аудейіня.

39.

Аукле мейту, мамальінь,
Мет деліню пасолѣ:
Дризак мейта малті гая,
Не деліня ливавіня.

40.

Шѣпо мані, мамальіня,
Візулішу шѣполе:
Накс таутіняс, дос наудіню,
Ньемс ар вісу шѣполіті.

41.

Шѣпо мані, мамальінь,
Валудзітес шѣполе,
Лай эс локу валодіню,
Ка лоція валудзіте.

Не слушай сосѣдскихъ пѣтуховъ,
Не буди матушки.

36.

Рости, моя крестница,
Съ меня ростомъ!
Я сшила тебѣ кафтанчикъ,
Не снимая мѣрки.

37.

Я бѣгомъ бѣгу
На льняное поле;
Знаю, что крестницѣ
Нужно рубашекъ.

28.

Я опоясала свою крестницу
Серебрянымъ пояскомъ,
Чтобы она росла тонкою, стройною,
Чтобы росла ткачихою тонкаго холста.

39.

Рости дочку, матушка,
Вросай сына подъ свамью:
Дочка скорѣе пойдетъ молотъ,
Чѣмъ молодая невѣстка.

40.

Убаюкивай меня, матушка,
Въ бисерной колыбели:
Придетъ суженный, дастъ деньги,
Возьметъ со всею колыбелью.

41.

Убаюкивай меня, матушка,
Въ колыбели иволги,
Чтобы такъ подвиженъ былъ мой языкъ,
Какъ подвиженъ онъ у иволги.

42.

Аукле мані, мамалынь,
Вѣглайм роціна́м!
Эс тев бѣшу аптецѣт
Вѣглайм кайіна́м.

43.

Аукле мані, мамалынь,
Аукле мані гудру виру:
Таде́ль тев дѣна гайса
І нелѣ́ті ауклейо́т.

44.

Гулі, гулі, балінь,
Майго мѣдзінь!
Эс тев адішу
Райбос цімді́ннос.

45.

Жужу, жужу, лача бѣрнс,
Плаканам кайіна́м!
Тѣвс айзга́й ме́дс меклѣт,
Мате—о́гу паласит.
Тѣвс атнесе ме́дс кані́ню,
Мате—о́гу ва́целі́ті.

46.

Шѣ́пойѣс, шѣ́полі́т,
Аудѣ лѣ́лу балелі́нь!
Кунга́м виру вая́дзея,
Мамі́няй—арайі́нь.

47.

Дзѣ́дадама ма́мулы́ня
Де́лам ка́ре шѣ́полі́ті;
Ма́н пака́ре ра́удадама,
Эс тау́ті́ню ма́лейі́ня.

48.

Кас грі́б тира ўде́тні́нь,
Ла́й сме́ль упес ді́бі́на;

42.

Убаю́кывай ме́ня, ма́тушка,
На ле́гкихъ ру́кахъ!
Я бу́ду тебѣ́ прислу́жива́ть
На ле́гкихъ но́жекахъ.

43.

Убаю́кывай ме́ня, ма́тушка,
Вы́рости изъ ме́ня му́жа му́драго:
Все ра́вно у те́бя де́нь про́падаетъ,
Ко́гда и глупца́ убаю́кивае́шь.

44.

Спи, спи, брата́ецъ,
Сла́дкимъ сномъ!
Я свя́жу для те́бя
Пе́стрыя ру́кави́цы.

45.

Му, му, мѣ́двѣ́жій сыно́къ,
Съ ши́рокими ла́пками!
Ба́тюшка уше́лъ и́скать ме́ду,
Ма́тушка—со́бира́ть яго́дь.
Ба́тюшка при́несетъ со́ты съ ме́домъ,
Ма́тушка—ко́робку съ яго́дами.

46.

Ка́чайся, ко́лыбель,
Выка́чай брата!
Го́сподамъ ну́жны рабо́тники
Ма́тушкѣ́—пахари́.

47.

Ма́тушка, распе́ввай
Вѣ́шаетъ ко́лыбель для сы́на;
Мнѣ́ вѣ́шаетъ, пла́ча,
Я мо́лольщи́ца для чу́жихъ лю́дей.

48.

Кто хо́четъ чи́стой во́ды,
Пу́сть че́рпаетъ на днѣ́ рѣ́ки;

Бас бріб аунас литавінас,
Лай ньем берну шўполё.

49.

Павѣглі ѣсаку
Падіті вадат:
Лай манай падітей
Павѣгліс мўжис.

50.

Целѣс, падіте,
Ацтію мазгат!
Эс тев ѣнешу
Скайдр' ўдентінь,—
Зелтшўту двѣліт'
Ацтіянас слауцит.

51.

Чакарні, чінкурі,
Шкірѣт целю!
Эс ѣшу данцот
Ар саву падіт'!

52.

Падіті данціну,
Баплітіс рока:
Лай манс падіньш
Лѣлс дравенѣкс.

53.

Эс падіті дидіама,
Аугстї рокас цілінаю:
Лай та ауга скайдра мейта,
Скайдра дарба дарітая.

54.

Ай, падіт, ай, падіт,
Не гул ілгі шўполё!
Пін визітес, аун кайінас,
Аштец теву, мамалынь.

Кто хочет молодой жены,
Пусть беретъ дитя въ колыбели.

49.

Я слегка начинаю водить
Свою крестницу:
Чтобы у моей крестницы
Была легкая жизнь.

50.

Вставай, крестница,
Промывай глазки!
Я принесла тебѣ
Чистой водицы,—
Шитое золотомъ полотенце,
Чтобы вытирать глазки.

51.

Старые пни, кочки,
Давайте дорогу!
Я пойду плясать
Съ своей крестницею!

52.

Я пляшу съ крестникомъ
Съ ровникомъ въ рукѣ:
Чтобы мой крестникъ
Былъ великимъ пчеловодомъ.

53.

Пляша съ крестницей,
Я высоко поднимаю ея ручки:
Чтобы она выросла честною дѣвицею,
Работницею честнаго труда.

54.

Ой, крестница, ой, крестница,
Не спи долго въ колыбели!
Плети лапотки, обувай ноги,
Прислуживай батюшкѣ, матушкѣ.

55.

Вѣна кума калініа,
Ôтра кума лѣініа;
Ноппист ман шѣтас курпес,
Кѣмас віду стайгаіот.

56.

Баро мані, мамалынь,
Ар тѣм пѣна зѣдінѣм:
Аугшу лѣла, бѣшу стіпра,
Пуйшам цела не грѣзішу:

57.

Кумеліньш целаю тек,
Целям гала не зіная;
Мате дѣлінь ізаукля,
Подоміня не зіная.

58.

Шѣпойѣс, бѣлелінь,
Прѣдітѣ, зглитѣ!
Яу маміня ішѣпоа
Врїѣш шѣту шѣполіті.

59.

Маза, маза эс гулею
Шѣполіша дібіна;
Яу таутіню кумеліньш
Мауру міна пагалма.

60.

Піну кану пате дѣру,
Піну дѣву бѣліням:
Не бїй мані мамалынь
Тукшу року ауклясі.

61.

Эс савай надїтѣ
Мѣтру піну вѣінедїнь;

55.

Одна кума на горѣ,
Другая кума подѣ гором;
Истоптала я шитые башмаки,
Ходя отъ кумы къ кумѣ.

56.

Корми меня, матушка,
Молочными пѣночками:
Выросту, буду сильна,
Не уступлю дороги молодцу.

57.

Конь бѣжитъ по дорогѣ,
Не знаетъ конца дороги;
Мать раститъ сына,
Не знаетъ его ума-разума.

58.

Качайся, братецъ,
На сосенкѣ, елочкѣ!
Матушка уже тебя выкачала
Въ лубочной колыбели.

59.

Я лежу еще маленькою
На днѣ колыбели;
А кони чужихъ людей
Уже топчутъ мураву на дворѣ.

60.

Сама я пью полную чану,
Полную дам братцу:
Моя матушка, вырастила меня
Не съ пустой рукою.

61.

Для своей крестницы
Я плету вѣночекъ изъ брусничнику,

Вісур ауга земес залє,
Не вісур мѣтрас ауга.

62.

Тец, пѣдїте, атвер вѣртус,
Редз кур нає круста тѣвс;
Зїргу вед роціна,
Цепурїте падусѣ.

Вездѣ ростеть трава на землѣ,
Но не вездѣ ростеть брусничникѣ.

62.

Бѣги, крестница, отвори ворота,
Вотѣ идеть крестный отецѣ;
Онѣ ведеть за поводѣ лошадѣ,
Шанку несеть подѣ мышкою.

6) М о л о д о с т ь .

1.

Бас пѣлѣца ман аунам
Тїє бѣдїгі дзівойот?
Прѣкша нає мана дѣна,
Кад бѣдїгі ядзиво.

2.

Аунос эс бію, траєс эс бію,
Аунос панѣму лїгавїнь:
Бунгї манї пашу райє,
Тѣвс, мамїня—лїгавїнь.

3.

Эс цїкарт аунос бѣдамс,
Мейтас лайжу вѣїїна;
Ман пашам гадїєс
Астагаля лїгавїня.

4.

Аї, Дѣвїнь, аї, Дѣвїнь,
Носавїлю аунетнѣ:
Носапірку кѣтру зїргу,
Панѣм' лайску лїгавїнь.

5.

Цїткарт, цїткарт,
Кад ауна бію,

1.

Что за охота мнѣ молодому
Жить прїгорюнявшїсь?
Впередї еще мое время,
Когда прїдется горевать.

2.

Молодѣ я былѣ, не разуменѣ я былѣ,
Молодымѣ я женился:
Господа обїжають меня самаго,
Батюшка, матушка—молодую жену.

3.

Когда я былѣ молодѣ,
Я по вѣтру пускалѣ дѣвїцѣ;
Мнѣ же самому досталасѣ
Суженая изѣ послѣдокѣ.

4.

Ої, Воже, ої, Воже,
Обманулсѣ я вѣ молодостї:
Купилѣ лѣниваго коня,
Взялѣ неповоротливую жену.

5.

Вѣ то время, вѣ то время,
Когда я была молода,

Зїдею, ка рѳе,
Ка магонїя;
Стайгаю пуйсїшус, бракъедама,
Ка лапїте аузїня браупїдамс.

6.

Бас но мана дриз-аугума,
Дриз гаюма таутїнас?
Мана варїт' і нобїра,
Ка сїкѳ візуліші.

7.

Балту вілеу, балту ліу,
Балте ір манс аугумїньш;
Сазїлейс, самелнейс
Судрабїня несатайс.

8.

Стейдзѳс, мана мамульїня,
Ар валоду істаба:
Яу таутїняс науду скайта
Парї ману аугумїнь.

9.

Ай лаймїнь—ліцейїнь,
Кам ту ман та дарїй,
Кам ту ману аугумїнь
Дїв рейз яуну яунїняїй?

Лїгавїня, мейта, брѳте.

1.

Трис мейтїняс смалкі ракта,
Пѳ лодзїня камбарѳ:
Дївас ракта смалкус рактус,
Треша зїду шкетере.
— Эс савам мїлякам
Раксту райбу наздаудзїнь:
Ап малам пукѳс лѳку,
Вїдо—саву мїль сїрсїню.

Я цвѳла, какѳ роза,
Какѳ макѳ;
Я ходила, перебирая молодцовѳ,
Какѳ мѳдвѳдь перебираетѳ овесѳ.

6.

Что сѳ того, что я скоро выросла,
Скоро вышла замужѳ?
Силы мои скоро упали,
Какѳ мелкїй бисерѳ.

7.

Вѳ бѳлое одѳваюсь, бѳлымѳ накрываюсь,
Бѳла моя молодая красота;
Весь посинелѳ, весь черенѳ,
Кто ходитѳ вѳ серебѳѳ.

8.

Поспѳши, моя матушка,
Со словомѳ вѳ комнату:
Уже чужїе люди отсчитывають больше денегѳ,
Чѳмѳ стѳитѳ моя красота.

9.

О, счастье—судьбина,
Зачѳмѳ ты со мной такѳ поступило:
Зачѳмѳ ты мою красоту
Дважды дѳлала молодою?

Дѳвица, дочѳ, новѳста.

1.

Три дѳвицы мелко вышивають
У окна вѳ комнатѳ:
Двѳ вышивають мелкїе узоры,
Третья сучитѳ шелкѳ.
— Я своему милому
Вышиваю пестрый платочекѳ:
Кругомѳ набрасываю цвѳты,
Вѳ срединѳ кладу свое сердечко.

Ах, ту ману мило другу,
Кур гулейі шо навстінъ?
Вой зам прѣдес, вой зам эглес,
Вой пѣ цѣтас матес мейтас?
— Ней зам прѣдес, ней зам эглес,
Ней пѣ цѣтас матес мейтас;
Эс гулею уз заль' лауку,
Апакш кушлу озолінъ;
Лѣпу лапас пагальвам,
Залю скую паладзінъш.
— Ах, ту ману мило другу,
Кад эс то бѣт' зінаюсі,
Эс тев бѣту стеллеюсі
Дівус балтус паладзінюс;
Дівус балтус паладзінюс,
Дівус микстус спілвентінюс.

2.

Діжана мейтіня,
Глудена галвіня,
Пате гуль краснѣ,
Галвіня ара.
Таутіняс пѣ варту:
„Штой, кумеліны!“
Мейтіня но краснѣ
Путеас!..
— Маміня, маміня,
Кур мані ліндрекі?
— Мейтінь, ліндрекі
Краснѣ дібіна.
— Маміня мила,
Не дарі кауну!
— Мейтіня мила,
Слѣп пате кауну!

3.

Лайме, лайме тай мейтай,
Кас пѣдзіме саулітѣ:

Ахъ, ты мой милый другъ,
Гдѣ ты почевалъ въ эту ночь?
Подъ сосной, подъ елью,
Или у иной матерней дочери;
— Ни подъ сосною, ни подъ елью,
Ни у иной матерней дочери.
Я спалъ на зеленомъ полѣ,
Подъ густымъ дубомъ;
Липовые листья служили мнѣ изголовьемъ,
Зеленныя вѣтви—простыней.
— Ахъ, ты мой милый другъ,
Если бы я это знала,
Я бы прислала тебѣ
Двѣ бѣлыя простыни;
Двѣ бѣлыя простыни,
Двѣ мягкія подушки!

2.

Красотка дочка,
Убранная головка,
Сама лежитъ въ печи,
Головка наружу.
Чужіе люди у воротъ:
„Стой, кони!“
Дочка изъ печи
Порхъ!—вылетѣла...
— Матушка, матушка,
Гдѣ моя юбка?
— Дочка, твоя юбка
Въ печи.
— Матушка милая,
Не срами меня!
— Дочка милая,
Скрой сама свой срамъ!

3.

Счастье, счастье той дѣвицѣ,
Которая рождается на солнышкѣ:

Тай лайніня сактас лёя,
Судраба мёрцедама.

4.

Павайцаю но лайніняс:
„Кам лабака дзивошана?
— Мейтінам—масінам,
Там лабака дзивошана

5.

Незінама ман земіте,
Незінамс арайіньш;
Дэвіньш ман земі зіна,
Лайме—земес арайіню.

6.

Пёдо́д, Дэ́вс, мейтай грёкус,
Мейта лёла грёціні́це:
Мейта шува слёшу крэклу,
Зам алтара сёдедама.

7.

Аудзен аугу эс, маміня,
Дэвіньш зіна, кам эс аугу?
Вой эс аугу таутінам,
Вой залім веленам?

8.

Мате, мейту аудзедама,
Шкітас пілі мўрейот;
Атнак таутас, айзвед мейту,
Палёк мате раудадама.

9.

Зіла, мелна тауту мейта,
Зёмелё узаугусі;
Манс баліньш саркан-балтс,
Васар дзіме, саулітё.

Сча́стіе выливае́тъ ей бро́шки,
Посеребра́я ихъ.

4.

Я спросила у счастья:
„Кому лучшее житье?“
— Дёвницамъ-сестрицамъ
Лучшее житье.

5.

Неизвѣстна моя земля,
Неизвѣстенъ мой пахарь;
Богъ знаетъ мою землю,
Счастье—пахаря земли.

6.

Прости, Богъ, дёвичьи грѣхи,
Дёвица великая грѣшница:
Дёвица шьётъ тонкую рубашку,
Сидя близъ алтара.

7.

Росту, расту я, матушка,
Но Богъ знаетъ, для кого я расту?
Росту ли я для чужихъ людей,
Или для зеленого дерна (могилы)?

8.

Мать, роста дочку,
Думаетъ, что сооружаетъ замокъ;
Приходятъ чужіе люди, уводятъ дочку,
Остается мать въ слезахъ.

9.

Посинѣла, чорна суженая,
Которая выросла на сѣверѣ;
Мой братецъ красно-бѣль,
Онъ родился лѣтомъ, на солнышѣ.

10.

Айз-ко сикас, айз-ко мазас
Стуеманѣшу дзелтанітес?
— Дѣну кунга тирума,
Накті ріас кўлейіняс!

11.

Вой бій мате аукледама
То пратіню їдевусі:
То дарбіню дарідама,
Аткел ціту їгадаю.

12.

Межа, межа эс мейтіня,
Аткел межа тауайїс;
Эс не їту уз Даугавас
Раджу краут губіня.

13.

Пагайдїт, цела бїдрї,
Ман нотїка нелайміте:
Ман покрїте тауту мейта
Но лаба кумелїня!

14.

Вой та пурва їденс трїка,
Карелам галї нокалтуші?
Вой таутам майзес трїка,
Мейтам вайтї нобалейші?

15.

Дїві, дїві, кас тї дїві,
Кас мїдзіню не гулея?
Тї яу біа сен зінамї,
Кас мїдзіню не гулея:
Пуйсіте мїгу не гулея,
Уз мейтіню домадамїс;
Мейтїнь мїгу не гулея,
Пуйсім цїмдус адїдама.

10.

Отчего худы, отчего малорослы
Стокмансгофскїя красавицы?
— Днемъ онѣ на барскомъ полѣ,
Ночью молотятъ въ ригѣ!

11.

Вѣрно матушка, убаюкивая меня,
Дала мнѣ такой разумъ:
Одно дѣло дѣлая,
Другое припоминаю.

12.

Лѣсная, лѣсная я дѣвица,
Снова помогаюсь лѣса;
Я не пойду на Двину
Складывать въ кучи камни.

13.

Подождите, товарищи,
Со мной случилось несчастье:
У меня упала суженая
Съ лучшаго коня!

14.

Развѣ мало воды въ болотѣ,
У лозы посохли верхушкї?
Развѣ въ чужихъ людяхъ мало хлѣба,
У дѣвиць блѣдныя щеки?

15.

Двое, двое, кто эти двое,
Которые не спятъ?
Всѣмъ давно извѣстно,
Кто эти не спящіе:
Не спитъ молодецъ,
Думая о дѣвицѣ;
Не спитъ дѣвица,
Важая рукавицы для молодца.

16.

Піркат манім, балеліны,
Неба манім даўда ваяга:
Лидз земіті брўнус сваркус,
Лидз йостіню судрабіня.

17.

Салда, салда брўкленіте,
Вел салдака земеніте;
Миля, миля ман' масіня,
Вел миляка тауту мейта.

18.

Гул, баліті, вірс эжіняс,
Не мекле тауту мейту:
Ат'с пате тауту мейта,
Лаука пук'ес ласідама.

19.

Бумелі сёдедамс,
Мейтас гóду полўкою:
Мейтай галва несуката,
Нама ир'ёкша неслауціта.

20.

Эсі гудра, тауту мейта,
Эс тев гудру дарбу дошу:
Эс тев дошу зьда д'ёгу
Л'ёпу лапу вреклу ш'ут.

21.

Кас бій лаба, гразна дз'ёсма,
Дів ре'язітес іздз'ёдаю;
Кас бій лаба матес мейта,
Дів ре'язітес білдінаю.

22.

Вісі людзі брыноас,
Ка э ілгі вайнага.

16.

Сд'ёлайте для меня покупки, братцы,
Разв' для меня много нужно:
Пестрый кафтанъ до земли,
Серебро до пояса.

17.

Сладка, сладка брусничка,
Но еще слаще земляничка;
Мила, мила сестрица,
Но еще мил'е суженая.

18.

Лежи, братецъ, на меж'ѣ,
Не ищи суженой:
Сама придетъ къ теб'ѣ суженая,
Собирая полевые цв'ѣты.

19.

Сидя на кон'ѣ,
Я усл'ѣдилъ нравъ д'ѣвицы:
У д'ѣвицы не причесана голова,
Не выметены с'ѣны.

20.

Будь умна, суженая,
Я дамъ теб'ѣ хитрую работу:
Я дамъ теб'ѣ шелковую нитку,
Чтобы шить рубашку изъ липовыхъ листьевъ.

21.

Два раза пою я п'ѣсню,
Которая хороша, пріятна;
Два раза заговариваю съ суженою,
Которая мила.

22.

Всѣ люди удивляются,
Что я долго въ в'ѣнк'ѣ.

Саву лайку ївас зїд,
Саву лайку—абелїтес;
Саву лайку зс валкаю
Саву зилю вайнадзїнь.

23.

Ляужу дель не дривстею
Пушкѣт саву аугумїню;
Вїсі ляудїс то вїн тейце:
„Пуйшу дель пушкѣс.“

24.

Кам саулїте спѣжі лѣца,
Бад тїк спѣжі не тецея?
Кам мейтїня дайла ауга,
Бад годїню не глабая?

25.

Боша тѣва мейта бїю,
Кѣші севї турейѣс:
Не турей мелну галду,
Не гружайну їстабїню.

26.

Тец, мейтїнь, ту напрїкшу,
Лай зс тавас кїяс редзу:
Я ражанї кїяс целсі,
Вїсі мана лїгавїня.

27.

Бад зс бїю маза мейта,
Зс бїй лїла небедїтїце:
Пуйс' ар сунї саридїю,
Таутам целю партецю.

28.

Ак ту дївс, зс сатїку
Лабу лаймї целїна:
Луну мейту ар вайнагу,
Вїт' ар васка габалїнь!

Въ свое время цвѣтутъ чермухи,
Въ свое время—яблони;
Въ свое время и я пошу
Свой бисерный вѣночекъ.

23.

Изъ-за людей я не смѣю
Принаряживаться;
Всѣ люди только и говорятъ:
„Для молодцовъ убирается.“

24.

Зачѣмъ ярко всходитъ солнышко,
Когда оно не ярко катится?
Зачѣмъ растетъ дѣвица красавицею,
Когда она не бережетъ своей чести?

25.

Я была доброю отцовскою дочерью,
Я хорошо себя держала:
У меня не находили ни грязнаго стола,
Ни засореной избы.

26.

Вѣги предо мною, дѣвица,
Чтобы я могъ видѣть твои ноги:
Если ты красиво будешь поднимать ноги,
Будешь моею суженою.

27.

Когда я была маленькая,
Я была большая шалунья:
Я травила парней собаками,
Перебѣгала дорогу чужимъ людямъ.

28.

О, радость, я встрѣтилъ
Большое счастье на дорогѣ:
Молодую дѣвицу въ вѣнкѣхъ,
Пчелку съ сотомъ меду!

29.

Дарін каяс, тауту мейта,
Не дарін вайнадзінь:
Но каям таутас рауга,
Не по тава вайнедзінь.

30.

Патик ман піс цѣмьніш,
Ша цѣмьня дзелтанітес;
Тікай вѣн не патіка:
Галда малас не маэгатас.

31.

Ачігай мейтінай
Дзівот цела маліна,
Валту галдін і турет,
Тиру сѣтас пагалінь.

32.

Бокнесѣні маніс дель
Зелта кѣдес калдіная;
Пуші раву зелта кѣдес,
Парі гаю робежам.

33.

Багатас матес мейта
Стайга целю прасідама;
Гудрі мані балеліны,
Парадія малкас целю.

34.

Сталта тѣва мейта бію,
Сталші нешу вайнедзінь:
Ні уз пѣрес, ні пакауш',
Паша галвас відіна.

35.

Снѣгі, вѣіі путіная
Ап то ману кумелінь;

29.

Приготовляй ноги, суженая,
Не убирай вѣночка:
На ноги смотреть чужіе люди,
А не на твой вѣночекъ.

30.

Нравится мнѣ это село,
Нравятся мнѣ красавицы этого села;
Одно не нравится:
Не мыты края у стола.

31.

Зорькой дѣвицѣ
Жить при дорогѣ,
Держать чистымъ столъ,
Чистымъ дворъ.

32.

Бокенгузенцы кують для меня
Золотныя цѣпи;
Перервала я золотныя цѣпи,
Перешла черезъ границу.

33.

Дочка богатой матери
Ходитъ, спрашивая дорогу;
Умницы мои братцы
Показали ей дорогу по дрова.

34.

Я была гордою отцовскою дочерью,
Я гордо носила вѣночекъ:
Ни на челѣ, ни на затылкѣ,
Но на самой макушкѣ.

35.

Снѣгъ, вѣтры бушуютъ
Вокругъ моего воя;

Кас кайт тауту мелн-ацей
Каманас не сѣдѣт.

36.

Эс матей вѣна мейта,
Тай бій вісускайстака:
Ман матіны тира зѣлта,
Пупу галі судрабіня.

37.

Мелна зѣда ман матіны,
Зѣла зѣда матпініте;
Ваяг гудра тѣва дѣла,
Кас нѣм ману вайнедзінь.

38.

Мейтас мані миледамас
Юдзі вада дзѣдадамас;
— Эйтат, мейтас, атпакаль,
Лайжат ману кумеліню!

39.

Не вѣнс мані айзруная,
Не вѣнс мані айздзѣдая:
Ман маміня шўпоусі
Лакстігалас шўполі.

40.

Сака мані лѣну, раму,
Кад эс даудзі не рунаю;
Эс айз сава баргумінь
І рунат не рунаю.

41.

Вой, Дѣвінь, кур паліку,
Нікна, барга узаугусі?
Каю спѣру—земя рыб;
Рунайот межі скан.

42.

Ауге нан гарі маті,
Ауге барга валодінь;

Но мало горя для черноокой суженой,
Она сидитъ въ саняхъ.

36.

Я одна дочка у матери,
Я у ней настоящая красавица:
У меня волоса изъ чистаго золота,
Сосцы грудей серебряные.

37.

Изъ черного шелка у меня волоса,
Изъ зеленого шелка ленточка;
Нужно умнаго отцовскаго сына,
Который бы взялъ мой вѣночекъ.

38.

Дѣвицы, изъ любви ко мнѣ,
Провожаютъ меня цѣлую милою съ пѣснями;
— Ступайте назадъ, дѣвицы,
Пустите моего коня!

39.

Никто не могъ меня переговорить,
Никто не могъ меня перепѣть:
Меня выкачала матушка
Въ колыбелькѣ соловья.

40.

Говорятъ, будто я тиха, скромна,
Оттого, что мало говорю;
По моему крутому нраву
Я и говорить не говорю.

41.

Ахъ, Боже, куда я дѣнусь,
Выросла я гнѣвливою, суровою?
Ставлю ногу—земля дрожитъ;
Говорю—лѣса гудятъ.

42.

Ростутъ у меня длинныя волоса,
Ростетъ гнѣвливая рѣчь;

Пате глауду гарус матус,
Таутас—баргу валодінь.

43.

Масінь ману жэліго,
Тев жэліга валодінь:
Дзірду теві рунайот,
Вірст ман гаудас асарінас.

44.

Магыс, магыс аугуміньш,
Права, права валодінь;
Валодіня палідзея
Мазаян аугуман.

45.

Тишам аугу недіжана,
Тишам галвас не сукаю:
Лай не веда кайміньос,
Нікну, баргу дэведамі.

46.

Гаужі рауд крота мейтас,

Гарам ая прэценцікі;
То дарія мелнас канас,
То—мелнас бікберітес.

47.

Кур, мейтінь, меслус бэрі,
Ту слауціі істабіню?
Ман покріта зэлта пёші,
Ар мейтам данцойот.

48.

Лёла нулка мейту гая
Пар лёло тирумінь;
Вёна маза, бет діжана,
То ведіну баліням.

Сама приглажу длінные волоса,
Въ чужихъ людяхъ уймуť гнѣвливую рѣчь.

43.

Сестрица, милая моя,
У тебя умильная рѣчь;
Когда услышу тебя говорящую
Льются у меня слезы жалости.

44.

Маленькій, маленький ростъ,
Бойкая, бойкая рѣчь;
Бойкая рѣчь пособляетъ
Маленькому росту.

45.

Нарочно я росту непригожаю,
Нарочно не чешу головы:
Чтобы не увели меня къ сосѣдямъ,
Считая за гнѣвливую, суровую.

46.

Горько плачутъ дѣвцы, которыя живутъ
въ корчмахъ.

Ихъ минуютъ сваты;
Причина этому—грязныя кружки,
Грязныя чаши.

47.

Дѣвушка, гдѣ ты выбросила мусоръ,
Ты мела комнату?
У меня упали золотыя стремена,
Когда я танцевалъ съ дѣвцами.

48.

Идетъ толпа дѣвиць
Черезъ большое поле;
Одна маленькая, но красавица,
Ее я приведу братцу.

49.

Шаурас, шаурас ман ацтінас,
Эс мейтіню цаурі редзу:
Діві крєклі мугура,
Абі мелні, невелеті.

50.

Айз ушїтєс мейтас дѣд,
Айз мїглїнас не редзея;
Носаньєму цєпурїті,
Ност мїглїню ведзїнаю.

51.

Эс не ньємту тас мейтінас
Глуду галву, балту мутї:
Нобт дѣна глаудотѣс,
Балту мутї назгаїот.

52.

Шїто мейту, шїто мейту,
То ведїшу балїням:
Тай галвіня глуда бїя,
Тай мутїте номазгата.

53.

Атсавєжу балїням
Пурва нѣдрї, межа дзєрвї:
Ба нѣдрїте лопїас,
Ба дзєрвїте ноклѣдзѣс.

54.

Судрабїня вію вію
Ап то мѣжу лїдумїнь;
Пате нѣце тауту мейта
Вїїїня раудзїдама.

55.

Шкєтернїце тауту мейта,
Дѣгус вѣн шкєтерея;
Вѣс манам балїням
Шкєтеретї лїну крєклї.

49.

Узєньки, узєньки у мєня глаза,
Но я вїжу дѣвицу насквозь:
На нєй двѣ рубашки,
Обѣ грязны, не вымытыя.

50.

За рѣкою поють дѣвицы,
Не видать ихъ лѣз-за тумана;
Снялъ я шапку,
Сталъ развѣвать єю туманъ.

51.

Я бы не взялъ той дѣвицы,
У которой убрана голова, вымыто лице:
День проходитъ въ уборахъ,
На умыванье лица.

52.

Эту дѣвицу, эту дѣвицу
Я приведу для братца:
У нєй убрана голова,
У нєй вымыто лице.

53.

Я приведу братцу
Волотный камнїшъ, лѣснаго журавля:
Она (сужєная) изгибается, какъ камнїшъ,
Кричитъ какъ журавль.

54.

Я строю серебряную ограду
Вокругъ пасѣки на ачмень;
Сама приходитъ ко мнѣ сужєная,
Любуясь на ограду.

55.

Сучєньємъ занимается сужєная,
Она все нитки сучитъ;
Вудуть для моего братца
Льняныя рубашки изъ сучєнныхъ нитокъ.

56.

Рѣба, рѣба тауту мейта,
Уз робежа ганидама;
Әс атрѣбу атпакаль,
Атсавезу баліням.

57.

Лигот вѣн салигот
Шо гаро васаринь;
Бралям сѣву салигот,
Сев—дѣжану арайинь.

58.

Палидзѣт, цѣтас мейтас,
Пастерей нѣру шѣт:
Пастерите садорей
Талайнас траутинь.

59.

Судрабиня локу лѣцу,
Васка дару каманінас:
Лай брауц мана лигавиня,
Ка саулите візедана!

60.

Адітаяс, рактітаяс
Сасѣдушас цельмалъ.
— Ньем, балинь, адітам,
Лай паліка рактітая,
Лай паліка рактітая
Баяриня дѣліням.

61.

Не та мана лигавиня,
Кас прѣкша платаѣс;
Та бѣс мана лигавиня,
Кас но манім бѣгшуе бѣг.

62.

Ай, айтинь, вілнинь таву!
Маминь, таву аулешому!

56.

Зло дѣлала суженая,
Пася стадо на рубежѣ;
Я ей отомстила,
Я привела ее для братца.

57.

Поя все пѣла
Я въ это длинное лѣто;
Братцу напѣла суженую,
Себѣ—красавца пахара.

58.

Пособите, дѣвицы,
Изготовлять приданое для младшей сестрицы:
Младшая сестрица сговорена
За далекаго суженаго.

59.

Изъ серебра я гну дугу,
Изъ воска дѣлаю санки:
Пусть ѣдетъ моя суженая,
Сіяя какъ солнышко!

60.

Вязальщицы, вышивальщицы
Усѣлись на краю дороги.
— Возьми, братецъ, вязальщицу,
Пусть остается вышивальщица,
Пусть остается вышивальщица
Для боярскаго сына.

61.

Не та моя суженая,
Которая вертится на глазахъ;
Та будетъ моею суженою,
Которая отъ меня бѣгомъ бѣжитъ.

62.

Ой, овечка, шерсть твоя!
Ой, матушка, тобою замаслянное дѣтѣ!

Ка вѣіня позѣдеа
Тауту галда галііа.

63.

Сакас мані мамалыіа
Талу дѣт, не раудат;
Вел эс тею каяс аву,
Ну маміа гаужі рауд,

64.

Вѣтін ман зямо,
Эс не вару не гаюсі:
Эс не вару подзівѣт
Ар маміаіас лабумінъ.

65.

Аунѣс каяс, тауту мейта,
Я не грѣб басам вѣт!
Ман маміаіа пѣсаціа
Целѣ накті не гулет.

66.

Веле балші, тауту мейта,
Та' ведішу баліаіам;
Я ту балші не велесі,
Не ведішу баліаіам.

67.

Нѣем, балінь, астру сѣту,
Сіа цѣма дзелтанітес;
Бура грѣзе сѣта віду,
Та бѣс тава лгавіаіа.

68.

Вѣіа прѣде, вѣіа эгле,
Мана цела малііа;
Кас скуйіаіас ісскайтіа,
Тас лай мані бідіаіа.

69.

Эс дабую гапідана
Зелта дѣгу камолатіаіа;

Отцѣло оно какъ черенуха
За (свадебнымъ) столомъ суженаго.

63.

Обѣщаеъ моя матушка,
Далеко меня отдать и не плакать;
Я еще здѣсь обуваюсь,
Уже матушка горько плачеъ.

64.

Мнѣ нужно идти,
Я не могу не идти:
Я не могу прожить
Однимъ добромъ матушки.

65.

Обувайся, суженая,
Если не хочешь идти босикомъ!
Мнѣ матушка приказала
Не ночевать на дорогѣ.

66.

Полощи чисто, суженая,
Тогда приведу тебя для братца;
Если не чисто будешь полоскать,
Не приведу для братца.

67.

Возьми, братецъ, тонкое сито,
просѣвай сельскихъ красавицъ;
Которая будетъ кружиться на срединѣ сита,
Та будетъ твоею суженою.

68.

Лишь одна сосна да ель
На краю моей дороги;
Кто можетъ счесть ихъ иглы,
Тотъ пусть со мною заговариваетъ.

69.

Я наша, паса стадо,
Комомъ золотыхъ нитомъ;

Әс ипірку тауту делу
Ар вісім тирумѣм.

70.

Лай нѣм патс, кас ман тѣйце,
Лѣла рада лигавінь;
Мѣган лаба, не дарбан,
Лѣла рада лигавінь.

71.

Бур әс редзед
Брелъоту кейту?
Рига, уз ѣлас,
Уз аукстас валес.

72.

Кам та сѣта калініа,
Сакшам юмта істабіня?
Атвед ман, мамалынь,
Но тас сѣтас лигавінь!

73.

Әс ціткварт аун' бұдама
Уз әцекас не сѣдос:
Лай та мана валодінь,
Ка әцекә не бракнися.

74.

Преценѣкі—балеліны,
Бур масіню ѣдевуші?
Пурву нѣвдрес саагушас
Капустіню дарзіна!

75.

Вісі сака, вісі сака:
„Веца, веца та кейтіня;“
— Лабак веца ар гōдінь,
Не ка аума без гōдінь

76.

Сѣд, кейтінь, егайді году
Но балта балелінь;

Я купила себѣ суженаго
Со всѣми его полями.

70.

Пусть беретъ самъ, кто хвалитъ мнѣ,
Невѣсту изъ знатнаго рода;
Для дремоты, не для работы
Суженая изъ знатнаго рода.

71.

Гдѣ я видѣлъ
Дѣвицу всю въ ожерельяхъ?
Въ Ригѣ, на улицѣ,
На высокомъ валу.

72.

Чѣе это село на горѣ,
Покрывалами крыты избы?
Приведи мнѣ, матушка,
Изъ того села суженую!

73.

Когда я была молода,
Я не садилась на борону:
Чтобы не трещалъ мой языкъ,
Какъ борона.

74.

Сваты—братья,
Куда вы отдали сестрицу?
Волотнымъ камышемъ заросли
Капустные огороды!

75.

Всѣ говорятъ, всѣ говорятъ:
„Стара, стара эта дѣвица;“
— Лучше старая съ честію,
Чѣмъ молодая безъ чести.

76.

Сиди, дѣвица, жди чести
Отъ бѣлосѣжнаго брата;

Лабак году гайдіюсі,
Не каунію редзюсі.

77.

Лустейт, мана драудзе,
Звѣдзѣт, сірмі кумеліны:
Ну мана рѳіція
Лѣлу раду лгавіня!

78.

Пате наце гайсуміня,
Не пірэама, не ведама;
Баліням лгавіня
Та пірэама, та ведама.

79.

Парад ман, балелінь,
Кура тава лгавінь?
— Ёт пар віду дзѣдаама,
Балта пукье рѳіція!

80.

Балта пукье пливенея
Зам кумеля кайініа:
Тауту мейта даваіс
Балтаам баліням.

81.

Тумса гайду гайсуміняс,
Гайсма—саулес узлѣцѳт;
Таутініс ногоаіс,
Гайду саву балелінь.

82.

Клаусѳс, ману балелінь,
Бур эс тейкшу лгавінь,
Ні бѳс нікна, ні бѳс барга,
Ні маміняс рѳдінас.

83.

Веле балші, тауту мейта,
Тев ушіте мейіна;

Лучше дожидаться чести,
Чѣмъ видѣть срамъ.

77.

Веселись, мое общество,
Ржигте сѳрне коні:
Теперь въ моихъ рукахъ
Суженая изъ знатнаго рода!

78.

Самъ приходитъ свѣтъ,
Его не покупають, не ведутъ;
Суженую для брата
Нужно покупать, вести.

79.

Покажи мнѣ, братецъ,
Которая твоя суженая?
— Она идетъ по серединѣ, распѣвая,
Въ рукѣ бѣлый цвѣтокъ!

80.

Бѣлые цвѣты разстилаются
Подъ конскими ногами:
Суженая отдаетъ себя
За бѣлоснѣжнаго братца.

81.

Въ потьмахъ ожидаю разсвѣта,
При разсвѣтѣ—восхожденія солнца;
Выйдя въ чужіе люди,
Ожидаю своего братца.

82.

Слушай, мой братецъ,
Гдѣ я посоветую тебѣ суженую,
Не будетъ ни гнѣвливая, ни сердитая,
Не причинитъ слезъ матушкѣ.

83.

Положи чисто, суженая,
У тебѣ рѣка внизу;

Я ту балні не велесі,
Не ведішу баліням.

84.

Ші дѣніа, рйт' дѣніа
Лидз манам лайціням;
Лай нак ціта матес мейта
Шо дуртію вірінат.

85.

Бур ту нѣмі, балеліні,
Тік лустігу лугавіню?
— Тей-пат, цѣміа,
Вісу ляужу вайняю.

86.

Бур, баліні, аці лікі,
Кад лѣкой лугавіню?
Кад парведа сѣтіа,
Снауж шіра вакара.

87.

Вѣна пате ѣлгоа
Тауту дела сѣтіа;
Дзиводама газароа,
Ка абеле дарзіа.

88.

Кам ні мейтіа,
Дзелтані матіні?
— Шкілтера, староста,
Вагьера мейта.
— Тец, тец, пуйсіті,
Вѣс тава рока!
— Эс пар то пуйсіті
Даудз не бедаю;
Ман пашай сталѣ
Вѣрс кумеліньш.
То ашу, то браукну,
То данцінашу;

Если ты не чисто будешь полоскать,
Не приведу для брата.

84.

Сегодняшний день, завтрашний день,
Все до моего дня;
Пусть приходит другая матерная дочь
Растворят эти двери.

85.

Гдѣ ты взялъ, братецъ,
Такую веселую жену?
— Здѣсь же, въ селѣ,
Ту, которую всѣ пересѣивали.

86.

Гдѣ твои глаза были, братецъ,
Когда ты выбиралъ суженую?
Только привели домой,
Дремлетъ въ первый вечеръ.

87.

Одинокая вступаетъ
Въ домъ суженаго;
Живя, развѣтвляется,
Какъ яблонь въ саду.

88.

Чья эта дочь
Съ золотистыми волосами?
— Эта старостина,
Смотрителя дочь.
— Торопись, поспѣвши, молодецъ,
Будетъ она въ твоихъ рукахъ!
— Я не обращаю вниманія
На этого молодца;
У меня самой
Въ конюшнѣ карій конь.
На немъ я буду ѣздить, кататься,
Его я заставлю плясать;

Там дошу аузінас,
Пасіадама.
Но пурва сѣііна
Лашінас ласішу;
Но сѣна лашінам
Тілітію тайсішу.
Тур яс кунгі,
Тур кара впрі;
Тур мані баліні
Маршінас ведис.

В а й н а д з і н ь ш.

1.

Вой бій мана вѣгла дѣна
Зам вайнага гулеусі?
Ноньем таутас вайнедзінь,
Ноньем лідзі вѣглумінь.

2.

Вайнедзіна нораудаю,
Ка і тѣва, мамаліінас:
Вайнага дарга науда:
Вѣглы солы стайгайт.

3.

Кас ман кайт не несат
Валту перлю вайнедзінь!
Рига ман дів' баліні,
Валту перлю калейіні.

4.

Тріцѣт тріц Ригас пілс,
Ко тур کالا, ко не کالا?
Тай масай кроні کالا,
Кур' девіні балеліні.

5.

Айз—ко ман брады пірка
Візульоту вайнедзінь?

Ему я дамъ
Просѣянный овесъ.
Изъ болотнаго сѣна
Я отберу листочки;
Изъ листочковъ сѣна
Я сооружу мощенную догору.
Черезъ нее поѣдутъ господа,
Черезъ нее поѣдутъ воины;
Черезъ нее мои братцы
Приведутъ мнѣ невѣстокъ.

В ѣ н о ч ь.

1.

Ужели мой легкий день
Покоился подъ вѣнкомъ?
Сняли чужіе люди вѣнокъ,
Сняли и легкий день.

2.

Я плачу по вѣночкѣ,
Какъ по батюшкѣ, матушкѣ:
Въ вѣночкѣ дорогое сокровище:
Легкіе шаги въ ходѣбѣ.

3.

Отчего мнѣ не носить
Вѣночка изъ бѣлыхъ жемчужинъ!
Въ Ригѣ у меня два братца,
Которые готовятъ бѣлый жемчугъ.

4.

Ходенемъ ходитъ Рижскій замокъ,
Что тамъ куютъ, что стучатъ?
Тамъ куютъ вѣнокъ для той сестрицы,
У которой девять братьевъ.

5.

Зачѣмъ покупаютъ мнѣ братья
Вѣночекъ съ привѣсками?

Друва ман сауле лёца,
Друва сауле норѣтя.

6.

Заля прѣде, заля эгле,
Заля цѣм, заля васар;
І эс грібу шѣдінат
Залю зилу вайнедзінь.

7.

Кас тур спид, кас тур віз
Паэглишу калініа?
— Бралям спид стіклу логі,
Масай—пёрлю вайнедзінь.

8.

Бо тѣ ман лаба дара
Пѣці, сеші балеліны?
Раудадамі науду свайта
Вѣнам зилу вайнагам.

9.

Шуву саву вайнадзіню
Девіна́м ріндіна́м:
Лай тек тауту кумеліныс
Девіньѣм целіньѣм.

10.

Эс вайнагу дарінаю
Девіна́м ріндіна́м.
Спидей манс вайнедзіньш
Цаур девіну глажу логу.
Свеша мате целдайтс
Сак': „сауліте узлёвусі.“

11.

Вайнадзіню дарінаю
Заля́м зилітѣм;
Тауту делу рѣдінаю
Гаужа́м асарам.

На полѣ мнѣ всходитъ солнышко
На полѣ заходитъ солнышко.

6.

Зелена сосна, зелена ель,
Зелены онѣ зимою, зелены лѣтомъ;
И я хочу спить себѣ вѣночекъ
Изъ зеленого бисера.

7.

Что тамъ сіяетъ, что тамъ блеситъ
На горѣ съ можжевельникомъ?
— У брата блестятъ стеклянные окошки,
У сестрицы—жемчужный вѣночекъ.

8.

Что пользы мнѣ
Отъ пяти, шести братьевъ?
Они плача отсчитываютъ деньги
Для одного бисерного вѣночка.

9.

Я вышивала свой вѣночекъ
Въ девять рядовъ:
Чтобъ бѣжалъ конь суженаго
Девятью дорогами.

10.

Я вышивала свой вѣночекъ
Въ девять рядовъ.
Сіялъ мой вѣночекъ
Черезъ девять стеклянныхъ окошекъ.
Чужая мать, вставая,
Говоритъ: „солнышко взошло.“

11.

Я убирала вѣночекъ
Зеленымъ бисеромъ;
Я заставляла плакать суженаго
Жалобными слезами.

12.

Вѣт тас вара вайнадзінш
Отреїз лабі пѣдереїс,
Эс аутіню кайм спѣрту,
Милет' саву вайнадзінш!

13.

Пелѣ мана кѣжу йоста,
Пелѣ пѣрлю вайнадзінш:
Вой бій мані мила лайме
Таутінас павѣлейсі?

14.

Спидей маніс вайнадзінш
Цаур дѣвіню глажу логу;
Сак' таутінас цаурадамас:
„Таі сѣта сауле лѣц.“

15.

Данцо, масінь,
Ган скайшкі пѣдер:
Спид тава йостіня,
Віз вайнедзінш;
Таутѣс кекта
Пагрейжі раугас.

16.

Слика вѣна опу лайва,
Слика сімту яуну мейту;
Вілітс сіте маліня
Сімту зилу вайнедзінш.

17.

Савій ман, мамульнъ,
Вісус зѣдус вайнага;
Абелъ зѣду вѣн не віі:
Тѣ рауд гаужі несайот.

18.

Галвінь ману, і галвінь,
Трѣх рѣту несейіна:

12.

Если бы снова мнѣ былъ къ лицу
Красно-мѣдный вѣночекъ,
Я бы ногой швырнула чепчикъ,
Я бы полюбила свой вѣночекъ!

13.

Плещивѣтъ мой цѣпной поясъ,
Плещивѣтъ жемчужный вѣночекъ:
Не значить ли это, что судьба опредѣлила
Выходить мнѣ въ чужіе люди?

14.

Сіяетъ мой вѣночекъ
Черезъ девять оконныхъ стеколъ,
Чужіе люди говорятъ:
„Въ этомъ селѣ солнце всходитъ.“

15.

Пляши, сестрица,
Тебѣ это очень пристало:
Влеститъ твой поясъ,
Сіяетъ твой вѣночекъ;
Суженый изъ угла
Искоса посматриваетъ.

16.

Потонула ясеновая лодка,
Утонули сто молодыхъ дѣвицъ;
Волна выбросила на берегъ
Сто бисерныхъ вѣночковъ.

17.

Вплетай, матушка,
Всякіе цвѣты въ мой вѣночекъ;
Не вплетай только цвѣтовъ отъ яблони:
Они горько плачутъ, когда ихъ носятъ.

18.

Голова моя, головушка,
Ты носишь тройной уборъ:

Пірме аутіньш, пѣц аутіньш,
Відо зилу вайнедзіньш;
Відо зилу вайнедзіньш,
Ка цѣмѣот пацѣмѣя.

19.

Вайнедзінь, цѣкулінь,
Текам абі калініа
Та аріня раудзітѣс,
Кур цѣкарт легойм.

20.

Вайнедзінь, цѣкулінь,
Став мана галініа!
Я не став галініа,
Став зобіна галініа!

21.

Ай, скайсто вайнедзінь,
Кур ман бій теві лікт?
Ліку пѣра дібіна,
Вежу лідзі таутіняс.

22.

Ай, скайсто вайнедзінь,
Те нопірку, те понѣма!
Кау баліны зінаюші,
І наудіняс не тѣрету.

23.

Пусітѣм, заріньѣм
Тауту кейтас вайнедзіньш;
Тас пусітѣс, тѣ заріны
Пѣвіль ману балелінь.

24.

Эс то саву вайнедзіню
Луку вѣн даріама;
Таутѣс саву цѣпурігі
То і вецу пуріама.

Прежде покровъ, послѣ покровъ,
Въ срединѣ бисерный вѣночекъ;
Въ срединѣ бисерный вѣночекъ,
Какъ будто въ гостяхъ побудеть.

19.

Вѣночекъ, хохолокъ,
Побѣжимъ оба на гору
Поллюбоваться на то село,
Гдѣ мы нѣкогда веселились.

20.

Вѣночекъ, хохолокъ,
Сиди на моей головѣ!
Не сидится на головѣ,
Сиди на концѣ сабли!

21.

Ой, пригожія вѣночекъ,
Буда мнѣ дѣвать тебя?
Положу я тебя подѣ приданымъ,
Повезу съ собой въ чужіе люди.

22.

Ой, пригожія вѣночекъ,
Только что купила тебя, уже снимають!
Если бы знали это братья,
Не тратили бы денегъ.

23.

Изъ пучковъ, изъ вѣточекъ
Вѣнокъ у суженой;
Эти пучки, эти вѣточки
Увелили моего брата.

24.

Я постоянно обновляю
Свой вѣночекъ;
Суженый потряхиваетъ
Туже свою старую шапку.

25.

Трис таутѣші клѣт ставея
Ман пірѣѣт вайнедзінъ;
Вісі сака вѣнус вѣрдус:
„Пірц, мейтінъ, не несасі!“

26.

Вайнедзіно ізнесаю,
Не рейзітес не велею;
Балтс аутінш, смалес аудінш
Ікнедѣяс явеле.

27.

Ай, вайнага віейіня,
Кур вайнага локу ліні?
— Тур пакару аріна,
Лай віі цітас віейіняс.

28.

Пѣдерея баліням
Зіда йоста, брўні сваркі;
Масіняй не пѣдер
Мўжам зілю вайнедзіньш.

29.

Трис рейзітес вѣн айзгаю
Пѣ маміняс базніца;
Трис рейзітес вѣн іаліку
Візулішу вайнедзінь.

30.

Лабак саву вайнедзінь
Пѣ целміня садаузію,
Не ка деву янеса
Варгалай масіцай!

31.

Зема тауту істабіня,
Ка цырула перекліте;

25.

Три молодца присутствовали,
Когда я покупала вѣночекъ;
Всѣ говорятъ одни слова:
„Покупай, дѣвица, носить не будешь!“

26.

Износила я вѣночекъ,
Ни разу его не мыла;
Бѣлый платочекъ, тонкую тѣнь
Еженедѣльно нужно полоскать.

27.

Ой, дѣвица, вьющая вѣнки,
Куда ты дѣла дугу отъ вѣночка?
— Тамъ на дворѣ повѣсила,
Пусть вьютъ другія дѣвицы.

28.

Пристаетъ молодцу
Шелковый поясъ, пестрый кафтанъ;
Дѣвицѣ не пристаетъ
Вѣчно ходитъ въ бисерномъ вѣночкѣ.

29.

Три раза я только сходила
При матушкѣ въ церковь;
Три раза только надѣла
Вѣночекъ съ пучками.

30.

Я лучше разобью о пень
Свой вѣночекъ,
Нежели дамъ его носить,
Сердитой золовущкѣ!

31.

Низка изба въ чужихъ людяхъ,
Какъ гнѣздо жаворонка;

Грѣста-грѣстус ісслауцію
Ар вайнага цекулінъ.

32.

Грѣбей ману вайнедзінъ
Ваймнѣос ѣлгѣт;
— Цел, Дѣвнѣ, лѣлу вѣю,
Дзен вайнагу талуа!

33.

Вѣрзінъш лапас даріная,
Эс даріну вайнедзінъ;
Сална кѣде бѣрза лапас,
Таутас нѣм вайнедзінъ,

34.

Тышам дзіну ганідама
Найдінѣка плавнѣ;
Дзирѣс ман кроні раут,
І візула не нораве.

35.

Шаді, таді цѣку гані
Рауста ману вайнедзінъ;
Шаді, таді раустітайі
Дара кауну балінѣм.

36.

Вайнаге, маніс вайнадзінѣс,
Ізвед мані шорудені!
Я ту мані ізведісі,
Йо ражані іспушкошу.

37.

Вѣгла біа слѣшу мѣце,
То валкаю раудадама;
Смаге біі зилу вайнадзінъш,
То валкаю дзѣдадама,
То валкаю дзѣдадама,
Вралям ціндус рактідама.

Я вычистила весь потолокъ
Хохолкомъ своего вѣнчечка.

32.

Люди захотѣли мой вѣнчечекъ
Передать къ сосѣдямъ;
— Подыми, Боже, сильный вихорь,
Унеси далеко мой вѣнчечекъ!

33.

Березнѣчка убираетъ листочки,
Я убираю вѣнчечекъ;
Иней откусываетъ березовые листочки,
Чужіе люди снимаютъ мой вѣнчечекъ.

34.

Умышленно я гнала стадо
На вражій лугъ;
Врагъ обѣщался сорвать мой вѣнчечекъ,
И пучка не сорвалъ.

35.

Такіе, слякіе свинопасы
Рвутъ мой вѣнчечекъ;
Такіе, слякіе хищники
Срамятъ моихъ братьевъ.

36.

Вѣнокъ, мой вѣнчечекъ,
Уведи ты меня этой осенью!
Если ты меня уведешь,
Я лучше тебя украшу.

37.

Легокъ чепчикъ,
Но нощу его съ плачемъ;
Тяжелъ бисерный вѣнчечекъ,
Но его я носила распѣвая,
Его я носила распѣвая,
Вѣжа для братьевъ узорчатые рукавицы.

38.

Таутас мані аптуря
Балт' дабола калініа;
Грібей ману вайнадзінь
Ар варіті новарёт.
Рока в'ян вэдзінаю,
Лидз ат'яа балеліны;
Кад ат'яа балеліны,
Тад узліку галвіна.

39.

Ка веліс таву сірді рауту,
Павасара бруттанінь!
Ноньем ману вайнадзінь
Паша з'їду лайціна.

40.

Ауд, масінь, плату йосту,
Ш'ўдін шауру вайнадзінь:
Пате йосту ізнесаіі,
Масіціна — вайнадзінь.

41.

Эс новію вайнадзінь
Но лютіню валодам:
Не тас мірке асаран,
Не пелея саулітё.

42.

Цэрт, балінь, ману калю
Ар асо зобенінь,
Я эс саву вайнадзінь
Ар г'одіню не несар!

П у р с.

1.

П'ўрінь ману, аў, п'ўрінь,
Трэйі теві калдіна:

38.

Чужіе люди задержали меня
На б'юлокверной гор'ї;
Они захот'їли мой в'їночекъ
Отнять у меня силою.
Я размахивала его рукою,
Пока не прїїхали братья;
Когда прїїхали братья,
Тогда над'їла его на голову.

39.

Чтобы нелегкая подобрала твоё сердце,
Весенній женишокъ!
Ты снимаешь мой в'їночекъ
Въ самое время цв'єтовъ.

40.

Тки, сестрица, широкій поясъ,
Вышивай узкій в'їночекъ:
Поясъ ты сама будешь донашивать,
А в'їночекъ — золовушка.

41.

Я сплела себ'ї в'їночекъ
Изъ людскихъ пересудовъ:
Онъ не промокалъ отъ слезъ,
Не пл'їскав'їлся на солнышк'ї.

42.

Отруби мн'ї, братецъ, голову
Острымъ мечомъ,
Если я не буду носить
Съ честию своего в'їночка!

П р и д а н и е.

1.

Сундукъ съ монетъ приданнїхъ,
Тебя трое обиваетъ:

Това брали вірсу кала,
Матос брали—дібенію;
Мамі нсті балеліні
Таву ваку калдіная.

2.

Ракст, мамінь, пұра ваку,

Раксті пұра дібенінь:
Даудз цѣміню цельмала,
Вісі тек скатітѣс.

3.

Ражанс маміс пұра вакс,
Ражанс пұра дібеніньш;
Ражанам пуйсінам
Доп' пұріню візінат.

4.

Шұй, мамінь, мам пұрінь,
Шұй вакіню рактідама:
Даудзі цѣму цельмала,
Вісі тек раудзітѣс.

5.

Сен гайдію та вардіня
Но балта балеліня:
„Култі, малті, лигавінь!
„Лай масіня пұру дара.“

6.

Мамінь мила,
Лайд мейтас гулѣт!—
Маміня ган лайда,
Пұріньш не лайда;
Пұріньш не лайда,
Гріб пұдаріанас.

7.

Гул, гул, мейтінъ,
Майтѣ мѣдзінь,

Дядюшки по отцу обивають твой верхъ,
Дядюшки по матери—твое дно;
Мои же родные братья
Обивають твою крышку.

2.

Расписывай, матушка, крышку приданого
сундука,

Расписывай дно сундука:
Много селъ по дорогѣ,
Всѣ побѣгутъ посмотрѣть.

3.

Расписана крышка моего приданого сундука,
Расписано дно сундука;
Только красавцу-молодцу
Я позволю везти свой сундукъ съ приданнымъ.

4.

Шей мнѣ, матушка, приданое,
Шей, расписывая крышку приданого сундука:
Много селъ по дорогѣ,
Всѣ побѣгутъ посмотрѣть.

5.

Давно я ожидала отъ брата
Слѣдующихъ словъ:
„Молотить, молотъ, молодая жена!
„Пусть сестрица готовитъ приданое.“

6.

Милая матушка,
Пусти спать своихъ дочекъ!—
Матушка пускаетъ,
Но не пускаетъ приданое;
Но не пускаетъ приданое,
Требуя, чтобы его изготовили.

7.

Спи, спи, дѣвѣца,
Сладкимъ сномъ,

Клаудас кўриниш
Пар сілу ведёт.

8.

Цітас мейтас пўру дара,
Эс гулею айскраснэ;
Цітам айне прецешкі,
Эс пампўкшу вистійос.

9.

Дзипарот, мадарет,
Не гулет маміняй!
Вўна мейта шўполэ,
Отра ляужу валодас.

10.

Айзадеджу гару скалу,
Седу ілгі вакара;
Ган пазіну пўріня
Гара скала дегумінь.

11.

Сімту скаліны іздега,
Камёр пўру пўдарію;
І скаліньш не іздега,
Ка' пўріню іздаію.

12.

Грабу, грабу, тауту мейта,
Па пўріня дібенію!
Ко тур нўку грабінайі,
Кад не бій ўлікусі.

13.

Лец, балінь, пўріня
Ар вісўм забакўм,
Кам не дэві масіняй
Сиесту ліну тецінат!

14.

Маз расіняс тай залей,
Кас озола ёніня;

Стучать будетъ твой сундукъ съ приданнымъ,
Когда его повезутъ черезъ лѣсъ.

8.

Другія дѣвицы готовятъ приданое,
А я сплю за печкой;
Къ другимъ дѣвицамъ прїѣзжаютъ сваты,
Я впереди верчусь.

9.

Изготовляютъ крашенину, копать дубровку,
А не спать матушкѣ!
Одна дочка въ колыбели,
Другая въ людскихъ нересудахъ.

10.

Я зажигаю длинную лучину,
Долго сижу вечеромъ;
Тотчасъ зажѣчаю на приданомъ,
Что горѣла длинная лучина.

11.

Сгорѣли сотни лучинъ,
Пока я готовила приданое;
И одной не сгорѣло,
Какъ раздѣлила приданое.

12.

Пусто, пусто, суженая,
Въ приданомъ сундукѣ!
Что тамъ шарить по напрасну,
Когда ничего не положила.

13.

Вскочи, братецъ, въ приданный сундукъ,
Во всѣхъ сапогахъ,
Отчего ты не далъ сестрицѣ
Брѣшкаго льна для приденья!

14.

Мало росы у той травы,
Которая подъ тѣнью дуба;

Мазе пўріныі тай масай
Кас баліню дарбенѣце.

15.

Аді, ракеті, ман' масія,
Ну э тевім валю деу;
Кас не тіпа пўріна,
Свѣд пар карті клѣтіа!

16.

Лабак бѣту тас дѣніяс
Сав мѣдзіню гулюсі,
Не пўріню даріюсі
Невѣкліша деліням.

17.

Пўра дель, свеші ляудс,
Кумеліня не фдѣт:
Култі, малті бралі цѣле,
Не пўріню дарінат.

18.

Кнаб, масінь, мадаріяс,
Упес нагу ганідама!
Мелні вѣн не пѣдер
Вез саркану дзыпарінь.

19.

Гудра мате, гудра мейта,
Гудрі пўру пѣлѣціа:

Вірсу райбас, апакса,
Віду балтас вілнанітес.

20.

Аудз', масія, локі пўру,
Вўсі мана вѣталіня;
Эс дѣвері аудзінаю,
Ка пелеку ванадзіню.

Мало приданого у той сестрицы,
Которая работница у братьевъ.

15.

Вязи, вышивай, сестрица,
Теперь я дамъ тебѣ полную волю;
Что не войдетъ въ приданный сундукъ,
Вѣшай въ клѣти на шесть!

16.

Лучше бы я проспала
Все время,
Въ которое готовила приданое
Для невѣжды—суженаго.

17.

Не запрагайте, чужіе люди,
Коней ради приданого:
Братья будили молотить, молоть,
А не изготовлять приданое.

18.

Копай, сестрица, дубровку,
Пася стадо на берегу рѣки!
Черная крашенина не идетъ
Безъ красныхъ нитокъ.

19.

Умна мать, умна дочка,
Онѣ съ умѣньемъ наполнили сундукъ при-
даного:

На верху, внизу пестрыя,
А въ серединѣ бѣлыя покрывала.

20.

Рости, милая, изготовляй приданое,
Вудешь моею невѣсткою;
У меня растетъ деверекъ,
Какъ сѣрый ястребокъ.

21.

Шорят агрі сауле лёца,
Ман адціняс немазгатас:
Шогад агрі таутас яя,
Ман пўріньш нелюцітс.

22.

Пуйсітс дзѣд, мейта рауд
Лидуміна галіня:
Пуйшам мѣжні узаугуші,
Мейтай пўрс недаритс.

23.

Каді раксті не зѣдеа
Яунас мейтас пўріня!
Цітам зѣда зилу спарні,
Цітам рату рітеніші.

24.

Таутѣтс ман' пўру веда,
Пар ушті раудадамс:
Сикі раксті пўріня,
Грѣж страумітс дібіна.

25.

Тауту деліс лѣліас
Вѣну зіргу пўру вест;
Крауй, мамінь, узкраудам,
Девінь зіргу везуміню!

26.

Не лѣѣс, вара тілтіс,
Ман вѣнай парейот:
Паваль наце манс пўріныс,
Ар девіню балелінь.

27.

Манс пўріныс гаужі рауд,
Кам эс йосту не ашйожу;

21.

Сегодня рано взошло солнце,
Я еще не умылась:
Въ этотъ годъ рано пріѣхали чужіе люди,
У меня еще не готово приданое.

22.

Молодецъ поетъ, дѣвица плачетъ
На краю пасѣки:
У молодца уродился ячмень,
У дѣвицы не готово приданое.

23.

Какихъ узоровъ не видать
На приданомъ молодой дѣвицы!
То красуются синичкины крылышки,
То колесо телѣги.

24.

Молодецъ везетъ мое приданое
Съ плачемъ черезъ рѣчку:
Въ приданомъ тонкіе узоры,
Струя увлекаетъ его на дно.

25.

Молодецъ хвалится,
Что на одномъ конѣ свезетъ приданое;
Клади, накладывай, матушка
Возъ для девяти коней!

26.

Не гнишь, красно-мѣдный мостъ,
Когда я одна перехожу:
За мной слѣдуетъ мое приданое
Съ девятью братьями.

27.

Горько плачетъ мое приданое,
Зачѣмъ я не обвязала его поясомъ

— Рауд, пўрінь, уз таутѣті,
Кам тас мані яуну веда.

М Ъ Г С.

1.

Мѣгс ман наѣ, не вар вайра,
Не мѣлоті балеліны;
Ай, яуна масіціня,
Мѣло манус балелінюс!

2.

Мѣгс ман наѣ, мѣгс ман наѣ,
Мѣгс ман лаба не дарія:
Мѣгс ман дара тукшу пўру,
Без ѣлоку вілнанітес.

3.

Мѣдзіньш наѣ, мѣдзіньш наѣ
Яунаім мейтінаім;
— Нѣм, мамінь, берза риксті,
Тренц мѣдзіню жагарос!

4.

Мѣдзіньш мані каріная,
Уз слѣвснїша сѣдедамс:
— Нѣм, мамінь, берза риксті,
Тренц мѣдзіню жагарос!

5.

Пасалайжу мѣдзіна
Ка лабам дарбіням;
Мѣга пўрінь і атважу,

Не балто вілнанішу.

6.

Ай, мѣдзінь, ай, мѣдзінь,
Не вар таві згулат!

Плачься, приданое, на суженаго,
Зачѣмъ онъ увелъ меня молодоу.

С О Н Ъ.

1.

Сонъ меня одолѣваетъ, мочи нѣтъ,
Но не угощены еще братья;
Ой, молодая золовушка,
Угости моихъ братьевъ!

2.

Сонъ меня одолѣваетъ, сонъ меня одолѣваетъ,
Но сонъ не сдѣлаетъ мнѣ добра:
Отъ сна будетъ пусть сундуѣ для приданого,
Безъ бахромы останется покрывало

3.

Сонъ одолѣваетъ, сонъ одолѣваетъ
Молодыхъ дѣвицъ;
— Возьми, матушка, березовую розгу,
Гони сонъ въ лѣсъ!

4.

Сонъ искушаетъ меня,
Сидя на порогѣ:
— Возьми, матушка, березовую розгу,
Гони сонъ въ лѣсъ!

5.

Привыкла я къ сну,
Какъ къ хорошему дѣлу;
Я открыла сундуѣ съ приданнымъ, онъ на-
полненъ сномъ,
А не бѣлыми покрывалами.

6.

Ой, сонъ, ой, сонъ,
Нельзя тобою насытиться!

Гулю дѣну, гулю накті,
Снаужу стѣву стѣведама.

7.

Гулѣт ѣшу, кур гулешу?
Вісі какті пѣгулуші;
Цісас нешу савінаѣ,
Паладзіню—падусѣ.

8.

Сасатрѣку узаугусі,
Ка мѣдзіню гулеюсі:
Не атраду пѣрінаѣ
Вѣна дайла табаліна.

9.

Ко дарііі, тауту мейта,
Кад пѣріна не дарііі?
Гарам солу, гарам бенькы
Аугумінь мѣрінаѣі?

10.

Гарам таутас пайюшас,
Ман гульот дѣнавіду;
Аугшу лѣла, бѣшу гудра,
Не гулешу дѣнавіда.

11.

Кас тѣ дарба цывѣціны,
Лай страда дѣздамаі;
Кас тѣ мѣга гулетайі,
Лай гуль мѣгу вайдедамаі.

В а л о д а с .

1.

Целѣтѣс, ко гулѣт,
Валодію целайіны!
Кад дарбіню дарісѣт,
Кад ап мані рунасѣт?

Сплю днемъ, сплю ночью,
Дремлю стоя на ногахъ.

7.

Пойду спать,—но гдѣ мнѣ лечь?
Всѣ углы заняты;
Понесу я солому въ пѣсти,
Простыню—подъ мышкою

8.

Я испугалась, когда выросла,
Что все время проспала:
Не нашла я въ своемъ приданомъ
Ни одной хорошей вещи.

9.

Что ты дѣлала, суженая
Не заготовляя приданого?
Ты мѣрила свой ростъ
На лавкѣ, на скамьѣ.

10.

Мимо проѣхали чужіе люди,
Когда я спала полуденнымъ сномъ;
Выросту, буду умишцею,
Не стану спать полуденнымъ сномъ.

11.

Хорошіе рабочіе
Пусть работаютъ, распѣвая;
Сонливые люди
Пусть спятъ, охая.

И е р е с у д ы .

1.

Вставайте, что спите,
Изобрѣтатели пересудовъ!
Когда примитесь за дѣло,
Когда начнете меня пересуживать?

2.

Рунайѣт ѿс, ляутіны,
Цік валоду туредані:
Ну ір манс аугуміньш
Валодіню несейіньш.

3.

Ко ляутіны рунайѣт,
Ко но манім грібейѣт?
Вой грібѣт бедас манас,
Манас гаужас асаріняс?
Я грібѣт, дабусѣт,
Валкасѣт нудіня.

4.

Ніцінят ѿс, ляутіны,
Ну юмс валас ніцінят:
Анакш зенес тѣс, маміня,
Айз ўдеса балеліны.

5.

Прѣту, прѣту, редзу, редзу,
Ляудіс мані апруна;
Веру дурвіс, сперу каю,
Пѣтрѣст ляужу валодінас!

6.

Дзѣду, дзѣду, ко эс дзѣду!
Цік раудат не раудан!
Дзірду саву аугумінь
Туву, талу ніцінѣт.

7.

Нау саудіте рѣтеюсі,
Яу расіня дабола;
Нау масіня узаугусі,
Яу ляутіню валодас.

8.

Эс узаугу ар таутѣті,
Вага вѣн старшіня;

2.

Говорите, люди,
Сколько вамъ угодно:
Теперь моя красота
Предметъ пересудовъ.

3.

Зачѣмъ пересуживаете меня, люди,
Чего вы отъ меня хотите?
Хотите ли моего горя,
Мои горькихъ слезъ?
Если хотите, получите,
Будете пресмыкаться ими цѣлую жизнь.

4.

Пересуживайте, люди,
Теперь ваша пора пересуживать:
Подъ землею мой батюшка, матушка,
За водами братцы.

5.

Понимаю, понимаю, вижу, вижу,
Люди меня пересуживаютъ;
Растворяю двери, выступаю впередъ,
Умолкаютъ людскіе пересуды!

6.

Пою, пою, какъ много я пою!
А плакать, какъ много я плачу!
Слышу, что вблизи и вдали
Хулятъ мою красоту.

7.

Еще не зашло солнышко,
Роса уже на клеверѣ;
Еще не выросла милая,
Уже въ людскихъ пересудахъ.

8.

Я выросла виѣстѣ съ суженіемъ,
Насъ раздѣляла одна борозда;

Бѹт' ляутіны зігаюші,
Валодам не варету.

9.

Атасѣду, ганідама,
Аиз пелека аяментінь:
Лай вѣйіньш парі пѹте
Вісас ляужу валодіняс.

10.

Руна лядіс ко руная,
Ньѣма мані валодас;

Бад эс бѹту балта майзе,
Сен бѹт' мані апѣтуші.

11.

Калабад вайнадзіньш
Шкѣбі став галвіна?
Ка тас шкѣбі не ставея,
Пілнс ляутіню валодам.

12.

Эс новію вайнадзінь
Но ляутіню валодам;
Ней тас мірѣс асарас,
Ней пелея саудітѣ.

13.

Ту, пуйсіті, эс, мейтіня,
Абі ляужу валодас;
Митосім гредзенінюс,
Шкірсам ляужу валодіняс!

14.

Лѣлі вѣйі салукунші
Смалку ліну тирунінь;
Ляуні ляудіс іонелунші
Мѹсу милоу данюшан'.

Если бы знали это люди,
Не было бы конца пересудамъ.

9.

Я сѣла, пася стадо,
За сѣрымъ камушкоу:
Пусть черезъ него несетъ вѣтеръ
Все людскіе пересуды.

10.

О чемъ бы ни говорили люди,
Они избирають меня предметомъ своихъ пе-
ресудовъ;

Будь я бѣлый хлѣбъ,
Они бы давно сѣли меня.

11.

Отчего криво сидитъ
На головѣ мой вѣночекъ?
Какъ ему не сидѣть криво,
Онъ отяжелѣлъ отъ людскихъ пересудовъ.

12.

Я свила себѣ вѣночекъ
Изъ людскихъ пересудовъ;
Онъ не промокалъ отъ слезъ,
Не плѣсневѣлъ на солнышнѣхъ.

13.

Ты, молодецъ, я, дѣвица,
Оба мы въ людскихъ пересудахъ;
Помѣняемся кольцами,
Положимъ конецъ людскимъ пересудамъ!

14.

Большой вѣтеръ перепуталъ
Тонкій лѣнь на полѣ;
Злые люди обезславили
Наше милое житье.

15.

Спiрдзiнь, Дзвiс, то залiтi,
Бас новiте саудiтi!
Годе, Дзвiс, то мейтiню,
Бас таутiню валодас!

16.

Мiс бiаь дiв' масiняс
Апакш ляжу валодам;
Бур мiс дiвас рунааь,
Тур асарас страумiм тек.

17.

Пасашкiр ту, земiт',
Паньiм ману аугумiнь!
Эс не вару ше дзiвiт
Аiз ляутiню валодам.

18.

Шкiр, Дзвiнi, залю залi,
Глаба ману аугумiнь!
Эс не вару вайрэ панест
Ляуну ляжу валодiняс.

19.

Вай, Дзвiнь, ко дарiшу?
Ляудiс манi нефрэдз.
Тiшос лiну палага,
Лидiш' Дзва земiтi;
— Жэло манi, миль Дзвiнь!
Эс яу бiу та вайната,
Ка вайрэ нiька не дереу,
Ка вайрэ нiька не дереу
Не iстiм балiньiм!

А с а р а с.

1.

Не вiяс манi не рэдзiя,
Бур эс гаужi пораудаю;

15.

Укрiьнi, Боже, ту травку,
Которая вянeт' на солнышкiх!
Увiьнчай, Боже, славой дзвiьцу,
Которую пересуживають чужiе люди!

16.

Мы двi сестрицi,
Обi вь людскихъ пересудахъ;
Тамъ, гдi мы вiьстiь разговариваемъ,
Текуть рiьки слезъ.

17.

Раступиьс, земля,
Сокрой мою красоту!
Нiьт' болiье мочи здiьсь житъ
По причинiь людскихъ пересудовъ.

18.

Раздвинь, Боже, зеленую траву,
Сокрой мою красоту!
Нiьт' у меня больше силъ
Переносить пересуды злыхъ людей.

19.

Ахъ, Боже мой, что мнiь дiьлать?
Возненавидiьли меня люди.
Завернуьс я вь льняное покрывало,
Полезу я вь Божiю землю;
— Сжалься надо мною, благiй Боже!
Меня уже такъ хулять,
Что я уже ни для кого не гоужьс,
Что я уже ни для кого не гоужьс
Даже для родныхъ братьевъ!

С л е з ы.

1.

Никто не видитъ,
Гдi я горько плачу;

Вілнаніте та редзея,
Таі посласку асарінас.

2.

Раудат рауду івдѣнінас,
Буру дѣну не раудая?

То дѣнію не раудая,
Бад айзгѣю пѣ маміінас.

3.

Даудзі ман вісу бѣду,
Кас тас вісас ізбѣдая?
Ціту бѣду ган бѣдаю,
Ціту міну кайіінаі.

4.

Ай, ту ману сѣру мѣжу,
Ка эс теві іздзивошу?
Ікрітіна, вакара,
Вайгі мірка асарас.

5.

Дѣвс, не доді та раудат,
Ка раудая уваутдама:
Дів' уіітес страуіі тек
Ману гаужу асарінь.

6.

Саласію савінаі
Савас гаудас асарінас,—
Парадію маміінаі
Свешас матес млііус вѣрдус.

7.

Кам, таутѣті, агу ракі,
Кам тев акас вадзея?
Ту мутіті номазгаіі
І манас асарас.

Видить мое покрывало,
Которыя я утираю слезы.

2.

Я много плачу каждый день,
Есть ли хоть одинъ день, когда бы я не
плакала?

Не плачу лишь тогда,
Когда прихожу къ матушкѣ.

3.

Много у меня всякаго горя,
Кто его все перегоритъ?
Одно горе горюю,
Другое попираю ногами.

4.

Ой, моя тяжелая жизнь,
Какъ я проживу тебя?
Каждое утро, каждый вечеръ,
Заливаюсь я горькими слезами.

5.

Не приведи Богъ еще такъ плакать,
Какъ я плакала, когда росла:
Отъ моихъ горькихъ слезъ
Быстро катились двѣ рѣки.

6.

Я собрала въ пять
Свои горькія слезы,—
Показала родной матушкѣ
Ласковыя слова чужой матери.

7.

Зачѣмъ ты, суженный, копаешь колодезь,
Зачѣмъ тебѣ колодезь нуженъ?
Ты вѣдь умиваешь свое лицо
Моиими слезами.

8.

Шкіратѣс ну, масіняс,
Но аюкас валодіняс:
Ау земіте лицен ліка,
Баяс мірка асарас!

С ё р д ѣ н е, б а р е н е.

1.

Ньем, балінь, бареніті,
Бареніте лѣла рада:
Дѣвіньш—тѣве, лайме—мате,
Дѣва делі—балеліні.

2.

Ші барене, та барене,
Эс патѣші бареніте:
Ні ман тѣва,—мамалыняс,
Ні иста балеліня.

3.

Лайм' уз лаймес вайцайс:
„Кас рауд гаужі істаба?“
— Бареніте гаужі рауд,
Вакар міре мамалыня.

4.

Не сасмѣю бареней,
Ар маміню дзиводама;
Сауле калну не аптек,
Бад эс пате бареніте.

5.

Ай, ай, бареніте,
Тавас гаудас асаріняс!
Бур піліте іспілея,
Тур паліка судрабіньш.

8.

Прекратите же, сестрицы,
Пріятную бесѣду:
Уже земля осѣдаеть,
Ноги тонуть въ слезахъ!

С и р о т а.

1.

Возьми, братецъ, сиротинушку,
У сиротинки славенъ родъ:
Богъ—отецъ, счастье—матушка,
Сыны божіи ¹⁾—братцы.

2.

И та сирота, и эта сирота,
А я настоящая сирота:
Нѣтъ у меня ни батушки, ни матушки,
Ни роднаго братца.

3.

Одно счастье спросило у другаго:
„Кто тамъ горько плачетъ въ избѣ?“
— Плачетъ сиротинушка,
Вчера умерла у ней матушка.

4.

Я не смѣю надъ сиротою,
Живя у матушки;
Не успѣетъ солнце обѣжать гору,
Какъ и я могу быть сиротою.

5.

Ой, ой, сиротинушка,
Горьки твои слезы!
Гдѣ упадетъ капелька,
Тамъ остается серебро.

¹⁾ См. примѣч. стр. 73.

6.

Кур эс ѡшу, кур палікшу?
Не вѣс мані не пѣнем!
Пѣ коціня пѣсаспѣжу,
І тас мані ності стѣма!

7.

Вісі міна пурва залі,
Лай та гріма дібіна;
Вісі мані рўдіная,
Бареніті дэведамі.

8.

Сёрдѣнітес сасѣдущас
Віня кална галіна;
Асаріню упе тек
Но калніня лейіна.

9.

Не дод', Дѣвіс, тік сёрдѣні,
Ка эс бію сёрдѣніте:
Ман мазаі тѣвс номіра,
Вел мазаі—мамуліня;
Тѣвс памете пук' ганіті,
Мате—мазу шўполі.

10.

Лабі ляудіс, не нѣмѣт
Сёрдѣнітес валодас!
Сёрдѣнітес асаріняс
Макса зєлта габаліню.

11.

Но талѣнес эс пазіну,
Кур тецеа сёрдѣніте:
Плікі лѣлі, басас калас,
Пілнас апіс асаріню.

6.

Куда я пойду, куда я дѣнусь?
Никто меня не принимает!
Прислонюсь я къ дереву,
И оно меня отталкивает!

7.

Всѣ попирають болотную траву,
Чтобы она опускалась на дно;
Всѣ причиняють мнѣ слезы,
Зная, что я сирота.

8.

Сиротинушки уѣлились
На верху горы;
Течетъ рѣка слезъ
Съ горы въ долину.

9.

Не дай Богъ быть такою сиротою,
Какою я была:
У меня маленькой умеръ батюшка,
Еще раньше—матушка;
Батюшка покинулъ меня пастушкою свиной,
Матушка—малюткою въ колыбели.

10.

Хорошіе люди, не подвергайте
Сироты пересудамъ!
Сиротскія слезы
Равняются цѣнѣ золота.

11.

Я различаю издадека,
Что бѣжитъ сиротинушка:
Голы бедра, босы ноги,
Глаза полны слезъ.

12.

Ко бедаї сѣрдѣніте,
Кам галвіню не сукаї?
Гріб путніні лігзду вит
Таву мату галіня;
Лакстігала вѣн не гріб,
Та жѣлоя сѣрдѣніті.

13.

Сѣрдѣніте—набадзіте
Груті пелна вілнанітес:
Тецедама свѣдрус слаука,
Ставедама—асаріняс.

14.

Лѣла мейту пуліня
Эс пазіну сѣрдѣніті:
Балта драпа ропіня,
Тек, асарас слауцідама.

15.

Бареніте гаужі рауд,
Пѣ пуріня ставедама:
Вѣна пате вілнаніте,
І тай дѣгу ѣлоціны.

16.

Бареніте, мус' масіня,
Груті пелна вілнанітес:
Ставедама каяс ава,
Тецедама йосту йозе.

17.

Кур эс нѣму, кас ман дева
Даргас дребес габаліню?
Тѣве номіре, маз' атстай,
Кур маміня вѣна нѣме?

12.

Что горюешь, сиротинушка,
Отчего не причешишь головы?
Птицы собираются вить гнѣзда
Въ твоихъ волосахъ;
Отказывается только соловей,
Онъ жалѣетъ сиротинушку.

13.

Сиротинушка—бѣдняжка
Тяжело зарабатываетъ покрывала:
На ходу утираетъ потъ,
Стоя—слезы.

14.

Я отличаю сиротинушку
Въ большемъ обществѣ дѣвицъ:
Бѣлый платочекъ въ рукѣ,
Бѣжитъ, утирая слезы.

15.

Горько плачетъ сиротинушка,
Стоя у приданого сундука:
Одно только покрывало,
И у того нитяная бахрома.

16.

Сиротинка, наша сестрица,
Тяжело зарабатываетъ покрывала:
Стоя обуваетъ ноги,
На ходу завязываетъ поясъ.

17.

Гдѣ мнѣ взять, кто мнѣ дастъ
Дорогія платья?
Умеръ батюшка, оставилъ маленькою,
Гдѣ же взять одной матушкѣ?

18.

Ай, таутіяс, не прасат
Но баренес лѣла пѣра:
Баренітес пѣріна
Пусе гауду асаріню.

19.

Бареніте пѣру шува,
Менесі раудзідама;
— Каді ракті, менесніті,
Баренітес пѣріна?

20.

Ко тѣ тауту сірмі зіргі
Смагі вілка каліна?
Сердѣнітес пѣру веда,
Асарам пѣлоціту.

21.

Пѣдер ман карэлу йоста,
Берзу лапу вайнадзіньш;
Кас йел ман—сердѣней
Заля вара даріна?

22.

Сердѣніте та мейтіна
Дадзе кѣра угунтію;
Дод, дѣвіні, лем', лайміна,
Тай малціяс ціртеінь!

23.

Сердѣніте—набадзіте,
Серу пѣру пѣлоція:
Дів' картіяс цімду ліка,
Трешу—гауду асарінь.

24.

Но талѣнес эс пазіну
Сердѣнітес ведейінос:

18.

Ой, чужіе люди, не требуйте
Отъ сироты большого приданого:
Въ приданомъ сироты
Половина горькихъ слезъ.

19.

Сиротинушка шьетъ приданое,
Смотря на луну;
— Какіе узоры, лунушка,
Въ приданомъ сиротинки?

20.

Что́ это такъ тяжело тянуть на гору
Гнѣдне кони чужихъ людей?
Они везутъ приданое сироты,
Наполненное слезами.

21.

Ко мѣ идеть поясъ изъ лозы,
Вѣнокъ изъ березовыхъ листьевъ;
Кто станетъ для меня—сироты
Лить ихъ изъ зеленой мѣди?

22.

Сиротинушка—дѣвица
Разводитъ огонь въ лопушнякъ;
Дай, боже, пошли, счастье,
Ей дровосѣка!

23.

Вѣдняжка—сирота,
Она изготовила бѣдное приданое:
Два рада наложила рукавицами,
Третій—горькими слезами.

24.

Я различаю издалека
Повѣдь сиротинушки:

Сольѣм ѣт сїрмі зіргї,
Сєрі дзѣд ведейїны.

25.

Ай, лаймїнь, кур тецейї,
Пїлна сауя дзипарїнь?
— Таутас веда баренїті,
Без ѣлоку вїлнанїтєс.

26.

Лєшнїс бїй, не багатє,
Кас ар отру не руная;
Эс—набага баренїтє
Цєлѣ отру бїлдїнаю.

27.

Кас тур тада балта нацє
Таї тумшѣ вакара?
Миля лаймє балта нацє,
Дзїрд сєрдѣвнї садєрѣт.
— Лабвакар, сєрдѣвнїтє!
Тєвї тейца садєрєту?
— Кѣ эс ѣшу, миля лаймє,
Магѣ мана пїрїнѣ.
— Эй, сєрдѣнє, не бєда,
Ган эс тєвїм палїдзєшу:
Сїмту дѣшу райбу гѣвью,
Сїмту—балту аветїню;
Лїдз' ту патє мїлю дѣву,
Лай дѣд берус кумєлїнюс!

28.

Нє нѣм манї цѣма пуйшї,
Сєрдѣвнїті дєведамї;
Кад эс ѣшу, тапат бѣс,
Ка баяра мейтїнѣм:
Крѣстїм каршу лїну двѣлюс,
Вїзєс зїлю вайнадзїнш;

Шагомѣ ступають пѣгїє конї,
Заунывно поють поѣзжанє.

25.

Ой, счастье, куда ты бѣжишь,
У тебя полная пѣсть крашеной шерсти?
— Чужїє люди ведутъ сиротинушку,
У ней покрывала безъ бахромы.

26.

Гордѣ, но не богатѣ тотѣ,
Кто не заговариваетъ съ другимѣ;
Я—бѣдная сиротинушка
И среди дороги другаго привѣтствую.

27.

Кто это идетъ таковой бѣлый
Темнымъ вечеромъ?
Бѣлымъ идетъ милое счастье,
Заслышавъ, что просватали сироту.
— Здравствуй, сиротинушка!
Говорятъ, что ты просватана?
— Какъ мнѣ иди, милое счастье,
Бѣдно мое приданое.
— Иди, сиротинушка, не бойся,
Я помогу тебѣ:
Я дамъ тебѣ сто пестрыхъ коровъ,
Сто бѣлоголовыхъ овецъ;
Сама проси милого бога,
Чтобы онъ далъ тебѣ варїхъ коней!

28.

Не берутъ меня сельскїє молодцы,
Считая меня сиротою;
Но когда я пойду, будетъ у меня то же,
Что у боярскихъ дочерей:
На-крестѣ повѣшу лѣняння полотенца,
Будетъ сїять мой бисерный вѣночекъ;

Вел—таутъша масіням
Судрабату сакшу сегшу,
Судрабату сакшу сегшу,
Зелта пушкѣм пушкодама:
Лай маршіняс пѣмінея,
Вісу мѣжу дзиводамас.

29.

Эс паньѣму бареніті,
Дарбіня раудідамс:
Ман наудіня, ман мантіба,
Ман миліга дзивошана!

30.

Таутас веда бареніті,
Вісус межус пушкодамі:
Прѣдей сакша, эглей сакша,
Паэглітей вілнаніте.

31.

Пурва аудзіс тас бѣрзінъш,
Гана куплі жагаріны;
Бареніте та мейтіня,
Гана куплас седзенітес.

32.

Параугѣс, матес мейта,
Кас баренес пѣріня?
Баренітес пѣріня
Дайлы вѣн габаліны.

33.

Балті, балті ѣвас зѣді,
Вел йо балті абелітес.
Балта, балта, матес мейта,
Вел йо балта сѣрдѣніте;

34.

Тѣвс, маміня не велѣя
Сѣрдѣніті ман парвест;

Еще—я накрою золовокѣ
Серебристыми покрывалами,
Серебристыми покрывалами,
Убравъ ихъ золотыми кистями:
Чтобы помнили меня золовущки,
Нося ихъ цѣлую жизнь.

29.

Я взялъ сироту,
Глядя на ея работу:
У меня деньги, у меня богатство,
У меня милая жизнь!

30.

Чужіе люди вели сиротинушку,
Украшая всѣ лѣса:
Соснѣ покрывало, ели покрывало,
Можжевельнику платокѣ.

31.

Въ болотѣ выросла эта береза,
Но у ней роскошныя вѣтви;
Сирота эта дѣвица,
Но у ней богатые покрывала.

32.

Посмотри, матушкина дочь,
Что въ приданомъ сиротинушки?
Въ приданомъ сиротинушки
Все богатые вещи.

33.

Бѣлы, бѣлы цвѣты у черемухи,
Но бѣлѣе они у яблони.
Бѣла, бѣла матушкина дочь,
Но бѣлѣе ея сиротинушка;

34.

Батюшка, матушка не велѣли мнѣ
Жениться на сиротѣ;

Пасраугѣс, тѣвс, маміня,
Каде дарбінш сѣрдѣней!

35.

Вѣна пате сѣрдѣніте
Матес мейту пулціна;
Тай візея вайнадзіньш,
Ка вѣнс зєлта габаліньш.

36.

Гайші спид угунтіня
Милас лаймес істаба:
Миля лайме сѣрдѣней
Лѣк судраба вайнадзіню.

37.

Эй, маміня, атцел вартус,
Тев трыдзі вѣсі наце:
Нак таутіняс, вед сѣрдѣні,
Миль' дѣвіньш пакаль наце.

38.

Вісас тауту цельмаліняс
Зѣд судраба зѣдінѣм:
Шодѣн веда сѣрдѣніті
Пѣ майзітєс арайіня.

39.

Кушла лѣпінш, та узауга
Лѣла-цєля маліна.
Лайме сѣд лѣпінѣ,
Бареніте—пазарѣ:
— Ай, лаймінъ—ліцєйінъ,
До' ман вѣну пазаріті!
— Ай, мейтінъ—бареніте,
Кур ту ліксі, норавусі?
— Ай, лаймінъ—ліцєйінъ,
Савішпѣс вайнедзінь.
— Ай, мейтінъ—бареніте,
Ту то ілгі не несасі.

Посмотрите, батюшка, матушка,
Какая работа у сироты!

35.

Только одна сиротинушка
Въ обществѣ матернихъ дочерей;
Но у ней сіяетъ вѣночекъ,
Какъ кусокъ золота.

36.

Ярко горитъ огонь
Въ избѣ милаго счастья:
Милое счастье кладетъ на сироту
Серебряный вѣночекъ.

37.

Ступай, матушка, отворяй ворота,
Къ тебѣ ѣдутъ троякіе гости:
Ѣдутъ чужіе люди, ведутъ сироту,
За ними слѣдуетъ милый богъ.

38.

Цвѣтутъ серебристыми цвѣточками
Всѣ края дороги у чужихъ людей:
Сегодня ведутъ сиротинушку
Для хлѣбопахаря.

39.

Выросла густолиственная липа
На краю большой дороги.
Счастье сидитъ на липѣ,
Сиротинушка—подъ вѣточками:
— Ой, счастье—судьбина,
Дай мнѣ одну вѣточку!
— Ой, дѣвица—сиротинушка,
Куда ты ее дѣнешь сломивши?
— Ой, счастье—судьбина,
Я совью себѣ изъ нея вѣночекъ.
— Ой, дѣвица—сиротинушка,
Не долго будешь его носить.

Балінш, нуйсіс, таутас.

1.

Озолам—земзарам
Зарі лика Даугава;
Таутшам—лабшам
Славе слува маліна.

2.

Кур тв дзіме гудрі вирі?
Кур тв—лабі кумеліны?
Пірмв дзіме палаве,
Зам берзіня лапіня;
Стале—лабі кумеліны,
Зам аузіняс сеналіняс.

3.

Кур ту аугі, скайстс пуйсите,
Кад эс теві не редзею?
— Эс ізаугу йріна,
Заляс ньйдрес галіна.

4.

Тауту дѣліс, ман балінш,
Абі вѣну смукунію:
Абѣм цауна цепурітес,
Абѣм бері кумеліны,
Абѣм дзѣд лакстігала
Зобенію галіна.

5.

Эсі гудріс, тауту дѣлс,
Эс тев гудру дарбу дошу:
Эс тев дошу йрас олу,
Дреіе вѣну скрѣменіті.

6.

Шаут, мамінш, я тев тик,
Трискарт мані дѣніна:

Суженый, молодець, чужіе люди.

1.

У приземистаго дуба
Сучья стелются по Двинѣ;
Слава добраго молодца
Распространяется по міру.

2.

Гдѣ родились эти умные мужи?
Гдѣ родились эти хорошие кони?
Первые родились въ банѣ, подъ лавкою,
Подъ березовыми листочками;
Хорошие кони—въ конюшнѣ,
Подъ овсяной мякиною.

3.

Гдѣ выросъ ты, красавецъ молодець,
Что я тебя не видала?
— Я выросъ на морѣ,
На кончикѣ зеленого камыша.

4.

Суженый и мой братецъ,
Оба равно убранны:
У обоихъ куньи шапки,
У обоихъ каріе кони,
У обоихъ поетъ соловей
На кончикѣ сабли.

5.

Покажи свой умъ, молодець,
Я дамъ тебѣ хитрую работу:
Я дамъ тебѣ морской камешекъ,
Выточь мнѣ прядильное колесо.

6.

Бей меня, матушка, если угодно,
Хоть три раза въ день:

Ар мейтам мане пратіньш,
Ар лабо кумелінь!

7.

Діжане пуйсіс, дайлі рота,
Існесіга валодіня:
Тас бій савас лгавіняс
Асаріню дзэрайіньш,

8.

Сарканайс аболітс!
Тарпіньш таву сірдзі ёде;
Діжанайс тэва дэле,
Сунс ту бііі дзиводамс.

9.

Сен лўко тауту дэле,
Не дрыкстєя білдінат:
Вистас манус діжус радус,
Манус лепнус балелінюс.

10.

Ёс цєрєю тауту дєлу
Зєлта зару дабуюсі;
Ёс дабую даджу крўму,
Асаріню дзэрайіню.

11.

Лікас гразніс тауту дэле,
Лідз тас ньєма лгавінь;
Кад парведє лгавіню,
Вейш попўта гразнумінь.

12.

Тауту дєліс лўкоіс
Ші дєвіта васаріня;
Ёс таутўті нолўкою,
Пар істабу парўдама.

13.

Діжане пуйсіс лўліає
Ньємт діжану лгавінь;

Вєѣ мои мысли обращены на дѣвицѣ,
На хорошаго коня!

7.

Удалѣ молодецѣ, отборный нарядѣ,
Красная рѣчь:
Этѣ вѣрный слезопійца
Своей суженой.

8.

Красное яблочко!
Червь точитѣ твою сердцеви́ну;
Красавецѣ—отцовскій сынѣ,
Собака ты вѣ жизни.

9.

Давно подсматриваетѣ молодецѣ,
Но не смѣетѣ заговоритѣ:
Онѣ боитѣся моей знатной родни,
Монхѣ гордыхѣ братьевѣ.

10.

Я надѣялась, что вѣ суженомѣ
Пріобрѣту золотую вѣтвь;
Я пріобрѣла вѣ немѣ терновникѣ,
Слезопійцу.

11.

Гордыхѣ казался молодецѣ,
Пока не привелѣ себѣ молодой жены;
Когда же привелѣ молодую жену,
Вѣтерѣ развѣялѣ гордость.

12.

Ужѣ девятое лѣто,
Какѣ высматриваетѣ меня молодецѣ;
Я высмотрѣла молодца,
Разѣ пропедши черезѣ избу.

13.

Хвалитѣся красавецѣ молодецѣ,
Что возьметѣ красавицу жену;

Сака мейтас ставедамас:
„Нау діжана узаугусі!“

14.

Ушітэ вѣн пазіну
Баргу тауту йюмій:
Трис деніяс звіргэд-ушітэ
Дѣныіяс саюкусі.

15.

Гана ілгі клаусійос,
Кас айз кална валейс:
Тауту дѣлс, шурп йдамс,
Веле саву кумелінь.

16.

Эс пазіну тѣдалінь
Асаріню дзѣрайінь:
Уз ацім цѣпурит,
Паземігі раудзіяс.

17.

Ай, неvēклі, ай, неvēклі,
Кам папрѣкшу біднайі:
Ну не наѣце лабі ляудіс,
Уз тевім вайроіс.

18.

Эс тас тѣлс не грібею,
Ман та тѣла гадіяс:
Діві стундес каяс ава,
Трешу—йѣдзэ кумелінь.

19.

Эс атраду тауту дѣлу
Снауѣт вагас галііа;
Эс падеву дѣвпалігу,
Віньш вайца: „Ко ту сак?“

20.

Ай, таутѣт, дѣню вѣз,
Вистѣс ману балелінь!

Говорятъ дѣвцы, тутъ стояща:
„Красавица для тебя еще не выросла!“

14.

Даже по рѣчкѣ я запримѣтила,
Что проѣхалъ суровый молодець:
Три дня мутилась вода
Въ рѣчкѣ, у которой песочное дно.

15.

Долго я слушала,
Кто колотитъ за горю:
Молодецъ, отправляясь сюда,
Колотитъ своего коня.

16.

Лишь увидѣла я, тотчасъ узнала,
Слезопійцу:
Шанка на глазахъ,
Глаза спущены къ землѣ.

17.

Ой, недолукій, ой, недолукій,
Зачѣмъ ты первый посватался:
Теперь не идутъ хорошіе люди,
Указывая на тебя.

18.

Я не хотѣла недолукаго,
Но мнѣ же достался недолукій:
Два часа онъ ноги обувалъ,
Въ теченіи третьяго запрагалъ коня.

19.

Я застала молодца,
Дремлющаго на концѣ борозды;
Я сказала: „Вогъ на-помочь!“
Онъ отвѣчаетъ: „Что ты спрашиваешь?“

20.

Ой, молодець, грязный ракъ,
Война моихъ братьевъ!

Ка' сатиц' цеміа,
Грѣзѣ цяа маліа.

21.

Эс не ёту уз Курземі,
І ар вінду віндеама:
Курземё баргі кунгі,
Ка струпулі арайіны.

22.

Эс редзею тауту дѣлу
Снаужам аркла галіа;
Гарам гаю, не модіну,
Віням кауну не дарію.

23.

Пуйші мані милі тур,
Эс пуйсішус—вѣл мялк:
Вѣну парі аркла ёдзу,
Отру парі—эцежас;
Трешу парі патурею
Межа браукт жагарос.

24.

Ай, ёс пуйші, цѣренѣкі,
Айз ко сѣвас не нѣмѣт?
Пѣри сація мѣжу вайну;
Када вайна шоруден?
Вой мѣзіні не ноауга,
Вой апинс не зѣдеа?

25.

Шкіту бѣзу прѣдулаю,
Маліа стѣведама;
Шкіту гудру тауту дѣлу,
Аугума раудзідама.

26.

Ай, ай, тауту дѣлс,
Турі гудру надомінь:

Когда встрѣтишь ихъ въ дорогѣ,
Становись на сторонѣ дороги.

21.

Я бы не пошла въ Курляндію,
Хоть бы меня воротомъ туда тянули:
Въ Курляндіи суровые господа,
Какъ чурбаны пахари!

22.

Я увидѣла молодца,
Дремлющаго за сохою;
Я мимо прошла, не будила его,
Чтобы не осрамить его.

23.

Мило со мной обходятся молодцы,
Я еще милѣе—съ молодцами:
Одну пару запрагаю въ соху,
Вторую—въ борону;
Третью пару приберегаю,
Чтобы ѣхать въ лѣсъ по дрова.

24.

Ой, вы молодцы—гуляки,
Отчего не женитесь?
Въ прошедшемъ году обвиняли ячмень,
Какая причина въ нынѣшнюю осень?
Развѣ нынѣ ячмень не уродился,
Развѣ не цвѣлъ хмѣль?

25.

Я думала, что густой соснякъ,
Стоя у опушки;
Я полагала, что разумникъ молодецъ,
Взирая на его дуродство.

26.

Ой, ой, молодецъ,
Будь съ здоровымъ разумомъ:

Әс атстаю төв' ар мәті,
Уз төвім передама!

27.

Садерю, атдерю
Ар то тауту невёкліт;
Ї-ѣдама садерю,
Ізѣдама атдерю.

28.

Уйю, вілцінь—пелёціт,
Пѣ маіам айтііам!
Уйю, тауту невёкліт,
Пѣ маіам мейтііам!

29.

Кас пар вайну кумелям,
Не ѣд аузу несіяту?
Кас пар вайну там пуйшам,
Не ѣт мейтас предеямас.

30.

Әс но төві, тауту дәлс,
Падомііа не прасію:
Әс ган зіну, ту не бусі
Манс падома девейініс.

31.

Бур, таутѣті, та валода,
Бур' мес перн рунаам:
Ту тейцѣс мані ньемт,
Піркт ман зелта гредзенінь?

32.

Әс дабую ганідама
Зелта дѣгу камолтіію;
Әс нопірку тауту дәлу
Ар вісѣм тирумѣм.

Я оставила батюшку съ матушкой,
На тебя разсчитывала!

27.

Я дала слово, назадъ взяла слово
Отъ глупаго молодца;
Входя, дала слово,
Выходя, назадъ взяла его.

28.

Ату, сѣрый волкъ,
Къ моимъ овечкамъ!
Ату, недолукій,
Къ моимъ дочкамъ!

29.

Что случилось съ конемъ,
Онъ не ѣстъ непросѣяннаго овса?
Что случилось съ молодцомъ,
Не идутъ къ нему дѣвицы, когда онъ сва-
таетъ.

30.

Я не прошу совѣта,
У тебя, молодець:
Я знаю, ты не будешь
Моимъ совѣтчикомъ.

31.

Гдѣ, молодець, тѣ рѣчи,
Боторыя мы говорили въ прошедшемъ году:
Ты общалъ меня взять,
Купить мнѣ золотое колечко?

32.

Я нашла, пася стадо,
Клубокъ золотыхъ нитокъ;
Я купила себѣ суженаго
Со всѣми его полями.

33.

Не, пуйсіт, тава бію,
Ка' накснію паргулею:
Вой сварціні тев поплиса,
Вой роціню ногулею?

34.

Пуйсішам—баліням
Дів' сїрде-єсті гадінї:
Нїем лигаву—та не нає;
Сей мвзїшус—тї не ауг.

35.

Таутїс мані милї лїдзє:
„Нац, пукїт, шоруден!“
— Ай, таутїт, не лїдз милї,
Гайдї цїта рудентїнї!
Вїс кушлага седзенїте,
Дїжанака лигавїнї.

36.

Каду велну таутїте лїдзє
Но тас манас мамульїяс:
Носаньємс цєпурїт',
Лїдз зємєй кланїяс?

37.

Калїнія ставєдама,
Лєй лайжу гредзєнінї;
Кас пакьєре гредзєнінї,
Тас мїжам арайїнїш.

38.

Вїсі сака, вїсі сака,
Ка єс віра не дабушу;
Єс дабую таду віру,
Ка Вацземєс озолїнїш.

39.

Шїву, вєру, ганїдама,
Мєту тауту каманїс;

33.

Не твоя еще я, молодець,
Если ночь съ тобой проспала:
Развѣ у тебя кафтанъ истерся,
Или я тебѣ руку отлежала?

34.

У моего братца—молодца
Два горя въ одно лѣто:
Сватаетъ дѣвицу—не идетъ,
Свѣтъ ячмень—не растетъ.

35.

Усердно умолялъ меня молодець:
„Иди, прѣточекъ, въ эту осень!“
— Ой, молодець, не проси такъ усиленно,
Ожидай слѣдующей осени!
Роскошнѣе будутъ покрывала,
Красивѣе суженая.

36.

Какого нелегкаго выпрашиваетъ молодець
Отъ моей матушки:
Снявъ шапку,
Кланяется до земли?

37.

Стоя на холмѣ,
Я пускала внизъ колечко;
Бѣто схватилъ колечко,
Тотъ сталъ навѣки моимъ пахаремъ.

38.

Всѣ говорили, всѣ говорили,
Что я не достану мужа;
Я достала себѣ мужа,
Подобнаго дубу въ Нѣмечинѣ.

39.

Шью, вяжу, пася стадо,
Бросаю все въ сани суженаго;

Курі гані, редзеаі,
Не сак'ят маміняй!

40.

Яу сауліте зему, зему,
Вёл маміня талу, талу;
Ман айз'юдзе тауту дэле
Кўтру, мазу кумелінь.

41.

Ай, д'вiнь, сiрдiс кўст,
Бас балснiтi клаусiас?
Тауту дэле клаусiас,
Бумелiню сеглодамс.

42.

Айз Даугавас, айз Даугавас,
Масiнь, тавс арайiньш:
Тур айзскр'ея трис дзегузес,
Цеторта—гл'оденiте.

43.

Іекатрам вирiням
Па рейзей гавiль'от;
Кад атнаце мана рейзэ,
І эс саву гавiлею.

44.

Ар мейтам данц'от гаю,
Науду б'еру забак'ос;
Сака мейта данцодама:
„Тев судраба забацинь!“

45.

Ай, каймiнь—набурдзiнь,
Ка м'ес милы дзiвоiм!
П'ец угунс в'iн айзг'аю,
Трис д'вiняс подзiваю.

46.

В'тiн ман то целiню,
Кур эс бiю не гаўсi;

Пастухи, которые видите,
Не говорите матушк'ѣ!

40.

Уж'ѣ солнышко низко, низко,
А матушка еще далеко, далеко;
Молодецъ запряг'ѣ мн'ѣ
Л'ѣниваго, малорослаго коня.

41.

Ой, боже, сердце замираетъ,
Кто подслушиваетъ мой голосъ?
Подслушиваетъ его молодецъ,
С'ѣдая коня.

42.

За Двиной, за Двиной,
Сестрица, твой пахарь:
Туда улет'ѣли три кукушечки,
Четвертый ушелъ уж'ѣ.

43.

Очередь всякому челов'ѣку
Разъ либовать;
Когда придетъ моя пора,
И я буду либовать.

44.

Я ходилъ плясать съ д'ѣвчанами,
Деньги сыпалъ въ сапоги;
Говорятъ д'ѣвица пляша:
„У тебя серебряные саножки!“

45.

Ой, сос'ѣдушка—сос'ѣдъ,
Какъ мило мы жили!
Придешь лишь огня взять,
Три дня у тебя проживешь.

46.

Я найду тою дорогомъ,
Которую не ходила;

Эстін ман то майзіт,
Ко баліны не аруні.

47.

Їт ман біі, кад айцін',
Паша дарба лайціня;
Атстат цірпу уз копінае,
Грабекліті плявіня.

48.

Эй, масінь, ар таутам,
Эс не вару ко дарит!
Ман роціня п'екусусі,
Зобеніню ведзінот.

49.

Эс не їту таутінае,
Бад маміня не гаюсі;
І маміня ган не їту,
Бад лайміня не лікусі.

50.

Тракумінш маміняй,
Не гудрайс падомінш:
Шупоюсі, ауклеюсі,
Таутам деве малдінат!

51.

Їтінъ їшу таутінае,
Зін' д'івінш, ка дзивошу?
Вісі мані балеліны
Рауд, кумелюс сеглодамі.

52.

Малу браля камбарё
Аппутейшу вайнедзінъ.
Сайй тауту пілна сета,
Ман їйт радіт'с.
— Маршінъ, браля лгавінъ,
Эй пар мані парунат!

Я должна їсть хлїбъ,
Котораго братья не пахали.

47.

Я должна была идти, когда приглашали,
Въ самую рабочую пору;
Я должна была оставить серпъ на снопъ,
Грабли на лугу.

48.

Ступай, сестрица, съ чужими людьми,
Я ничего не могу сдѣлать!
У меня устала рука
Размахивать саблею.

49.

Не пошла бы я въ чужіе люди,
Если бы не пошла матушка;
Не пошла бы и матушка,
Если бы не велѣла судьбина.

50.

Сумашествіе у матушки,
А не здравый разумъ:
Убаюкивала меня, выкачала,
Теперь отдасть морочить чужимъ людямъ!

51.

Я пойду въ чужіе люди,
Но Богъ знаетъ, какъ буду жить?
Плачутъ всѣ мои братья,
Сѣдая коней.

52.

Я молола въ комнатѣ брата,
Весь мой вѣнчекъ въ пыли.
Наѣхало молодцовъ полный дворъ,
Мнѣ нужно выйти показаться.
— Золушка, братнина жена,
Выйди поговорить за меня!

— Эй, масінь, не бедай,
Ту дзівойі, не гулеі.

53.

Таутас савус вара вартус
Лидз пусіті вѣн атвѣра;
— Верѣт, таутас, лидз галам:
Ман лайміня лидзі наце,
Ман лайміня лидзі наце,
Апакш балтас вілнанітес!

54.

Судрабіня сауле лѣца,
Бад эс дзіму маміняй;
Пазелтіта айзлайдѣс,
Бад ізведе таутінас.

55.

Тіе манай маміняй,
Ба шпюля каруміньш:
Узаугдама, кунгѣс гаю,
Узаугусі—таутінас.

56.

Трис таутѣші спѣлеас
Уз то ману вайнедзінь;
Вѣнам бѣшу, не вісѣм,
Вам лайміня вѣлеюсі.

57.

Лѣны гаю, лѣны спѣру
Пар баліня пагалміню;
Сака таутас, пайдамас:
„Гудрам шаду білдінат!“

58.

Микішкі мані жагі раве,
Талі мані пѣмінея;
Та масіня пѣмінея,
Бас талас таутінас.

— Ступай, сестрица, не бойся,
Ты работаешь, а не спишъ.

53.

Чужіе люди до половины отворяютъ
Свои красно-мѣдныя ворота;
— Отворайте, чужіе люди, настѣжъ:
Вмѣстѣ со мной идетъ счастье,
Вмѣстѣ со мной идетъ счастье
Подъ бѣлымъ покрываломъ!

54.

Серебристо всходило солнышко,
Когда я родилась у матушки;
Золотисто закатывалось,
Когда меня вели въ чужіе люди.

55.

Только и пользы моей матушкѣ,
Что она повѣсила колыбельку:
Когда я росла, ходила на барщину,
Когда выросла, ушла въ чужіе люди.

56.

Три молодца бросали жребій,
На мой вѣнчокъ;
Одному достанусь, не вѣмъ,
Тому, кому предназначило счастье.

57.

Медленно хожу, медленно шагаю,
По братнину двору;
Говорятъ чужіе люди, проѣзжая мимо:
„Умному съ такою заговаривать!“

58.

Легко мнѣ ѣздается,
Далеко меня вспоминаютъ;
Вспоминаетъ меня сестрица,
Которая въ дальней сторонѣ.

59.

Годам дзіму, годам аугу,
Годам грібу падзівот;
Ар годію ноньмѣт,
Таутас, ману вайнадзінь!

60.

Эс савай маміняй
Атслѣдзіняс глабатая;
Ну атначу таутіняс,
Айз дурвім ставѣтая.

61.

Тудаль таутас року дева,
Тудаль лідзі айціная;
Эс не бію лаука пукье,
Датекама, норауама.

62.

Вісі ман свеші бія,
Свешума ногайшай;
Нау не вѣна, кас пасауц
Ар балто бікьеріті.

63.

Ведѣт мані, кур ведѣт,
Пар сіліню не ведѣт:
Смілкіс ман каяс грауж,
Скуяс біра вайнага.

64.

Відү бралю кулі гаю,
Відү маршу—друвіна;
Ко вар таутас ман дарит,
Відү вѣн лigoйот?

65.

Таутас веда мѣс' масіню,
Зала скуя роціна;

59.

Съ честію я родилась, съ честію выросла,
Съ честію хочу пожить;
Съ честію снимите,
Чужіе люди, мой вѣночекъ!

60.

Я была ключницею
У своей матушки;
Теперь, когда вышла въ чужіе люди,
Стою за дверьми.

61.

Тутъ же подають руку чужіе люди,
Тутъ же приглашаютъ меня съ собой;
Я не полевой цвѣтокъ,
Къ которому можно подойти и сорвать.

62.

Всѣ для меня чужды,
Перешедшей на чужбину;
Нѣтъ никого, кто бы позвалъ
Съ бѣлою чашею.

63.

Везите меня, куда хотите,
Не везите только чрезъ лѣсъ:
Песокъ будетъ грызть мнѣ ноги,
Иглы засыплютъ мой вѣночекъ.

64.

Въ кругу братьевъ я хожу молотить,
Въ кругу золовущекъ—на поле;
Что могутъ сдѣлать мнѣ чужіе люди,
Когда я все въ срединѣ лежучу?

65.

Чужіе люди увели нашу сестрицу,
У ней въ рукахъ была зеленая вѣточка;

Дзенайтѣс, балеліні,
Па скульніас бірумінію.

66.

Аунѣтѣс, балеліні,
Ванадзіня надзіньос!
Таутас масіню айзведа
Пар слідену эзеріню.

67.

Гулю, мѣгу не накаму,
Гайду, тауту пѣцеляма;
Таутас цэле саулітэ,
Грѣбедамі ніцінат.

68.

Дзиво дрѣші ту, масінь,
Не тѣс таутас сѣтінѣ;
Баліням вара варті,
Судрабіня стабіньѣм.

69.

Ар таутѣті садерею,
Відѣ бралю ставедама;
Таутѣтім пліка рока,
Ман бій пілна гредзеніню.

70.

Гауші, гауші таутас ая
Пар то тѣва ар-плавіню:
Вой вед зелту, вой судрабу,
Вой слінкаю тауту мейту?

71.

Таутас тайса крапшу тілту
Но аніню стидзіням:
Не аят, балеліні,
Дзіля уне апакша!

72.

Кас таутам пасасія,
Ка эс лѣла рактітая?

Догоняйте ее, братыя,
По слѣдамъ, гдѣ падали иглы.

66.

Обувайтесь, братыя,
Въ ястребинные когти!
Чужіе люди увели вашу сестрицу
Черезъ скользкое озеро.

67.

Сплю, когда спать не хочется,
Жду, когда разбудятъ чужіе люди;
Чужіе люди будятъ при солнышкѣ,
Желая меня подвергнуть пересудамъ.

68.

Живи смѣло ты, сестрица,
Не войдутъ сюда чужіе люди:
У брата красно-мѣдныя ворота,
Съ серебрянными столбами.

69.

Я сдѣлала зговоръ съ суженымъ,
Стоя между братьями;
У суженаго голая рука,
У меня унижена колечками.

70.

Медленно, медленно ѣдутъ чужіе люди
Черезъ роскошный отцовскій лугъ:
Везутъ ли они золото, или серебро,
Или лѣнливую суженую?

71.

Чужіе люди дѣлають обманчивый мостъ
Изъ хмѣлевыхъ стеблей:
Не поѣзжайте, братцы,
Внизу глубокая рѣка!

72.

Кто сказалъ чужимъ людямъ,
Что я великая вышивальщица?

Балелініс пасація,
Наздаудзіню валкадамс.

73.

Сука, мате, ман галвіню,
Пін, маршпінь, матус манус:
Шодѣн ая тряс таутас,
Ман аугуму лѣкотѣс.

74.

Бад эс аугу пѣ мамінас,
Нека бѣдас не зінаю;
Бад айзгаю таутінас,
Бѣдас бѣду галіня:
Тас пірмас бѣдас бія—
Галіньш праса сегуміна;
Тас отрас бѣдас бія—
Пуйші праса паладзіню;
Тас тремас бѣдас бія—
Кар таутѣтис шѣполіті.

Д з ѣ д а н а н а.

1.

Та дзѣсміня пагалам,
Кур мес ціту дабусі?
Ўсім дзѣсму камбарѣ,
Тур мес ціту дабусі;
Тур сѣд діві аунас мейтас,
Дзѣсмас вѣн рактідамас.

Ко та вѣна саракстія,
То та отра іздѣдая.

2.

Гана ман гаужу дзѣсму,
Пате гаужу не дзѣдаю,
Пате гаужу не дзѣдаю,
Не гаудіну балелінюс.

Сказалъ братецъ,
Носи съ собой мой платочекъ.

73.

Причеши меня, матушка,
Плети мои волосы, невѣстущка:
Сегодня пріѣдутъ троякіе сваты,
Чтобы высмотрѣть мою красоту.

74.

Когда я росла у матушки,
Я не знала никакого горя;
Когда же ушла въ чужіе люди,
Горе послѣдовало за горемъ:
Первое горе—
Пастухъ проситъ покрывала;
Второе горе—
Работники требуютъ простыни;
Третье горе—
Молодой мужъ вѣшаетъ колыбельку.

П ѣ н і е.

1.

Эта пѣсня пропѣта,
Гдѣ возьмемъ другую?
Пойдемъ въ комнату пѣсней,
Тамъ достанемъ другую;
Тамъ сидятъ двѣ молодыя дѣвицы,
Которыя только и дѣлаютъ, что пишутъ
пѣсни.

Что одна напишетъ,
То другая пропоетъ.

2.

Много у меня заунывныхъ пѣсень,
Но я сама не пою заунывныхъ пѣсень,
Но я сама не пою заунывныхъ пѣсень,
Чтобы не исторгать слезъ у братьевъ.

3.

Дзѣдайт, мейтас, ар манім,
Ман ір даудз скайсту дзѣсму!
Па вѣнай саласію,
Свешу земі стайгадаміс,

4.

Тейц дзѣсміню, сѣрдѣніте,
Ту дзѣсміню даудз зінаі:
Не тев тѣва, не маміняс,
Дзѣсмінас ремдейтс!

5.

Бій ман дзѣсму трис пўріны
Апинішу дарзінѣ;
Трис гадінюс іздзѣдаю,
І ваціня не паважу.

6.

Дзѣдайт, мейтас, ну ѣт гаужі,
Межа галі лігоѣс!
Шур нак пуйші, кѣкледамі,
Пар дабола лідумінь.

7.

Дзѣд, масінь, эсі лігсма
Шовасар балиньѣс!
Бау ту ган раудаюсі,
Тадель тауту малейіня.

8.

Ісвакарус дзѣдайт гаю
Авотіня маліня:
Іздзѣдаю сав' пўріню,—
Сав' рѣзішу вайнедзінь.

9.

Дзѣдѣйт, мейтас, вакара,
Вакара талі скан,

3.

Пойте се мной, дѣвицы,
У меня много прекрасныхъ пѣсень!
Я ихъ собралъ по одной,
Странствуя по чужой сторонѣ.

4.

Сказывай пѣсню, сиротинушка,
Ты знаешь много пѣсень:
Нѣтъ у тебя ни батюшки, ни матушки,
Въ пѣснѣ ты душу отводишь!

5.

Три пурн пѣсень
Я спрятала въ хмѣльниѣ;
Три года пѣла,
Но и къ крышкѣ ихъ не прикоснулась.

6.

Пойте, дѣвицы, теперь льется пѣсня,
Качаются вершины деревъ!
Оттуда идутъ молодцы, играя на гусляхъ,
Черезъ пашку, заросшую клеверомъ.

7.

Пой, сестрица, будь весела
Въ это лѣто, среди братьевъ!
Хотя-бы ты и плакала,
Все-таки будешь молольщицею у чужихъ
людей.

8.

Я ходила пѣть каждый вечеръ
На берегъ источника:
Тамъ пропѣла я свое приданое,—
Свой маргаритовый вѣночекъ.

9.

Пойте, дѣвицы, вечеромъ,
Вечеромъ далеко разносится ахо,

Вакара талі скан,
Талі таутас каріная.

10.

Садзѣдам ну, масіняс,
Ну вѣна вѣтіня!
Дѣвіньш зіна ціту гад,
Кур мес кура лигоам?

11.

Уз калінія дзѣдат лану,
Уз акінія гавілет:
Лай скан балсс межа вірсу,
Лай дзірд мані балеліны.

12.

Дзѣду снкі, дзѣду рупы,
Лай таутіняс не пазіна;
Тадель бій пазінуші
Ман' ардаву валодінь.

13.

Лёны, лёны эс дзѣдаю
Вез саулітес, вакара:
Лай маміня не дзірдеа,
Лай та гаужі не раудая.

14.

Павасар ганідама,
Дзѣсмас тіну камолё;
Руден гаю маршу вест,
Па вѣнай тецінаю.

15.

Лабак скайшкі падзѣдам,
Не ка блёняс рунаям:
Дзѣсна кауна не дарія,
Ка дар блёню валодінь.

16.

Стасті дзѣсмас, мамалынь,
Таутіняс вадідама,

Вечеромъ далеко разносится эхо,
Которое вдали дразнитъ чужихъ людей.

10.

Поносемъ теперь, сестрицы,
Теперь мы все выѣсть!
Вогъ знаетъ, гдѣ кто изъ насъ будетъ ликовать
Въ слѣдующемъ году?

11.

Я подымалась пѣть на гору,
Ликовать на камнѣ:
Пусть раздается мой голосъ надъ лѣсомъ,
Пусть услышатъ его мои братцы.

12.

Пою высоко, пою низко,
Чтобы не угадали чужіе люди;
Однакожь они узнали
Мой гибкій голосъ.

13.

Тихо, тихо я пѣла
Везъ солнца, вечеромъ:
Чтобъ не услышала матушка,
Чтобъ она горько не плакала.

14.

Ходя за стадомъ весною,
Я сматывала пѣсни въ клубокъ;
Осенью отправлялась вести невѣстокъ,
Тогда по одной разматывала.

15.

Лучше согласно поюемъ,
Чѣмъ заниматься пустословьемъ:
Пѣсня не срамитъ,
Какъ срамитъ пустой разговоръ.

16.

Сказывай пѣсни, матушка,
Провожая меня въ чужіе люди,

Ка дзѣдай мѣт ѣдама,
Ка но друвас нарѣдама.

17.

Мазас мейтас скайшкі дзѣд
Лѣла межа маліня;
Таутас лѣка кумелінь,
Шеѣт лѣлас дзѣдатаас.

18.

Йо дзѣдаю, йо сканея
Лѣла межа маліня;
Йо дзівюю, йо милою
Валтаям баліням.

19.

Гана бію пѣкусусі,
Тадель гаю дзѣдадама,—
Лай не сака свеша мате:
„Дарба дель носкомусі“!

20.

Дзѣдѣт, мейтас, ману дзѣсму,
Ньемѣт мані палігя;
Сѣнѣт ману кумеліню
Заля зяда павада!

21.

Пасадзѣд, балелінь,
Ар саван мѣсіням;
І бітіте падзѣдая
Зѣмас свѣтку вакара.

22.

Лепнас мейтас не дзѣдаа,
Лепну пуйшу гайдідамас;
Эс дзѣдаю, эс лустюю,
Ман атнаце патс лепнайс.

Какъ, бывало, пѣла ты, отправляясь молоть,
Когда возвращалась съ поля.

17.

Маленькія дѣвицы согласно поютъ
У опушки большого лѣса;
Чужіе люди поворачиваютъ коней,
Думая, что это большія пѣвицы.

18.

Чѣмъ большея пѣла, тѣмъ больше раздавалосьъ ея
У опушки большого лѣса;
Чѣмъ больше я жила, тѣмъ больше правилась
Вѣлоснѣжному братцу.

19.

Какъ ни устала я,
Но ходила, распѣвая,—
Чтобъ не сказала чужая мать:
„Изъ-за работы приуныла“!

20.

Пойте, дѣвицы, мою пѣсню,
Возьмите меня впомочь!
Привяжите моего коня
На везеномъ шолововомъ поводѣ!

21.

Пой теперь, братецъ,
Съ своими сестрицами;
И пчелка поетъ
На канунѣ зимнихъ святокъ ¹⁾.

22.

Не пѣли гордые дѣвицы,
Ожидая гордыхъ жениховъ;
Я пѣла, я ликовала,
Ко мнѣ пришелъ самый гордый.

¹⁾ Существует народное повѣрье, будто пчела, въ ознаменованіе торжественности наступающаго дня, поетъ на канунѣ зимнихъ святокъ или Рождества Христова.

23.

Не но лустес эс дзѣдаю,
Не но лустес гавілею:
Дзѣду сірді ремдедама,
Ису лайку туредама.

24.

Эс гѣла дзѣдатаа,
Ман ѣдове раудулям;
Ко эс вѣна пѣдзѣдашу
Раудуліша істаба?

25.

Ба, балінь, клаусійѣс
Малтувітес накалі?
Мате дзѣд ар мейтам,
Не дзѣд тава лгавінь.

26.

Бас дзѣдая рѣта агрі,
Бас без саулес вакара?
Варгу ляудіс— тѣ дзѣдая,
Варас дарбус дарідамі.

27.

Не вѣнам эс не деву
Сав' дзѣсміню вардзінат;
Ік дзѣсміню іздзѣдаю,
Ік сатіну камолѣ.

28.

Мазі бѣрні скайстас дзѣсмас
Вардзінат варзіная:
Ѣлікуші візітѣ,
Па істабу візіная.

29.

Вісас манас скайстас дзѣсмас
Сатецаа вітола;

23.

Не отъ радости я пою,
Не отъ удовольствія аюкаю:
Пою, чтобы облегчить сердце,
Чтобы сократить время.

24.

Я большая пѣвица,
Меня отдали за плаксу;
Что я одна стану пѣть
Въ избѣ плаксн?

25.

Зачѣмъ, братецъ, подслушиваешь
За жерновою комнатою?
Матушка поетъ съ дочками,
А не твоя молодая жена.

26.

Кто поетъ рано, поутру,
Кто—безъ солнца вечеромъ?
Поютъ угнетенные люди,
Исправляя тяжелыя работы.

27.

Я никому не позволяла
Мучить своихъ пѣсней;
Спѣла пѣсню,
Смотала ее въ клубокъ.

28.

Маленькія ребятишки совсѣмъ измучили
Красивыя пѣсни:
Положивши ихъ въ лапотъ,
Таскали по комнатахъ.

29.

Всѣ мои лучшія пѣсни
Спорхнули на иву;

Сак витолє лодітєс,
Сак заріны вивінат.

30.

Айзаміра ман дзѣсміня,
Носайдзє кумеліныш;
Пасакат ман дзѣсміню,
Патє айзѣдзу кумелінь.

31.

Кас вар дзѣсмас іздзѣдат?
Кас—валодас ізрунат?
Не варєя страуї упей
Вєз лайпіняс парі тапт.

Г а н у д з ѣ с м а с .

1.

Лай бій грѹт, кам бій грѹт,
Ганіням істі грѹті:
Там ябрѣн рита раса,
Ядзірд дажі лауні варді.

2.

Лай бій грѹт', кам бій грѹт',
Ганіням вісгрѹтак:
Лія лѣтус, снігє снѣгі,—
Вісс ганія мугура.

3.

Кас кайт цѹку ганіням,
Цѹка рака судрабінь;
Гову гані—набадзіні,
Пурву бріде раудадамі.

4.

Дзєнѣт, гані, лайк' ара,
Дзєнѣт лайку сєтіня:
Кад ман бія гѡвіс слаукт,
Кад маміню аптєцєт?

Ива починаєть качатьєся,
Вѣточкы начинаютъ пѣть.

30.

Запamятовалъ я пѣсню,
Распргяся мой конь;
Подскажите мнѣ пѣсню,
Коня-то я самъ запрагу.

31.

Кто можетъ спѣть всѣ пѣснѣ?
Кто можетъ покончить всѣ разговоры?
Нельзѣ перейти быструю рѣчку,
Не бросивъ перевалдины.

Н а с т у ш е с к і я п ѣ с н и .

1.

Если кому тяжело,
То пастуху всего тяжелѣе:
Онъ долженъ ходить по утренней росѣ,
Слышать не одно худое слово.

2.

Если кому тяжело,
То всего тяжелѣе пастуху:
Идетъ дождь, падаетъ снѣгъ,—
Все на голову пастуха.

3.

Не житє ли свинопасу,
Свинья копаєть серебро;
Пастухи коровъ—бѣдняги,
Они ходѣть по болоту сѣ плачємъ.

4.

Выгоняйте, пастухи, рано въ поле,
Пригоняйте рано домой:
Иначе, когда же мнѣ коровъ доить,
Когда прислуживать матушкѣ?

5.

Дзенѣт, гані, сѣтіна,
Тіко лайку садзисѣт:
Діві бітес целіна,
Треша цяля маліна.

6.

Текам абі, балелінь,
Мате сауце лаунага;
Дзенам говіс нѣдрайнэ,
Кумелінюс—дабола.

7.

Ганос ѣшу, мамалінь,
І лайжама, нелайжама:
Ко ганос падарію,
То ѣліку пўріна.

8.

Эй ганос, ман' масіня,
Не ган' цяля маліна:
Ік гадінюс таутас ая,
Веде лѣку кумеліню!

9.

Эй ганос, гану мейта,
Седзѣс гана вілнаніті;
Я таутіняс теві нѣмс,
Нѣмс ар гана вілнаніті.

10.

Цеп, мате, кукулі,
Эс дзешу ганос.
Я цепсі лѣлу,
Та' дзешу талі;
Я цепсі мазу,
Та'—варту гала.

11.

Ганос гаю, ріку ѣжу,
Скайста аугу, негікусі;

5.

Гоните, пастухи, домой стадо,
Вы пригоните во-время:
Двѣ пчелки въ дорогѣ,
Третья на краю дороги.

6.

Побѣжимъ мы оба, братецъ,
Матушка зоветъ насъ полдничаютъ;
Загонимъ коровъ въ камышъ,
Коней—на клеверное поле.

7.

Пустишь ли меня матушка, или нѣтъ;
Я пойду со стадомъ:
Что сдѣлаю, пася стадо,
То положу въ приданный сундукъ.

8.

Ступай пасти стадо, моя сестрица,
Но не паси при дорогѣ:
Каждый годъ проѣзжаютъ чужіе люди,
Ведутъ съ собой лишняго коня.

9.

Ступай за стадомъ, пастушечка,
Накрывайся пастушьимъ, покрываломъ;
Если возьмутъ тебя чужіе люди,
Возьмутъ и съ пастушьимъ покрываломъ.

10.

Испеки мнѣ, матушка, хлѣбецъ,
Тогда пойду со стадомъ.
Если испечешь большой,
Тогда погоню далеко;
Если испечешь маленькій,
Тогда—лишь за ворота.

11.

Хожу я за стадомъ, ѣмъ хлѣбъ съ творогомъ,
Росту я красавицею, но безъ добраго нрава;

Курш пуйсіте мані пьемс,
Лай вїй гару патадзїнь.

12.

Кам тѣ лѣлі гані гана
Лѣла цела маліна?
Пѣцас пѣкас, сеші вепрі
Сїмтїньш мазу сївенїню.

13.

Носавѣру, ганідама,
Яуну пуйшу тїкума:
Курш пуйсіте зіргу кўле,
Тас кўль саву лїгавїнь.

14.

Пурві вїн, равї вїн,
Кур мамїня ман їдewe;
Нау не вїнас ара-пїавас,
Кур телїшу паганїт.

15.

Ганї, ганї, гану мейта,
Па манам ганїбам:
Ган ту гаужї нораудасї
Сава зїлю вайнедзїнь!

16.

Не дзекїт тур, ганїны,
Кур вакар дзїратїс:
Вїлцїньш гаужї нораудая,
Уз цїнтїня тупедамс.

17.

Сїлта сауле арїна,
Кау їгак ганїюсї!
Лаба дзїве балїньос,
Кау їгак дзївоюсї!

18.

Эй гулѣт, гану мейта,
Вакарїню не їдусї:

Молодець, который меня возьметъ,
Пусть припасаетъ длинный кнутъ.

12.

Чѣм пасутся эти большія стада
На краю большой дороги?
Пять свиней, шесть борововъ,
Сотня маленькихъ поросятъ.

13.

Ходя за стадомъ, я подсмотрѣла
Нравы молодцовъ:
Молодецъ, который бьетъ коня,
Будетъ битъ свою жену.

14.

Все одни болота, все однѣ топи тамъ,
Куда отдала меня матушка;
Нѣтъ ни одного роскошнаго луга,
Гдѣ бы пасти коровушекъ.

15.

Паси, паси ты, пастушечка,
На моемъ пастбищѣ:
Будешь горько онлакивать
Свой бисерный вѣночекъ!

16.

Не гоните, пастухи, туда стада,
Куда задумали вчера вечеромъ:
Горько заплачетъ тамъ волкъ,
Сидя на коцкѣ.

17.

Теплое солнышко на дворѣ,
Если бы мнѣ долѣе пасти стадо!
Хороша жизньъ въ кругу братьевъ,
Если бы мнѣ долѣе такъ пожить!

18.

Ступай спать, пастушечка,
Не поужинавъ:

Зиле-жубе айшесусі
Паграбіня атслідзіню.

19.

Уйю, ману майгу мѣгу,
Не дзірд, гану іздзенот;
Лакстігала сунюс сауце,
Матес ганус вадідама.

20.

Гулі, гулі, гулявінь,
Тавас говіс куті гуль;
Манас говіс ноѣдушас
Таву говью даболінь.

21.

Ѣдѣт, говіс, дзерѣт, говіс,
Підат савус ведерінюс,
Лай не сака свеша мате:
„Айз калніня гулеюсі.“

22.

Вѣнс ганс номіра,
Вісі гані раудая;
Цўка рака добіті
Аугста кална;
Дзегузе званія
Лика бѣрза;
Дзѣнс кала крустіню
Сауса эглѣ;
Вісі мазі путніны
Патарус скайтія;
Зиле несе вѣстіню
Тевам, матей;
Каза капе добесіс
Дѣвам сѣдзѣт.

23.

Эс савам баліням
Даудзі рѣбу, ганідама:

Синичка съ зябликомъ унесла
Ключъ отъ погреба.

19.

Что за крѣпкій сонъ у меня,
Не слышу, какъ выгоняють стадо;
Соловей кличетъ собакъ,
Провожая матушкино стадо.

20.

Спи, спи ты, соня,
Твои коровы спятъ въ хлѣву;
Мои коровы поѣли
Клеверъ твоихъ коровъ.

21.

Ѣшьте, коровы, пейте, коровы,
Наполняйте свои желудки,
Пусть не говоритъ чужая матушка:
„За горой спала“.

22.

Умеръ пастухъ,
Плакали всѣ пастухи;
Свинья копала яму
На высокой горѣ;
Кукушка звонила
На кривой березѣ;
Дятель ковалъ крестъ
На сухой ели;
Всѣ мелкія птички
Совершали молитву;
Синица несла вѣсточку
Ватюшкѣ, матушкѣ;
Коза лѣзла на небо
Съ жалобой къ Богу.

23.

Я много дѣлала зла своему братцу,
Цѣля стадо:

Вісас віня плявмаліняс
Телігем ёдінаю.

К а з у д ё с м а с .

1.

Дзёсмас дель, свеші ляудс,
Ѕнайдіню не целѣт!
Дзёсмінь мана подзѣдата,
Не та мана падаріта.

2.

Каду годінь і дзерам,
Таду дзёсмінь і дзѣдам:
(Казу, беру...) годінь і дзерам,
(Казу, беру...) дзёсмінь і дзѣдам.

3.

Ай, мате, мате,
Скубіні мейту!
Вакарс ара,
Страуй упе целі!

4.

Нац, мамінь, снѣдз роціню,
Ну цель таутас каманас:
Лай бірст манас асаріняс
Уз тавам роціням!

5.

Бо дома, мейту мате,
Па пагалму текадама?
Мес вакар атбрауцём
Трею тукшу каманінь.

6.

Дома, мате, ко дома,
Дома пілнус везумінюс!
Эй клётё, эй кўтё,
Крауй нумс пілнус везумінюс.

Я потравила своимъ коровами
Всѣ его луговые окраины.

С в а д е б н ы я п ѣ с н и .

1.

Чужіе люди, не подымайте ссоры
Изъ-за пѣсни!
Я спѣла пѣсню,
Но не я ее составила.

2.

На какомъ пиру пируемъ,
Такую и пѣсеньку поемъ:
(На свадьбѣ, похоронахъ...) пируемъ,
(Свадебную, похоронную...) пѣсеньку поемъ.

3.

Ой, мать, ой, мать,
Торопи дочку!
На дворѣ вечеръ,
На дорогѣ быстрая рѣка!

4.

Иди, матушка, протяни руки,
Уже чужіе люди усаживаютъ меня въ сани:
Пусть льются мои слезы
На твои руки!

5.

О чемъ думаешь, мать дочери,
Вѣгая по двору?
Мы уже вчера пріѣхали
Въ трехъ пустыхъ саняхъ.

6.

Думай, не думай, мать,
Думай, чтобы наполнить намъ возы!
Ступай въ клѣтъ, ступай въ хлѣвъ,
Наполняй наши возы.

7.

Не слѣдз валѣ,
Мамінь, ту клѣті,
Лидз ліка таутіняс
Отѣксніша науду:
Іквѣнс ведеіс
Па далдерам.

8.

Нац, лаймінь, далібас,
Мат' ар мейту даліас!
Шкір айтіняс, шкір телітес,
Шкір балтас вілнанітес!

9.

Ган бралі пѣшѣм,
Ган забакѣм;
Вѣн' пате теліте,
Лікам кайм.

10.

Сѣн пѣ дурвью, дѣла мате,
Лай эс сѣну дібіна!
Ка' ман Дѣвс палідзѣс,
І эс бѣту лідз ар дурвью!

11.

Трѣка, трѣка маміняй
Рейзѣ трѣю габаліню:
Кѣте—говью, клѣте—пѣра,
Малтувѣ—малейіняс!

12.

Парадѣт, свеші ляудіс,
Бада йсу граматіня?
— Тада мѣсу граматіня,
Шай сѣта яважо.

13.

Пасараугі, ведеклінь,
Кас тев несе угунтінь?

7.

Не отмыкай,
Матушка, ты клѣти,
Пока не положатъ чужіе люди
Порожнихъ денегъ:
Каждый поѣзжанинъ
По талеру.

8.

Ступай, счастье, на дѣлежъ,
мать дѣлится съ дочкою!
Дѣлятъ овецъ, дѣлятъ коровъ,
Дѣлятъ бѣлыя покрывала!

9.

Братъя то въ шпорахъ,
То въ сапогахъ;
Но одна лишь корова (у сестрицы),
И то съ кривыми ногами.

10.

Привязывай (коровъ) у дверей, свекровушка,
Чтобъ я могла привязать свою въ углубленіи!
Если поможетъ мнѣ Богъ,
И я дойду до дверей!

11.

Не стало у матушки
Разомъ трехъ вещей:
Въ хлѣву—коровъ, въ клѣти—приданого,
Въ жерновой комнатѣ—молольщицы!

12.

Покажите, чужіе люди,
Какой у васъ паспортъ?
— Таковъ у насъ паспортъ,
Чтобы въѣзжать въ это село.

13.

Посмотри, невѣстушка,
Кто выходитъ посвѣтитъ тебѣ?

Вира тѣвс угун' несе,
Райбу цінду грібедамс.

14.

Стулбі вѣн, аклі вѣн
Свешу ляужу кумеліны:
Дасагрѣзе сѣна каудзі,
Істабіню дѣведамі.

15.

Свешу ляужу кумеліны
Кашкайнам кайіна́м:
Не лайдѣт, балеліны,
Сава зіргу сталіте!

16.

Ўлѣца сірмайс,
Ўлѣца даглайс;
Віспѣц ўлѣца
Стрипайнайс!

17.

Таді вѣн санакуші
Сіла пеку лаузейіны;
Нау не вѣна гудра вира,
Кас ар мані паруна!

18.

Атасѣда та (сардс... Ажіня)
Прет то лѣгу стѣндеріт;
Не балтака, не мелнака,
Ка та лѣгу стѣндеріте.

19.

Раугайтѣс, свеші ляудс,
Каду гадду мате ліка!
Юсу мате не ізіка
Трею, четру кукулішу!

20.

І тѣк смалкі не малусі,
Астру сѣту не сіяту,

Тѣсть выходіть посвѣтїть тѣбѣ,
Ожидая пестрыхъ рукавицъ.

14.

Все незрячіе, все слѣпые
Конї у чужихъ людей:
Они повернули къ стогу сѣна,
Принявъ его за избу

15.

У чужихъ людей конї
Съ коросливыми ногами:
Не пускайте ихъ, братцы,
Въ свою конюшню!

16.

Вскочилъ (въ комнату) сѣрый,
Вскочилъ полосатый;
Напоследокъ вскочилъ
Пестрый!

17.

Все такіе пришли,
Собиратели грибовъ;
Нѣтъ ни одного умнаго челоуѣка,
Кто бы со мной поговорилъ!

18,

Усѣлась (имя... Анюта)
Противъ оконныхъ ушаковъ;
Не бѣлѣе, не чернѣе она
Оконныхъ ушаковъ.

19.

Посмотрите, чужіе люди,
Какой столъ накрыла наша матушка!
Ваша матушка не въ состояніи положить
И трехъ—четырехъ пироговъ!

20.

Не стала бы я такъ тонко молоть,
Не стала бы пересѣвать чрезъ волосинное сито,

Кау эс бѣту зинаюсі
Тадас чурас ѣдайніяс.

21.

Та сація свеші лядіс:
„Биделета рудзу майэ“;
— Манас рѣкас биделея,—
Балеліня дзірнавіняс.

22.

Ка діжані, панакенѣкі!
Цітс уз ціту раудзіас:
Цітам бія ціта сваркі,
Цітам ціта ценуріте.

23.

Пазіну (вѣрдс... Мадіню)
Раганас мейту:
Віспірмі кѣрѣс
Пѣ свѣста блѣдас.

24.

Мічойѣт, мічотаяс,
Не гайдѣт гайля лайка:
Лай гайлітс не айдзѣд
Ар візулю вайнадзінь!

25.

Кас ман кайт не понѣйт
Савас масас вайнедзінь?
Вой не бій ман' масіня
Ар годіню несаюсі?

26.

Сѣтат мані сѣта,
Не ѣшу сѣта!
Ше пат данцошу
Па бенѣкля вірсу—
Вевіняс дѣнас,
Девіняс нактіс,

Если бы я знала,
Что такіа ошкварки будутъ ѣдуньи.

21.

Такъ сказали чужіе люди:
„Ржаной хлѣбъ изъ тончайшей муки“;
— Мололи мои собственныя руки,—
Жернова моего брата.

22.

То-то славно, поѣзжане!
Одинъ на другаго посматриваетъ:
У каждаго чужой кафтанъ,
У каждаго чужая шалка.

23.

Узнаю я въ (имя... Магдалинѣ)
Дочь колдуньи:
Она прежде всего хватается
За блюдо съ масломъ.

24.

Надѣвайте чепчикъ, кто долженъ надѣвать,
Не ожидайте времени нѣтуховъ:
Чтобы не запѣлъ пѣтухъ,
Когда еще на головѣ вѣночекъ съ привѣсками!

25.

Отчего не снять мнѣ
Вѣночка у своей сестрицы?
Развѣ моя сестрица
Не носила его съ честію?

26.

Посылайте меня домой,
Не пойду я домой!
Здѣсь я буду плясать
На скамѣ—
Девять дней,
Девять ночей,

Ар савас масінас
Вайнадзіню!

27.

Лѣцѣт ману вайнедзіню
Масіцінас галвіня!
Не лѣцѣт пѣрня,
Дай галвіня не сапея!

28.

Не рауд віс, тауту мейта,
Ту уз ману балеліню:
Таві пашас балеліні
Ноньем таву вайнедзінь!

29.

Раугайтѣс, балеліні,
Мѣс масіню гóдеям:
Мѣс вайгагу ноньемам,
Валт' аутіню узлѣкам.

30.

Вай, Дѣвінь, кас пар снѣгу!
Масай галва апснѣгусі;
Не покуса саултѣ,
Ней сілта істаба.

31.

Палдѣс, ведекла,
Пар габаліню!
Гул пате весела
Пѣ мана баліня!

32.

Ведеклінас весті гаю,
Вінанітес грібедама:
Ман ведекла не їдове
І пакулу габаліня.

33.

Пазіну масіню
Не гулейшу:

Съ вѣнчочкомъ
Своей сестрицы!

27.

Кладите мой вѣнчочекъ
Моей своячницѣ на голову!
Не кладите его въ приданое,
Чтобы у меня не болѣла голова!

28.

Не жалуйся, молодая невѣстуха,
На моего брата:
Твои собственные братья -
Снимаютъ твой вѣнчочекъ!

29.

Посмотрите, братья,
Какой чести мы удостоиваемъ вашу сестрицу:
Мы снимаемъ съ нея вѣнчочекъ,
Накрываемъ ее бѣлымъ покрываломъ.

30.

Ахъ Боже, что за снѣгъ!
У сестры голова покрылась снѣгомъ;
Онъ не таетъ ни на солнышкѣ,
Ни въ теплой избѣ.

31.

Спасибо, невѣстуха,
За эту вещь!
Спи на здоровье
Съ моимъ братцемъ!

32.

Я ходила сватать невѣстку,
Ожидая себѣ покрывала:
Невѣстка мнѣ не дала
Даже вещи изъ пакли.

33.

Вижу,
Что не спала сестрица:

Атліка пўріня,
Пѣтрўка таутіню.

34.

Айзйдами, балеліні,
Атлѡкат кумелінюс:
Атвѣлѣт масіняй
Лабу нўжу дзівойѡт!

Осталось приданое,
Не достало чужихъ людей.

34.

Уѣзжая, братья,
Поверните назадъ коней:
Пожелайте сестрицѣ
Счастливой жизни!

в) С р е д н і й в о з р а с т ь .

1.

Вѣта, вѣта, майзе, майзе,
Бур маміня ман ѣдеве:
Ікритіню тирума,
Па девіны арайіны!

2.

Пурву дзіну ганідама,
Жагарінюс лаузідама:
Тѡве, маміня ѣдевуші
Нелаба вѣтіна.

3.

Лигавіня нўжа рауд,
Бада нўжа вел ваяг?
Паѣдусі, падзерусі,—
Вел ваяг судрабіня!

4.

Валіс рауд, валіс рауд
Мана ауна лигавінь;
Ліку валю, лай валю,
Лай та гаужі не раудая.

5.

Лигам лійѡті ізбѡга
Балеліня лигавіня;
Аріня купла лїпа,
Тур пазіна ставеніну.

1.

Мѣсто, мѣсто, хлѣбъ, хлѣбъ,
Куда отдала меня матушка:
Каждое утро на полѣ
По девяти пахарей!

2.

Я гоню стадо въ болото,
Сучья только ломаются:
Батюшка, матушка меня отдали
Въ худое мѣсто.

3.

О житѣ плачетъ моя жена,
Какого житья ей еще нужно?
Вдоволь хлѣба, питья,—
Нужно еще серебра!

4.

О волѣ плачетъ, о волѣ плачетъ
Моя молодая жена;
Дамъ ей волю, пусть тѣшится волею,
Только-бы горько не плакала.

5.

Во время дождика сбѣжала
У брата молодая жена;
На дворѣ густая липа,
Подъ нею замѣтили, что стояла.

6.

Трѣстѣс, ману кумелінь,
Кад эс грожує кустінаю!
Протѣс, мана лгавіня,
Кад эс адіє мірешкінаю!

7.

Друвіня, друвіня,
Мана луна лгавінь!
Не гулѣт, не гулѣт
Шос гарос дѣнавідус!

8.

Кур, балінь, таду нѣмі,
Кур тов тада гадіас?
Эс бѣт таду пасмелусі
Тевеша ушѣт.

9.

Глабайѣс, балелінь,
Таду сѣксту дабуѣс!
Бам не тейці масіняй,
Кур ту нѣмсі лгавінь.

10.

Эс то саву балелінь,
Ка гульбіті балінаю;
Ну атвежу лгавінь,
Лай баж оглю майсіня.

11.

Целям пірку кумелінь,
Тас па целю не теця;
Дзівот нѣму лгавінь,
Та дзівот не маця.

12.

Рига пірку патадзіню
Ліку пѣра дѣбіна:
Ка варю тауту делу
Іеритіню пшмѣстінат.

6.

Тронься съ мѣста, мой конь,
Когда я берусь за возжи!
Пойми, моя молодая жена,
Когда я моргаю глазомъ!

7.

Въ поле, въ поле,
Молодая жена!
А не спать, не спать
Долгимъ полуденнымъ сномъ!

8.

Гдѣ, братецъ, ты такую (жену) взялъ,
Гдѣ тебѣ такая попалась?
Я бы такую почерпнула
Въ рѣчной быстринѣ.

9.

Храни, братецъ,
Приобрѣвъ такую комоду!
Зачѣмъ не сказалъ сестрицѣ,
Гдѣ хочешь взять суженую.

10.

Я содержала своего брата чисто,
Какъ лебедя;
Теперь я привела ему молодую жену,
Пусть садитъ его въ иѣшокъ съ углемъ.

11.

Для дороги я купилъ коня,
Онъ не бѣжитъ по дорогѣ;
Для житья я взялъ жену,
Она не умѣетъ жить.

12.

Въ Ригѣ я купила вѣнчъ,
Положила его на днѣ приданого сундука:
Чтобъ можно было каждое утро
Постегивать молодого мужа.

13.

Ай, Дѣвѣнь, ай, Дѣвѣнь,
Діві мані вѣну райе:
Райе мані тауту дѣле,—
Тауту дѣла мамалынь!

14.

Ах, ту, ману грѣту мѣжу,
Ба эс тебі подзивошу?
Свѣдрѣм крѣклу ізвелею,
Асарас—паладзінь!

15.

Даудзі дѣну мѣдіня:
Ціта лаба, ціта ляуна;
Ціта эста, ціта дзерта,
Ціта гаужі нораудата.

16.

Даудз дѣнію мѣдіня:
Ціта шада, ціта тада;
Ціта коші падзѣдаю,
Ціта жѣлі нораудая.

17.

Нац, мамінь, апраут мані,
Бада мана дзивошан:
Сіла ман бішу дарэс,
Пурва говю лайдэрітс!

18.

Вой эс бѣшу узаугдама,
Тадас домас домаюсі,
Бут атрайша лѣгавінь,—
Пабернѣм мамалынь?

19.

Лабак сѣду страумітѣ,
Не атрайша каманас:
Страйме вѣглі візіная,
Атрайтс гаужі рѣдіная.

13.

Ахъ, Боже, ахъ, Боже,
Двое меня одну бранятъ :
Бранятъ меня молодой мужъ,
Бранятъ свекровушка!

14.

Ахъ, ты, моя тяжелая жизнь,
Какъ я проживу тебя?
Въ потъ я полощу рубашку,
Въ слезахъ—простыню!

15.

Много дней въ человѣческомъ вѣку:
Одинъ хорошъ, другой злой;
Въ одинъ ѣшь, въ другой пьешь,
Въ третій горько плачешь.

16.

Много дней въ человѣческомъ вѣку:
Одинъ такой, другой иной;
Въ одинъ весело пою,
Въ другой горько плачу.

17.

Приди, матушка, навѣсти меня,
Какова моя жизнь:
Въ бору мой пчельникъ,
Въ болотъ коровій ночлегъ!

18.

Когда я росла,
Могла ли я подумать,
Что буду женою вдовца,—
Мачихою для пасынковъ?

19.

Лучше бы я сѣла въ струю,
Чѣмъ въ сани вдовца:
Легко станеть качать струя,
А вдовецъ причинитъ горькія слезы.

20.

Бунгам бриве виру рат,
Вирам—саву литавінъ;
Тас валыняс вѣн не бій
Валіням масу рат.

21.

Магъя, магъя, бет діжана
Калпа вира литавінъ;
Манім тадас ваядзету—
Саймінѣа деліням!

22.

Уз пусітес вѣн дзивою
Эс ар саву литавінъ:
Пус-цііню, пус-сакшіняс,
Пус-балта паладзіня.

23.

Пілні пірксті абас рѣкас
Зелта грѣсту гредзенінъ;
Па вѣнам нотецея,
Ар не вѣклі дзивойот.

24.

Зѣд ѣвіня, та не зѣд,
Ка зѣд ара-абелтінъ;
Мил мѣсіня, та не мил,
Ка мил сава литавінъ.

25.

Гулѣт, ірбе, гулѣт слока!
Гулѣт скрѣя ванадзіньш;
—Эй гулѣт, тауту мейта,
Вед і ману балелінъ!

26.

Ведѣт мані, не ведѣт,
Эс новеста не дзивошу:
Ман гайлітс пакалѣ,
Ар дівѣм цалішѣм!

20.

Господинъ вправѣ бранить мужа,
Мужъ вправѣ бранить свою жену;
Нѣтъ только того права,
Чтобы братъ могъ бранить свою сестру.

21.

Маленькая, маленькая, но красавица
Молодая жена работника;
Мнѣ-бы такую нужно—
Хозяйскому сыну!

22.

У меня все пополамъ
Съ молодою женою:
Пополамъ постель, пополамъ одѣяло,
Пополамъ бѣлая простыня.

23.

Всѣ пальцы на обѣихъ рукахъ напизаны у меня
Золото-рѣзанными колечками;
Но по одному они скатятся,
Когда стану жить съ недолукимъ мужемъ.

24.

Цвѣтетъ черемуха, но не такъ,
Какъ цвѣтетъ садовая яблонь;
Нравится сестрица, но не такъ,
Какъ нравится своя суженая.

25.

Спать, куропатка, спать перепелка!
Летить спать ястребъ;
Ступай спать, молодая жена,
Веди съ собой и моего братца!

26.

Ведите меня, или не ведите,
Уведенная я не стану жить:
У меня остается пѣтушекъ
Съ двумя цыпятами!

27.

Эс бѹт лаба крѣва сѣва,
Ка ман мате крѣвам доту:
Крѣва цимді, цепуріте
Тѣ ман скайшкі пѣдерея.

28.

Кас крауклям меду дева,
Кас—калпам матес мейту?
Кремт крауклітс прѣдес свежьюс,
Ньем калпінш калпоніті.

29.

Дѣвс палидз, Курземніце,
Оглю майсус велейот!
— Вой ту трака, Відземніце,
Тѣ баліня года креклі!

30.

Балабад аузіняй
Балті мілті, даудз сѣналу?
Балабад багатѣм
Балтас мейтас, нетікушас?

31.

Палидз, Дѣвс, ман аунам
Шаі ауна вѣтінат:
Вѣрзу слотас куплумінь,
Апинішу вѣглумінь!

32.

Дод, Дѣвінь, сілту саулі
Йел вакара пугітэ!
Дод, Дѣвінь, лабу дзіві
Йел мѹдіня галіня!

33.

Вой тік вѣн сауле спид,
Ка па логу істаба?
Вой тік вѣн лабу аужу,
Ка судраба несатай?

27.

Я была бы хорошею солдатскою женою,
Если бы матушка отдала меня за солдата:
Ко мнѣ очень идутъ
Солдатскіе рукавицы и шапка.

28.

Кто дастъ меду ворону,
Кто работнику—хозяйскую дочь?
Клюеть воронъ сосновую смолу,
Работникъ женится на работницѣ.

29.

Богъ впомощь, Курляндка,
Ты положишь угольные мѣшки!
—Съ ума ты сошла, Лифляндка,
Это братнины праздничныя рубашки!

30.

Отчего у овса
Вѣлая мука, много мякнны?
Отчего у богатыхъ людей
Вѣлыя, но лѣнивыя дочки?

31.

Помогай Богъ мнѣ молодому
На этомъ новомъ мѣстѣ:
Разшириться подобно березовому вѣнику,
Быть легкому, какъ хмѣль!

32.

Дай, Боже, теплое солнышко,
Хотя подъ самый вечеръ!
Дай, Боже, хорошую жизнь,
Хотя на концѣ жизни!

33.

Развѣ только и свѣта солнечнаго,
Что черезъ окошко въ избу?
Развѣ только и добрыхъ людей,
Что носители серебра?

34.

Багатѣ прѣцаѣс,
Шкѣт набагус номірушус;
Набадзіны гавілея,
Гравѣ гарсес ласідамі.

35.

Багатс тѣс лайску мейту
Судраба калдіная;
Ноньем маніс балелініс,
Судраба раудзідаме.

36.

Багатс нѣме багато,
Наудас, мантас грібедамс;
Ні там наудас, ні мантінас,
Ні милігас дзивошанас!

34.

Богатые возрадовались,
Подумали, что бѣдные умерли;
А бѣдные аukaютъ,
Собирая въ оврагѣ кнслицу.

35.

Богатый отецъ оковывалъ серебромъ
Свою лѣнивую дочь;
Посватался къ ней мой братецъ,
Заглядѣвши на серебро.

36.

Богатый беретъ богатую,
Ожидая серебра, богатства;
Не будетъ у него ни денегъ, ни богатства,
Ни милой жизни!

г) Старость и смерть.

1.

Вецум, ману вецумінь,
Не редзѣт дагаюшу!
Кад эс бѣту редзеюсі,
Ар кайіню атбидату.

2.

Эс домаю, эс гадаю,
Ка ман трѣка дзивоѣот?
Спѣка, варас ман пѣтрѣка,
Падоміня атліцен.

Бѣру дзѣсмас.

1.

Андзѣст ман угунтіня,
Пазѣд мана мамулыня.
Цѣма угуні дабую,
Мамалыняс не дабую.
Мамалыняс некледама,
Вѣцею пѣдрѣнѣ.

1.

Старость, моя старость,
Ты приходишь невидимо!
Если бы я увидѣла тебя,
Я бы тебя ногою оттолкнула.

2.

Я думаю, гадаю,
Чего не достаетъ мнѣ въ жизни?
Не достаетъ мнѣ силы, мощи,
А разума есть въ избыткѣ.

Похороненыя пѣсни.

1.

Потухъ у меня огонь,
Потеряла я свою матушку.
Огня я достала у сосѣда,
Но матушки не нашла.
Отыскивая свою матушку,
Я забѣжала въ камышы.

Но нѣдрѣе ізтецю...

Ізтек зелта авотіньш.

Пѣ та зелта авотіня

Трис лаймїяс мазгаѣс.

Діві сака: „Кур ту эй?“

Треша лідзі айціная.

Куря лідзі айціная,

Та пасака мамулыню.

— Эй, мейтїнь, тец, мейтїнь,

Лідз віням калніям!

Тур гуль тава мамулыня

Зам залас веленїяс...

— Целѣс, мана мамулынь,

Эс пацелю веленїю!

Эс стастїшу раудама,

Ко ман дара свеша мате:

Плїкї цїрте, матус плесе,

Каю спере пабенцько!

2.

Не наці (*вѣрдс...* Мадїня) уз манї
сѣрст:

Вїлкс теві целѣ апѣдїс!

Не слауц (*вѣрдс...* Мадїня) мамїняс
гѣтїню:

Сикас стерстїяс—

Тас тавас гѣтїяс.

Не брауц (*вѣрдс...* Мадїня) тѣтїня
зїрдзїню:

Сикѣ звїрбулы—

Тѣ тавї зїрдзїны.

Не парад ту (*вѣрдс...* Мадїнь),

Нї мѣга, сапїна!...

Таву тѣсу атдевѣм,

Ко ту бїї пелїюсі!

3.

Дѣвам дѣнїя айзгѣя

Ар лаймїю рунайѣт:

Вибѣжала изъ камышей...

Струится золотой ручей.

Въ этомъ золотомъ ручѣ

Купались три счастья.

Два спрашиваютъ: „Куда ты идешь?“

Третье пригласило меня съ собой.

То, которое пригласило меня съ собой,

Сказало, гдѣ моя матушка.

— Ступай дѣвица, спѣвши, дѣвица,

На тотъ холмъ!

Тамъ спитъ твоя матушка

Подъ зеленымъ дерномъ...

— Вставай, моя матушка,

Я подняла дернъ!

Со слезами я буду тебѣ рассказывать,

Какъ поступаетъ со мною чужая мать:

Она бьетъ меня по лицу, рветъ волосы,

Ногою толкаетъ подъ скамью!

2.

Не приходи (*имя...* Магдалина) ко мѣ въ
гости:

Волеѣ съѣсть тебя на дорогѣ!

Не дой (*имя...* Магдалина) матушкиныхъ ко-
ровъ:

Мелкія овсяночки—

Это твои коровки.

Не разѣзжай (*имя...* Магдалина) на батюш-
киныхъ коняхъ:

Мелкіе воробьюшки—

Это твои кони.

Не являйся (*имя...* Магдалина),

Ни во снѣ, ни въ сновидѣньї!...

Тебѣ мы отдали часть,

Которую ты заслужила!

3.

У бога (1) проходятъ дни

Въ совѣщанїи съ счастьемъ:

(1) См. примѣч. стр. 73.

Кам бѣс мір, кам дзівѣт
Шаі балта саулітѣ.

4.

Нѣм, Дѣвінь, во нѣмдамс,
Не нѣм ману мѣжа-другу:
Тукша мана гултас-мала,—
Аугста мана вілнанітѣ.

5.

Нѣм, Дѣвінь, мані назу!
Талу тѣс, мамалыня;
Не палайд свешай матей,
Мані назу рѣдінат!

6.

Но Дѣвіня ізлѣдзѣс
Вѣну земес габаліню—
Асі вѣн гарума,
Олектіню платума.

7.

Лѣку зѣда наздаудзѣню
Уз лѣла бѣрзу целма:
Дѣвіням спітѣ дару,
Кам атнѣма араііню!

8.

Нѣм, Дѣвіныс, во нѣмдамс,
Не нѣм мейту вайнага:
Пѣцус гадус пуйні рауд,
Гар кашѣм стайгадаі;
Трис гадінос мате рауд,
Мейтас пѣру ціадама.

9.

Мелні крауклы сатунуші
Мана кана галіна;
Тѣ не біа мелні крауклы,
Тѣ—дѣвіня энгѣліші.

Кому умереть, кому жить
На этомъ бѣломъ свѣтѣ?

4.

Возьми, Боже, кого хочешь,
Не бери только друга моей жизни:
Пустою останется половина моей постели,—
Холоднымъ мое одѣяло.

5.

Возьми, Боже, меня маленькою!
Далеко мой батюшка, матушка;
Не оставляй меня на слезы и на горе,
Которая будетъ причинять мнѣ чужая мать!

6.

Я выпросилъ себѣ у Бога
Лишь кусокъ земли—
Въ сажень длиною,
Въ локоть шириною.

7.

Кладу я свой полевый платочекъ
На большой березовый пенекъ:
Это въ укоръ богу ⁽¹⁾,
Зачѣмъ онъ отнялъ у меня пахаря!

8.

Возьми, Боже, кого хочешь,
Но не бери дѣвицу изъ-подъ вѣнка:
Пять лѣтъ будутъ плакать молодцы,
Проходя мимо кладбища;
Три года будетъ плакать матушка,
Перебирая ея приданое.

9.

Разсѣлись черные вороны
Около моей могилы;
Это не черные вороны,
Это божіи ангелы ⁽²⁾.

(1) См. примѣч. стр. 73.

(2) Тамъ же.

10.

Пут, энгел', вара струмці,
Лай скан віса пасауліте:
Ну ўт мана двѣсэліте
Йезус Крістус роціна!

11.

Ай, д'вѣнь, ай, лаймѣнь,
Кау эс яуна номірусі!
Эс даўту п'ѣ д'вѣня,
Ка ўвѣня з'ѣдедама.

12.

(Вардс... Маде) лўдзе орманиям,
Лай дэен дрыні кумелінуэс:
Энгеліні носалуні,
П'ѣ варт'ѣм ставедамі.

13.

Сауле, сауле, земе, земе,
Ко ар мані найдейтс?
Яу нон'ѣме т'ѣв' ар маті,
Вел гріб ману балеліну.

14.

Тец, сауліте, атскат'ѣс,
Кас тавѣ ʒніна:
Сітін'ѣш мазу с'ѣрд'ѣніну
Васа'ѣм кайіна'ѣм.

15.

Тец, сауліте, атскат'ѣс,
Ка гулея т'ѣ б'ѣрніні,
Ка гулея т'ѣ б'ѣрніні,
Кам нав т'ѣва, мамуліняс?

16.

Веля-мате п'ѣвилусі
Ману шму'ѣдру аугумінь:
Ўлікусі меде плац'ѣні
Д'зілас добес д'біна.

10

Труби, ангел', въ м'ѣдную трубу,
Пусть гремитъ весь міръ:
Теперь идетъ моя душа
Въ руки Іисуса Христа!

11.

Ой, боже ⁽¹⁾, ой, судьбина,
Если бы мнѣ умереть молодою!
Я бы приблизилась къ богу ⁽²⁾,
Какъ цвѣтущая черемуха.

12.

(Имя... Магдалина) проситъ вожатаго,
Чтобы онъ скоро гналъ коней:
Смеранутъ ангелы ⁽³⁾,
Стоя у воротъ.

13.

Солнце, солнце, земля, земля,
Зачѣмъ вы враждуете противъ меня?
Вы похитили у меня батюшку съ матушкой,
Еще хотите моего брата.

14.

В'ѣги, солнышко, оглянись,
Кто въ твоей т'ѣни:
Сотня малолѣтнихъ сиротъ
Съ босыми ногами.

15.

В'ѣги, солнышко, оглянись,
Какъ спятъ т'ѣ д'ѣти,
Какъ спятъ т'ѣ д'ѣти,
У которыхъ н'ѣтъ батюшки, матушки?

16.

Мать мертвецовъ обманула
Мою красоту:
Она положила медовой пиро'ѣгъ
На днѣ глубокой могилы.

(1). См. примѣч. стр. 73.

(2) Тамъ же.

(3) Тамъ же.

17.

Атсавѣра земес варті,
Паслѣпй земес атслѣдзіню;
Гулѣт ман зам земітес,
Камер сауле небесіс!

18.

Ар Дѣвіню, тѣве, маміня!
Лабвакар земес-мате!
Лабвакар, земес-мате,
Глаба ману аугумінь!

19.

Сак' земіте ляуну дара;
Земе дара вісу лабу:
Земе деве ѣсті, дзѣрті,
Глаба ману аугумінь.

20.

Ай, земіте, трѣдалінь,
Ту трѣдіні дажу лабу:
Ту трѣдіні кокам сакнес,
Дажу матес льолюміню.

21.

Вай, лѣдзама, земес-мате,
Дод' ман капа атслѣдзіню,
Лай эс вару капу слѣгт
Прѣкш тас вѣчас мамульітес!

22.

Желумѣ эс не вару .
Уз земіті паскатіт:
Бам земіте ман атнѣме
Міля варда девейіню.

23.

Цеп, маміня, вукуліті,
Уз капсѣту палайздама,
Бо ман доті кап-матой
Пар вартіню верумінь.

17.

Растворились ворота земли,
Сокрыли ключъ земли;
Спать мнѣ теперь подъ землею
Пока солнце на небѣ!

18.

Прощайте, батюшка, матушка!
Добрый вечеръ тебѣ, мать земли!
Добрый вечеръ тебѣ, мать земли,
Храни мою красоту!

19.

Говорятъ, что земля причиняетъ зло;
Земля дѣлаетъ всякое добро:
Земля даетъ ѣсть, пить,
Сокрываетъ мою красоту.

20.

Ой, земля, гноительница,
Ты гноишь не одного добраго молодца:
Ты гноишь корни дерева,
И не одинъ предметъ материнской ласки.

21.

Ой, добрая мать земли,
Дай мнѣ ключъ отъ гроба,
Чтобы я могла отомкнуть могилу
Для старой бабушки!

22.

Отъ глубокой скорби
Я не могу взглянуть на землю:
Зачѣмъ земля отняла у меня того,
Бто звалъ меня ласковымъ словомъ.

23.

Испеки мнѣ, матушка, хлѣбецъ,
Провожая меня на кладбище,
Чтобы было чѣмъ угостить мать кладбища
За открытіе (кладбищенскихъ) воротъ.

24.

Грѣж данцѣт балеліны
Лѣлаѣ желума:
Бѣдовуші сав' баліно
Велас-матес мейтінай.

25.

Мірт аунам, мірт вецам,
Кад дѣніна дагаюсі;
Атстат бій шо сауліті,
Каут та ган милеюсі.

26.

Мірт аунам, мірт вецам,
Пус-мѣжіна вѣи не мірт:
Пус-мѣжіна цілвѣкам
Даудз рауд желі пакалѣ.

27.

Гана лаба віня сауле,
Не миліга дзивошана:
Не дзѣдая сикі путні,
Не кѣкоя дзегузѣтес.

28.

Тайсѣт ман мѣжа-маю
Заляѣм дуртінаѣм:
Не мѣжам не атвѣру,
Саулей апу не радію.

29.

Велас-матес картіня
Лицен лика,
(Вѣрде... Мадінае) рѣтіно
Калтейѣт.

30.

Эс, мамінь, ауна міру;
Скайшеі мані павадѣт:
Цімді—добес рацеам,
Аутіньш—круста-несеам,

24.

Пустились въ пляску братья
По причинѣ великой скорби:
Они отдали своего брата
За дочь матери мертвецовъ.

25.

Должно умирать молодому и старому,
Когда придетъ время;
Должно покинуть этотъ свѣтъ,
Какъ-бы милъ онъ ни казался.

26.

Умирать молодому, умирать старому,
Но не умирать только въ среднемъ возрастѣ:
Въ среднемъ возрастѣ
Многіе горько оплакивають.

27.

Хорошъ тотъ свѣтъ (солнце),
Но не мила тамъ жизнь:
Не запоютъ тамъ мелкія птички,
Не закукуютъ кукушечки.

28.

Сооружайте мнѣ вѣчный домъ
Съ зелеными дверьми:
Во вѣки я ихъ не растворю,
Не покажу очей солнышку.

29.

Гнется шесть
У матери мертвецовъ,
При просушеѣ
Нарядовъ (имя... Магдалины).

30.

Я, матушка, умру молодою;
Проводите меня съ честію:
Рукавицы—гробокопателяю,
Платочекъ—крестonosцу,

Блокайна вілнаніте—
Ман' аугума ведеши.

31.

Лѣтінш лѣ саудіте,
Веленѣш казас дѣра:
Манс балінш лунс номіра,
Вой тас нѣме лѣгавін?

32.

Та (сърдс... Мадіна) клауеіас
Ап дурвім, ап логѣм:
—Вой тур ѣде, вой тур дѣре,
Вой тур мані даудзіна?
Гана ѣде, гана дѣра,
Гана мані даудзіна!

33.

Ай, ту ману нѣжа-нану!
Не там дурвью, не там логу:
Не там дурвью вірінат,
Не лодзіна раудзітѣс.

34.

Бо эс лаба нопелнію,
Шаі саулѣ дзіводам?
Діві кова габалінюс,
Трешу ліну паладзінь.

35.

Бо эс лабу нопелнію,
Шаі саулѣ дзіводам?
Сешус делю габалінюс,
Вѣну ліну паладзінь,

36.

Тайсат ман мнѣсту вѣгу,
Аунѣт ман балтас еамс:
Ну эс ѣшу таі цѣна,
Кур нѣжам не атнаѣ!

Покрывало съ бахромою
Тому, кто повезетъ мою красоту.

31.

Дожднѣхъ идетъ на солнышкѣхъ,
Мертвецы играютъ свадьбу:
Молодымъ умеръ мой братецъ,
Не ошъ ли женится?

32.

(Имя... Магдалина) подслушиваетъ
То у дверей, то у оконъ:
—Ѣдятъ ли, пьютъ ли,
Вспоминаютъ ли меня?
И Ѣдятъ, и пьютъ,
И меня вспоминаютъ!

33.

Ахъ ты, мой вѣчный домъ!
Нѣтъ у него ни дверей, ни оконъ:
Нѣтъ у него ни дверей, чтобы растворять,
Ни оконъ, чтобы глядѣть.

34.

Что хорошаго я приобрѣлъ,
Живя на этомъ свѣтѣ?
Двѣ деревянныя доски,
Третій льняной саванъ.

35.

Что хорошаго я заработалъ,
Живя на этомъ свѣтѣ?
Шесть досокъ,
Одинъ саванъ.

36.

Сделайте мнѣ мягкую постель,
Обувайте меня въ бѣлую обувь:
Теперь я пойду гостить туда,
Откуда во вѣки не возвращаюсь!

37.

Кріте згле, кріте прѣде,
Ціта ауга вѣтіня;
Крітис мама мамулынь,
Тас мѣжам не редзешу!

38.

Эс савай масіняй
Загю долю наму дару:
Мѣжам дурвіс не атвѣра,
Саулей аціс не радія.

39.

Скайшкі мані навадат,
Цѣті вартус айзверѣт:
Не мѣжам не атячу
Тос вартіноус вірікат!

40.

Ну э аю, вайрс не ашу
Тай масай панаакшынос;
Лай апауга тас целіньш
Онкайѣм крѣмільѣм!

41.

Носазвѣдзе кумеліньш,
Бапа-малу тецедамс:
„Те гуль манс арайіньш,
„Тыр' аузіноу берейіньш.“

42.

Кумеліньш нозвѣдзас
Бапа кална малія:
„Те гуль маніс арайіньш,
„Те—аузіноу девейіньш.“

43.

Вісі земес кукайніші
Гайда мані номіротот;
— Пагайдѣт, кукайніші,
Лай мѣдіноу медзівешу!

37.

Падаець ель, падаець сосна,
На томъ мѣстѣ вырастаець другая;
Падеть (умреть) моя матушка,
Ее во вѣки не увижу.

38.

Для своей сестрицы
Я сооружаю домъ изъ пильныхъ досокъ:
Во вѣки она не растворитъ его дверей,
Не покажетъ очей солнышку.

39.

Проведите меня съ честію,
Затворите за мной крѣпко ворота:
Во вѣки я не вернусь
Растворять эти ворота!

40.

Теперь я ѣздилъ, больше не поѣду
Потѣжаніемъ для этой сестрицы;
Пусть (отнынѣ) заростетъ эта дорога
Маленькимъ кустарникомъ!

41.

Заржалъ конь,
Бѣжа мимо кладбища:
„Здѣсь спитъ мой пахарь,
„Который насыпалъ мнѣ чистый овесъ.“

42.

Заржалъ конь
На кладбищенской горѣ:
„Здѣсь спитъ мой пахарь,
„Который кормилъ меня овсомъ.“

43.

Всѣ земляныя насѣкомыя
Ждутъ моей смерти;
— Подождите, насѣкомыя,
Пока окончу свой вѣкъ!

44.

Агрі, мамінь, ту пагулі
Зам заляс воленіяс:
Тур пагула мильі варді,
Тур куплѣ сегуіныі.

45.

Зѣді, мана кана-сѣта,
Судрабія зѣдінѣм!
Те гуль мейтас-малейніас,
Те—баліны-арайіныі.

46.

Сірмі, бѣрі кумеліны,
Ведѣт мані сміктайнѣ!
Сірмі, бѣрі істоцея,
Ман атстая сміктайнѣ,
Ман атстая сміктайнѣ
Смілѣшу калну рупінат.

47.

Лаба мана лгавіня,
Лабі мані павадія:
Сірмі зіргі, балті докы,
Сарканам бантітѣм.

48.

Вѣнс патс манс баліньш,
Тас Дѣвам, тас кунгам:
Кунгі нѣме сулайньш,
Дѣвс нонѣме энгальш.

49.

Редзу саву мамалынь
Пар калінію айзведот;
Ган эс саучу—не дзірдеа,
Ган тецею—не паначу.

50.

Эс не вару, стайтадама,
Смілѣшу нѣст кайііам;

44.

Рано, матушка, ты улеглась
Подъ зеленымъ дерномъ:
Тутъ залегли твои ласковыя слова,
Тутъ—пышныя покрывала.

45.

Цвѣти, кладбище,
Серебристыми цвѣточками!
Здѣсь спятъ дѣвцы-молодчицы,
Здѣсь спятъ братья-пахари.

46.

Пѣгіе, каріе кони,
Везите меня на кладбище!
Пѣгіе, каріе кони вернутся назадъ,
А меня оставятъ на кладбищѣ,
А меня оставятъ на кладбищѣ
Играють пескомъ на кладбищенской горѣ.

47.

Хороша моя молодая жена,
Она хорошо меня провожаетъ:
Пѣгіе кони, бѣлыя покрывала
Съ красными ленточками.

48.

Одинъ всего у меня братецъ,
Онъ для Бога, онъ для господина:
Господинъ беретъ его себѣ въ слуги,
Богъ зачисляетъ его въ свои ангелы.

49.

Вижу, что увозятъ черезъ гору
Мою матушку;
Вричу я—не слышитъ она,
Вѣгу за нею—не догнать.

50.

Я не могу ходить,
Когда у меня песокъ на ногахъ;

Ка ман бій ну панест,
Аббер вісу аугумінь?

51.

Шаі саулэ дзиводала,
Іквакару вѣту тайсу;
Ка бій ман ну гулѣт
Ар то вѣну тайсіюму?

52.

Ган ёдаю, ган дзѣраю,
Не вѣнс мані не раудая;
Мана паша тѣвс, маміня,
Тѣ пѣц маніс гаужі рауд.

53.

Ёс ѣсвѣду вара таурі
Токоша унѣте:
Кам масіняс ман не ауга,
Кам не нѣма панакшнѣс

54.

Кам ту лѣзі, озоліны,
Вой нав коку лѣзейіню?
Кам ту мірі, мѣс баліны,
Вой нав ляужу мірейіню?

55.

Ёс шкѣту лѣтіню
Лаука лѣстам:
Та мана маміня
Пѣц мані рауд.

56.

Каут зінату то калніню,
Кур гуль мана мамальіня,
Ёс апсісту то калніню
Раксітѣм делішѣм.

57.

Гаужі рауд тѣвс, маміня,
Смілтайне вадідамі;
Не рауд гаужі, тѣвс, маміня,
Тур ёс юмс сагайцішу!

Какже мнѣ теперь выдержать,
Когда засыпаютъ все мое тѣло?

51.

Живя на этомъ свѣтѣ,
Я слала себѣ постель каждый вечеръ;
Какъ же мнѣ теперь спать,
Когда разъ ее постелю?

52.

Много ѣдущихъ, много пьющихъ,
Но нѣтъ никого, чтобы по мнѣ плакалъ;
Только собственные мои—батьшка, матушка,
Они по мнѣ горько плачутъ.

53.

Я забросилъ мѣдную трубу
Въ быструю рѣку:
Зачѣмъ не растутъ у меня сестрицы,
Зачѣмъ онѣ не берутъ меня въ повѣзжане.

54.

Зачѣмъ ломаешься ты, дубъ,
Развѣ нѣтъ ломкихъ деревьевъ?
Зачѣмъ ты умираешь, нашъ братецъ,
Развѣ нѣтъ умирающихъ людей?

55.

Я полагала, что дождикъ
Льетъ на дворѣ:
Это моя матушка
По мнѣ горько плачетъ.

56.

Если бы я зналъ тотъ холмъ,
На которомъ спитъ моя матушка,
Я бы обилъ этотъ холмъ
Раскрашенными досками.

57.

Горько плачутъ батьшка, матушка,
Провожая меня на кладбище;
Не плачьте горько, батьшка, матушка,
Я тамъ васъ встрѣчу!

58.

Вай, дѣвѣня, ман дѣвѣня,
Ту атраці незінама!
Вакар коші гавілю,
Шодѣн веда смітѣнѣ.

59.

Гулѣ, мана мамулінѣ
Цѣту мѣгу айзмігусі:
Не дзірдей вею пѣнам,
Не бернію гаудамі!

60.

Цеп, манінь, балту майзі,
Ваді мані сміктайнѣ!
Ко мѣлону веля-бернус,
Веля варту верайінос

61.

Эс апулу недерета
Зам залас веленіяс;
Ведѣт пѣру калініа,
Эйдоѣт балелінос.

62.

Не мірсті, балеліны,
Нав вайрс рѣнес калініа:
Мес масію апракам
Паша кална галініа.

63.

Свѣжу цірві, вель акміні
Сава кана вѣтінѣ:
Лай рѣст цірвіс, пел акмініс,
Не тас манс аутуміньш!

64.

Сен баліні ігрос
Масай ат панакснѣос:
Вед масію сміктайнѣ,
Лі баліні раудадані.

58.

Ой, день, мой день,
Ты приходишь невѣдомо!
Вчера я весело аугала,
А сегодня уже везутъ меня на кладбище.

59.

Спи, моя матушка,
Уснувъ крѣпкимъ сномъ:
Не слышишь ты моя вѣтровъ,
Плача своихъ дѣтушекъ!

60.

Испеки мнѣ, матушка, бѣлый хлѣбъ,
Провожай меня на кладбище!
Будетъ чѣмъ угостить дѣтей мертвецовъ,
Которые отворятъ ворота

61.

Непосватанною я слегла
Подъ зеленымъ дерномъ;
Везите на холмъ мое приданое,
Раздѣлите его между моихъ братьями.

62.

Не умирай, братецъ,
Нѣтъ больше мѣста на кладбищѣ:
Мы зарыли сестрицу
На самой вершинѣ горы.

63.

Бросаю топоръ, валяю камень,
Въ свою могилу:
Пусть ржавѣетъ топоръ, плеснѣетъ камень,
Но не моя красота!

64.

Давно думали братья,
Чѣмъ будутъ поѣзжанами у сестрицы:
Вотъ везутъ сестрицу на кладбище,
Братья плача ѣдутъ.

65.

Кур, баліны, стайгайт,
Сміктаймам кайнійм?
— Біім масас павадэт
Балта сміктину калінім.

66.

Каут зінату то капсэту,
Кур гуль тэве, мамаліня,
Эс капсэту апушкэту
Сарканам рэзітэм!

67.

Нац, апрауг, лугавінь,
Кур эс гулю калінім;
Атпаадама, атнес нан
Пілну саую магонію.

68.

Эй ар Д'эву, лугавінь,
Лўко ціту арайінь,
Лўко ціту арайінь,—
Эс гулюшу калінім!

69.

Сауц маміня саукуміню,
Пар сётіню стайгадама:
Редзей савас в'эглас д'тмас
Пар калінію айзведам.

70.

Лўгшус лўдзу маміняй:
„Ауд ман ліну паладзінь!“
Эс не аугшу г'ла мейта,
Ман я'т сміктёме.

71.

Балті ліні узаугуші
Мана паша лидуша;
Мана ліну вёрпейіня
Гуль сміктіню калінім.

65.

Куда вы ходили, братья,
У васъ ноги въ песокъ?
— Мы провожали сестрицу
На блонещаную гору.

66.

Еслибъ я знала могилу,
Въ которой покоится батюшка, матушка,
Я бы обсадила эту могилу
Красными маргаритками!

67.

Приходи, навѣсти меня, сумошая,
Гдѣ я сижу на холмѣ;
Когда придешь, принеси мнѣ
Полную горсть маку.

68.

Ступай съ Богомъ, молодая жена,
Ищи другого пахара,
Ищи другого пахара,—
А я буду спать на холмѣ!

69.

Горько вопієтъ мать,
Расхаживая по двору:
Она видитъ, что ея отраду
Увезать черезъ гору.

70.

Усердно я прошу матушку:
„Сотни для меня лѣняное невырвало!“
Я не выросу,
Мнѣ нужно отправляться на кладбище.

71.

Выросъ бѣлый лєнъ
На мой пастбѣ;
Но спитъ подъ пещаннымъ холмомъ
Моя лѣно-прадильщица.

72.

Кур, берніны, йс ѣсѣт,
Без вецаку палікуші?
Кур ньемсѣт гудру варду,
Лабу, гудру падоміню?

73.

Сак' сауліте ноѣдама:
„Ну, ляутіны, свѣте вакарс!“
Сак' тѣтіныс номірдамс:
„Ну, берніны, — сѣрдѣніші!“

74.

Рокат мані цельмала,
Эс рітєню дрейманітіс:
Сак' рітєніс, тецедаміс:
„Те гуль манс дрейманітс!“

75.

Ко, масіня, ту раудайі,
Пѣ вартіню стѣведама?
— Редзей саву арайіню
Калніна айзведам!

76.

Трис калніны нозѣдеа
Саркана дабола;
Трис масіняс нораудая
Вѣна нѣта балеліня.

77.

Тумші какті істаба,
Аугеті гултас паладзіны:
Шодѣн веду смілектайнѣ
Саву гултас сіддітаю.

78.

Ко, маміня ту гулейі,
Кам ар мані не рунайі?
Ган дзѣдаю, ган раудая,
Апкарт теві стайгадама.

72.

Куда пойдете, дѣти,
Оставшись безъ родителей?
Откуда возьмете разумное слово,
Откуда — добрый, умный совѣтъ?

73.

Солнышко говоритъ, закатываясь:
„Теперь, люди, святой вечеръ!“
Отецъ говоритъ умирая:
„Теперь, дѣти, вы сироты!“

74.

Закопайте меня подлѣ дороги,
Я колесный мастеръ:
Катаясь мимо, колесо скажетъ:
„Здѣсь спитъ мой мастеръ!“

75.

О чемъ ты плачешь, сестрица,
Стоя у воротъ?
— Вижу, что моего пахара
Увозятъ на холмъ!

76.

Три холма отцвѣтають
Краснымъ клеверомъ;
Три сестрицы оплакивають
Одного родного брата.

77.

Темны углы въ комнатахъ,
Холодны простыни на постели:
Сегодня я провожаю на кладбище того,
Кто согрѣвалъ мою постель.

78.

Что, спишь ты, матушка,
Отчего не говоришь со мною?
Я и пою, и плачу,
Расхаживая вокругъ тебя.

79.

Каут зінату то калніню,
Кур гуль мана мамулыня,
Эс не ляуту пѣціням
То калніню рацінат;
Эс апсісту то калніню,
Ар озола дѣлішѣм,
Ар озола дѣлішѣм
Ар тѣрауда наглінѣм.

80.

Балту зіргу не ѳдзѣт,
Ман вездѣмі смілтѣйнѣ:
Талі спид балгі зіргі
Гаужі рауд мамалыня.

79.

Если бы я зналъ тотъ холмъ,
На которомъ спитъ моя матушка,
Я бы не дозволилъ, чтобы свиньи
Раскапывали этотъ холмъ;
Дубовыми досками,
Дубовыми досками
Я бы обиль этотъ холмъ,
Стальными гвоздями.

80.

Не запрягайте бѣлыхъ коней,
Провожая меня на кладбище:
Далеко видны бѣлые кони,
Горько будетъ плавать моя матушка.

Д) Р о д с т в о .

1.

Ќші, кляві, ѳзоліны,
Кокс коціня галіня;
Масеніны, бралеліны,
Раде радія галіня.

2.

Сатѣця сика науда
Рупайѳс далдерѳс;
Ѣсакѳла какъя раді
Пелайѳс радінѳс.

Тѣвс, тѣву-земе.

1.

Тѣвс делаѣ науду дева:
„Пірц, дѣлінь, лѣгавінь!“
Дѣлс нопірка кумелінь,
Сукай тѣва тѣрумінюс.

2.

Тѣтіньш пірка судрабіню,
Тѣтіньш ладі калдіная;

1.

Ясень, клѣнь, дубъ,
Дерево подлѣ дерева;
Двоюродныя братья,
Родные подлѣ родныхъ.

2.

Вѣѣшались мелкія деньги
Въ крупныя талеры;
Попалъ кошачій родъ
Въ знатную родню.

Отецъ, отцовская земля.

1.

Отецъ давалъ деньги сыну:
„Купи, сынокъ, себѣ суженую!“
Сынъ купилъ себѣ коня,
Сталъ пахать отцовскую землю.

2.

Батюшка покупаетъ для меня серебро,
Батюшка оковываетъ мой приданный сундукъ;

Тѣвс не дос таутінаѣ
Без бѣраю кумеліню.

3.

Домас бія там тѣвам,
Кам ауг мейтас, кам ауг дѣлі:
Каплі пѣт, дорі дѣт,
Брію плѣст, пѣру шѣт.

4.

Пате мате лѣсту лѣца,
Пате кара шѣполіті;
Кад ізаугу діжа мейта,
Тѣвс таутам вѣлетаѣс.

5.

Тѣвс ар маті,
Трѣшс таутѣтс,
Ко руная клѣтіна?
Тѣвс дод мейту,
Мате лѣдзѣ,
Таутѣтс лѣдзѣ раудадас.

6.

Тѣву тѣву лайпас нестас,
Бѣрну бѣрні лайпотайі;
Та, бѣрніні, лайпойѣт,
Ка пѣтіка мѣдіням!

7.

Вісѣм лабі, вісѣм лабі
Мана тѣву-земітѣ:
Закѣм лабі цілпус мест,
Рубінѣм—рубінат.

8.

Ко клѣдзѣт, гульбеніны?
Гана дзімы эзеріны;
Ко, баліны, барѣтѣс?
Гана гѣла тѣву-земе.

Батюшка не отдасть меня чужимъ людямъ
Безъ карихъ коней.

3.

Забота тому отцу,
У котораго растутъ дочери да сыновья:
Нужно плести роевникъ, долбить улья,
Драть лубъ, шить приданое.

4.

Сама матушка прикрѣпляетъ для меня оцѣнь,
Сама вѣшаетъ мнѣ колыбельку;
Но когда я вырасту дѣвицею-красавицею,
Батюшка отдастъ меня чужимъ людямъ.

5.

Отецъ съ матерью,
Третій молодець,
Что они дѣлають въ клѣти?
Отецъ отдасть дочку,
Мать воспрещаетъ,
Молодець проситъ со слезами.

6.

Отъ дѣдовъ, прадѣдовъ брошены перекладны,
По нимъ ходятъ внуки, правнуки;
Такъ ходите по нимъ, дѣтущки,
Чтобы достало вамъ на всю жизнь!

7.

Всѣмъ хорошо, всѣмъ хорошо
На землѣ моего батюшки:
Хорошо прыгать на ней зайчикамъ,
Хорошо токать глухарямъ.

8.

Чего кричите, лебедяти?
Вѣдь озера глубоки;
Иль-за чего ссоритесь, братья?
Вѣдь велика овцовская земля.

9.

Кална капу раудзіт'с,
Кас ар ману тэву-земі:
Вой ар кунгі, вой старасті,
Вой ц'ялавас пуріная?

10.

Эс не деву ц'ялавам
Тэву-земес пурінат;
Ньому пате 'г'атніті,
Пурінаю тэву-земі.

11.

Уз эжіняс галву ліку,
Саргай саву тэву земі;
Лабак ману галву н'ёна,
Не ка ману тэву-земі!

Ніста н'атс.

1.

Кад лапіняс салапоа
Мазаам бэрзіням?
Кад тай б'ус в'ёгла д'ёна
Мазу бэрну маміняй?

2.

Палідзіня ваядзес
Манай маміняй;
Кад эс в'яб'ву палідзіньш,
Тад айзведе свеші ляудс.

3.

Атасэд, атасп'ут,
Мана веца мамульінь:
Ган ту б'ій п'экусусі,
Мані мазу аукледама!

4.

Ко гайдія сайнін'це,
П'э вартіню ставедама?

9.

Я подымусь на гору, чтобы взглянуть,
Что случилось съ моею отцовскою землею:
Пашутъ ли ее господа, или старосты,
Или гребутъ плисочки?

10.

Я не позволю плисочкамъ
Разгребать отцовскую землю;
Я возьму сама собѣ мужа,
Стану раскапывать отцовскую землю.

11.

На границѣ я положу свою голову,
Стану стеречь свое отечество;
Пусть лучше возьмутъ мою голову,
Чѣмъ мое отечество!

Родная мать.

1.

Когда покроется листьями
Маленькая березонька?
Когда настанетъ облегченіе
Для матери съ маленькими дѣтьми?

2.

Дождидается подмоги
Моя матушка;
Когда я д'ѣлаюсь подмогою,
Меня уводятъ чужіе люди.

3.

Присядь, отдохни,
Моя старая матушка:
Довольно ты изнемогла,
Убаюкивая меня маленькою!

4.

Кого ждетъ хозяйка,
Стоя у воротъ?

Гайда савас вѣглас дѣнас
Но дарбѣм парейот.

5.

Та ту дарі, мѣс масінь,
Ка тев маца мамалынь:
Пацел креслу, новаун каяс
Вещаам дѣверам.

6.

Палдѣс деу мамінай,
Кас ман мазу ізглабая
Но гунтінас, но ўденс,
Но дѣмайнас істабінас!

7.

Паник ман лѣтус дѣна,
Паник свеша мамулынь;
Ней паника сілта сауле,
Ні ар сава мамулынь.

8.

Эс бѣт баду номірусі
Пірко гаду таутінас,
Кау маміна не лікусі
Квѣшну майзес пѣріна.

9.

Айз ко ман сірдіс сап,
Айз ко вайгі нобалейші?
Сірдіс сап—матес жѣл,
Вайгі бал асарас.

10.

Эс пѣцѣсту, мамалынь,
Вісу таву девумінь,
Кад ту мані намацѣту,
Ка дзівот таутінас!

11.

Шкіту то ляуну дѣну,
Кад маміна агрі цѣла;

Ждетъ своего облегченія (дочки),
Когда оно вернется съ барщины.

5.

Дѣлай такъ, наша сестрица,
Какъ тебя учитъ матушка:
Поддай стулъ, разуи ноги
Старому деверю.

6.

Спасибо я даю матушкѣ,
Которая сберегла меня маленькаго
Отъ огня, отъ воды,
Отъ дымной избы!

7.

Наскучиваетъ мнѣ дождливый день,
Наскучиваетъ чужая матушка;
Но не наскучиваютъ ни теплое солнышко,
Ни родная матушка.

8.

Я бы умерла съ голоду
Первый годъ въ чужихъ людяхъ,
Если бы матушка не положила
Пшеничнаго хлѣба въ приданомъ сундукѣ.

9.

Отчего болитъ у меня сердце,
Отчего блѣдность покрыла мои щеки?
Сердце болитъ—матушки жалъ,
Щеки поблѣднѣли отъ слезъ.

10.

Ничего бы я не хотѣла, матушка,
Изъ того, что ты мнѣ даешь,
Только-бы ты меня наставила,
Какъ жить въ чужихъ людяхъ!

11.

Худымъ я считала тотъ день,
Когда матушка меня рано будила;

Ну бѹт агрі цѣлусѣс,
Ну невайд цѣлайіня.

12.

Бад дзірдету сав маміню
Айз сѣніяс рунайот,
Эс сатиту віняс вардус
Балтаа вілнане!

13.

Ка бѹт мана мамалыня
Маз-ігав дзивоюсі,
Эс бѹт лѣпас кушлунінь,
Абелъ зѣду балтунінь.

14.

Лѣны, лѣны бѣрзіныш ауга
Лѣны лапас даріная;
Лѣны аугу пѣ маміняс,
Гудру нѣму падомінь.

15.

Милы мані мате сауце:
„Нац, мейтінъ, істаба!“
Вой та сауце мильодама,
Вой таутам радідама?

16.

До', маміня, кам дѣдама,
Не дод мані калейм:
Трис дѣніяс сараудая,
Кальву креклус веледама.

17.

Арайіня мамалынь,
Кам вакар не атіаці?
Шодѣн мате павѣлея
Дравінька дѣліням.

18.

Каді бій тѣ лаутіны,
Варгам тура мамулынь!

Теперь бы я рано вставала,
Теперь некому меня будить.

12.

Если бы я услышала, что моя матушка
Говоритъ за стѣною,
Я бы завернула ея слова
Въ бѣлое покрывало!

13.

Если бы моя матушка
Хоть немного больше пожила,
Я бы была стройная, какъ липа,
Бѣлая, какъ цвѣтъ яблони.

14.

Медленно, медленно растетъ березонька;
Медленно убирается листиками;
Медленно расту и я у матушки,
Обогащаюсь умомъ, разумомъ.

15.

Ласково зоветъ меня матушка:
„Поди, дочка, въ комнату!“
Изъ любви ли она меня такъ зоветъ,
Или съ тѣмъ, чтобы показать чужимъ людямъ?

16.

Отдавай меня, матушка, за кого хочешь,
Не отдавай только за кузнеца:
По три дня я плачу,
Полоща бѣлье кузнеца.

17.

Матушка пахаря,
Зачѣмъ ты не пришла вчера?
Сегодня матушка отказала меня
Сыну пчеловода.

18.

Что это за люди,
Они на мученье держатъ свою матушку!

Эс то саву мамулынь
Падоман вѣн турю.

19.

Ай, бершны, не базѣт
Мамалыняс пасоло!
Наѣ вѣстныі накамю,
Вайца ѣсу мамалыняс.

20.

Доматнѣце, гадатнѣце
Мана вѣца мамулынь:
Ман крѣклію панувусі
Но девіныі габалінь.

21.

Ай, вѣца вѣцайшнѣ,
Ауга теві рудкі, мѣжі!
Ай, вѣца мамалыня,
Гудра бііі падоман!

22.

Лаба мана мамулыня,
Ка зѣра лідѣціня:
Эс гудѣш нѣнолі,
Ман нѣрнію нѣлоці.

23.

Локі, мато, ман нѣрнію,
Локі пілну лідѣ малам:
Пілна тауту істабіня
Лѣлу, мазу гайдітаю.

24.

Кас, мамінь, тев патейца,
Ка ѣс гаю раудадана?
Курі вейі тев айзпѣта
Манас гаужас асаріняс?

25.

Дѣвс, не доді ман атраст
Вѣз маміняс араінію:

Я свою матушку
Лишь для совѣтовъ берегу.

19.

Ой, дѣтушки, не прячѣте
Матушки подѣ скамью!
Станутѣ приходіть гостѣ за гостемѣ,
Будутѣ спрашиватѣ о вашей матушкѣ.

20.

Разумница, заботница
Моя старая матушка:
Она шѣетѣ мнѣ рубашку
Изѣ девяти кусковѣ.

21.

Ой, старое пастбище,
На тебѣ растетѣ рождѣ, ячмень!
Ой, старая матушка,
Много у тебѣ ума на совѣты!

22.

Хороша моя матушка,
Она настоящая озерная щука:
Я еще сплю въ болыбели,
Она уже изготовила для меня приданое.

23.

Наполняй, матушка, мой приданный сундукѣ,
Наполняй его до краевѣ:
У чужихѣ людей полна изба
Взрослыми и малыши, которые ждутѣ.

24.

Кто сказалѣ тебѣ, матушка,
Что я живу въ слезахѣ?
Какой вѣтерѣ тебѣ принесѣ
Мои горькія слезы?

25.

Не дай Богѣ мнѣ найтѣ
Пахарѣ безѣ матушки:

Кур эс ёшу, кур тецешу,
Кур прасіну падоміня?

26.

Ёна лаба, ёна лаба;
Кас ёна майзес дева?
Мате лаба, мате лаба,
Кас дос маті вісу мужу?

27.

Не снаужам мёс, масіняс,
Не снаудуле мамулыня;
Не снауздама мамулыня
Мумс пўріню пўлоця.

28.

Гаужі рауд мамалыня,
Дарбёс мані вадідама.
Не рауд гаужі, мамалынь!
Но дарбём эс парёшу;
Но дарбём эс парёшу,
Но таутам не парёшу.

29.

Мате мані аудзіная,
Ка балто ліну саую;
Таутас мані пўціная,
Ка мело кас ауту.

30.

Гайда, гайда мамалынь
Ўдёнётіня несейіняс;
Ўдёнс спані вўн атраде
Авотіня маліня.

31.

Сак озолу цўту коку,
Вейіньш лёка вірсауніті;
Ман патёші цўта сірде,
Эс пўцўту мамалыняс.

32.

Бур' абелей балті зёді,
Тай саркані аболіші;

Къ кому я пойду, въ кому побёгу,
У кого попрошу совёта?

26.

Хороша тўнь, хороша тўнь;
Но кто дастъ хлёба въ тўни?
Хороша матушка, хороша матушка,
Но кто дастъ матушку на всю жизнь?

27.

Не станемъ дремать, сестрицы,
Не дремлетъ наша матушка;
Не во время дремоты
Она изготовила намъ приданое.

28.

Горько плачетъ моя матушка,
Провожая меня на барщину.
Не плачь горько, матушка!
Съ барщины я вернусь;
Съ барщины я вернусь,
Но не вернусь отъ чужихъ людей.

29.

Матушка лўлўяла меня,
Какъ горсть бўлаго льну;
Но чужіе люди чернятъ меня,
Какъ грязную онучу.

30.

Ждетъ, ждетъ матушка
Водоноски;
Но находитъ лишь ведро
На краю источника.

31.

Дубъ считаютъ крўпкимъ деревомъ,
Но вўтеръ качаетъ его вершину;
А у меня истинно твердый духъ,
Я переносу потерю матушки.

32.

У которой яблони бўлые цвёты,
У той красные яблоки;

Кур' матей скайстас мейтас,
Тай слувені вѣсі наце.

33.

Тѣва дѣту, матес дѣту
То сасѣю настїна;
Саву Дѣва девумїнь
Везума не павезу.

34.

Лайме, лайме тай матей,—
Трис мейгїнас, трис дѣлїны:
Трис пурїны ара веда,
Трис відѣ рїтіная.

35.

Кур, прѣдїте, вірсї, тавї,
Целмі вѣн сіліна?
Кур мамїнь, мейтас тавас,
Креслі вѣн їстаба?

36.

Тріцѣт трїц та малїня,
Кур мамїнас ганї гана;
І зилїте не дзѣдая,
Кур ай тѣва пѣгулїбї.

37.

Жѣло, дѣвс, жѣло, лайме!
Мате вайра не жѣло:
Сакас мате ѣдеусї
Жѣлотая рѣціна.

38.

Ка матей жѣл не бїя
Таду берну їздѣдѣт:
Ка пукїте, ка рѣзіте,
Ка рїшіте аїстецея!

39.

Ќстї ман грїбѣяс,
Мате майзес ман не дѣве;

У которой матери красавицы дѣтки,
Къ той прїѣзжаютъ знатные гости.

33.

То, что дали мнѣ батюшка, матушка,
Я связываю въ узелокъ;
Но то, что мнѣ даетъ Богъ,
И возомъ не повезти.

34.

Счастье, счастье у этой матери,—
Три дѣтки, три сына:
Три приданныхъ вывозятъ,
Три привозятъ;

35.

Гдѣ, сосенка, твоя макушка,
Только пни въ бору?
Гдѣ, матушка, твои дѣтки,
Только стулья въ избѣ?

36.

Ходенемъ ходитъ та сторона,
Гдѣ пасутъ стадо матушкины пастушки;
Но даже синичка не щебечетъ тамъ,
Куда ѣдутъ отцовскїе ночлежники.

37.

Сжался, боже ⁽¹⁾, сжался, счастье!
Матушка болѣе меня не жалѣетъ:
Матушка говоритъ, что она отдала меня
Въ руки того, кто жалѣетъ.

38.

Какъ не жаль матери
Отдавать такое дитя:
Оно укутывается какъ цвѣтокъ, какъ роза,
Какъ колеско.

39.

Мнѣ ѣсть хочется,
Но матушка мнѣ не даетъ хлѣба;

(1) См. примѣч. стр. 73.

Та сація не додама:
„Мазі бралы—арайны“

40.

Ко вар мате ман дарит?
Ко эс грибу, то падару:
Гриб’—эс ышу пѣ арая,
Гриб’—пѣ дору дейейныя.

41.

Не рай мані, мамалынь,
Лай эс аугу нерайма;
Лай эс аугу нерайма
Нератніша деліням.

42.

Эс пѣвнлю мойту маті
Думайна істаба:
Віня ман крэслу цэле,
Эс пастейджу року дот.

43.

Грибей мана мамулыня
Дів’ рейзітес луна тапт;
Не пукыте не зѣдеа
Дів’ рейзітес васара.

44.

Дод’, Дѣвіны, таутам ат,
Лай эс вару лідзі ат;
Ну не вару вайрс істант
Прѣкш тас вецас мамалыняс.

45.

Веца мана мамалыня
Вайра лѣті не дераа:
Сед галвіню подѣрусі,
Ка руден мѣжу варпа.

46.

Веца мана мамалыня,
Ка веца вецайніте;
Вецайне рудзі ауга,
Кас но манас мамулыняс?

Она такъ говоритъ, отказывая:
„Малы братья—пахари.“

40.

Что можетъ сдѣлать мнѣ матушка?
Что захочу, то сдѣлаю:
Захочу—пойду за пахара,
Захочу—пойду за пчеловеда.

41.

Не наставляй меня, матушка,
Пусть я вырасту безъ наставленья;
Пусть я вырасту безъ наставленья
Для ненаставленного сына.

42.

Я обманулъ мать дочери
Въ дымовой избѣ:
Она подавала мнѣ стулъ,
Я поспѣшилъ ей подать руку.

43.

Захотѣла моя матушка
Два раза помолодѣть;
Но не цвѣтетъ цвѣтокъ
Два раза въ лѣто.

44.

Дай Богъ чтобы пріѣхали сваты,
Чтобъ я могла съ ними уѣхать;
Не могу больше угодить
Старой матушкѣ.

45.

Стара моя матушка,
Ни на что болѣе не гожа:
Сидитъ, свѣсивъ головку,
Какъ осенью ячменный колосъ.

46.

Стара моя матушка,
Какъ старое пастбище;
Но на пастбищѣ растетъ рожь,
А что съ моею матушкой?

47.

Веца мана мамалыня,
Не спей гану павадит;
Вел ту бусі ведеклам
Рита маля малейіня.

48.

Вецас матес—ўбелітес
Ману мѣжу плявайіняс;
Яуні пуйші, ка кундзіны,
Алатіня дэрайіны.

49.

Вецас матес—гаспажіняс,
Палідзѣт ман дзѣдат!
Яунас мейтас-юшправіняс,
Айз пуйшѣм не дрыкстєх.

50.

Веца мате бубіная:
„Нева огу, нева сёню!“
— Дѣзган огу, дѣзган сёню,
Кас вецай пѣласія?

Дѣла - мате, мейту - мате, свежа
мате, намате, вира - мате.

1.

Делу-мате, мейту-мате,
Абас лѣлас лѣліас;
Тік пат делу-маміняй
Мейту-матес алѣдзас.

2.

Кас кайт мейту-маміняй?
Зноті, драугі візіная;
Делу-мате—набадзіте
Каім тек раудама.

3.

Делу-матей дайлы делі,
Цере мані бистамѣс;

47.

Стара моя матушка,
Не въ силахъ выпроводить стада;
Но у невѣстохъ ты будешь
Еще по утру вертѣть жернова.

48.

Старушечки—голубушки,
Онѣ жнутъ мой ячмень;
А молодцы, какъ баричи,
Попиваютъ мое пиво.

49.

Старушки—госпожи,
Помогите мнѣ пѣть!
Дѣвицы—красавицы
Боятся изъ-за молодцовъ.

50.

Бабушка ворчитъ:
„Нѣтъ ягодъ, нѣтъ грибовъ!“
— Вдоволь ягодъ, вдоволь грибовъ,
Но кто для тебя старой наберетъ?

Мать сыновей, мать дочерей, чужая мать,
мачиха, свекровь.

1.

Мать сыновей, мать дочерей,
Одна предъ другой величаются;
Однакожъ матери сыновей
Приходится кланяться матери дочерей.

2.

Чѣмъ не житье матери дочерей?
Катается она съ зятьями, друзьями;
Мать сыновей—бѣдняжка
Бѣгаетъ пѣшкомъ плача.

3.

У матери сыновей красавцы сыновья,
Она думаетъ, что я боюсь ея;

Вистас сауле рита расу,
Тік эс—таву дайлю делу.

4.

Не дод мані, мамалынь!
Вѣна дела мате наце:
Эс не бію брадусі
Вѣна вѣті дзівіна;
Вѣна вѣті дзівіна,
Вѣна дзірнас рігінат.

5.

Эсі діжа, делу-мате,
Мейту-мате йо вел діжа;
Эсі діжа, вой не эсі,
Тев алудз мейту-матес.

6.

Делу-мате валкаас,
Дзірню пусе мугура;
Та мекле малейіню,—
Отру пусі дзірнавіню.

7.

Вілку-мате, делу-мате,
Абас вѣну целю тек:
Вілку-мате йѣру тек,
Делу-мате—малейіню;
Вілку-мате ган аабуа,
Делу-мате не дабуа.

8.

Уйо, дѣвінь, уйо, дѣвінь,
Экур брауц делу-мате:
Зіла, мелна, невелета,
Ліку кѣві курцелая!

9.

Парадат йс, ляутіні,
Бада мана віра-мате?
Уйо, дѣвс, уйо велс,
Бада мана віра-мате!

Какъ солнце боится утренней росы,
Такъ я боюсь твоихъ красавцевъ сыновей.

4.

Не отдавай меня, матушка!
На встрѣчу идетъ мать одного сына:
Я не привыкла
Одна ходитъ въ поле;
Одна ходитъ въ поле,
Одна вертѣтъ жернова.

5.

Славна ты мать сыновей,
Но славнѣе тебя мать дочерей;
Славна ты, или не славна,
Но тебѣ приходится кланяться матери дочерей.

6.

Мать сыновей бродитъ кругомъ,
У ней на спинѣ жерновный камень;
Она ищетъ молольщицы,—
Другого жерноваго камня.

7.

Волчица и мать сыновей,
Обѣ идутъ одною дорогою:
Волчица идетъ за ягненкомъ,
Мать сыновей—за молольщицею;
Волчица находитъ добычу,
А мать сыновей не находитъ молольщицы.

8.

Ахъ ты Господи, ахъ ты Господи,
Вотъ гдѣ ѣдетъ мать сыновей:
Она синя, черна, неумнта,
Погоняетъ кривую кобылу!

9.

Покажите мнѣ, люди,
Какова моя свекровушка?
Ахъ ты Господи, ахъ ты, нелегкая,
Какая моя свекровушка!

Лаука пѣре, звѣрас аціс,
Ка манаѣм бумелям.
Дроша мана вира-мате:
Вілкам капа мугура;
Нолаузусі брѣжам рагус,
Скврѣн пар сілу струмпедама.

10.

Ак ту дѣвс, ак ту дѣвс!
Лаба мана вира-мате:
Пѣ-ѣдама палидзея,
Атстадама памациа.

11.

Я бѣс лаба дела-мате,
Дзівосіѣ істаба;
Я бѣс нікна, я бѣс барга,
Тайсам цѣлі пуніѣ.

12.

Глуду галвінь эс глаудію
Пѣ маміняс дзіводама;
Дѣвіньш зіна, ка глаудішу
Ар то дела-мамульня?

13.

Маніс дѣль, дела-мате,
Не клай галду шовакар:
Неба мані мамульня
Неѣдушу павадіа?

14.

Трис гадінюс аудзінаю
Дараа вѣну рожу крѣму:
Я бѣс лаба вира-мате,
Тур эс віню сѣдінашу.

15.

Трис гадінюс аудзінаю
Лаука вѣну ѣркшю крѣму:
Я бѣс слікта вира-мате,
Тур эс віню сѣдінашу.

У ней широкій лобъ, огненныя глаза,
Какъ у моего коня.
Отважна моя свекровушка:
Она верхомъ садится на волка;
Сломивъ рога у оленя,
Она бѣжитъ чрезъ лѣсъ, трубя.

10.

То-то радость, то-то радость!
Добра моя свекровушка:
Когда приходитъ—помогаетъ,
Когда уходитъ, научатъ.

11.

Если будетъ добра свекровь,
Будемъ жить въ избѣ;
Если будетъ сварлива, зла,
Сдѣлаемъ печь въ пунѣ.

12.

Всегда гладко я причешиваю себѣ голову,
Живя у матушки;
Богъ знаетъ, какъ стану ее причешивать
При свекровушкѣ?

13.

Раді меня, свекровушка,
Не накрывай стола въ настоящій вечеръ:
Развѣ меня матушка
Голодною отпустила?

14.

Три года я росчу,
Въ цвѣтникѣ розовый кустъ:
Если будетъ добра свекровь,
Я посажу ее туда.

15.

Три года я росчу
На полѣ терновый вустъ:
Если будетъ зла свекровь,
Я посажу ее туда.

16.

Ставі ставу, вира-мате,
Зе креслію не пацелшу:
Кам ту ману араііню
Тік нетіклу аудзінайі.

17.

Груті ман каліа калт,
Лет' земé нотецёт;
Грут ман біа свешу маті
Пар маміню пасауцот.

18.

Та стайгаю пурва малу,
Ка кайіняс не апірка;
Та клаусію свешас матес,
Ка палыіняс не дабую.

19.

Бріст пурва, вой не бріст?
Балтас зекьес кайіна;
Їт таутас, вой не їт?
Таутам барга мамулынь.

20.

Сета їшу, не сета?
Не маміня гайдітая:
Сवेशа мате гайдітая,
Ляуна вярда девейіня.

21.

Атаседу калііна,
Пагайдію вакаріня:
Лай не сїта свеша мате
Гову слаукт дарзіна.

22.

Ай, свеша мамалынь,
Апса-пате-домайїс:
Вой роціняс дзелїїм калтас?
Вой варіте науду дове?

16.

Стої, сколько хочеш, свекровушка,
Я не подамъ тебѣ стула:
Зачѣмъ ты для меня выростила
Такого лѣниваго пахаря.

17.

Тяжело мнѣ подниматься на гору,
Легко спускаться внизъ;
Тяжело мнѣ называть чужую мать
Именемъ родной матушки.

18.

Такъ хожу я по краю болота,
Чтобы ногъ не обмочить;
Такъ слушаюсь я чужой матери,
Чтобы не услышать браннаго слова.

19.

Входитъ ли мнѣ въ болото, или не входитъ?
На ногахъ у меня бѣлыя чулки;
Идти ли мнѣ въ чужіе люди, или не идти?
Въ чужихъ людяхъ сварливая свекровь.

20.

Идти ли мнѣ домой, или не идти?
Ждетъ меня не родная матушка:
Ждетъ чужая мать,
Готовая на бранныя слова.

21.

Я усѣлась на приторкѣ,
Подождала вечера:
Чтобы не послала меня чужая мать
Донтъ коровъ въ оборѣ.

22.

Ой, чужая матушка,
Подумай сама:
Развѣ у меня руки изъ жельза скованы?
Развѣ изнеможенье дасть деньги?

23.

Тапат грїб пурва зале,
Ка даболс витеама;
Тапат грїб свеша мате,
Ка мамїня годеема.

24.

Свеша мате манї сауце:
„Вїня, вїня кур палїке?“
— Ай, свеша мамалїня,
Вой вардіня ман не бїй?

25.

Свеша мате бареней
Пар угунї майї десе;
Тец апкарт, баренїте,
Лай роціня не садег!

26.

Не нїцїн, не палю
Свешас матес ауклею?
Каду Дївс лайме лайда,
Тада мамїнь і ауклея.

Д і а с.

1.

Бур годїс тева десе,
Тур годїга валодїня:
Патс седея кумелї,
Валодїня істаба.

2.

Гаю опус шкуретїдама,
Озолїнюс мекледама;
Гаю калпус бракедама,
Тева делу мекледама.

3.

Я ар году, та' ар году,
Дїжанаїс тева десе;

23.

И болотная трава хочеть,
Чтобы ее сушили на равнї съ клеверомъ;
И чужая мать хочеть,
Чтобы ее чествовали на равнї съ родною
матушкою.

24.

Чужая мать зоветъ меня:
„Она, она, куда дѣлась?
Ой, чужая матушка,
Развѣ у меня нѣтъ имени?

25.

Чужая мать подастъ сиротинушкѣ
Хлѣбъ чрезъ огонь;
Вѣги кругомъ, сиротинушка,
Чтобы не обжечь руку!

26.

Не брани, не оуждай того,
Кого взлѣлѣяла чужая мать:
Кому какое Богъ посылаетъ счастье,
Такая мать его и дѣлаетъ.

С м н ъ.

1.

Гдѣ блаженный отцовскїй сынъ,
Тамъ и пристойныя рѣчи:
Самъ сидитъ еще на конѣ,
А его рѣчи уже въ избѣ.

2.

Я раздвигаю ясени,
Отыскивая дубовъ;
Я пренебрегаю работниками,
Отыскивая отцовскихъ сыновей.

3.

Если честно, такъ честно,
Красавецъ-отцовскїй сынъ;

Я без года, лай ставая
Мані змяю вайнадыны!

4.

Лайку сака прэцетъс
Діжанъ тэва дэлі,
Ка варая іспальот
Трею кунгу дзелтанітес.

5.

Ляудіс мані не велея
Лаймігам дэліням;
Сен мана роціня
Лайнес дэла гредзеніньш.

6.

Дэлі вьн тай матей,
Нау мейтіняс малейіняс;
Ваджі вьн малтувэ
Кур каруші цепурітес.

7.

Пьці, сепі тэвам дэлі,
Вьнс бій тэва кумеліньш;
Та папа не бароя,
Цітэ уз ціта раудзіас.

8.

І маміня не зіная,
Кур дэліня галва крітэ:
Вой Крѣвос, вой Лейшос,
Вой упітес дібіна?

Балеліньш, брэліс.

1.

Кур ту ъсі, балелінь,
Валтас каяс аудамъс?
— Эй, масінь, не вайца,
Атнес ман слешу вреклу.

Если не честно, пусть стоятъ
Мои бисерные вѣночки!

4.

Рано начали свататься
Красавицы—отцовскіе сыновья,
Чтобы можно было подвергнуть пересудамъ
Красавицъ трехъ господскихъ владѣній.

5.

Люди не желаютъ для меня
Счастливаго молодца;
Но на моемъ пальчикѣ уже давно
Колечко счастливаго молодца.

6.

Лишь одни сыновья у этой матушки,
Нѣтъ ни одной дочки—молодшицы;
Лишь одни гвозди въ жерновой комнатѣ,
Гдѣ они развѣшиваютъ свои шапки.

7.

Пять, шесть сыновей у отца,
А одинъ только конь;
И того одного они не кормятъ,
Смотрятъ другъ на друга.

8.

И матушка не знаетъ,
Гдѣ сынъ сложитъ голову:
На Руси ли, или въ Литвѣ,
Или на днѣ рѣки?

Б р а т ъ.

1.

Куда ты, братецъ, пойдешь,
Надѣвая чистую обувь?
— Ступай, сестрица, не спрашивай,
Принеси мою тонкую рубашку.

— Кур ту їсі, балелінь,
Эс атнешу слѣшу крѣклу?

— Эй, масінь, не вайца,
Атнес манус брѣнус свѣркус.

— Кур ту їсі, балелінь,
Эс атнешу брѣнус свѣркус?

— Эй, масінь, не вайца,
Атнес ману цѣпуріт.

— Кур ту їсі, балелінь,
Эс атнешу цѣпуріт?

— Эй, масінь, не вайца,
Атнес ману зобенінь.

— Кур ту їсі, балелінь,
Эс атнешу зобенінь?

— Эй, масінь, не вайца,
Извед ману кумелінь.

— Кур ну їсі, балелінь,
Эс извежу кумелінь?

— Яшу масас апраудзят,
Дзірду—таутас ніцінот...

І да варту не даю,
Тек масіня раудадама;
Тек масіня раудадама,
Асаріняс слауцідама.

— Тец, масінь, вер вартінюс,
Лай тек манс кумеліньш;

Лай тек манс кумеліньш
Лидз таутѣша нама дурв!..

„Нац ара, тауту шѣхльм,
„Ман ар теві аруна!..

„Эс тев бѣшу павайцят,
„Ка масіня гаужі рауд:

„Вой ту ёді несамалту?
„Вой несайі невелету?

„Смалка майзе камбарѣ,
„Валтс крѣкліньш мугура...

„Тава галва, мана рѣка,
„Манс асайс зобеніньш!...

— Куда ты, братецъ, пойдешь,
Я принесла тонкую рубашку?

— Ступай, сестрица, не спрашивай,
Принеси мой пестрый кафтанъ.

— Куда ты, братецъ, пойдешь,
Я принесла пестрый кафтанъ?

— Ступай, сестрица, не спрашивай,
Принеси мою шапку.

— Куда ты, братецъ, пойдешь,
Я принесла шапку?

— Ступай, сестрица, не спрашивай,
Принеси мою саблю.

— Куда ты, братецъ, пойдешь,
Я принесла саблю?

— Ступай, сестрица, не спрашивай,
Выведи моего коня.

— Но куда же, братецъ, ты пойдешь,
Я вывела коня?

— Поѣду навѣститъ сестрицу,
Слышу—ее оуждаеть молодой мужъ...

Не подѣхалъ я еще и къ воротамъ,
Выбѣгаетъ мнѣ на встрѣчу сестрица рыдая;
Выбѣгаетъ мнѣ на встрѣчу сестрица рыдая,
Утирая горькія слезы.

— Бѣги, сестрица, отворяй ворота,
Пусть бѣжитъ мой конь;

Пусть бѣжитъ мой конь

Къ самому порогу молодого мужа!..

„Выйди-ка сюда ты, негодный мужъ,

„Я долженъ съ тобой поговорить!..

„Я спрошу у тебя,

„Отчего сестрица горько плачетъ:

„Развѣ ты ѣшь несколотое?

„Или ходишь необмытымъ?

„Въ амбарѣ хлѣбъ изъ тонкой муки,

„Надѣтая чистая рубашка...

„Твоя голова, моя рука,

„Моя острая сабля!...

Тік уз Діву андомаю,
Кас масай майзес дос.

2.

Асарот асароя
Балеліня зобенінш;
Уз таутам асароя,
Кам масіню рудіная.

3.

Пулка, пулка свешу ляжу,
Эс ар вѣну балелінь:
Тадель ман целю грѣзе
І ар вѣну балелінь.

4.

Кур ту вѣі, балелінь,
Тур эс арі лідзі вѣшу;
Кур ту карсі зобенінш,
Тур эс—саву вайнедзінь.

5.

Экур нак, шепат бѣс,
Мані балті балелінь!
Цаур межѣм пѣші спид,
Межа вірсу—цепуріт'.

6.

Мазаям лініям,
Там сикстакас пакуліняс;
Яунакам баліням,
Там масіняс вайрак жел.

7.

Лідзі, лідзі ар баліню,
Не паліку накалѣ!
Ка паліку накалѣ,
Мѣжам тауту лгавіня.

8.

Кур кунгам таді вірі,
Ка тѣ мані балелінь?

Только боюсь Бога,
Кто будетъ кормить сестрицу.

2.

Обильно выступаютъ слезы
На братниномъ мечѣ;
Онъ угрожаетъ чужимъ людямъ,
Зачѣмъ они причиняютъ слезы сестрицѣ.

3.

Много, много чужихъ людей,
Я лишь съ однимъ братцемъ:
Но мнѣ уступаютъ дорогу
И съ однимъ братцемъ.

4.

Куда ты, братецъ, пойдешь,
Туда и я съ тобой пойду;
Гдѣ ты станешь вѣшать свой мечъ,
Тамъ я повѣшу свой вѣночекъ.

5.

Вотъ идутъ, приближаются
Мои бѣлоснѣжные братцы!
Севозъ лѣсъ блестятъ ихъ шпоры,
Надъ лѣсомъ сіяютъ ихъ шапки.

6.

У малорослаго льна,
Крѣпче волокно;
Младшему братцу
Волѣ жаль сестрицы.

7.

Вмѣстѣ, вмѣстѣ съ братцемъ,
Не останусь позади!
Лишь останусь позади,
Вѣкъ стану суженою въ чужихъ людяхъ.

8.

Гдѣ у господъ такіе люди,
Какъ мои братцы?

Самет йру каудзітэ,
Нес озоу падусэ!

9.

Манс баліньш, ка кундзіньш,
Дзелтаньм матіньм;
Каду зіргу кундзіньш йа,
Таду—манс балеліньш;
Зобенію вьн не йозе,
Кунгам кауну не дарія.

10.

Пьці бралы, вьна маса,
То мес дьргі дардзінам:
Трис піркамі злата йосту,
Дів—судраба гредзенію.

11.

Йаьт, мані балеліны,
Лай та Дьва земе риб;
Айзайюші кльдзьт вісі,
Лай триц тауту істабіна!

12.

Трем кунгу земе риб,
Бур ай мані балеліны:
Дроші вирі, калті зіргі,
Скан терауда зобеніны.

13.

Не вьнай масінай
Нева таду балелінь:
Таді мані балеліны,
Ка Вацземес озоліны.

14.

Лустітэ, лгемітэ
Эс ізаугу баліньос:
Коклес скан наміна,
Пиволітес—істаба.

15.

Эс не йту таутінас
Без мамінас балелінь:

Они метуть вь стогь море,
Дубь несуть подь мышкой!

9.

Мой братець, какь господинь,
У него золотистые волоса;
На какомь конь їздить господинь,
На такомь їздить и мой братець;
Не опоясывается только мечомь,
Чтобы не пристыдить господина.

10.

Нась пять братьевь, одна сестрица,
Мы высоко ее цьнимь:
Трое покупаемь ей золотой поясь,
Двое—серебряное колечко.

11.

Неситесь, мои братья, такь,
Чтобы дрожала божья земля;
Пріѣхавь кричите такь,
Чтобы дрожала изба чужихь людей!

12.

Дрожитъ земля трехъ господь,
Гдѣ їдутъ мои братья:
Они отважные мужи, у нихъ кованные кони,
Гремятъ стальныя сабли.

13.

Ни у одной сестрицы
Нѣтъ такихъ братьевь:
Таковы мои братья,
Какъ дубы вь Нѣметчинѣ.

14.

Весело, радостно
Я выросла между братьями:
На гусяхъ играютъ вь сѣняхъ,
На крышеѣ—вь избѣ.

15.

Я бы не пошла вь чужіе люди
Безъ своихъ дядюшекъ:

Матос брали таутінас,
Ка персоні дученя.

16.

Радат ман гайшу гуні,
Додѣт асу зобенінъ:
Лай эс ѣму па таутамъ
Моклѣт саву балелінъ.

17.

Эс ар тебі, балелінъ,
Па вісам не рунаю:
Кам ту нѣмі баргу сѣву,
Рудіи ману мамульнъ?

18.

Эс ізаугу балінѣс
Лѣла цела малінъ;
Кунгі вѣн ізгула
Смалкус ліна паладзінѣс.

19.

Баліням тѣ ціндіні,
Кур рактіні сажуни:
Кам тас ман сжалу лѣдэ,
Гайшу гуні дедзінат.

20.

Ту, балінъ, ган домаі,
Ка ман тебі жѣл невайд;
Цік эс тебі вѣдаю,
Тік эс гаужі мораудаю.

21.

Шкѣт' баліню не раудѣт
Зам тас цауно ценурітес;
Раудат рауд балелінъ,
Тріцѣт тріц ценуріте.

22.

Сасасѣда брали бѣрні
Вѣна галда галінъ;

Мои дядюшки въ чужихъ людяхъ
Греять, какъ грѣи.

16.

Свѣтите мнѣ яркимъ огнемъ,
Дайте мнѣ острый мечъ:
Чтобъ я могла пойти по чужимъ людямъ
Отыскивать своего брата.

17.

Я съ тобой, братецъ,
Совсѣмъ не буду говорить:
Зачѣмъ ты взялъ гнѣвливую жену
Зачѣмъ причинишь слезы моей матушкѣ?

18.

Я выросла между братьями
При большей дорогѣ;
Отъ однихъ господъ измѣнились
Мои тонкія льняныя простыни.

19.

Братцу будутъ тѣ рукавицы,
На которыхъ перемѣнялись узоры:
Зачѣмъ онъ мнѣ воспрещаетъ лучинку,
Чтобы жечь яркій огонь.

20.

Ты, конечно, думаешь, братецъ,
Что мнѣ тебя не жаль;
Но всякій разъ, когда ни вспомню тебя,
Я горько по тебѣ заплачу.

21.

Я думала, что братецъ не плачетъ
Подъ куньей шапкой;
Рядомъ плачетъ мой братецъ,
Вся шапка трясется.

22.

Уѣлисъ племянники
За однимъ столомъ;

Сака таутас вердамѣс:
„Вой бій вѣнас мамалыняс?„

23.

Ак ту Дѣвс, эс атраду
Бралям лисму істабін:
Піяс-галдінш бікьерішу,
Патс сѣд галда галінѣ.

24.

Кам, балінъ, локу лѣці,
Кам ракстііі каманіяс:
Вой ту грібі джоруден
Тауту мейту візінат?

25.

Лиготѣс лиготѣс
Тауту места берзу лайна;
Метис мані балеліні,
Парі ѣшу дзѣдама.

26.

Делверіті—балелінъ,
Эс не вару тев норат;
Не дод, Дѣвс, мѣдінѣ
Таду ману арайінъ!

27.

Рок' роцію назгаѣс;
Кас мутіті номазгаѣ?
Мас' масію мѣлоѣс;
Кас мѣлоѣ балелінюс?

28.

Радѣт ман гайну гуні,
Лай эс скайту балелінюс:
Вѣні пѣці, отрі пѣці,
Вел девіну ваядзѣя.

29.

Дзівойѣт наші скайшні,
Мані балті балеліні!

Чужіе люди говорятъ, поглядывая:
„Неужели это всё дѣти одной матери?“

23.

То-то радость, я нашла
У брата избу, полную веселья:
Столъ заставленъ чапани,
Самъ сидитъ на концѣ стола.

24.

Зачѣмъ ты, братецъ, гнешь дугу,
Зачѣмъ расписываешь сани:
Не думаешь ли этой осенью
Возить суженую?

25.

Сильно гнется
Перекладника, которую бросили чужіе люди;
Но когда бросятъ ее мои братцы,
Я перейду по ней, распѣвая.

26.

Неугомонный братецъ,
Нѣтъ у меня силъ унять тебя;
Не дай, Воже, мнѣ въ жизни
Такого пахаря!

27.

Рука моетъ руку;
Но кто будетъ умывать лицо?
Сестрица угощаетъ сестрицу;
Но кто будетъ угощать братьевъ?

28.

Свѣтите мнѣ яркіе огни,
Чтобы я могла сосчитать своихъ братьевъ:
Разъ—пять, другой разъ—пять,
Еще недостаетъ девяти.

29.

Живите сами согласно,
Мои бѣлоснѣжные братцы!

Лай дзвоя, ка грібей
Савадатас тауту мейтас.

30.

Бралы мані саньмуні
Тадас цѣкас лѣгавіняс:
Апгаж ману браію сѣту,
Ка ар сѣду везумінь.

31.

Гудрі мані балеліны,
Гудрі лѣлі, гудрі мазі;
Патс лунайс—гудракайс
Но дабола дзелні (стрыкы) вія.

М а с а.

1.

Гайсма ауса! браію мѣса,
Лѣцѣс зиліу вайнадзінь!
Лай спид тавс вайнадзіньіс
Прет то рита аусекліті!

2.

Масінь, таву райбу сварку,
Таву зиліу вайнедзінь!
Кам ту гайі істаба
Не тікліи року дот?
Эс не ставу не целтос,
Не вел саву року доту.

3.

Бралы мѣсу миледамі
Лайпай мета зебенінь;
— Эй, масінь, вѣгліі парі,
Не лауз ману зобенінь!

4.

Дарбенѣце, ман' масіня,
Лѣжо ман лѣгавіню!
Ту варейі полѣкот
Вісада дарбіня;

Пусть живутъ, какъ хотятъ
Приведенныя ваши жены.

30.

Мои братья привели себѣ молодыхъ женъ,
Настоящихъ сѣней:
Онѣ сдѣлали изъ братняго двора
Словно навозную кучу.

31.

Умны мои братья,
Умны взрослые, умны малолѣтніе;
Самый младший всѣхъ умнѣе,
Онъ вьетъ веревку изъ клевера.

С е с т р а.

1.

Свѣтаетъ! братнина сестрица,
Клади себѣ на голову бисерный вѣночекъ!
Пусть сіяетъ твой вѣночекъ
Противу утренней звѣзды!

2.

Сестрица, что за пестрый у тебя кафтанъ,
Что за вѣночекъ у тебя изъ бисера!
Зачѣмъ ты идешь въ комнату,
Чтобы подавать руку невѣжѣ?
Я бы и съ мѣста не встала,
Не только чтобъ руку подать.

3.

Братья изъ любви къ сестрицѣ
Бросаютъ ей для перекладки свой мечъ;
— Полегче, переходи, сестрица,
Не сломь меча!

4.

Работница, моя сестрица,
Высмотри для меня суженую!
Ты можешь высмотрѣть ее
При всякой работѣ;

Вісада дарбіня,
Вісада тікуня.

5.

Ай, масіня, ай, масіня,
Бад ту бѹту тауту мейта,
Ту бѹт' мана лгавіня,
Па пратам узагусі!

6.

Ко пелніі, мѹс' масіня,
Ігус гадус дзіводама?
Эс пелнію слѣшу крѣглу,
Діві зєлта гредзєнінѹс.

7.

Дрѣкѹ друва, бралаю маса,
Абас вѣну рѹту неса:
Пірмак сєдза балту сакшу,
Пец—пєлѣку вїлнаніті.

8.

Гана плата клява лапа,
Крит земѣ грѣздамѹс;
Ган багата бралаю маса,
Вт таутѹс раудадама.

9.

Мєс масіняс не бїям,
Масіням сауцагѣс:
Ляужѣм лѣлі брїнѹміні,
Ка мєс мїлї дзівоям.

10.

Сака—маза мѹс масіня,
Не слѣй тауту аптєцѣт;
— Тец, масінь, цѣк спѣдама,
Не дар кауну балїньѣм!

11.

Пїсациѹ таутїням—
І лѣлїм, і магѣм:

При всякой работѣ,
Во всякомъ качествѣ.

5.

Ой, сестрица, ой, сестрица,
Если бы ты была дочерью чужихъ людей,
Ты бы была моею суженою,
Которая выросла по моему разуму.

6.

Что заработала ты, наша сестрица,
Живя долгіе годы?
Я заработала себѣ тонкую рубашку,
Два золотыхъ колечка.

7.

Гречишное поле, братнина сестрица,
Обѣ носятъ одинаковой нарядъ:
Сначала накрываются бѣлымъ покрываломъ,
А послѣ—пестрымъ.

8.

Широкъ, широкъ кленовый листъ,
Но онъ падетъ внизъ перевертываясь;
Богата, богата братнина сестрица,
Но она идетъ въ чужіе люди плача.

9.

Мы не родины сестры,
А называемъ другъ друга сестрицами:
Удивляются люди,
Что мы согласно живемъ.

10.

Говорятъ—мала наша сестрица,
Не успѣваетъ работать въ чужихъ людяхъ:
— Работай, сестрица, сколько силъ есть,
Не срами своихъ братьевъ!

11.

Я сказалъ чужимъ людямъ—
И взрослому и малолѣтнему:

Бус масіню агрі цѣлт,
Не бус агрі ніцінат.

12.

Кас, берэінь, тев пакаре
Заля вара пакарінюс?
Кас, масінь, тев айздеве
Ар варіті таутінась?

13.

Валті зѣді калніа,
Вой зѣд ъва, вой абеле?
Ні зѣд ъва, ні абеле,
Пате балта бѣлю маса.

14.

Бралы сака: „маса нах,
„Айзверѣт нама дурвіс!“
— Гарам ѣшу, балелінь,
Не тава наміа!

15.

Желойѣт, балеліні,
Нах масіня раудадама;
Ко масіняс жалосам,
Мумс пашѣм тауту мейта.

16.

Снауж масіня,
Снауж лѣгавіня.
Вой рашу масіню,
Вой—лѣгавіню?
Лѣгавіню то рашу
Пѣц саву прату;
Лай раа масіню
Ціте тауту деліньш.

17.

Әс айзѣю свѣту риту
Сав' масіняс апраудзят;
Әс атраду сав' масіню
Свѣту риту малтуве.

Чтобы сестрицу рано будить,
Но не подвергать рано пересудамъ.

12.

Кто, березонька, тебѣ прицѣпляетъ
Привѣски изъ зеленой мѣди?
Кто, сестрица, тебя отдаетъ
Насильно въ чужіе люди?

13.

Бѣлѣютъ цвѣты на горѣ,
Черемуха ли это цвѣтетъ, или яблонь?
Не цвѣтетъ ни черемуха, ни яблонь,
А бѣлѣется сама братнина сестра.

14.

Братья говорятъ: „сестра идетъ,
„Заприте двери комнаты!“
— Мимо пойду, братцы,
А не въ вашъ домъ!

15.

Пожалѣйте, братья,
Въ слезахъ приходитъ сестрица;
Какъ жалѣтъ сестрицу,
У насъ самихъ свои жены.

16.

Дремлетъ моя сестрица,
Дремлетъ моя молодая жена.
Кого бранить—сестрицу ли,
Или молодую жену?
Побраню лучше молодую жену,
Сколько мнѣ угодно;
А сестрицу пусть бранить
Другой отцовскій сынъ.

17.

Я отправился въ праздничное утро
Навѣстить свою сестрицу;
Нахожу свою сестрицу
У жернововъ въ праздничное утро.

Нопрасію свайнішам:

„Вой та тава малейіня?“

„Эс не савас гана мейтас
Свѣту риту малт не райду!“

18.

Бралітс сауца тауту мейту:

„Сірєнінь, мана двєсєліт!“

Эс баліня іста маса,
Та вардіня не дзірдею.

19.

Ауыз' годѣ, нан' масіня,

Валка вара вайнедзінь!

Бралы тєві млыі гайда

Ар годіню ізаутам.

20.

Клаусѣ, мана мамалынь,

Вай ражані эс дзѣдаю?

— Ту, мейтіня, сєрі дзѣді,
Ту паліксі сєрдѣніте.

21.

Зіну, зіну, бет не тейкшу,

Кас озола добуна?

Вітіт' піна зєлта кроні

Мазакай масіняй.

22.

Вай, масіня аюнака,

Кам ту аугі тік ражана?

Ікдѣнінас таутас ая,

Ка пѣ наудас калейіня.

23.

Тауре наѣ таурєдама;

Не та тауре вѣна наѣ:

Нак, масіня, вед пўріню,

Ай дєвіны балєліны.

Спрашиваю у зятя:

„Развѣ она твоя работница?

„Я даже свою пастушку

„Не посылаю молоть вѣ праздничное утро!“

18.

Вратецъ говоритъ суженой:

„Сердце, душа моя!“

Я родная сестра брату,

Но этого слова себѣ еще не слышала.

19.

Рости съ честію, сестрица,

Неси мѣдно-красный вѣнчекъ!

Любящіе тебя братья дожидаются,

Когда ты вырастешь вѣ чести.

20.

Послушай, матушка,

Хорошо ли я пою?

— Заунывно поешь ты, дочка,
Останешься сиротою.

21.

Знаю, знаю, но не скажу,

Кто на дубовомъ суку?

Пчелка плететъ золотой вѣнокъ

Для младшей сестрицы.

22.

Ой, младшая сестрица,

Зачѣмъ ты растешь красавицею?

Каждый день пріѣзжаютъ чужіе люди,

Какъ къ чеканному мастеру.

23.

Приближается трубный звукъ;

Но не одинъ трубный звукъ приближается:

Приближается сестрица, везутъ приданое,

Ѣдутъ девять братьевъ.

24.

Жал ман бія тас масінас,
То не цілу кумелѣ;
Тай пацѣлу лѣпас крѣслу,
Лай кап пате кумелѣ.

25.

Пар калну айзведа
Путу габаліню;
Гульбіні—баліны,
Скрывѣт пакаль!

26.

Мас біям дів' масінас,
Сінтѣм тадас не дабусі,
Пѣ вершанас, пѣ аушанас,
Пѣ вілнанес рахстішанас.

27.

Лай бѣдая кас пар бѣду,
Эс пар бѣду не бѣдаю;
Лай раудая мате мейтас,
Эс масінас не раудая.

28.

Бралі мані—лѣлі вирі,
Эс масіна—сика, маза:
— Целѣт, брали, аугсту крѣслу,
Лай масіна лідзі став.

29.

Масінь ману, рѣталінь,
Номале ногасі!
Кас рѣтіню тев редзев,
Номале стайгаіот?

30.

Відлігѣт, балеліні,
Йеле гарам пайдамі:
Эс—масіна—павѣргусі,
Не дрикст' йосу відлігѣт.

24.

Жаль мнѣ было сестрицы,
Я не сажалъ ее на коня;
Я поднесъ ей липовый стулъ,
Пусть сама садится на коня.

25.

Укатали черезъ гору
Бѣлопѣночку;
Лебеди—братья,
Неситесь во слѣдъ!

26.

Насъ двѣ сестрицы,
Но другихъ такихъ изъ сотни не сыщешь,
Когда нужно прясть, ткать,
Вышивать узоры.

27.

Пусть горюетъ, кто хочетъ,
Я не стану горевать;
Пусть плачетъ матушка по дочкѣ,
Я не стану плакать по сестрицѣ.

28.

Мои братья—дородны,
Я сестрица—маленькая и худенькая:
— Поставьте, братья, высокій стулъ,
Чтобы сестрицѣ поровняться съ вами.

29.

Сестрица моя, щеголиха,
Забралась ты въ глушь!
Кто будетъ смотрѣть теперь на твой нарядъ,
Въ которомъ ты будешь ходить въ глуши?

30.

Заговорите со мною, братья,
Хотя проѣздомъ:
Я—ваша сестра—обѣдѣла,
Не сижю съ вами заговорить.

31.

Булѣс пате, кунга ріа,
Ка невайд кѹлейіню;
Тейцѣс пате, бралю мѣса,
Ка невайд тейцейіню!

22.

Ка ман тада лѣгавінь,
Ка масіня—дзелтаніте!
Ман біі таді кѣяс ауті,
Ка лѣудіи гѣда крелі!

Мѣрша, ѣталя.

1.

Ай, мѣршінь, ай мѣршінь,
Таву вѣну цѣту сірді:
Таутас рауд, брамы рауд,
Тев не біра асаріняс.

2.

Ман узауга дів' баліны,
Зірю зѣду грезнумінь;
Эс парведу дів' мѣршіняс,
Ка дів' саулес асаріняс.

3.

Апсѣджу мѣршіню
Буплаіо сакшу:
Пус біа зѣлта,
Пус судрабіня.

4.

Но браля гайдію
Лѣлаку гѣду;
Но мѣршас—
Буплаку сегуміню.

5.

Не дер рудзі ѣсалам,
Ні масіняс—ѣталя;

31.

Молоти сама себя, господская рига,
Если нѣтъ молотящихъ;
Хвали сама себя, братнина сестрица,
Если нѣтъ кому хвалить тебя!

32.

Если бы у меня была такая суженая,
Какъ сестрица - красавица!
У меня такіа онучи
Какъ у людей праздничныя рубашки!

Невѣстка.

1.

Ой, невѣстка, ой, невѣстка,
Какое у тебя жесткое сердце:
Плачутъ чужіе люди, плачутъ братья,
У тебя только не катятся слезы.

2.

У меня выросли два брата,
Равные красотою гороховому цвѣту;
Я привела двухъ невѣстокъ,
Какъ двѣ слезинки солнца.

3.

Я покрыла невѣстку
Пышнымъ покрываломъ:
Половина въ немъ изъ золота,
Половина изъ серебра.

4.

Я ожидала отъ братца
Вѣльшей чести;
А отъ невѣстки—
Вѣльше пышнаго покрывала.

5.

Не годится рожь для солода,
Сестрица—въ невѣстки;

Мѣжї дер ѣсалам,
Тауту мейта—ѣталам.

6.

Ко домайї, дѣверстїны,
Ман саньѣм сѣдедамс?
— Эс, домаю, ведеклїнь,
Вед масїню ѣталам.
— Не ведїшу, дѣверстїнь,
Кам ѣс баргї дзївоѣт.

7.

Мѣс бїам трїс ѣталам,
Вет мѣс мїлї дзївоѣм:
Вѣн' ар сѣту камбарѣ,
Отр' ар гунї намїна;
Та трѣша уз крѣдзїню
Врокастѣм брандавіня.

8.

Манїс дѣль ту, маршїнь,
Не цел' крѣслу, не клѣй галду;
Эс ар саву балелїню,
Ставедама парунаю.

Дѣверс.

1.

Дѣверс нан зїргу їдзѣ,
Грѣжѣт вѣн не грѣжѣ;
— Атведїшу, дѣверстїнь,
Непушкѣту лїгавїнь.

2.

Сака таутас прѣцедамас:
„Вѣн' делаю вѣн ведам“;
І саулїтес не редзѣя
Аїз дѣверу цѣпурѣм!

Ячмень годїтся для солода,
Невѣстка—нїз чужїх лїудей.

6.

О чѣм думашь, дѣверекъ,
Сїдѣ со мной рядомъ?
— Я думаю, невѣстуха,
Ведї сестрїцу невѣсткою.
— Не приведу дѣверекъ,
Зачѣмъ у васъ сварлївая жїзнѣ.

7.

Нашъ трѣс невѣстокъ,
Но мы согласно жївемъ:
Одна съ сїтомъ въ жерновую комнату,
Другая съ огнемъ въ кухню;
Третья въ корчму
За водочкой для завтрака.

8.

Ради меня, невѣстуха,
Не предлагай стула, не накрывай стола;
Я съ своимъ братцомъ
Могу поговорить и стоя.

Дѣверь.

1.

Дѣверъ запрагѣетъ для меня коня,
Только не взвозжїваетъ его;
— Приведу я тебѣ, дѣверекъ,
Неубранную суженую.

2.

Говорятъ чужїе лїудї сватая:
„Только для одного сына ведемъ“;
И солнцѣ не видѣть
Изъ-за шапокъ дѣверевъ!

е) Общественное положеніе.

Къ́ніиш.

Дѣвс, дѣд мѣсу кѣніням
Сѣнту гаду садзівот!
Дѣвс, дѣд зелту, судрабѣнь
Ар кайіню рушінат!

Б а я р с.

1.

Кас ман дове то пукыті,
Кас аут вѣна эзера?
Кас ман дове то мейтіню,
Кас аут вѣна маміняй?
Звейнѣкам та пукыте,
Баярам та мейтіня!

2.

А, Дѣвіню, а, Дѣвіню,
Баярс напѣ бѣдіная;
Ну эс мишу васка плану,
Глажа дурвіс вірінашу.

3.

Тишам лю, не бѣдаю,
Пѣ баяра мейтіням;
Пушам цѣрту вара вартус,
Парі бері лемінаю.

4.

Эс аутдама—сѣрдѣніте,
Не церю годѣ тапт;
Ман Дѣвіныс крѣслу цѣла
Баяріня сѣтіня.

5.

Діжа слава, мазе тікумс
Баяріня мейтіням:

Ц а р ь.

Даруй, Боже, нашему царю
Столѣтнюю жизнь!
Дай, Боже, чтобы онъ золото, серебро
Топталъ ногами!

Б о я р и н ь.

1.

Кто мнѣ дастъ тотъ цвѣтокъ,
Который одиноко ростетъ на озерѣ?
Кто мнѣ дастъ ту дочку,
Которая одна растетъ у матери?
Для рыболова тотъ цвѣтокъ,
Для боярина эта дочка!

2.

Ой, Боже, ой, Боже,
Меня посваталъ бояринъ;
Теперь я буду топтать восковый полъ,
Растворять стеклянные двери.

3.

Я нарочно ѣздилъ, не боялся,
Къ боярскимъ дочерямъ;
По полямъ я разсѣкалъ красно-мѣдныя ворота,
Перепрыгивалъ черезъ нихъ на карехъ конѣ.

4.

Когда я росла сиротинушкою,
Я не полагала, что буду въ чести;
Богъ мнѣ предложилъ стулъ
Въ боярскомъ жилищѣ.

5.

Велика слава, мало хорошихъ качествъ
У боярскихъ дочерей:

Діжас ладес калдіная,
Тукшас веда таутінас.

6.

Кална капу раудзіт'с,
Бур баяра мейту веда:
Вой та вілка зида сваркус,
Вой судраба сакшу седз?
Тадас пашас вілнанітес
Ка і ман—набадзей.

7.

Баяріня мейтінаі
Гайлітс п'ру візіная;
Набадзей—сёрд'ней
Не велк беріс кумеліньш.

8.

Экур лабі Д'віньш дара
Баяріня мейтінаі!
Бреюма узаугушас,
Айзвед п'гна с'укалас.

9.

Эс не капту кумелі
Пец баяра мейтінаі:
Діжа слава баярам,
Мазс тікумс мейтінаі.

10.

Дзер, баяр, не ніціні
Набадзіня алутіню!
Набадзіня алутіньш
Цаур чакарні тецінатс.

11.

Эс не вару ляужу дель
Цаур баяра с'ету ат:
Нав ман тада кумеліня,
Ка баяра деліняи.

(1) Проточная вода.

Отлично куютъ для нихъ приданне сундуки,
Но пустыми ихъ возать въ чужіе люди.

6.

Я ходила на гору поглядѣть,
Гдѣ везутъ боярскую дочь:
Надѣла ли она шелковый кафтанъ,
Или накрылась серебристымъ покрываломъ?
Такія же самыя покрывала,
Какъ и у меня—бѣдняжки.

7.

У боярскихъ дочерей
Пѣтухъ везетъ приданое;
А у бѣдняжки—сироты
И карій конь не въ силахъ свезти.

8.

Вотъ хорошо дѣлаетъ Богъ
Боярскимъ дочерямъ!
Выросли онѣ на сливочкахъ,
А уводятъ ихъ на сыворотки.

9.

Я бы не садился на коня
Ряди боярскихъ дочерей:
Велика боярская слава,
Но мало хорошихъ качествъ.

10.

Пей, бояринъ, не охуждай
Напитокъ (1) бѣдняка!
Напитокъ бѣдняка
Сочится сквозь чурбанъ.

11.

По причинѣ людей я не могу ѣхать
Черезъ боярскій дворъ:
Нѣтъ у меня такого коня,
Каковъ у боярскаго сына.

12.

Лабак мило Дѣву лѣду,
Не баяру даудз-турошу:
Даудз Дѣвіня рока біа,
Не баяра клетіна.

13.

Сівенс сілі не ізѣде,
Ка тас каю не ѣцѣла;
Баярс кану не іздѣра,
Ка набагу не апсѣя.

К у н г с.

1.

Дзѣру алу, дзѣру меду,
Не апдзѣру падомінь:
Лай ставея падоміньш
Ар кунгѣм яруна.

2.

Бундзіням кунгам бѣт,
Баліням—араям;
Бундзіньш науду жвадзіная,
Баліньш—майзес габалінь.

3.

Скалі дег свечу виз',
Свечу віс не ваг;
Кунгі—мані балеліні,
Кунгу віс не ваг.

4.

Кунгу дѣль, кунгу дѣль,
Гаю яуна таутіаѣс;
Ні вел ѣту маршас дѣль,
Ні—балта балелінь.

5.

Звѣдзен звѣдзе баліням
Арамѣ кумеліні:

12.

Лучше я буду просить милого Вога,
Чѣмъ богатаго боярина:
Много есть (т. е. добра) въ рукѣ Вожіей,
А не въ боярской клѣти.

13.

Поросенокъ не опорожнитъ борыта,
Чтобъ не стать туда ногами;
Бояринъ не выпьетъ чаши,
Чтобъ не осмѣять бѣднаго.

Г о с п о д и н ь.

1.

Пью я пиво, нью я медъ,
Но не пропиваю разума:
Пусть хранится разумъ
На бесѣду съ господами.

2.

Господинъ долженъ быть господиномъ,
А мой братецъ—пахарень;
Господинъ потряхиваетъ деньгами,
А мой братецъ—кускомъ хлѣба.

3.

Лучина горитъ вмѣсто свѣчей,
Свѣчей ненужно;
Господа—мои братья,
Господъ ненужно.

4.

Изъ-за господъ, изъ-за господъ
Я пошла молодою въ чужіе люди;
Не пошла бы я еще ни ради невѣстки,
Ни ради бѣлоснѣжнаго брата.

5.

Ржа ржутъ у брата
Рабочіе кони

Кунгі ваяс вѣи не лаво
Дарит лѣлус тирумінос.

6.

Эс бѹт саву сірму зіргу
Далдарѣм апѣаустис:
Айз кунгѣм не дрикстею,
Айз вѣца балеліня.

7.

Эс грібею науду сѣт,
Кунгу дѣль не дрикстею;
То ар лабі не зінаю,
Вой дигст науда, вой не дигст?

8.

Ган пазіну браля масу:
Піліні пірксті гредзенінь;
Ган пазіну кунга ріас:
Піліні ваджі спірігулінь.

9.

Рѣт сауліте рѣтедама,
Дод мумс свѣту вакарінь;
Варгі кунгі дарбу дѹд,
Не дод свѣта вакарінь.

10.

Кас кайтея лѣлкунгам
Ар лѣлматі не гулѣт?
Ляудіс сѣну поплявуші,
Саметуші каудзітѣ.

11.

Касейѣт гарус касус,
Вісі пѣці балеліні:
Лай шкѣт кунгі вѣпус вирус,
Лай не сѹта ріас култ.

12.

Ай, кундзінь, бадрінь,
Не шаут мані вакара:

Господа не позволяють
Дѣлать большія запашки.

6.

Я бы подѣовалъ талерами
Своего гнѣдаго коня:
Но не осмѣливался, боясь господѣ,
Боясь старшаго брата.

7.

Я хотѣлъ сѣять деньги,
Но не осмѣливался, боясь господинѣ;
И того еще хорошо не зналъ,
Ростутъ ли деньги, или нѣтъ?

8.

Я ясно отличаю братнину сестру:
У ней всѣ пальцы унизаны кольцами;
Я ясно отличаю господскую ригу:
Тамъ всѣ гвозди увѣшаны цѣпами.

9.

Совсѣмъ заходитъ солнышко,
Предлагая намъ святой вечерѣ;
А суровые господа предлагают намъ работу,
Не даютъ святаго вечера.

10.

Отчего великому господину (помѣщику)
Не спастъ съ великою госпожею (помѣщицею)?
Люди (крестьяне) косятъ сѣно,
Мечутъ его въ стоги.

11.

Кашляйте продолжительнымъ кашлемъ
Всѣ мой пять братьевѣ:
Пусть господа сочтутъ васъ за стариковѣ,
Пусть не посылаютъ молотить на гумно.

12.

Ой, господинѣ, бояринѣ,
Не наказывай меня вечеромъ:

Шаут рита, саулітё,
Лай саулітё гаужі рауд!

13.

Кундзіныш ая раудадамс
Гарам ману рудзу лауку,
Браудзіс рудзу лауку,
Ка ўдені лigoям.

14.

Вацѣтс сака уз вацѣша:
„Ман діжана лiгавiнѣ!“
— Веліс тев деве тiк діжану,
Ка там мѣжу араям!

15.

Ка наці, вацѣтi,
Земнѣка казас?
Кадс велс айзгая
Вацѣша казас?

16.

Ашi, ашi зиле дзѣд,
Уз акменя лѣбадама:
Бѣс кунгѣм кара ѣт,
Не гулѣт спiлвенѣс.

17.

Ай, ляутiнѣ, не смейѣт,
Ка эс кунга вѣргѣ ѣму:
Кунгi дзен, ман яѣт
Гаужайм асарам.

18.

Кунгi, кару не целѣт,
Мазі мані балелiнѣ:
Не аудая бруняс нест,
Ней тѣрауда зобенiнѣ.

19.

Нацѣт, ляудіс, скатайтѣс,
Каді ѣрмі тiрума:
Пѣцi какы арклу вiлка,
Вацѣтс ара раудадамс.

Наказывай меня по утру, на солнышкѣ,
Пусть солнышко горько плачетъ!

13.

Господинъ ѣдетъ плача
Мимо моей ржаной нивы,
Увидавъ, что моя ржаная нива
Волнуется, какъ вода.

14.

Нѣмецъ говоритъ нѣмцу:
„У меня красавица жена!“
— Чертъ тебѣ дастъ такую красавицу,
Какая у пахаря ячменя!

15.

Зачѣмъ ты пришелъ, нѣмецъ,
На крестьянскую свадьбу?
Кой чертъ идетъ
На нѣмецкую свадьбу?

16.

Поспѣшно, поспѣшно поетъ синица,
Подпрыгивая на камнѣ:
Господамъ нужно будетъ идти на войну.
А не спать въ перинахъ.

17.

Ой, люди, не смѣйтесь,
Что я иду на господскую барщину:
Гонятъ меня господа, я должна идти,
Обливаясь горькими слезами.

18.

Господа, не начинайте войны,
Молоды еще мои братцы:
Они не могутъ нести ни кольчуги,
Ни стального меча.

19.

Идите, люди, смотрите,
Какое диво на полѣ:
Пять кошекъ тянутъ плугъ,
Нѣмецъ пашетъ плача.

20.

Кас кайш кунга сулайням
Не лигсмот, не грезнот?
Кунга пѣши, кунга сеглі,
Кунга дайас кумелінш!

Вагъаріс, староста.

1.

Вай, вагъар', старастінъ,
Тавас назас каманіняс!
Бур ту варі патс седет,
Бур вел мелюс визінат?

2.

Дѣвіньш дева мус' кунгам
Клібу каю вагъаріті;
Не варея гравюс лѣкт,
Ней папакт дарбінѣкус.

3.

Садерам, вагъаріт,
Бурш мейтіню дабусім?
Тев, вагъар, сика науда,
Ман бій беріс кумелінис.
Лидз, вагъарс, науду скайті,
Ман мейтіня кумелі!

К а л и с.

1.

Сайменѣка мейтініам
Калім гая преценѣкі;
Эс—набага калпѣте,
Ман ай калтус кумеліню.

2.

Балеліны мані сауца:
„Масінъ—калпа лигавінъ.“
— Вой, баліны, калпа лайме
Удені носликусі?

20.

Отчего не блаженствовать, не пѣжиться .
Господскому лакею?
Для него господскія стремена, сѣдло,
Господскій красавецъ конь!

С т а р о с т а.

1.

Ой, староста, староста,
Что за крохотныя у тебя сани!
Гдѣ ты можешь помѣститься самъ,
Гдѣ еще развозить клеветы?

2.

Богъ далъ нашему господину
Хромоногаго старосту;
Онъ не могъ перепрыгивать рововъ,
Догнать работниковъ.

3.

Вьемся объ закладъ, староста,
Кто (изъ насъ) возьметъ дѣвину?
У тебя, староста, мелкія деньги,
У меня варій конь.
Пока ты, староста, будешь отсчитывать деньги,
Дѣвица уже будетъ на моемъ конѣ!

Р а б о т н и к ъ.

1.

Къ хозяйскимъ дочерямъ
Пѣшкомъ приходятъ сваты;
Я—бѣдная работница,
Ко мнѣ пріѣзжаютъ на подкованныхъ коняхъ.

2.

Братья меня обзываютъ:
„Сестрица—жена работника.“
— Но, братцы, развѣ счастье работника
Въ воду кануло?

Калпіням тира майзе,
Ражанс бѣра кумеліньш!

4.

Эй, масінь, і пѣ калпа,
Я тев калс гадіас:
Калпіньш саву лгавінь,
Ка пукыті даріная.

6.

Сіла земе ман арама,
Калпоніте прецеляма;
Кас ман дове арас земі,
Кас—багату матес мейту?

7.

Калпіньш нѣма калпоніті,
Аудзекнітс—аудзекніті;
Тѣва делі—матес мейтас:
І дерѣт пѣдерея.

Вбавѣтс, бандінькс.

1.

Банденѣкі рудзус сѣя
Діжа-целя маліна;
Уз целіню зѣді біре,
Зінаѣс—наудас рудзі.

2.

Банденѣка рудзу лаукс
Вільньо целя маліна;
Я Дѣвіньс лаймі дос,
Эс эдішу то майзіті.

3.

Старастіня мейта бію,
Бандінька—лгавіня;
Не мўжам не зінаю,
Ка сўтія дарбенѣус.

У работника чистый хлѣбъ,
Брасавецъ карій конь!

4.

Ступай, сестрица, и за работника,
Если тебѣ попадется работникъ:
Работникъ убираетъ
Свою жену, какъ цвѣтокъ.

6.

Я пашу землю въ лѣсу,
Беру себѣ въ жены работницу;
Кто мнѣ дастъ полевою землю,
Кто—богатую дочь матери?

7.

Работникъ женится на работницѣ,
Воспитанникъ—на воспитанницѣ;
Отцовскіе сыновья—на дочеряхъ матерей:
И это совершенно встати.

Вольный человекъ (бобыль).

1.

Вольные люди сѣютъ рожь
На краю большой дороги;
Цвѣтки сыплются на дорогу,
Они понимаютъ, что это рожь на продажу.

2.

Ржаная нива вольнаго человека
Волнуется на краю дороги;
Если Богъ пошлетъ мнѣ счастье,
Я буду ѣсть этотъ хлѣбъ.

3.

Я старостина дочь,
Жена вольнаго человека;
Я никогда и знать не знаю,
Какъ посылають работника.

4.

Бад эс біў бандінѣс,
Ман біѣ пѣцас цепурітес:
Дів' цаунітес, дів' сескія,
Валта йѣра пѣк-цепуре.

5.

Кур аѣті, бандінѣкі,
Зѣда пушкі земі слаука?
— Гобзема вѣна мейта,
Тас аѣи лѣкотѣс.

6.

Манс балінѣш—бандінѣс,
Аѣ ражану кумелінѣ:
Зѣлѣм сеглі, зѣд ѣмаві,
Аболайніс кумелінѣс.

7.

Луні пуйші-банденѣкі,
Ко аугдани не даріа!
Піна васка каманіяс,
Ѣѣдз сіла ваверіті;
Зелта грѣжус айзгрѣжоя,
Лай не скрѣя эглайнѣ.

8.

Луні пуйші-бандінѣкі,
Кур паліка йѣсу бандас?
Юсу бандас іскѣпеа
Сѣраѣ табака.

4.

Когда я былъ вольный человѣкомъ,
У меня было пять шапокъ:
Двѣ куньи, двѣ хорьи,
И одна изъ тонкаго барашка.

5.

Куда ѣдете, вольные люди,
Шелковые кисти метутъ у васъ землю?
— У Гобзема одна дочка,
Ѣдемъ ее посмотрѣть.

6.

Мой братецъ—вольный человѣкъ,
Онъ ѣздитъ на конѣ-красавцѣ:
Сѣдло изъ бисеру, пѣвѣтъ узда,
Самъ конь въ яблокахъ.

7.

Чего не дѣлали
Молодцы—вольные люди, когда росли!
Пѣли восковыя сани,
Запрягали въ нихъ лѣсную бѣлку;
Возвозживали ее золотыми возжами,
Чтобы она не убѣжала въ лѣсъ.

8.

Молодцы—вольные люди,
Во что обратился вашъ вольный трудъ?
Вашъ вольный трудъ
Выкурень въ горькомъ табакѣ.

ж) Роды и предметы занятій.

Малтуве, малшана.

1.

Эй, мамінѣ, малтуве,
Апрауг савас малейіяс.
— Дурвіс, лѣгі валі став,
Нау не вѣнас малейіяс...

Жерновая комната, молотѣс.

1.

Войди, матушка, въ жерновую комнату,
Навѣсти своихъ молольщицъ.
— Двери, окна растворены,
Нѣтъ ни одной молольщицы...

Субайѣт, сеглойѣт,
 Балеліні, кумелініс!
 Дзенайтѣс пец масіняс!..
 — Яю, яю вісу дѣну,
 Узай вѣну аугсту калну;
 Аугста кална галіна
 Браудзію лѣлу цѣму.
 Пѣсалаужу шаутру клѣпі,
 Лайжу цѣма сѣтмалѣ.
 Сасатрѣка цѣма суні;
 Ізтек цѣма дзелтанітес.
 Дівас мані пашу веда,
 Треша—ману кумелінь.
 Ъвед ману кумелінь
 Залю нѣвдру сталітѣ.
 Ъвед пашу істаба,
 Пацель ман лѣпас креслу,
 Павелк ман мелн' галдіню,
 Узлѣк Дѣва мѣластіню,
 Паснѣдз балтас бікьерітес.
 Лѣк ман ѣст, лѣк ман дзерт,
 Лѣк дѣндусі падусѣт.
 Ні эс ѣду, ні эс дзѣру,
 Пец масіняс дзидамѣс.
 — Ёд ун дзер, не бѣда!
 Шепат бѣс юс' масіня...
 Шаі—віна камбарѣ
 Сѣд пѣ галда рактідама,—
 Сѣд пѣ галда рактідама,
 Балтс аутіньш галвіна!..

2.

Аугста кална галіна
 Тауту дела малтувітѣ;
 Тур дзѣдая мѣс' масіня,
 Ка зилітѣ заріна.

Вычищайте, осѣдлайте,
 Братя, коней!
 Догоняйте сестрицу!..
 — Ъхаль, ѡхаль я цѣлыи дѣнь,
 Поднялся на высокую гору;
 На верху высокой горы
 Увидѣлъ я большое село.
 Наломалъ я охонку прутьевъ,
 Сталъ бросать ими подъ село..
 Переполошились сельскія собаки;
 Выбѣгають сельскія красавицы.
 Двѣ повели меня самого,
 Третья—моего коня.
 Вводятъ моего коня
 Въ стойло изъ зеленыхъ камышей.
 Самого вводятъ въ комнату,
 Подаютъ мнѣ липовый стулъ,
 Придвигаютъ черный столъ,
 Разставляютъ божьи дары,
 Подаютъ бѣлыя чаши.
 Просятъ меня ѣсть, просятъ меня пить,
 Просятъ опочить полуденнымъ сномъ.
 Я ни ѣлъ, ни пилъ,
 Гоняясь за сестрицей.
 — Ъшь и пей, не безпокойся!
 Здѣсь-же найдется ваша сестрица...
 Въ этой—другой комнатѣ
 Она сидитъ въ пальцахъ,—
 Она сидитъ въ пальцахъ,
 На головѣ у ней бѣлыи платочекъ!.. (¹).

2.

На верху высокой горы
 Жерновая комната суженаго;
 Тамъ поетъ наша сестрица,
 Какъ синичка на вѣточкѣ.

(¹) *Бѣлыи платочекъ* имѣетъ здѣсь значеніе *чепчика*, какъ символа того, что дѣвица стала *замужнею*.

3.

Ак ту Дѣвс! эс атраду
Таутам яуну мамалынь;
Та дзѣдая малтувѣ,
Ка бут' отра ѣталынь.

4.

Эй, мамінь, малтувѣ,
Лидзін савас малейіняс:
Лѣц гѣло пѣ мазас,
Лай тек вѣглы дзірнавіяс.

5.

Гулі, мана лѣгавіна,
Я кауніня тев невайд!
Гайлы дзѣд лактінй,
Мамалыня—малтувѣ.

6.

Эс атраду сав' масіню
Свѣту рѣту малтувѣ;
Эс падеву дѣвпалігу,
Віня слаука асаріняс.

7.

Лѣлас мойтас малті гая,
Ман мазо лидзі веда;
Не тас мані малті веда,
Веда дзѣсму дарінат.

8.

Малѣт смалку рѣта малі,
Діві яунас малейіняс;
Матей кауна не дарат,
Мате вѣсу мѣлотая.

9.

Дзірнавіяс прѣцаяс,
Бад ѣрауга малейінь:
— Ак ту Дѣвс, ну гулешу
Валту мілту кушіна!

3.

То-то радость! я наша
Въ чужихъ людяхъ молодую матушку;
Она поетъ въ жерновой комнатѣ,
Словно другая невѣстка.

4.

Ступай, матушка, въ жерновую комнату,
Уравниай своихъ молольщицъ:
Ставь большую съ маленькою,
Чтобы легко катились жернова.

5.

Спи, моя жена,
Если у тебя нѣтъ стыда!
Пѣтухи поютъ на насѣстѣ,
Матушка—въ жерновой комнатѣ.

6.

Я нашелъ свою сестрицу
Въ праздничное утро у жернововъ;
Я говорю ей—Богъ впомощь,
А она утираетъ слезы.

7.

Взрослыя дѣвицы отправляются молотъ,
Меня—маленькую берутъ съ собой;
Не для молотья онѣ меня берутъ,
А берутъ для того, чтобы пѣсни пѣть.

8.

Мелите тонко утреннее мелево,
Двѣ молодыя молольщицы;
Не причините срама вашей матушкѣ,
Матушка угощаетъ гостей.

9.

Жернова радуются,
Когда увидятъ молольщицу:
— Вотъ-то радость, теперь я буду лежать
Въ сугробѣ бѣлой муки!

10.

Мал, масінь, цѣк малдама,
Апслауэ глужі дзірнавiнiас:
Лай не сака свеша мате:
„Лача дарбу даріюсі!“

11.

Лабак гаю вѣна малт,
Не ар браля лiгавiнѣ:
Ман тек свѣдзі мату-гал,
Вiнiай сваркі муѣура.

12.

Удентiнѣш, акментiнѣш,
Манас варас вiнцѣiнѣi:
Уденс талі авота,
Акменс браля малтувѣ.

13.

Ашi раву браля дзірнас,
Лай тас пiнса габалѣн;
Тауту—лѣны рiтiнаю,
Лай пѣтiка мѣдiнiам.

14.

Дела мате iзiсiя
Рупу ману малюмiнiю;
Бад ту пате, сiятая,
Сасагрѣсту сѣналас!

Кулшана.

1.

Култ, рiас кѣлѣiнѣi!
Малт, маля малѣiнѣi!
Нокѣлушi, самалушi,
Пѣцѣлѣт мамалiнiю.

2.

Кѣлѣi, култ!
Малѣi, малт!

10.

Мели, сестрица, но сколько бы ты не намолотала,
Обмети чисто жернова:
Пусть не говоритъ чужая мать:
„Медвѣжье дѣло дѣлала“

11.

Лучше пойду одна молотъ,
Чѣмъ съ своею невѣсткою:
У меня потъ катится по волосамъ,
А у ней надѣтъ кафтанъ.

12.

Вода, камень,
Они губятъ мою силу:
Вода далеко въ источникѣ,
Камень въ братиной жерновой комнатѣ.

13.

Скоро я верчу братіе жернова,
Чтобы они разлетѣлись въ куски;
Но тихо качу жернова чужихъ людей,
Чтобы хватило ихъ на всю жизнь.

14.

Свекровушка просѣиваетъ
Мое грубое мелево;
Чтобъ тебѣ самой—просѣивательницѣ
Завернуться въ шелуху!

Молоченьсѣ.

1.

Молотить, молотильщики!
Молоть, молольщики!
Когда отмолотите, смелете,
Тогда разбудите матушку.

2.

Молотильщики, молотить!
Молольщики, молоть!

Эс патс гулет
Ар лгавіню!

3.

Залю рудзу рію кўлю,
Заль-озола спрігуліньш;
Не цік аугеті не пацёлю,
Вет діжені рибейс.

4.

Спрігулінь, кова-берис,
Ту ман кауну падаріі:
Эс грібю кулітй,т,
Ту ўкриті влайўна.

5.

Кулўт, мейтас, кулўт, мейтас,
Каушу азі вакара;
— Не беда ту, азіт,
Эс мейтам памелю!

6.

Не беда, мамалыня,
Мані вўну туредама:
Нокўлусі, малті гаю,
Самалусі—друвінй.

7.

Сикі вўн, мазі вўн
Кунга ріас кўлейіні;
Цітс пакріте салміньос,
Цітс—йёкулас кўлітё.

Вёршмана, шўшмана ун адімана.

1.

Вёрпўт, мейтас, пакулінас,
Лай маміня лінус вёрп:
Мате мак смалкі вёрпт,
Гарус лайст паведўнус.

А я самъ спать,
Съ молодою женою!

3.

Я молотилъ сырую рожь,
У меня былъ цѣпъ изъ сыраго дуба;
Не высоко я его поднималъ,
Но онъ громко стучалъ.

4.

Цѣпъ, деревянное дѣтя,
Ты посрамилъ меня:
Я хотѣлъ идти молотить,
Ты упалъ въ покрывало.

5.

Молотите, дѣвицы, молотите, дѣвицы,
Я заколю вамъ козла вечеромъ;
— Не бойся ты, возликъ,
Я обманула дѣвиць!

6.

Не тревожься, матушка,
Что держишь меня одну:
Отмолотивъ, я пойду молотъ,
А смоловши—на поле.

7.

Все невидимое, все маленькіе,
Молотильщики господской риги;
Одинъ падаетъ въ солому,
Другой на соломенный снопь.

Пряденье, вышиванье и вязанье.

1.

Прядите, дѣвицы, паклю,
Пусть матушка прядетъ лень:
Матушка умѣетъ тонко прастъ,
Вытягивать длинныя нитки.

2.

Вѣрпѣт, мейтас, пакулінас,
Не базѣт пунітѣ:
Атрадис яуні пуйші,
Бумелінюс бародамі.

3.

Лѣлас мейтас лінус вѣрпе,
Мѣс—мазас—пакулінас;
Лѣлас мейтас крелус аудѣ,
Мѣс—мазас—паладзінюс;
Лѣлас мейтас таутас гая,
Мѣс—мазас—панакшнѣос.

4.

Смалкі вѣрпу, маз лінію,
Вайруміна грібѣдама,—
Ка варету свешус лядус
Ар мігліню апміглот.

5.

Шўтен-шўва шўвайіня,
Вѣртен-вѣра вѣрайіня;
Шўваай дѣгу трўка,
Вѣраай—дзіпаріню.

6.

Цўк-ацтіня, авін-раджі,
Тѣ мейтам лѣті ракті;
Вісі ракті гана лѣті,
Пашас—слінѣѣс—не мацас.

7.

Бѣдоляс спрѣслітѣ
Па наму данцоя:
Таутінас айзведа
Спрадайіню.

2.

Прядите, дѣвицы, паклю,
Не прячѣте еѣ въ пунѣ:
Найдутъ еѣ молодцы,
Задавая кормъ лошадямъ.

3.

Взрослыя дѣвицы прядутъ ленъ,
А мы—маленькія—паклю;
Взрослыя дѣвицы теутъ рубашки,
А мы—маленькія—простыни;
Взрослыя дѣвицы идутъ въ чужіе люди,
А мы—маленькія—въ поѣзжанки.

4.

Я тонѣо пряду, мало льна,
Хочу, чтобъ было побольше,—
Чтобъ можно было отуманить
Чужихъ людей.

5.

Прилежно шьѣтъ швея,
Прилежно вышиваѣтъ вышивальщица;
У швеи недостаетъ нитокъ,
А у вышивальщицы—гаруса.

6.

Свиной глязъ, бараньи рога,
Это для дѣвицъ легкіе узоры;
Да и всѣ узоры легки,
Но сами—лѣвивицы—не учатся.

7.

Будельное веретено
Пляшетъ по комнатѣ:
Чужіе люди увели
Праху.

8.

Варбсте тек па целіню,
Верпайінас мекледама:
— Крит, варбстіте, цель-мала!
Таут' айзведа верпайіню.

9.

Вёрпу, вёрпу коделынь,
Граужу саусу гарозінь;
Не тецею цѣміна,
Гардуміня мекледама.

10.

Не адію райбу цімду
Без дзелтану дзипарінь:
Лай ауг манс арайіньш
Дзелтанѣм матіньѣм.

11.

Таутѣшам цімдус аду,
Лаука зѣдѣм пушкадама:
Лай тас мані та мілея,
Ка мил бітес лаука зѣдус.

12.

Мауц, балінь, балтус цімдус,
Вед масіню данцінат:
Лай масай балтас авіс,
Вісу мѣжу дзівойѣт.

13.

Аду цімдус, аду зекьес,
Неб эс аду баліням?
Баліням цімді, зекьес
Тауту мейтас пѣрінѣ.

14.

Вай, Дѣвінь, ко дарішу,
Паті наце тауту мейта?

8.

Веретено бѣжить по дорогѣ,
Отыскивая праху:
— Падай у дороги, веретено!
Праху увели чужіе люди.

9.

Праху, праху я кудель,
Грызу сухую корку;
Не бѣгаю къ чужимъ людямъ
Искать сластей.

10.

Я не вяжу пестрыхъ рукавиць
Безъ желтой шерсти:
Пусть растетъ мой пахарь
Съ золотистыми волосами.

11.

Я вяжу рукавицы для суженаго
Съ узорами полевыхъ цвѣтовъ:
Пусть онъ полюбитъ меня такъ,
Какъ любятъ пчелы полевые цвѣты.

12.

Надѣвай, братецъ, бѣлыя рукавицы,
Веди плясать сестрицу:
Пусть водятся у сестрицы бѣлыя овцы
Въ теченіи всей ея жизни.

13.

Вяжу я рукавицы, вяжу носки,
Но развѣ я для брата вяжу?
Для брата рукавицы, носки
Въ приданомъ суженой.

14.

Ой, Боже, что стану дѣлать,
Сама ко мнѣ идетъ суженая?

Пате дева райбус цімдус,
Пате—зда нездаудзінь.

Ві л н а н е.

1.

Бія ман, бія ман,
Вел ваяг, вел ваяг;
Бія ман нѣчас сакшас,
Вел девіню ваядзея.

2.

Манас балтас вілнанітес,
Ціта нса, ціта гара:
Невайд манас мамальніас,
Кас тас лідзас лідзіналя.

3.

Манас балтас вілнанітес
Дзипаріню не панеса;
Вел баліны лѣліас
Зелтѣм стѣрус калдінат.

4.

Пушко, мате, савас сакшас,
Лай став манас непушкотас:
Курас земес таутас я,
Та пушкошу вілнанітес.

5.

Балті зѣді абелей
Панувітес маліна;
Та не бія абеліте,
Та—сѣрдѣнес вілнаніте.

6.

Ко, мамінь, мес далам?
Тевс ар дѣлу земі дала.
Эй, мамінь, клѣтіна,
Далі балтас вілнанітес,
Далі балтас вілнанітес,
Ваді мані таутінас!

Сама даеъ мнѣ пестрыя рукавицы,
Сама предлагаеъ шелковый платочекъ.

Н о к р ы в а л о.

1.

Есть у меня, есть у меня,
Но еще нужно, еще нужно;
Есть у меня пять покрываль,
Но еще нужно девять.

2.

Мои бѣлья покрывала,
Одно короче, другое длиннѣе:
Нѣтъ болѣе моей матушки,
Которая бы сравняла ихъ.

3.

Мои бѣлья покрывала
Не утѣщаютъ въ себѣ даже одной шерсти;
Но братья еще похваляются
Золотомъ оковать углы.

4.

Украшай, матушка, свои покрывала,
Пусть мои стоятъ безъ украшенія:
Откуда пріѣдутъ чужіе люди,
Согласно съ тѣмъ я буду украшать свои
покрывала.

5.

Бѣлѣютъ цвѣты у яблони
На краю пахатнаго поля;
Но это не яблонь бѣлѣется,
Это—покрывало сироты.

6.

Что, матушка, мы будемъ дѣлать?
Отецъ съ сыномъ дѣлитъ землю.
Ступай, матушка, въ клѣтъ,
Дѣли бѣлья покрывала,
Дѣли бѣлья покрывала,
Провожай меня въ чужіе люди!

К р е к л і с.

1.

Шуй, масінь, нан креклію
Но угуне дзірестелітас:
Лай дег нагі тауту мейтай,
Ману креклу мазгайот.

2.

Шуй, мамінь, нан креклію
Девіням вилітём;
Девіта вилітё
Ліц нан гудру падомінь!

3.

Пус-виріня эс пазуду
Ар то слінку литаінь:
Омука цауню цепуріт',
Мелне креклініс мутура.

4.

Жалуня эс не вару
Уз масіню раудзітэс:
Та стайгая мелну креклу,
Нопелейшу вайнадзінь.

5.

Эс ёдеву балту креклу
Савам сёна плаваж:
Лай тас лідзі легойс
Лідз ар балту даболтію.

6.

Кур ту аугі, тауту дёс,
Ка эс теві не редзею?
Ганос таву креклу шуву,
Гар озоу неродама.

7.

Ауд', маміня, нан крекліюс
Эзеріня платумінь;

Р у б а ш к а.

24.

Шей мнѣ, сестрица, рубашку
Изъ огненной искорки:
Пусть обожжетъ себѣ руки моя суженая
При полосканьи моей рубашки.

2.

Шей, мнѣ, матушка, рубашку
О девяти швахъ;
А въ девятый шовъ положи
Для меня мудрый совѣтъ!

3.

Я теряю половину своего достоинства
Черезъ свою лѣнивую жену:
У меня красивая кунья шапка,
А носу грязную рубашку.

4.

Отъ жалости я не могу
Смотрѣть на свою сестрицу:
Она ходять въ грязной рубашкѣ,
Въ плѣснѣвѣломъ зѣнѣѣ.

5.

Я дала бѣлую рубашку
Своему сѣно-косарю:
Пусть онъ бѣлѣтся
Наравнѣ съ бѣлымъ клеверомъ.

6.

Гдѣ ты выросъ, молодецъ,
Что я тебя не видала?
Ходя за стадомъ, я шила для тебя рубашку,
Примѣривая ее къ дубу.

7.

Тѣи, матушка, для меня рубашки
Шириною съ озеро:

Ес редзею тауту дѣлу
Озолиня реснумінь.

З а б а к і.

Маніс дѣль ту, таутѣті,
Не аунѣс забакѣс:
Тик манама пратіням,
Аунѣс карклу визітес.

К у р п е с.

1.

Паші бралы сав' масію
Целтін-цѣле лѣлума:
Аугстас курпес шѹдіная,

Плату пірка вайнадзінь.

2.

Пар пѹріню не бедаю,
Бад курпѣтес кайіна;
Бад таутѣтес пѹра праса,
Ес курпѣтес клабінаю.

3.

Шѹй ман курпес, курпенѣк,
Шѹй ар зѣлта лапіням:
Лай эс вару тауту дѣлу
Ар кайіню кайтінат.

Ц е ш у р е.

1.

Цепур', мана цепуріте,
Мейтас свѣста ѣвѣна!
Пар цепурі не бедату,
Баут дабуту свѣдейіню.

2.

Мейтас ману цепуріті,
Ва бітѣтес апліпушас;

Я видѣла молодца
Толщиною съ дубѣ.

С а н о г и.

Ради меня ты, молодецъ,
Не надѣвай сапоговъ:
Если придется по моему праву,
Тогда обувайся хоть въ лозовые лапти.

Б а ш м а к и.

1.

Собственные свои братья
Прибавляютъ росту своей сестрицѣ:
Они шьютъ для нея башмаки съ высокими
каблуками,
Покупаютъ для нея широкій вѣнокъ.

2.

Я не обращаю вниманія на приданое,
Когда у меня на ногахъ башмаки;
Когда суженый спрашиваетъ о приданомъ,
Я постукиваю башмачкомъ.

3.

Шей мнѣ башмаки, башмачникъ,
Шей ихъ съ золотыми листочками,
Чтобъ я могла дразнить
Ножкою молодца.

Ш а п к а.

1.

Шапка ты моя, шапочка,
Дѣвица забросила тебя на черемуху!
Но я бы не обращалъ вниманія на шапку,
Если бы только достать ту, которая ее
забросила.

2.

Дѣвицы, какъ пчелки,
Обленили мою шапку;

Вой та мана цепуріте
Салду меду анмедота?

3.

Невелт нає баліням
Скайста цаунес цепуріте:
Дажу накті ігулея
Смалка прѣжу сіліня.

4.

Брит' земѣ, гул земѣ,
Мана цауню цепуріте:
Ка не тіке тауту жейта
Па нанап пратіням!

Кара-вирс.

1.

Аші, аші зиле дзѣд
Браля нама накалѣ.
— Тец, масінь клаусітѣс,
Каду вѣсті зил' атнесе?
— Зил' атнесе таду вѣсті:
Баліням кара ѣт,—
Баліням кара ѣт
Айспушкоту цепуріті.
— Тец, масінь, дѣрзінѣ,
Пушкю браля цепуріт!
— Дзѣдадама айспушкюю,
Раудадама павадію.
— Рауд, масінь, вой не рауд,
Вайрс ту мані не редзесі!..
Я ту мані не сагайд,
Сагайд ману кумелінь,—
Сагайд ману кумелінь
Пар дєвіняс васаріняс,—
Пар дєвіняс васаріняс,
Ѣвас зѣду лайціня.

Ужели моя шапка
Медомъ напитана?

3.

Нелегко досталась братцу
Красивая кунья шапка:
Не одну ночь онъ проночевалъ
Въ молодомъ соснякѣ.

4.

Вались на землю, лежи на землѣ,
Моя кунья шапка:
Зачѣмъ не досталась мнѣ суженая
По моему праву!

В о и н ѣ.

1.

Поспѣшно, поспѣшно поетъ синица
За братнинымъ домомъ.
— Бѣги, сестрица, послушать,
Какую вѣсть принесла синица?
— Синица принесла эту вѣсть:
Врату идти на войну,—
Врату идти на войну
Въ разукрашенной шапкѣ.
— Стунай, сестрица, въ цвѣтникъ,
Разукрась братнину шапку!
— Я убрала его шапку, распѣвая,
Но проводила его со слезами.
— Плачь, сестрица, или не плачь,
Но больше ты меня не увидишь!...
Если ты не дождешься меня,
То ожидай моего коня,—
То дождай моего коня
Черезъ девять лѣтъ,—
Черезъ девять лѣтъ .
Въ ту пору, когда цвѣтутъ черемухи.

Вайцайт но кумеля,
Бур паліка айейінш?
— Тур паліка айейінш,
Бур гуль вирі, ка озолі;
Бур зобінус сартѣм крауй,
Цепурітес каудзѣм мет...
Тас не біа стундес лайка,
Діві упес асию тек,—
Діві упес асию тек,
Треша—гауду асарінь!..

2.

Ган пазіну сав' баліню,
Кара-відѣ легоям:
Пѣці пушкі цепурѣ,
Сешас звайгзнес зобіна.
Но цепурес гайсма ауса,
Но зобіна сауле лѣце;
Зіла-мелна гайсма ауса,
Йо саркана сауле лѣце.

3.

Гатавс бію кара-вирс,
Гатавс кара-кумелінш.
Тас дѣніяс вѣн гайдію,
Бад кьейзерс зіню дос.
Ну атнаце граматіна!
Тѣдаль сѣжу кумеля.
Бумелѣ сѣдедамс,
Атаскату атпакаль,—
Атаскату атпакаль,
Кас пѣц мані гаужі рауд?
Рауд манс тѣвс, рауд маміня,
Лигавіня вѣл вайрак,—
Лигавіня вѣл вайрак
Пар вайнага нѣмунінь;
Мамальіня гаужі рауд
Пар шѣполя карумінь.

Спрашивай тогда у коня:
Гдѣ остался всадникъ?
— Тамъ остался всадникъ,
Гдѣ лежатъ мужи, какъ дубы;
Гдѣ изъ сабель складываютъ востры,
Изъ шапокъ мечутъ стоги...
Не пройдетъ и часа времени,
Двѣ рѣки текутъ кровью,—
Двѣ рѣки текутъ кровью,
А третья—горькими слезами!..

2.

Я узнала своего брата,
Красующагося посреди войска:
На его шапкѣ пять кистей,
На мечѣ шесть звѣздъ.
Отъ шапки его свѣтъ занимается,
Отъ меча восходитъ солнце;
Сине-багровъ занимается свѣтъ,
Въ блескѣ восходитъ солнце.

3.

Я былъ воинъ наготовѣ,
Наготовѣ былъ мой боевой конь.
Я ожидалъ только того дня,
Когда царь оповѣститъ.
Вотъ пришла грамота!
Тотчасъ сѣлъ я на коня.
Сидя на конѣ,
Я оглянулся назадъ,—
Я оглянулся назадъ,
Кто по мнѣ горько плачетъ?
Плачетъ батюшка, плачетъ матушка,
Но больше всего—молодая жена,—
Но больше всего—молодая жена
За снятіе вѣнчочка;
Горько плачетъ матушка
За повѣшанье колыбели.

Ка бѹт' тада бривестіба
Но тѣмъ кара вірснѣѣмъ,
Эс вест лідзі лѣгавіно
Лідз пат Прѹшу робежѣмъ:
Лай редзету лѣгавінь,
Када дзѣве золдатамъ...
Скрѹтис, лѣдес дзѣд, ка бітес,
Ап то ману цѣпуріт;
Плінтес дѹмі ѣт, ка мігла,
Ап то ману аугумінь;
Вел тас асайс зобеніньш
Уз галвіняс ліденея!

4.

Лемпу тѣвамъ пѣці дѣлі,
Не вѣнс не грібъ кара ѣт.
Апшу мейта сегло зіргу,
Грібъ пар лусті кара ѣт.
Ансеглоя кумеліню,
Пѣйѹж зѣлта зобенінь.
— Ар Дѣвїню, тѣве, маміня,
Яунаѣ балелінь!..
Ізай эс пірму бірзі,
Ка бітїте дзѣдама;
Ізай эс ѹтру бірзі,
Сатик' кару каройямъ.
Эс падеву Дѣв-палігу
Бара віру вірснѣкамъ.
Сака кара солдатїні:
„Тас не бія мѹс баліньш...
„Мѣру, мѣру шаі земѣ,
„Нева вайра найдїнѣву!..
„Яй, масінь, атпакаль,
„Гѣде тѣву, мамалїнь!
„Тев пѣдер тѣва земѣ,
„Тев—бѣрѣ кумелїні;
„Грожі тев бій салѣцїті,
„Кумелїньш иссукаѣс.

Если бы была такая воля
Отъ военныхъ начальниковъ,
Я бы повелъ съ собой свою молодую жену
До самыхъ Прусскихъ границъ:
Пусть бы посмотрѣла моя молодая жена,
Каково солдатское житье...
Дроби, пули поють, какъ пчелы,
Вокругъ моей шапки;
Ружейный дымъ стелется, какъ туманъ,
Вокругъ моего роста;
А еще острый мечъ
Летаетъ надъ моей головою!

4.

У Лемпова пять сыновей,
Ни одинъ не хочетъ идти на войну.
А дочь Апшы сѣдлаѣтъ коня,
Хочетъ съ радостью идти на войну.
Она сѣдлаѣтъ коня,
Препоясываетъ себѣ золотой мечъ.
— Прощайте, батюшка, матушка,
Прощайте младшіе братья!..
Я проѣхала первое пространство,
Какъ пчелка распѣвая;
Проѣхала второе пространство,
Повстрѣчала сраженіе.
Говорю—Богъ на помощь
Главному начальнику войска.
Заговорили воины:
„Это не нашъ братъ...
„Миръ, миръ въ этой странѣ,
„Нѣтъ болѣе враговъ!..
„Повѣзжай, милая, назадъ,
„Чествуй батюшку, матушку!
„Твое достояніе—отцовская земля,
„Отцовскіе каріе кони;
„Тамъ для тебя сложать возжи,
„Вычистятъ коня.

„Вас лопис, вас глаудис

„Кара вира-солдатам?!

5.

Пате мѣте саву дѣлу
Кара-виру сатайсїя:
Апвїлкусї брѹнус сваркус,
Пѣйож зелта зобенїнь.

6.

Када сїрде тай мѣтей,
Пате дѣлу кара сѣта:
Пате вїлка брѹнус сваркус,
Йож' терауда зобенїнь,
Сегло беру кумелїнь,
Сак': „Делїнь, тев аїй
Їнайдївку пулцїя!“

7.

Та сацїя мамальїня,
Ман галвїню глаудїдама:
„А, делїню, а, делїню,
„Кур крїтїс тава галва?
„Вой Польос, вой Лейшос
„Вой їденс дїбіна?“

8.

Лабак манї кара кава,
Не целїня малїня:
Масїняї гѣла слава,
Кара каутс балелїньш.

9.

Ос кара їзѣдамс,
Рїестї дѣру павартѣ.
Я та ауга, я зальоя,
Гайдат малїс парѣям;
Я не ауга, не зальоя,
Не гайдат парѣям.

„А кто будетъ складывать возжи, гла-
дить коня

„Для вонна-солдата?!

5.

Сама мать изъ своего сына
Готовить вонна:
Одѣвз его въ пестрый кафтанъ,
Препоясываетъ ему золотой мечъ.

6.

Какое сердце у этой матери,
Она сама посылаетъ своего сына на войну:
Сама одѣваетъ его въ пестрый кафтанъ,
Препоясываетъ ему стальной мечъ,
Сѣдлаетъ для него кярга коня,
Говоритъ: „Сыноукъ, ты долженъ ѣхать
Противъ вражьего полчища!“

7.

Такъ говорила мнѣ матушка,
Гладя мою голову:
„Ахъ, сыноукъ, ахъ, сыноукъ,
„Гдѣ падетъ твоя головушка?
„Въ Польшѣ ли, въ Литвѣ ли,
„Или на днѣ рѣки?“

8.

Пусть меня лучше убьютъ на войнѣ,
Чѣмъ на дорогѣ (разбойники):
Велика будетъ слава для сестрицы,
Когда братъ будетъ убитъ на войнѣ.

9.

Отправляясь на войну,
Я втыкаю въ землю лозу у воротъ.
Если она будетъ расти, зеленѣть,
Ожидайте моего возвращения;
Если же она не будетъ расти, зеленѣть,
Не ждите моего возврата.

10.

Эс кара айзѣдамс,
Лигавіняй року деу;
Пѣбѣрст ман пілна сауя
Лигавіняс асарам.
— Сірсінь, мана лигавінь,
Кур бій ман теі літ?
Лидзі вест эс не вару;
Жел атстат шаі пусе!

11.

Эс кара ган айзѣту
Пар ауно балелінь,
Бад тѣ мані вайнадзінь
Кара-відү не спидету.

12.

Кара-вира лигавінь
Накті мѣга не гулея,
Кара-зіргу бародама,
Кародзіню рактідама.

13.

Кара-вирі бедаіс,
Асінайня гайсма ауа;
— Не беда, кара-вірс,
Судработа сауле лец!

А р а й с.

1.

Бо грібі, масія,
Пар вайнадзіню?
Вой грібі, масія,
Валтаас авіс?
— Не грібу, не грібу,
То пашай дѣзган.

10.

Отправляясь на войну,
Я подалъ руку молодой женѣ;
Намилась у меня полная горсть
Слезамі молодой жены.
— Душа моя, молодая жена,
Куда мнѣ дѣтъ тебя?
Съ собой вести не могу;
А здѣсь оставитъ жалко!

11.

Я бы пошла на войну
За младшаго брата,
Если бы только не блѣдѣли
Посреди войска мои вѣночки.

12.

Жена воина
Не спитъ ночью,
Задавая кормъ боевому коню,
Вышивая узорчатое военное знамя.

13.

Встревожились войны,
Бровавая заря предѣ разсвѣтомъ;
— Не тревожьтесь, войны,
Серебристымъ восходитъ солнышко!

П а х а р ь.

1.

Что хочешь, сестрица,
За вѣночекъ?
Не хочешь ли, сестрица,
Вѣлнхъ овецъ?
— Не хочу, не хочу,
Ихъ у самой довольно.

— Вой грібі, масіня,
Райбаяс говіс?
— Не грібу, не грібу,
То пашай дѣзган.
— Вой грібі, масіня,
Бераю зіргу?
— Не грібу, не грібу,
То пашай дѣзган.
— Вой грібі, масіня,
Лін' арайіню?
— То грібу, то грібу,
Та ман невайд!

2.

Парі, парі пар упіті,
Пар то нашу дзілюмінъ,
Тирас майзес мекледама,
Дайля пуйша-арайінь!

3.

Тов, масінь, даудз баліню,
Дод ман вѣну арайінь;
Эс но тавіс мильі лудзу
Відайю балеліню.

4.

Эс—масіня, ту—масіня,
Мумс абам балелінь;
Митосім балелінюс,
Бѣс абам арайінь.

5.

Ман маміня аукледама,
Апсолія дрейманиям;
Цік лівдама шуполѣ:

„Гул, дреймания ливавінь!“
Пате кріту раудадама
Пѣ арая кайініам.

— Не хочеш ли, сестрица,
Пестрыхъ коровъ?
— Не хочу, не хочу,
Ихъ у самой довольно.
— Не хочеш ли, сестрица,
Карихъ коней?
— Не хочу, не хочу,
Ихъ у самой довольно.
— Не хочеш ли, сестрица,
Пахаря льна?
— Его хочу, его хочу,
Его у меня нѣтъ!

2.

Черезъ (брошусь), черезъ рѣку,
Черезъ самую глубь,
Ища чистаго хлѣба,
Брасавца-пахаря!

3.

У тебя, милая, много братьевъ,
Дай мнѣ одного пахаря;
Я усердно у тебя прошу
Средняго брата.

4.

Я—сестрица, ты—сестрица,
У обѣихъ изъ насъ есть братья;
Помѣняемся братьями,
Будутъ у обѣихъ у насъ пахаря.

5.

Матушка, убаюкивая меня,
Обѣщала меня токаря;
Каждый разъ, когда укладывала меня въ ко-
лыбель (прибавляла):

„Спи, суженая токаря!“
Сама я упала со слезами
Бѣ ногамъ пахаря.

6.

Грібе мате ман айзлѣгт
Ар пуйшѣм не рунат;
Эс рунашу, ман ваяг
Смалку ліну арайіня.

7.

Баут зінату то сѣтію,
Бур ауг манс арайіньш,
Ар 'балоді айзсѣтію
Парі балту вілнанішу,—
Парі балту вілнанішу,
Трешу балту паладзію:
Лай маміня вѣту тайса,
Лай ражані аудзімая.

8.

Дажу рейз то пуйсіті
Ар кайіню кайтінаю;
Не домаю, не перею
То бѣт ману арайінь.

9.

Та ман тик мѣжу друва
Дзелтаніам варпініам;
Тас ман тик арайіньш
Дубляйнам кайініам.

10.

Арайс, манс арайіньш
Ар судраба калініа;
— Лайд, Дѣвіні, зєлта трєсєс,
Лай эс несу лаунадзінь!

11.

Эс пѣрію не дарію,
Бунга дєла гайдідама;
Ко бѣс ман ну дарит,
Ну атїа арайіньш?

6.

Матушка хотѣла мнѣ запретить
Разговаривать съ молодцами;
Я буду разговаривать, мнѣ нужно
Пахаря тонкаго льна.

7.

Если бы я знала то село,
Гдѣ растетъ мой пахарь,
Я бы послала туда съ голубемъ
Пару бѣлыхъ покрываль,—
Пару бѣлыхъ покрываль,
Третью бѣлую простыню:
Пусть матушка стелетъ постель,
Пусть хорошо воспитываетъ пахаря.

8.

Не разъ я этого молодца
Дразнила ножкою;
Не думала я, не гадала,
Что онъ будетъ моимъ пахаремъ.

9.

Нравится мнѣ ячменная нива
Въ золотистыхъ колосьяхъ;
Нравится мнѣ пахарь,
Съ грязными ногами.

10.

Пахарь, мой пахарь
Пашетъ на серебряной горѣ;
— Спусти, Боже, золотую лѣстницу,
Чтобы я могла снести ему полдникъ!

11.

Я не изготовляла приданого
Въ ожиданіи господскаго сына;
Что стану дѣлать теперь,
Теперь пріѣхалъ пахарь?

12.

Не дод', дѣвс, не вел', лайме,
Забакас арайінь:
Пѣдер там балтас зекьес,
Пѣдер яунас пасталіняс.

13.

Арайіны, эцетайі,
Дзенѣт гарас, платас вагас:
Иса бія ші васара,
Земі дзѣд ластігала.

14.

Дзиво гудрі, ман' масіня,
Таутіняс айзгаюсі:
Пацел крѣслу, новауй каяс
Савам майзес араям!

15.

Дзѣдадама вѣн стайгаю
Вірс то тауту новадію:
Атрадусі лабу земі,—
Лабу майзес арайінь.

16.

Лаба, лаба ші васара,
Не тік лаба іздевес:
Арайс арклу салаузія,
Гану мейта—арайінь.

17.

Не дод', дѣвс, не лѣц, лайме,
Мелну галву арайінь!
Дод, дѣвінь, лѣц, лайміль,
Дзелтанѣм матіньѣм!

18.

Мелна-санта ман матіні,
Заля-зида матініте;
Гудрай дѣла-машіняй
Ауклѣт ману арайінь!

12.

Не дай, боже, не вели, судьбина,
Пахаря въ сапогахъ:
Ему естати бѣлье носки,
Естати новыя пастолы (¹).

13.

Пахари, боронователи,
Пашите длинными, широкими бороздами:
Коротко будетъ это лѣто,
Низко поетъ соловей.

14.

Живи умно, моя сестрица,
Ушедши въ чужіе люди:
Подай стулъ, разуй ноги
Своему хлѣбо-пахарю.

15.

Распѣвая я рассказываю
По землѣ чужихъ людей:
Я нашла хорошую землю,—
Хорошаго хлѣбо-пахаря.

16.

Хорошо, хорошо было это лѣто,
Но не такъ хорошо оно кончилось:
Пахарь изломалъ соху,
А пастушка—пахаря.

17.

Не дай, боже, не попусти, счастье,
Пахаря съ черною головою!
Дай, боже, положи, счастье,
Его съ золотистыми волосами!

18.

Изъ чернаго бархата у меня волоса,
Изъ зеленаго шелка у меня ленточка для волосъ;
Умной матери сыновей
Воспитывать моего пахаря!

(¹) Пастолы—родъ кожаной обуви, на подобіе лаптей изъ лыку.

19.

Арт, арт, балеліны,
Не звейот Даугава!
Звею намс та не скан,
Ка—арая істабіня.

Л а й в а.

1.

Ліго, лайва, уз ўдэня,
Уз арая мейтіням!
Араям скайстас мейтас,
Зегьелішу аудейіняс:
Вьна вёрпа, отра ауда,
Треша зиду шкетерэя.
— До', мамінь, то мейтіню,
Кура зиду шкетеря.
Я не досі тас мейтіняс,
Эс номірушу бёдіняс.
Кур ёс мані глабасьт,
Вёдіняс номірушу?
Саркан' рожу дарзіна,
Зам рёзішу лапіням.
Тур ізауга купла рёзе
Девіньым жубурьм.
Тур теця трис мейтіняс
Ікрітінюс пушкотьс.
Вьна сака: „Рауй рёзіті!“
Отра сака: „Не вар раут!“
Треша сака, ставедама:
„Та ір пуйша двёселіте...
„Та ір пуйша двёселіте,
„Мейту бедас номіруша!“

2.

Ўсасёду лайвіні
Пь діжана тёва дёла;
Атаскату атпакаль,
Кас пец мані гаужі рауд?

19.

Пахатъ, пахатъ, братъ,
А не рыбу ловить въ Двинѣ!
Изба рыбака не такъ полна веселья,
Какъ изба пахаря.

Л о д к а.

1.

Покачивайся, лодочка, на водѣ,
Покачивайся въ сторону дочерей пахаря!
У пахаря красавицы дочки,
Ткачихи на русовъ:
Одна прядетъ, другая тчетъ,
Третья сучитъ шелкъ.
Дай мнѣ, матушка, ту дочку,
Которая сучитъ шелкъ.
Если ты не дашь мнѣ той дочки,
Я умру съ кручины.
Гдѣ вы меня похороните,
Когда я умру съ кручины?
Въ цвѣтникѣ пунсовыхъ розъ,
Подъ розовыми листочками.
На томъ мѣстѣ вырастетъ пышная роза
О девяти вѣтвяхъ.
Туда будутъ приходить три дѣвицы
Каждое утро украшаться.
Одна скажетъ: „Сорви розу!“
Другая отвѣтитъ: „Нельзя срывать!“
Третья присутствующая скажетъ:
„Это душа молодца...
„Это душа молодца,
„Который умеръ съ кручины по дѣвицѣ!“

2.

Усѣлась я въ лодочку
Съ красавцемъ-отцовскимъ сыномъ;
Оглянулась назадъ,
Кто по мнѣ горько плачетъ?

Рауд маміня маміня
Ар дівам масіням.
Не масіняс мані рауд,
Рауд скайста вайнедзінь.
— Не раудѣт ѡс, масіняс,
Эс вайнагу атстеллешу
Ар вецо балеліню,
Ар яуно дѣверстіню,
Ар яуно дѣверстіню
Зобеніня галіня!

3.

Ар баліню ѡсаседу
Сава зѣду лайвіня;
Рига ман гайсма ауса,
Вацземѣ сауле лѣца.

4.

Дрейяс-коку лайву дару,
Абі галі судработі;
Нау лайвіня ѡдені,
Яу славіте Вацземѣ.

5.

Ко ту гайді, оша лайва,
Витоліня ѡніня?
— Зѣмеліша вею гайдю,
Но маміняс—ірейіня.

6.

Тец, лайвінь, дей, лайвінь,
Неба ѡра целмі ауга?
Лидума целмі ауг,
Кур арайі арклуе лауж.

7.

Агрі дзѣда гайгаліняс,
Агрі кану лайвіня.
Яу атраду Лейшу мейту,
Айз Даугавас велейот.

Плачетъ на берегу матушка
Съ двумя сестрицами
Не по мнѣ плачутъ мои сестрицы,
Онѣ плачутъ по красивомъ вѣночекѣ.
— Не плачьте, сестрицы,
Я вамъ назадъ пришлю вѣночекъ
Съ старымъ братцемъ,
Съ молодымъ деверемъ,
Съ молодымъ деверемъ
На кончикѣ сабли!

3.

Я сѣлъ вечеромъ
Въ свою цвѣтистую лодочку;
Въ Ригѣ у меня свѣтало
А въ Нѣметчинѣ солнце восходило.

4.

Я строю лодочку изъ полированного дерева,
У ней оба конца высеребренны;
Еще на воду не спущена лодочка,
А слава уже въ Нѣметчинѣ.

5.

Кого ты ждешь, ясеновая лодка,
Въ тѣни ивы?
— Жду сѣвернаго вѣтра,
Отъ матушки—гребца.

6.

Бѣги, лодочка, несишь лодочка,
Развѣ въ морѣ пни растутъ?
Пни растутъ на пасѣкѣ,
Гдѣ пахари ломаютъ свои сохи.

7.

Рано зацѣли нырки,
Рано я сѣлъ въ лодочку.
Уже я засталъ Литвинку,
Которая полоскала бѣлье за Двиной.

Їмет' валі їдені,
Їньем' пашу лайвіні.

8.

Дайла мейта лайву іра
Пар езеру дзѣдадама:
Саятусі сав' баліню,
Сав' майзітес арайінь.

9.

Ко, баліні, дарісім,
Рінда лайвас сагрѣзуші?
Мўресім гразну пілі
Даугавіяс маліня.

10.

Эс бій лайвас тайсітайс,
Рокат мані юрмала:
Сак' лайвіня, тецедама:
„Те гуль манс тайсітайс.“

Д р а в і н ь к с.

1.

Шкірѣт целю, рўмейѣт,
Дравінѣка мейту веда:
Зида декы мугура,
Васка курпес кайіня.

2.

Дравінѣка тас дѣліньш,
Вішу спарну цепуріте;
Малейіня та мейтіня,
Апшутейс вайнедзіньш.

3.

Шкіту саулі узлепам
Гар озола заріньѣм:
Дравінѣка дѣліням
Васка цімді роціня.

Я бросилъ ея колотушку въ воду,
А саму ея взялъ въ лодочку.

8.

Дѣвица красавица ѣдѣтъ въ лодочкѣ
Черезъ озеро съ пѣснію:
Она прослышала о своемъ миломъ,
О своемъ хлѣбо-пахарѣ.

9.

Что станемъ дѣлать, братцы,
Поставивъ въ линію лодки?
Станемъ сооружать пышный замокъ
На Двинскомъ берегу.

10.

Я лодочный мастеръ,
Закопайте меня на морскомъ берегу;
Катясь мимо, скажетъ лодочка:
„Здѣсь поконится мой мастеръ.“

П ч е л о в о д ъ.

1.

Дайте дорогу, сторонитесь,
Ведутъ дочку пчеловода:
Она въ шелковыхъ покрывалахъ,
Въ восковыхъ башмакахъ.

2.

Это сынъ пчеловода,
На немъ шапочка изъ пчелиныхъ крылышекъ;
Молольщица эта дѣвица,
У ней вѣночекъ въ пыли.

3.

Я думала, что солнце восходитъ
Черезъ дубовыя вѣтви:
Это сынъ пчеловода
Въ восковыхъ рукавицахъ.

4.

Озолс гая па Даугаву
Ар вісам бітітєм;
Діві яуні дравінѣкі
Тек па малу раудадамі.

П л я в а.

1.

Касѣт сѣну, кам ваяга,
Ман сѣніня не ваяга:
Ман сѣніня пѣкасусі
Тауту дѣла мамалынь.

2.

Плявіня эс пазіну
Нетікліша плывумень!
Балтаям даболам
Галі вѣи новапаті.

3.

Пляунѣт, бралы, пурва плявас,
Лай став личі ненопляуті:

Лай масіня пўру шува,
Па лиціті ганідама.

4.

Дів плявіняс эс нопліву
Сарпана даболтінъ;
Дод, Дѣвіны, сілту саулі,
Лабу вею калтейот!

5.

Даболайна та плявіня,
Забакайні плывайіны;
Кад ман бўду та плявіня,
Тас плявіняс плывайіны!

4.

Дубъ плылъ по Двинѣ
Со вѣями пчелами;
Два молодыхъ пчеловода
Вѣжали (за нимъ) по берегу плача.

Л у г ъ.

1.

Грабѣ сѣно, кому нужно,
Мнѣ сѣна ненадобно:
Для меня нагребла сѣна
Свекровь въ чужихъ людяхъ.

2.

Я отличила на лугу
Гдѣ косилъ недолукій:
У бѣлаго трилистника
Одни головки срѣзаны.

3.

Косите, братья, болотные луга,
Пусть остаются некошенными рѣчные
изгибы:

Пусть сестрица шьетъ приданое,
Паса стадо въ рѣчныхъ изгибахъ.

4.

Я скосила два луга
Краснаго трилистника;
Дай, Боже, теплое солнышко,
Хорошій вѣтеръ для просушки!

5.

Это клеверный лугъ,
На немъ косари въ сапогахъ;
Если бы мой былъ этотъ лугъ,
И косари этого луга!

6.

Бална таутас сѣну пляве,
Лей біра даболтінш:
Текоша ушѣ
Іскаптіняс баліная.

7.

Пѣдер плява, кад нопляута,
Йо пѣдер, кад сакаста;
Пѣдер мейта ар вайнагу,
Йо пѣдер, кад ноньмта.

8.

Пате маку сѣну пляут,
Пат'—іскапті балінат;
Тік вѣн лѣдзу тауту дѣлу,
Бас савет каудзітѣ.

9.

Пляуѣт сѣну, балеліні,
І манам готінам,
Камер ман Дѣвінш дос
Саву сѣна плявайінъ.

10.

Балту крєклу эс велею
Савам сѣна-пляваѣм:
Ка гульбітє гробзіѣс
Сѣна звалас галіна.

11.

Ціту сѣну пляутін пляву,
Ціту мету каудзітѣ:
Лігавінай сімт' телішу,
Ман девіні кумеліні.

Д р у в а.

1.

Эс палиду лідумінь
Па лідума галіням:

6.

Чужіе люди косятъ сѣно на горѣ,
Трилистникъ падаєтъ въ долину;
Они бѣлятъ свои косы
Въ быстро-текущей рѣкѣ.

7.

Хорошо для луга, когда онъ выкошенъ,
Но еще лучше, когда съ него убрано сѣно;
Хорошо для дѣвицы, когда она въ вѣнкѣ,
Но еще лучше, когда съ нея снятъ вѣнокъ.

8.

Я сама умѣю косить сѣно,
Сама умѣю бѣлить косу;
Объ одномъ только прошу молодца,
Чтобы онъ сметалъ его въ стогъ.

9.

Косите сѣно, братьцы,
И для моихъ коровушекъ,
Пока не пошлетъ мнѣ Богъ
Собственного косаря.

10.

Я вымываю чистую рубашку
Для своего сѣно-косаря:
Чтобъ онъ плавалъ какъ лебедь
Между покосами.

11.

Это сѣно спѣшу косить,
Другое мечу въ стогъ:
У молодой жены сто коровъ,
А у самого девять коней.

Ж и в о.

1.

Я дѣлалъ пасѣку
Рядомъ съ пасѣвомъ:

Лай ёт мана ливавінь
Но дравіняс дравіня.

2.

Друва ёму, друва теку,
Друвас целю дарінаю:
Вісі мані друвас целы
Судрабіню візіная.

Т а л к а.

1

Талка ёму, талка теку,
Талка мані айціна;.
Талка дзёру меду, алу
Судрабіня бікьерём.

2.

Бій манам баліням
Трис талціняс васара:
Рудзу талка, мёжу талка,
Апинішу шкінама.

3.

Пате талкас мамаліня,
Раудадама вёні стайгая:
— Даудз апёде, даудз апдзёре,
Маз дарбіня падарія.

П ё г у л я.

1.

Яй, масінь, пёгула
Манус сірмус кумеліюс;
Эс тев дошу вёну сірмі
Пар пёгулас ёюмьі.

2.

Те гулейші пёгуляткі,
Те кўруші угунтін;
Те дэвіньш сілдійёс,
Те паліціс метеліс.

Пусть идёт моя молодая жена
Изъ жива въ живо.

2.

На живо иду, на живо спёшу,
Убираю дороженьку къ живу:
Всё мои дороженьки къ живу
Развозятъ на себё серебро.

Т о л о к а.

1.

Иду на толоку, спёшу на толоку,
Меня приглашаютъ на толоку:
На толокъ буду пить медъ, пиво
Изъ серебряныхъ кружекъ.

2.

У моего братца
Три толоки въ лёто:
Толока для ржи, толока для ячменя,
Толока на собираенье хмёлю.

• 3.

Сама хозяйка толоки
Расхаживаетъ плача:
— Много поёли, много выпили,
А мало дёла сдёлали.

Н о ч л е г ъ.

1.

Веди, сестрица, на ночлегъ
Моихъ пёгихъ коней;
Я дамъ тебё пёгаго коня
За то, что ты будешь водить коней на ночлегъ.

2.

Здёсь спали ночлежники,
Здёсь разводили огонь;
Здёсь грёлся богъ (1),
Здёсь остался его плащъ.

(1) См. примѣч. стр. 73.

3.

Апкарт калну сауле тек,
Пѣгулѣву мекледама;
Пѣгулѣкі—гудрі вирі,
Не гуль кална галіна.

4.

Клаусѣс, мана лигавіня,
Кур эс ашу пѣгулѣ:
Кур сканѣс вара струмпе,
Кур звѣдз сірмі кумеліны.

І с т а б а.

1.

Сен дзірдею, ну редзею
Таутам гразну істабінъ:
Вісаккарт сауле тек,
Зелта сѣту сідама.

2.

Кам та базніца
Упітес мала?
— Та мѣсу баліня
Лун істабіня;
Тур сѣд масіняс,
Ракстідамас.

3.

Эс узаугу баліньос
Дрейята істаба;
Айзвед мані таутінас,
Ка жагару будіна.

4.

Ган зильота, пакарайня
Луну мейту істабінъ;
Зилес ман кайс снѣде,
Пакарс раве цепуріт.

3.

Солнышко бѣжить вокругъ горы,
Ища ночлежниковъ;
Ночлежники—умные люди,
Они не спятъ на верху горы.

4.

Слушай, моя суженая,
Куда я поѣду на ночлегъ:
Туда, гдѣ будетъ гремѣть мѣдная труба,
Гдѣ будутъ ржать пѣгіе кони.

И з б а.

1.

Давно я слышала, нынѣ увидѣла
У чужихъ людей прекрасную избу:
Кругомъ катится солнышко,
Просѣвая чрезъ золотое сито.

2.

Чьи это палаты
На берегу рѣки?
— Это новая изба
Нашего братца;
Тамъ сидятъ его сестрицы,
Вышивая узоры.

3.

Я выросла среди братьевъ
Въ выточенной избѣ;
Уводятъ меня въ чужіе люди
Словно въ будку изъ хворосту.

4.

Вся въ жолудяхъ, въ повѣскахъ
Изба молодыхъ дѣвицъ;
Жолуди даютъ мнѣ ноги,
А повѣски срываютъ мою шапку.

Г а л д с.

1.

Ай, галдінь, ай галдінь,
Ка тев свѣйшкі пѣдерея:
Ап тевім вирі сѣд,
Ка реснѣ озоліны.

2.

Эс сѣдею айз галдіня,
Ман галдіньш пѣдерея;
Эс атнацу пѣц масіняс,
Ман масіня пѣдерея.

К р е с л і с.

1.

Ляужу манс тѣвіс бія,
Ляужу мана мамульинь:
Вой эс вѣна неляутіню,
Ман крѣсліня не пацѣла?

2.

Не целѣт ман крѣсліню,
Не юдзѣт кумеліню:
Ставу вѣн паставею,
Ар масіню парунаю.

3.

Лабс лабам крѣслу цѣла,
Кас пацѣла набагам?
Дѣвс пацѣла набагам,
Дѣвс—набага берніньѣм.

П і р т с.

1.

Піртіня вѣдама,
Зелта свѣду гредзенію:
„Ньем, лаймйн, зелта зѣду,
„Не ньем ману двѣселіті!“

С т о л ь.

1.

Ой, столинь, ой, столинь,
Бакъ это тебѣ встати:
Вокругъ тебя сидятъ мужи,
Какъ толстые дубы.

2.

Я сижу за столомъ,
Мнѣ принадлежитъ столъ;
Я прихожу за сестрицею,
Мнѣ принадлежитъ сестрица.

С т у л ь.

1.

Люди знаютъ моего батюшку,
Люди знаютъ мою матушку;
Ужели я одна безлюдная,
Мнѣ и стула не предлагаютъ?

2.

Не подавайте мнѣ стула,
Не запрягайте для меня коня:
Я стоя постою,
Поговорю съ сестрицею.

3.

Богатый подаетъ стулъ богатому,
Кто подастъ его бѣдняку?
Богъ подастъ его бѣдняку,
Богъ подастъ его дѣтямъ бѣдняка.

Б а н я.

1.

Входя въ баню,
Я бросаю золотое колечко:
„Возьми, счастье, золотое колечко,
„Но не бери моей души!“

2.

Їму лайнес піртіна,
Айзаверу пірте дуртінас:
Дѣвс то зіна, — мила лайне,
Вой ізгаю сауліте?..

3.

Лѣлс, балтс акментіныш
Пірте целіня маліна, —
Сѣвінѣм апсестѣс
Грѣтайс дѣвінас...

4.

Эс прѣкш савас литавінас
Лидз піртеі тілту гриду:
Лай кайінас не апірэка
Ар лайніню стайгайт...

А л у с.

1.

Ай, салдайс алутіныс,
Кур тев нѣмті апентіны?
— Цѣ дѣвіна нама дурвю,
Зелта стигас галіна.

2.

Алутінь-баленіны,
Турі сава нама году:
Кад ізваді вѣсу-ляудіс,
Тад пасвѣді сайменѣку.

3.

Брога гаю алус дзѣрт,
Брога пуйшу лѣвотѣс;
Брога-алус ган патіка,
Брога-пуйші не патіка.

4.

Алутіны-балеліны,
Ко вирам подаріі?

(1) См. примѣч. стр. 73.

2.

Вхожу я въ баню счастья,
Брѣшко затворяю за собой двери:
Богъ да счастье вѣдаютъ,
Выйду ли отсюда на солнышко?..

3.

Большой, бѣлый камень
На краю дороги къ банѣ, —
Есть гдѣ присѣсть женамъ
Въ тяжелые дни...

4.

Для своей молодой жены
Я дѣлаю мостовую къ банѣ,
Чтобъ она не обмочила себѣ ногъ,
Ходя туда со счастьемъ...

П и в о.

1.

Ой, сладкое пиво,
Гдѣ собранъ для тебя хмѣлекъ?
— У дверей божьего (1) жилища
Съ золотого стебля.

2.

Пиво-братецъ,
Оберегай честь своего дома:
Когда проводишь гостей,
Тогда вали на землю хозяина.

3.

Я ходила въ корчму пиво пить,
Ходила въ корчму высмотрѣть молодцевъ;
Нравилось мнѣ корчемное пиво,
Но не нравились корчменные молодцы.

4.

Пиво-братецъ,
Что ты сдѣлало съ человѣкомъ?

Виріньш гая на целію,
Цепуріті метадамс!

5.

Алутінь-сіргалвіті,
Неб эс таву вецумінь!
Эс пѣдзіму, тев атраду,
Эс номіру, тев памету.

6.

Алс гулея муцінѣ
Носірмушу мугуріню,
Гайда саву дзэрайіню
Но Вацземес парэям.

7.

Яуні пуйші не зіная,
Ка лѣдз мейту мамалынь:
Алс канія рѣціня,
Цепуріте надусе!

8.

Палидз, Дѣвс, кам палидз,
Палидз мѣсу брѣверам:
Зейяі рікшу тецінат,
Кубулам путас целт!

9.

Лустенс дара алутінь,
Бічулс неса ўдентінь;
Галдінъ-тѣвс раугу ліка
Ар озола дакшінім.

10.

Цирулітс алу дара
Кумеліня педіня;
Эс тецею мѣсас дзерт,
Ман ар каусу мугура.

11.

Эс шкітѣс алс не дзерт,
Снеас варпас ласідама;

Человѣкъ идеть по дорогѣ,
Размахивая шапкою.

5.

Пиво дѣдушка,
Не одинакова у насъ долговѣчность!
Я родился, тебя нашель,
Умру, тебя оставлю.

6.

Пиво лежитъ въ бочкѣ,
У него посѣдѣла спина,
Онъ ждеть себѣ пьющихъ,
Когда они придуть изъ Нѣметчины.

7.

Молодцы не знаютъ,
Какъ нужно просить мать дочерей:
Кружку съ пивомъ въ рукѣ,
А шапку подъ мышкой!

8.

Помогай Богъ, кому помогай,
Помогай нашему пивовару:
Пусть клубится его чанъ,
Пусть пѣвнися его бадья!

9.

Лустъ (¹) варить пиво,
Бичулъ несетъ воду;
Галдінъ кладеть закваску
Дубовыми вилами.

10.

Жаворонокъ варить пиво
Въ конномъ слѣдѣ;
Я прихожу пить патоку,
А онъ мнѣ ковшемъ въ спину.

11.

Я думала, что не буду пить пива,
Собирая мелкія колосья;

(¹) *Лустъ*, *Бичулъ* и *Галдинъ*—названія трехъ сосѣднихъ деревень, находящихся въ Стокмангофской волости.

Твицен твигъ сѣкас варпас,
Рейбен рейба алутиньш.

Д з е р ш а н а .

1.

Пѣдзѣрс вѣрс Дѣву лѣдзѣ,
Тікай Дѣву кайтіная;
— Лѣдз ардамс, эцедамс,
І Дѣвіньш палидзѣс!

2.

Дзѣріс бію, крітіс бію
Но лаба кумеліня;
Вій земіте, кас саньѣме,
Кас ляудім яруна?

3.

Лигавіня, матес мойта,
Валді мані дзѣрума:
Тайсі вѣту, вед гулѣт,
Не лѣц валяс дендерѣт!

Я н я - д ѣ н а .

1.

Яй, Яніті-зѣдайніті,
Петеріті-лапайніті!
Зѣдѣм Яня не редзѣя,
Петеріша — лапіням.

2.

Палдѣс деву маміняй,
Кас Яніті мані ліка:
Кад атнаѣе Яня-дѣна,
Вісі Яні даудзіная.

3.

Кас Яніті ѣлигор
Вісупірму вакарѣ?
Гані Яні ѣлигор,
Тад арайі, эцетайі,

Сильно разбухаютъ мелкіе колосья,
Сильно хлѣбятъ пиво.

Н ь я н с т в о .

1.

Пьяный молится Богу,
Только гнѣвитъ Бога;
— Молись за сохою, за бороною,
И поможетъ тебѣ Богъ!

2.

Я выпилъ, упалъ
Съ лучшаго коня;
Меня приняла земля,
Какое дѣло толковать людямъ?

3.

Жена моя, хозяйская дочь
Унимай меня пьяного:
Готовъ постель, веди меня спать,
Не дай мнѣ воли бразничать!

И в а н о в ъ д е н ь .

1.

Ой, Иванъ-цвѣтоносецъ,
А Петръ-листоносецъ!
Изъ-за цвѣтовъ не видать Ивана,
А изъ-за листьѣвъ — Петра.

2.

Спасибо я даю матушкѣ,
Которая назвала меня Иваномъ:
Когда приходитъ Ивановъ день,
Всѣ меня величаютъ.

3.

Кто первые стануть ликовать
Объ Иванѣ вечеромъ?
Первые стануть ликовать объ Иванѣ пастухи,
Затѣмъ пахари, боронователи,

Тад вел пате саймінѣце
Паша Яню-вакара,
Паша Яню-вакара,
Яню-залес ласідама.

4.

Вісас бія Яня-залес,
Ко плуц Яня-вакара;
Вісі бія Яня-берні,
Кас Яніті даудзіная.

5.

Сантенітес, балт' розітес—
Яуну мейту Яню-залес;
Зіргу стобрі, пурву грисла—
Яуну пуйшу Яню-залес.

6.

Ай, Яніті-зѣдайніті,
Ко ту веді везума?
— Мейтам веду зєлта кроні,
Пуйшѣм—цауню цєпурітєс.

7.

Янітє нацє пар гадіню
Саву бєрну апраудзят:
Ко тѣ эда, ко тѣ дзєра,
Ко ѣсєя друвіна?

8.

Кас грібєя балту авью,
Лай дзєн авіс пѣгулї:
Яню-накті зєлта раса,
Тур айтїняс мазгаїс.

9.

Не мўжам не дабую,
Ко дабую Яню-накт:
Эс дабую мейтас варду,
Мейтас виту вайнедзїнь.

Потомъ уже сама хозяйка дома
Въ самый Ивановъ вечеръ,
Въ самый Ивановъ вечеръ,
Собирая Ивановы травы.

4.

Всѣ Ивановы травы,
Что собираютъ въ Ивановъ вечеръ;
Всѣ Ивановы дѣти,
Которые величаютъ Ивана.

5.

Бархатцы, бѣлыя маргаритки—
Это дѣвичьи Ивановы травы;
Конскій щавель, болотная осока—
Это Ивановы травы молодцевъ.

6.

Ой, Иванъ-цвѣтоносецъ,
Что ты везешь въ возу?
— Для дѣвицъ везу золотыя вѣнки,
А для молодцовъ—куны шапки.

7.

Чрезъ годъ приходитъ Иванъ
Навѣститъ своихъ дѣтушекъ:
Что они ѣдятъ, что они пьютъ,
Чѣмъ засѣвають они поля?

8.

Кто хочетъ бѣлыхъ овецъ,
Пусть выгоняетъ овецъ на ночлеги:
Въ Иванову ночь золотая трава,
Въ ней будутъ умываться овечки.

9.

Вовѣкъ я не открою болѣе того,
Что открылъ въ Иванову ночь:
Я открылъ имя дѣвицы,
Дѣвицею витый вѣночекъ.

10.

Яню-накті не пазіну,
Кура сѣва, кура мейта:
І сѣвай, і мейтай
Зальш озола вайнедзіньш.

11. .

Эс узліку тётіням
Озоліня вайнедзінь:
— Узцел, Дѣвс, тётіням
Лабас бітес дарзіна!

12.

Ўшу, ўшу Яню-накт
Уз баліню алус дзерт;
Я не дос алус дзерт,
Ўшу мѣжус новаляшу.

13.

Не гулею Яню-накт,
Гай телішу апвактёт:
Яню-накт раганіяс
Пуліціѣс пуліціас.

14.

Кас дос сѣра,
Там бѣс пѣна,
Ліго, ліго!
Кас не дос,
Там не бѣс,
Ліго!

15.

Шкыбу, грэйзу тіну тайсу
Раганам парі скрѣт:
Лай тас саву каклу лауза
Пірмаа скрѣйѣна.

16.

Ай, мейтас, мейтас,
Глабайѣт говіс!

10.

Въ Иванову ночь не могу узнать,
Которая жена, которая дѣвица:
И на женѣ, и на дѣвицѣ
Зеленый дубовый вѣночекъ.

11.

Я возлагаю на батюшку
Дубовый вѣнокъ:
— Дай Боже, батюшке
Хорошихъ пчель въ пчелникѣ!

12.

Пойду, пойду въ Иванову ночь
Пива пить къ братцу;
Если онъ не дастъ пива пить,
Пойду выкатаю его ячмень.

13.

Я не сплю въ Иванову ночь,
Хожу караулить своихъ коровушекъ:
Въ Иванову ночь вѣдьмы
Летаютъ стадами.

14.

Кто дастъ сыра,
У того будетъ молоко,
Ліго, ліго!
Кто не дастъ,
У того не будетъ,
Ліго!

15.

Я строю кривой, наклонный мостъ
Для перехода черезъ него вѣдьмамъ:
Пусть онѣ сломятъ себѣ шею
На первомъ шагу.

15.

Ой, дѣвицы, дѣвицы,
Оберегайте коровъ!

Рагана крумѣс,
Слауцене рока.

17.

Скрѣн, рагана, шкѣрсу, гайсу,
Не мана сѣтіня:
Ман сѣтіня дзелжѣм калта,
Адатам юмті юмті!

18.

Віса залє нозѣдє,
Папардїте вѣн незѣд;
Папардїте нозѣдє
Паша Яню-вакара.

19.

Эс редзєю Яню-накті
Трис саулїтєс узлєцам:
Вѣна рудзу, отра мѣжу,
Треша тира судрабіня.

20.

Мєс Яніті павадам,
Пєтєрїті саньємам;
Янїм зїргус айзїдзам,
Пєтєрам нобдзам.

Ю к у м і.

1.

І угунє не ѣдєгас,
Кад нау лаба кўрєїнї;
І саймїтє не дзївоє,
Кад нау лабас саймїнїцєс.

2.

Мѣло, матє, то вѣстїню,
Тас атнѣцє по талѣнєс:
Не тас мўсу майз' апѣдє,
Славїт' нєсє пасаулє.

Вѣдьма вѣ кустарнїкѣ,
Подойнїкѣ вѣ рукѣ.

17.

Лєтї, вѣдьма, мїмѣ, по воздуху,
А нє вѣ мой домѣ:
Мой домѣ закованѣ вѣ жєлѣзѣ,
А врынї устланы ыгламї!

18.

Всякая трава цвѣтєтѣ,
Но нє цвѣтєтѣ только папоротнїкѣ;
Папоротнїкѣ цвѣтєтѣ
Вѣ самїй Ивановѣ вєчєрѣ.

19.

Я вїдѣла, что вѣ Иванову нѣчѣ
Взѣшли трї солнїшкє:
Одно ржанѣе, другое ячєнєнєе,
Трєтєе чїстєго сєрєбра.

20.

Мы провожаємѣ Ивана,
Встрѣчаємѣ Пєтра;
Длѣ Ивана запрагаємѣ конєй,
А длѣ Пєтра разпргаемѣ.

С м ѣ с ь.

1.

И огонь нє разгораетсѣ,
Если нѣкому єго хорѣшо развєстї;
И прїслуга нє жївєтѣ,
Если нѣтѣ хорѣшей хѣзїлїкї.

2.

Угощай, матушка, этого гостѣ,
Онѣ прїшєлѣ изѣ-далєка:
Развѣ онѣ сѣѣстѣ нашѣ хлѣбѣ,
Онѣ далєко разнєсєтѣ обѣ насѣ славу.

3.

Майзіт'—мана багатіо'
Плаценітс—пелна-рушкіс:
Майзе—берну баротая,
Плаценс—в'ёсу м'ёлотайс.

4.

Смалку малу, биделею
Валіням целя майзі:
Лай тас мані п'вінсея,
Бур ёсдаме лаунадзіню.

5.

Лай дарію, ко дарію,
П'вміням в'ён дарію:
Кауті мані не редзея,
Йёле минёт п'вінсея.

6.

Гаужі рауд сколас берні,
Грамата вердам'с:
Грамата смалкі ракті,
Не вар дризі ізласит.

7.

Лабритінь—ритіня,
Лабвакар—вакара;
Лабритінь—с'ёвас-мат',
Лабвакар—лигавінь.

8.

Лабак ман даудзі драугу,
Не ка даудзі найдін'ку:
Драугс граугам року дёве,
Найден'кс—зобенінь.

9.

Айі, мана в'ёгла сірдс,
Ка ту груші попу'тс!

3.

Хл'ббъ—мое богатство,
Плаценъ (¹)—черномазъ;
Хл'ббъ—кормилецъ д'тей,
А плаценъ—подчиватель гостей.

4.

Я тонко молола
Для брата дорожный хл'ббъ:
Чтобъ онъ вспомнилъ меня,
Гд' бы ни полдничалъ.

5.

Что я ни д'лаю,
Я д'лаю все для памяти:
Хотя меня не будутъ вид'ть,
По крайней м'р' вспомнятъ обо мн'.

6.

Горько плачутъ ученики,
Смотря въ книгу:
Въ книг' малое писмо,
Скоро нельзя прочесть.

7.

Доброе утро—утромъ,
Добрый вечеръ—вечеромъ;
Доброе утро—теб'я, теща,
Добрый вечеръ—теб'я, молодая жена.

8.

Лучше много друзей,
Ч'мъ много враговъ:
Другъ другу подаетъ руку,
А врагъ врагу—мечъ.

9.

Ой, ты, мое легкое сердце,
Какъ ты тяжело вздыхаешь!

(¹) Обыкновенный латышскій пирогъ, сверху намазанный творогомъ,—родъ русской *ватрушки*.

Вой паредзі лянуу дѣну,
Вой нелабу райейнъ?

Ужели ты предвидишь злой день
Или нехорошаго властелина себѣ?

3) Народы, города и мызы.

Крѣвс; Крѣву земе.

Русскій, Русская земля.

1.

1.

Крустѣм калта Крѣву земе,
Ші кунгѣм ізваргота;
Цаур крустѣм сауле лёца,
Цаур варгѣм норѣтея.

Изъ крестовъ скована Русская земля,
А эта (¹) обезсилена господами;
Черезъ кресты восходитъ солнце,
А черезъ господъ заходитъ.

2.

2.

Крѣвам деу сав' масіню,
Патс сев ньему Лейша мейту;
Гай Крѣвос, гай Лейшос,
Вісур ман зноті,— раді.

Русскому я дам свою сестрицу,
А самъ себѣ беру Литвинку;
Хожу къ Русскимъ, хожу я къ Литовцамъ,
Вздѣ мнѣ зятя,— родня.

Лейші.

Литовцы.

1.

1.

Пѣт, балінь, вара струмпі
Аугста кална галіна;
Лай нав сѣрсті тас масінас,
Кас Лейшос ногаямас.

Труби, братецъ, въ мѣдную трубу
На верху высокой горы:
Пусть приходятъ въ гости тѣ сестрицы,
Которыя ушли въ Литву.

2.

2.

Эс грибею Лейшу земі
Зіл' угуні дедзінат;
Тікай вѣн вгадаю,
Маса Лейшу робежос.

Я хотѣлъ выжечь Литву
Зеленымъ огнемъ;
Но вспомнилъ,
Что сестрица въ границахъ Литвы.

3.

3.

Лейші, Лейші—ман' баліны,
Гарам ману сѣту яя;

Литовцы, Литовцы—мой братья,
Они проѣзжаютъ мимо моего дома;

(¹) т. е. земля Латышей.

Мужам Лейші палѣкат,
Я ѣкша не накат!

П р у ш і.

Данцо, ману кумелінь,
Уз тѣм Прѣшѣм робежѣм;
Ізданцоѣс пѣрвед ман
Вѣну Прѣшу дзелтаніті!

В а ц з е м е.

1.

Ше невайд таду коку,
Каді кокі Вацземѣ:
Вірс ахменя берзіньш ауга,
Зелта пога галіня.

2.

Эс апкалу ванадзіню,
Айзеутію Вацземѣ;
Вацземніѣкі бриноѣс,
Відземс путті брунис нес.

Р и г а.

1.

Рига, Рига! скайста, скайста!
Кас то скайсту даріная?
Відземніѣку сѣра вара,
Пакавоті кумеліні.

2.

Сен даірдею, ну редзею
Рига залю озолинь:
Вара сакне, зелта зарі
Судрабія лапіням.

3.

Сен то Ригу даудзіная,
Ну то Ригу ѣраудзію:
Вісакпарт смілку калні,
Пате Рига ўдені.

На вѣкъ останетесь Литовцами,
Если не зайдете въ мой домъ!

П р у с с а к и.

Вѣги приплясывая, мой конь,
Къ Прусской границѣ;
Наплясавшись, приведи для меня
Прусскую красавицу!

Н ѣ м е т ч и н а.

1.

Здѣсь нѣтъ такихъ деревьевъ,
Какія деревья въ Нѣмечинѣ:
На камнѣ растетъ береза,
На ея макушкѣ золотая почка.

2.

Я заковалъ сокола,
Послалъ его въ Нѣмечину;
Удивляются Нѣмцы,
Что Лифляндскія птицы носятъ кольчугу.

Р и г а.

1.

Рига, Рига! красива, красива она!
Но кто ее сдѣлалъ красивою?
Тяжелая неволя Лифляндцевъ,
Ихъ подкованные кони.

2.

Давно я слышала, нынѣ увидѣла
Въ Ригѣ зеленый дубъ:
У него мѣдный корень, золотые сучки,
Серебряные листики.

3.

Давно славили Ригу,
Нынѣ я увидѣлъ Ригу:
Вездѣ кругомъ пещаннина горы,
А сама Рига тонетъ въ водѣ.

4.

Трис рейз Рису аптецею,
Смілгам шті забєціні;
Грібе мані Ригас мейтас,
Пар кундзіню патурєт.

5.

Велц, сауліте, балту крєклу,
Мєт мєлно юріня;
Лай велєя Ригас мейтас
Судрабіня валітєм!

6.

Лѣлі целыі, мазі целыі,
Віс' уз Ригу айстецєя;
Лѣлі пуйшіі, мазі пуйшіі,
Віс' уз мейтам каяс ава.

7.

Талу, талу вєцайс тєвс
Айс Даугавас дучєнєя;
Саньємѣт, Ригас мейтас,
Савус балтус паладзінюс!

8.

Эс тєв лѣдзу, вавєрїт,
Ауд ман пукью паладзінь;
Трис гадіны тауту дєлє
Рига гулту калдіная.

9.

Агрї дзѣд Ригас гайлыі,
Агрї сєду лайвінѣ;
Лай палїка Ригас мейтас,
Апгулутас, непацєлтас.

М у й ж а.

1.

Дарї муйжѣ, балєлїнь,
Эс дзївѣт палїдзєшу;

(¹) Громъ.

4.

Три раза кругомъ я обѣжалъ Ригу
Въ сапогахъ, шитыхъ травой-метелкою;
Рижскія дѣвицы хотѣли удержать меня,
Чтобъ я остался у нихъ господиномъ.

5.

Надѣвай, солнышко, бѣлую рубашку,
Бросай грязную въ море:
Пусть полощутъ ихъ Рижскія дѣвицы
Колоты серебряными валиками.

6.

Вольшія дороги, малыя дороги,
Всѣ стекаются къ Ригѣ;
Взрослые молодцы, малолѣтніе
Всѣ готовятъ ноги на дѣвицъ.

7.

Далеко, далеко за Двиною
Потихоньку гремитъ дѣдушка (¹);
Уберите (съ поля), Рижскія дѣвицы,
Свои бѣлыя простыни!

8.

Я прошу тебя, бѣлочка,
Сотки для меня цвѣтстое покрывало;
Три года суженый
Куетъ для меня кровать въ Ригѣ.

9.

Рано заплѣли Рижскіе пѣтухи,
Рано я сѣлъ въ лодочку;
Чтобъ остались Рижскія дѣвицы,
Какъ заснули, безъ пробужденія.

М ы з а.

1.

Сооружай мызу, братецъ,
Я помогу тебѣ жить;

— Яу, масінь, тава муйжа
Сен гатава таутінас.

2.

Пате муйжа калініа,
Муйжас варті лейініа;
Ман маміня паміція
Ар смідзіню вірінат.

3.

Кас ман кайт недзівот
Озоліня муйжіна:
Вісанкарт лѣпас ауга,
Відѣ—зальш озоліньш!

4.

Гаужі рауд муйжас мейтас,
Пар пагалму стайгадамас;
Гарам ая преценѣкі
Пѣ земнѣку мейтінаи.

— Твоя мыза, сестрица,
Давно уже готова въ чужихъ людяхъ.

2.

Сама мыза на горѣ,
Но мызныя ворота внизу;
Матушка научила, меня
Растворять ихъ травю-метелкою.

3.

Не жытели мнѣ
Въ дубовой мызѣ:
Вездѣ кругомъ ростеть липа,
А въ срединѣ—зеленый дубъ!

4.

Горько плачуть мызныя дѣвицы,
Расхаживая по двору:
Мимо проѣзжаютъ сваты
Къ деревенскимъ дѣвицамъ.

ОТДѢЛЪ ПЯТЫЙ.

МІРЪ СВЕРХЧУВСТВЕННЫЙ.

1) В О Г Ъ.

1.

Не тур крѣте клява лапа,
Кур аугусі клявайне;
Не тур Дѣвіньш мані ліка,
Кур ляутіні даудзіная.

2.

Светі, Дѣвс, то вѣтіню,
Кур ѣдам, кур дзерам!
Аудзе, Дѣвс, дів' варпінас
Вѣна сална галіна!

3.

Ка ман Дѣвс то даріту,
Бо дарія ляуні ляудіс,
Эс бѣт' сен пагулусі,
Зам залас веленінас!

4.

До', маміня, цік додама,
Дод' ар Дѣва палидзінъ:
І маміня не пѣдеве,
Кад Дѣвіньш не палидз!

1.

Не на то мѣсто падаець кленовыи листъ,
Гдѣ онъ ростеть среди кленовъ;
Не туда опредѣляетъ меня Богъ,
Куда предполагають люди.

2.

Благослови, Боже, то мѣсто,
Гдѣ ѣдимъ, гдѣ пьемъ!
Уроди, Боже, два колоса
На концѣ одной соломинки!

3.

Если бы Богъ такъ поступалъ со мною,
Какъ поступаютъ со мной злые люди,
Я бы уже давно улеглась
Подъ зеленымъ дерномъ!

4.

Сколько бы ты ни давала мнѣ, матушка,
Давай все съ Божиимъ благословеньемъ:
И мать не надасть,
Если Богъ не поможетъ!

2) ЛАТЫШСКАЯ МИФЛОГІЯ.

1.

Кур біат, дѣва дѣлі,
Носвидуші кумеліні?

1.

Гдѣ вы были, божьи сыновья,
У васъ кони въ поту?

Носвидуші, апсеглоті?
Дѣва дѣлі кумелінюс
Влайж зелта аплока,—
Влайж зелта аплока,
Далѣк мані пар ганіню;
Та пѣсак далікдани:
„Не нолауз зелта зару!“
Эс нолаужу трис зарінюс,
Патцею лейініа...
Мекле мані милѣ дѣвіныш
Ар савѣм сулайньѣм.
Атрод мані милѣ дѣвіныш
Ар савѣм сулайньѣм.
Далѣк мані милѣ дѣвіныш
Пѣ савѣм калпонѣм.
— Эс тев лѣдзу, милѣ дѣвіныш,
Каду ту ман лѣню досі?
— Эс тев дѣшу зелта кроні
Судрабіня малініа.
— Эс тев лѣдзу, мила лайме,
Кур эс віню паглабашу?
— Вакарѣс гулдамас,
Лѣц сава пагалѣ!
Ритѣс агрі целдамас,
Лѣц сава галвініа!

2.

Яуні пуйші, яунас мейтас,
Тирійѣт цѣля малас:
Яй дѣвіныш, брауц лайміня,
Пакрит лаймас кумеліныш!

3.

Лѣны, лѣны дѣвіныш брауце
Но калніня лейініа:
Ні трауцея рудзу зѣду,
Ні араю кумеліню.

Въ поту, осѣдланные?
Божьи сыновья выпускаютъ своихъ коней
Въ золотой загонъ,—
Въ золотой загонъ,
Велятъ мнѣ стеречь ихъ;
Даютъ мнѣ такой приказъ:
„Не ломай золотыхъ вѣтвей!“
Я сломила три вѣточки,
Убѣжала въ долину...
Ищетъ меня милый богъ
Съ своими слугами.
Находитъ меня милый богъ
Съ своими слугами.
Отдаетъ меня милый богъ
Въ число своихъ работниковъ
— Спрашиваю у тебя, милый богъ,
Какое ты мнѣ дашь вознагражденіе?
— Я дамъ тебѣ золотой вѣнокъ
Съ серебрянными оукраинами.
— Спрашиваю у тебя, милое счастье,
Гдѣ мнѣ хранить его?
— Когда будешь ложиться спать вечеромъ,
Клади его подъ свое изголовье!
А когда будешь вставать рано утромъ,
Клади его себѣ на голову!

2.

Молодцы, дѣвицы,
Убирайте края дороги:
Вѣдетъ богъ, вѣдетъ счастье,
Упадетъ конь счастья!

3.

Тихо, тихо вѣдетъ богъ
Съ горы въ долину:
Отъ него не колышется цвѣтъ ржи,
Не пугаются кони пахарей.

4.

Рамі, рамі д'вiнш брауце
Но калiнiя лейiнi:
Д'вiнiя рамі зіргi,
Рамас д'ва каманiнiас.

5.

Кас тур спид, кас тур виз
Вiнiя кална галiнi:
— Мил' д'вiнш н'жуе сiя
Судрабiнi сiтавiнiю.

6.

Кас тас бiя, кур атiя,
Ар д'умайну кумелiн:
Кас атнесе коб'и лапас,
Земей залю даболтiн?

7.

П'ут' угунi, лауз скалiню,
Лайд д'вiнiю iстаба:
Д'вiнш став айз варт'и,
Носалушi кумелiнi!

8.

Дарь, д'вiнш, ко не дарь,
Дарь вiс'и лiдзiбiн:
Кам дарь гр'утi узаутот,
Там дарь в'глы дзiвойот!

9.

Эс атраду уз целiня
Д'ва iту кумелiню:
Цаур сeгл'и сауле лiца,
Цаур iмаву—мeнecтiнш;
Павадiнiас галiнi
Аусеклiнш рiтiная.

10.

Кур ту в'сi, мил' д'вiнш,
Пiлнiас рoкас iмавiнiю?

4.

Тихо, тихо спускается богъ
Съ горы въ долину:
Смирны божьи кони,
Везъ шума божьи сани.

5.

Что тамъ сiяетъ, что тамъ зарится
На верху той горы?
— Это милый богъ с'ветъ ячень
Изъ серебрянаго лукошка.

6.

Бто это iдетъ
На дымчатомъ конѣ:
Который приноситъ листьи деревьямъ,
А землѣ зеленый клеверъ?

7.

Раздувай огонь, ломай лучину,
Пусти бога въ избу:
Милый богъ стоитъ за воротами,
Изябли его кони!

8.

Что бъ ты ни д'лалъ, богъ,
Д'лай вс'иъ равно:
Кому д'лаешъ тяжело въ малолѣтствѣ,
Тому облегчи жизнь въ возмужалости!

9.

Я нашелъ на дорогѣ
Кони, на которомъ iздилъ богъ:
Черезъ его с'дло всходило солнце,
Черезъ его узду—луна;
А на кончикѣ поводьевъ
Играла утрення звѣзда.

10.

Буда ты пойдешь, милый богъ,
У тебя полны руки уздъ?

— Там делам зїргу дошу,
Нам нау тева-девейїня.

11.

Нас їмаvus жвадїная
Зїргу стала пакалѧ?
— Дївїньш цѧе сѣрдївїті
Тѣва дѣла кумелѧ.

12.

Лїсгї, дїва лїтутїнї,
Лай ауг лаймес даболтїньш:
Дїва дѣла кумелїнї-
Сталѧ звїдза неѣдуші,

13.

Но дївїня ратус нїему,
Тумса брауцу сѣгїнѧ:
Клусу тек дїва ратї,
Лай не дзїрд ляунї ляудс.

14.

Ляудїс їда, ляудїс дзѣра,
Дївс айз лѧга клаусїѧс,—
Дївс айз лѧга клаусїѧс,
Ар дївїню пївїнѣс?

15.

Дївїньш капѧ кумелѧ,
Ёс капслїті патурею;
Ман дївїньш земї дева
Пар то капсля туреюм'.

16.

Лїдзу дїва, лїдзу кунгу,
Абу дїву гана мїлї:
Но кундзїня мїтра лїдзу,
Но дївїня—веселїбас.

17.

Палїдз ман ту, дївїнь!
Кадѣль ман не палїдз?

— Дамѣ коня тому сыну,
У котораго нїтѣ батїшкї-дающаго.

11.

Кто бряцаѣтъ уздой
За конюшнѣю?
— Богѣ сажаѣтъ сироту
На коня отцовскаго сына.

12.

Падай, божїй дождїкѣ,
Чтобѣ росѣ клеверѣ счастья:
Ржутѣ божїи конї
Вѣ стойлѣ безѣ корма.

13.

Я бралѣ у бога телїгу,
Вѣ темнотѣ возвращался вѣ свой домѣ:
Тихо катїлась божїя телїга,
Чтобѣ не слышали злїе лїудї.

14.

Лїудї їдятѣ, лїудї пьютѣ,
А богѣ слушаѣтъ за окошкѣмѣ,—
А богѣ слушаѣтъ за окошкѣмѣ,
Вспомїнаютѣ лї такжѣ о богѣ?

15.

Богѣ садїлся на коня,
Я поддерживалѣ ему стрѣмя;
Богѣ далѣ мнѣ землїю
За поддержанїе стрѣмени.

16.

Прошу бога, прошу господїна,
Обѣмхѣ усердно прошу:
Отѣ бога прошу здоровья,
А отѣ господїна мїра.

17.

Помогай мнѣ, боже!
Отчѣго ты мнѣ не помѣжеш?

— Целѣс агрі, гулстѣс вѣлю,
І дѣвіньш палидзѣс.

18.

Пѣкүсүсі целю гаю,
Сежос целя маліна;
Ні ман вайра дѣвіньш редз,
Ні тѣ саві баделіны!

19.

Калейс кала юрмалѣ,
Ко тас кала, ко не кала?
— Дѣва дѣла йосту кала,
Саулес мейтас вайнедзінъ.

20.

Мелні вѣрші, балті рагі,
Даугава нѣдрес ѣда;
Тѣ не біа мелні вѣрші,
Тѣ біа дѣва кумеліны.

21.

Кам тѣ сірмі кумеліны
Пѣ дѣвіна нама дурвью?
— Тѣ мѣнеша кумеліны,
Саулес мейтас преценѣкү.
Шодѣн веда саулес мейту.
Шодѣн сауле апсеглоя
Сімту бѣту кумелінь.
Дод', дѣвінь, мѣнешам
Сімт' деліню—ййейінь!

22.

Балті біа кунга дѣлі,
Ман' варітес вілцейіны;
Вел йо балті дѣва дѣлі,
Ман варітес девейіны.

23.

Кас варѣя то дарит—
Юрас відѣ каудзі мест?

— Вставай рано, ложись поздно,
Тогда и богъ поможетъ.

18.

Въ изнеможеніи я продолжаю дорогу,
Усаживаюсь на краю дороги;
Не видать меня болѣе—ни богъ,
Ни собственные свои братья!

19.

Кузнецъ куетъ на морскомъ берегу,
Но неизвѣстно, что онъ тамъ куетъ?
— Онъ куетъ поясъ для божьяго сына,
А вѣнокъ для солнечной дочери.

20.

Черные быки съ бѣлыми рогами
Вѣдятъ камышъ въ Двинѣ;
Это не черные быки,
Это божьи кони.

21.

Чьи это пѣгіе кони
У дверей божьяго дома?
Это кони луны,
Отъ сватовъ къ солнечной дочери.
Сегодня ведутъ солнечную дочь.
Сегодня солнце остѣдлаетъ
Сто карихъ коней.
Дай, боже, лунѣ
Сто сыновей-всадниковъ!

22.

Бѣлы господскіе сыновья,
Которые губятъ мою силу;
Но еще бѣлѣе божьи сыновья,
Которые даютъ мнѣ силу.

23.

Кто можетъ это сдѣлать—
Сметать стогъ посреди моря?

То дарія дѣва дѣле,
Саулес мейту прецедамс.

24.

Дѣва дѣлі сараѣс
Ар пѣрконя вагъаріті:
Зида калні неѣцеті,
Зелта плявас неопляутас.

25.

Айз калніня озоліныс,
Айз озола эзеріныс;
Дѣва дѣлс йѣсту каре,

Саулес мейта—вайнедзінъ.

26.

Янітс кану садаузія,
Уз акменя сѣдедамс;
Дѣва дѣлс састипая
Судрабіня стишійам.

27.

Дів' свецітес йѣра дѣга
Судрабіня луттурѣс;
Тас дѣдзіна дѣва дѣлі,
Саулес мейту гайдідамі.

28.

Дѣва дѣлі клѣті цірта,
Зелта снарес спаредамі;
Саулес мейта цаурі гая,
Ба лапіня дребедама.

Л а й м е.

1.

Лайме гая базніца,
Мані людзі айціная.
Лайме йѣза зелта йѣсту,
Ман ѣдеве судрабіня.

Это дѣлаетъ божій сынъ,
Сватааясь къ солнечной дочери.

24.

Божьи сыновья поссорились
Съ старостою перуна:
Не выборонованы шелковыя горы,
Не выкошены золотыя дуга.

25.

За горой дубъ,
За дубомъ озеро;
(На томъ дубѣ) божій сынъ вѣшаетъ свой
поясъ,

А дочь солнца—свой вѣночекъ.

26.

Иванъ разбилъ кружку,
Сидя на камнѣ;
А божій сынъ обиль ее
Серебряными обручами.

27.

На морѣ горѣли двѣ свѣчи
На серебряныхъ подсвѣчникахъ;
Ихъ жгли божьи сыновья,
Ожидая солнечныхъ дочерей.

31.

Божьи сыновья рубятъ клѣтъ,
Става на ней золотыя стропила;
Между ними проходитъ солнечная дочь,
Трепеща, какъ листочекъ.

С ч а с т ь е (1).

1.

Счастье отправлялось въ храмъ,
Меня съ собой пригласило.
Счастье опоясывалось золотымъ поясомъ,
А мнѣ вручило серебряный.

(1) Счастье по-латышски женскаго рода, оттого и всѣ понятія къ нему относящіяся—рода женскаго.

Та сапія їдодома:
„Нес, мейтінь, ар годіню!“
Апса-гаужі-раудайос,
Тос вардіюс дзірдедама.
Кур эс бўшу нослауцит
Савас гаудас асаріняс?
Їдод ман пате лайме
Саву зиди наздаудзіню.
Кур эс віню ізмазгашу,
Лаймес доту наздаудзіню?
Пате лайме парадія
Зелт-упіті лейіня.
Кур эс віню іскалешу,
Лаймес доту наздаудзіню?
Пате лайме парадія
Зелта карті дарзіня.
Кур эс віню саруллешу,
Лаймес доту наздаудзіню?
Пате лайме парадія
Зелта рулі камбарѳ.
— Іскалте, сарулле,
Лѳц пѳріня дібіня!
Кад атнаде свѳта дѳна,
Тад їдод араям,—
Тад їдод араям
Лаймес доту наздаудзіню.
Кад їдама таутіняс,
Седз ман балту віланіті!

2.

Іккурай дѳніняй
Сагайдію вакарінь;
Іккурай мейтіняй
Лайме шкіре арайінь.

3.

Лайме ману мѳжу леме
Пѳ абелес, пѳ лѳпіняс:
Ізаугт ман, ка лѳпіня,
Ка абеле возѳдет!

Такъ сказало оно, подавая его мнѳ:
„Носи, дѳвица, съ честію!“
Залилась я умильными слезами,
Когда услышала эти слова.
Обо-что мнѳ утереть
Свои умильные слезы?
Подаетъ мнѳ само счастье
Свой шелковый платочекъ.
Гдѳ мнѳ вымыть его,
Счастьемъ данный платочекъ?
Само счастье указало
Золотую рѳченъку въ долині.
Гдѳ мнѳ его высушить,
Счастьемъ данный платочекъ?
Само счастье указало
Золотой шестикъ въ саду.
Гдѳ мнѳ его выкатать,
Счастьемъ данный платочекъ?
Само счастье указало
Золотой катокъ въ комнатѳ.

— Всуши, выкатай,
Положи его на днѳ приданого сундука!
А когда придетъ праздникъ,
Тогда вручи его пахарю,—
Тогда вручи его пахарю,
Счастьемъ данный платочекъ.
Но, уходя въ чужіе люди,
Накрой меня бѳлымъ покрываломъ!

2.

Для каждого дня
Я дождаю своего вечера;
Для каждой дѳвицы
Счастье опредѳляетъ пахаря.

3.

Счастье опредѳляетъ мой вѳѳъ
У яблони, у липы:
Вырости мнѳ, какъ липа,
Отцвѳсти, какъ яблоня!

4.

Ко бій ман ну дарит?
Ляудіс тейца, лайме лѣдзе;
Ляудіс тейца майзес земі,
Лайме—гаудас асарінас.
Клаусіш' лаймес лѣгумінь,
Не ляутіню тейкуміль!

5.

Катра мейта гѣду гайда,
Тай лайміня кроні піна:
Тира зелта даріная,
Судрабіня лѣдіная.

6.

Лайме—мана вѣшня наце;
Кад эс тай креслу цѣлю?
Эс пацѣлю вілнас грозу,
Лай мѣдіню вѣглу ліка.

7.

Лайме, лайме там дѣлам,
Кас пѣдзіма саулітѣ:
Там лайміня пѣшус кала,
Судраба мерцедама!

8.

Лайме, лайме тай мейтай,
Кас пѣдзіме саулітѣ:
Тай лайміня сактас лѣа,
Судраба мерцедама!

9.

Вісі сака, вісі сака,
Ман' лайміня носликусі;
Ман' лайміня калпіна
Сед судраба кресліна.

10.

Іалоцію валодіню,
Каду пате грібѣдама;

4.

Что мнѣ теперь дѣлать?
Люди хвалятъ, счастье воспрещаетъ;
Люди хвалятъ, что земля хлѣба,
Счастье сулитъ горькія слезы.
Послушаюсь воспрещенья счастья,
А не людскихъ восхваленій!

5.

Которая дѣвица дожидается чести,
Для той счастье плететъ вѣнокъ:
Дѣлаетъ его изъ чистаго золота,
Льетъ изъ серебра.

6.

Счастье приходитъ моею гостею;
Но развѣ я когда ему стулъ предлагаю?
Я предлагаю ему шерстяное лукошко,
Чтобъ оно положило мнѣ легкій вѣкъ.

7.

Счастье, счастье тому сыну,
Который рождается на солнышкѣ:
Ему счастье вуетъ шпоры,
Помакивая ихъ въ серебро!

8.

Счастье, счастье той дочери,
Которая рождается на солнышкѣ:
Для нея счастье отлиываетъ брошки,
Помакивая ихъ въ серебро.

9.

Всѣ говорятъ, всѣ говорятъ,
Что мое счастье утонуло;
Мое счастье сидитъ на горѣ,
На серебряномъ стулѣ.

10.

Изгнѣлю я свою рѣчь
По своему желанію;

Аугуміня не варюю —
Пар лайміняс лікумінъ.

11.

Вісі гріб манас займес,
Не вісім мана займе:
Не тѣ вісі мазгаѣс
Ман' майміняс удені.

12.

Ляудіс ману мѹжу лѣма,
Шкѣт лайміню не лѣмам;
Ман лайміня полѣмусі,
Каду пате грібѣдама.

13.

Эй, лаймінъ, ту пакрѣкшу,
Эс тавѣс пѣдінѣс!
Не лайд мані то целіню,
Кур айзгаѣ ляуна-дѣна!

14.

Ізваргусі матѣс мейта
Сѣд целіня малінѣ;
— Теѣ, лаймінъ, наѣл крѣслу
І варгуля - бѣрніям!

15.

Сауц лайміня, мет ар року,
Калініѣ ставѣдама:
Рѣдзѣй мані лѣйніѣ
Ар невѣклі рунаѣм.

16.

Наѣ, лаймінъ, кад эс лѹдзу
І басѣм кайніѣм;
Аусі кѣѣс—ілгі бѹс,—
Грѹт манаѣм мѹдіѣм!

17.

Раудѣт мана займе рауд,
Раудѣт—мана мамулінь;

Но не могу измѣнить своего роста
Вопреки опредѣленію счастья.

11.

Всѣ хотятъ моего счастья,
Но не всѣмъ мое счастье:
Не всѣ умываются
Въ водѣ моего счастья.

12.

Люди опредѣляютъ мой вѣкъ,
Думаютъ, что его не опредѣляетъ счастье;
Счастье мнѣ опредѣляетъ его,
Какой хочетъ само.

13.

Ступай, счастье, ты впередъ,
А я по твоимъ слѣдамъ!
Не пускай меня тою дорогою,
Боторою ходитъ злой день.

14.

Горемычная дочь матери
Сидитъ на краю дороги;
— Бѣги, счастье, подай стулъ
И горемычному дитяти!

15.

Зовѣтъ счастье, машѣтъ рукою,
Стоѣ на горѣ:
Оно видѣтъ, что я внизу
Разговариваю съ недолюбимъ.

16.

Ступай, счастье, когда я зову,
И босыми ногами;
Будѣшь обуваться, долго будѣтъ,—
Тяжелъ мой вѣкъ!

17.

Рыдѣя плачѣтъ мое счастье,
Рыдѣющая плачѣтъ матушка;

— Ка, лаймінъ, ту раудайі,
Пате мѹжа-лицейінъ?

18.

Лаймінъ мана поклѣдзѣс,
Калнінѹ ставедама:
„Мейтінъ ману, ѣ-зай
„Тік вай вѣтінѹ!“

19.

Лаймъ уз лаймес вайцаѣс:
„Кур дѣсам бѣренітѹ?“
„Дѣсам майзес вѣтінѹ,
„Лай не рауд дзівойѣт.“

20.

Ѣс редзѣю савъ лайміню
Лидз пусітѹ удені;
Кау ту віса носликѹсі
Айз манаѹ асарам!

21.

Цік кайінас не ѣспѣру
Асаріню палтінѹ,—
Кау лаймінѹ не кѣѣрусі
Айз балтас вілнанітѣс!

22.

Ѣс савай лаймінѹ
Мужам лабу не вѣлею:
Кам та ману мѹжу лѣма
Уз асару авотінъ.

23.

Лайме гѣя аузу-лауку,
Аузу скарѹ мѣтелітѣс;
Дѣвіньш гѣя рудзу-лауку,
Рудзу рѣгу цѣпурітѣс.

24.

Лайме гѣя ар нелаймі
Па вѣнам лайпінѹм;

О чемъ ты плачѣшь, счастье,
Ты само опредѣляѣшь вѣкъ?

18.

Счастье мое воскликнуло,
Стоя на горѣ:
„Дѣвица моя, ты пошла
„На столь бѣдное мѣсто!“

19.

Счастье спрашивало у счастья:
„Куда отдадимъ сиротѹ?“
„Отдадимъ ее въ хлѣбное мѣсто,
„Чтобъ она горько не плакала въ жизни.“

20.

Я увидѣла свое счастье
До половинѹ въ водѣ;
Ахъ, если бы ты все потонуло
Въ моихъ слезахъ!

21.

Только что я не вступила
Въ слезную лужу,—
Если бы счастье не схватило меня
За бѣлое покрывало!

22.

Я вѣкъ не пожелаю добра
Своему счастью:
Зачѣмъ оно опредѣлило мой вѣкъ
На слезномъ источникѣ.

23.

Счастье ходитъ чрезъ овсяное поле,
У него плащъ изъ овсяной шелухи;
Богъ ходитъ чрезъ ржаную ниву,
У него шапка изъ иглъ ржи.

24.

Счастье ходитъ съ несчастіемъ
По одной перекладнѣ;

— Эй, лаймінь, ту папрѣшу,
Груд нелаймі ўдені!

Не лайме.

Нелайміте каяс ава,
Дзирас манім лідзі накт;
— Нац, лаймінь, ту ман лідзі
Басаім кайінаім!

Ляуна-дѣна.

1.

Дод', дѣвінь, лѣтам лит,
Ман эйот таутінас:
Лай ноля ляуна-дѣна

Мана целя маліна!

2.

Пўра дель загт не ѣшу,
Бад не вару пѣдарит;
Лай зог мана ляуна-дѣна,
Кам паньёма мамулынь!

3.

Ляуна-дѣна прѣцайс,
Ка раудат вѣн раудаю;
— Рауд ту пате, ляуна-дѣна,
Эс стайгаю дзѣдама!

4.

Ай, ляуна ляуна-дѣна,
Кам ту мані вѣну райі!
Рай і ціту ціту дѣн,
Лай тѣ мані не смеѣс.

5.

Ляуна-дѣна, ляуна-дѣна
Стўме мані лейіна;
Дѣвіньш ньема пѣ роцінас,
Веде мані катінаі.

— Ступай, счатые, ты впередъ,
Толкай несчастье въ воду!

Несчастье.

Несчастье обуваеъ ноги,
Готовится мнѣ сопутствовать;
— Ступай, счастье, ты со мною
И босыми ногами!

Злой день.

1.

Дай, боже, чтобъ шелъ дождикъ,
Когда я пойду въ чужіе люди:
Пусть вмѣстѣ съ дождекомъ упадетъ злой
день

На краю моей дороги!

2.

Ради приданого я не пойду воровать,
Когда не могу наполнить его;
Пусть воруетъ для меня мой злой день,
Зачѣмъ онъ похитилъ у меня матушку!

3.

Радуется злой день,
Что я непрерывно плачу;
— Плачь ты самъ, злой день,
А я буду рассказывать распѣвая!

4.

Ой, злой, злой-день,
Зачѣмъ ты меня одну преслѣдуешь!
Преслѣдуй и другихъ въ другіе дни,
Пусть они мнѣ не смѣются.

5.

Злой день, злой день
Толкаетъ меня подъ гору;
А богъ беретъ меня за руку
И ведетъ меня на гору.

Сауле.

1.

Пасараугу саулітѣ,
Ба сава маміня:
Гана сілта, гана яука,
Валодіняс вѣи не бія!

2.

Кур, саулітѣ, кавейѣс,
Ба ту агрі не ізлѣці?
— Айз калінія кавейѣс,
Бареніті сіддідама.

3.

Сауліт—сілта, мамінь—яука,
Абас вѣну миломь:
Сауліт' сілта—сіддітѣс,
Мамінь' яука—парунат.

4.

Ай, сауліт-мамалынь,
Парадѣс ганіням:
Ганіням гара дѣна,
Бад саулітес не редзея!

5.

Сауліт', мана круста-мат',
Пар Даугаву року девѣ;
Не тай мірка зелта пушкі,
Не судраба ѣлоціны.

6.

Бо тѣ цѣма суні рѣя,
Пѣ вартѣм сатупуші?
— Сауле брауца міглас дѣст
Уз судраба эзерінь.

Солнце (1).

1.

Взгляну я на солнышко,
Славно на свою матушку:
Такъ оно тепло, такъ оно мило,
Словъ только не достаетъ!

2.

Гдѣ ты медлило, солнышко,
Что рано не взошло?
— Я медлило за горою,
Согрѣвая сироту.

3.

Солнышко—тепло, матушка—мила,
Обѣ одинаково привлекательны:
Солнышко—тепло, чтобы грѣться,
А матушка—мила, чтобы поговорить.

4.

Ой, солнышко-матушка,
Покажись ты пастуху:
Длиннѣнь день для пастуха,
Когда не видать солнышка!

5.

Солнце, моя крестная матушка,
Она подаетъ мнѣ руку чрезъ Двину;
Не мокнуть у него ни золотыя кисти,
Ни серебряныя повязки.

6.

Что это залаяли сельсія собаки,
Разсѣвшись у воротъ?
— Солнце ѣдетъ разгонять туманъ
На серебряномъ озерѣ.

(1) *Солнце* по-латышски женскаго рода, оттого и всѣ понятія къ нему относящіяся суть рода женскаго.

7.

Бур тецейі, саулес мейта,
Ар судраба грабекліті?
— Уз Даугавас сѣну васт
Претім рита аусекліті!

8.

Ай, сауліт', пагайд мані,
Ко эс тев пасацішу:
„Айзнес манай мамінай
„Сінту лабу вакарінь!“

9.

Сіді мані, сілта сауле,
Ман невайд сідітая!
Мильо мані, миль' дѣвінь,
Ман невайд мильотая!

10.

Ар сауліті садерею
Лидзі клѣт Вацземѣ;
Ју сауліте Вацземѣ,
Вѣл эс ѳрас ликума.

11.

Нева тѣса, нева тѣса,
Ка сауліте накті гуль;
Вой рита тур узлѣце,
Бур рѣтея вакара?

12.

Саргайтѣс, дѣва делі,
Шорит сауле барга лѣца:
Кам вакар номауцѣт
Саулес мейтас гредзенінь!

13.

Норѣт сауле вакара,
Ѣрит зелта лайвіня;

7.

Буда ты бѣжишь, солнечная дочь,
Съ серебрянными граблями?
— Сѣно грабятъ на Двинскомъ берегу
Насупротивъ утренней звѣзды!

8.

Ой, солнышко, подожди меня,
Что я скажу тебѣ:
„Снеси моей матушкѣ
„Сто вечернихъ поклоновъ!“

9.

Согрѣвай меня, теплое солнышко,
У меня нѣтъ согрѣвателя!
Люби меня, милый богъ,
Нѣтъ у меня любящаго!

10.

Я бьюся объ-закладъ съ солнышкомъ
Въ одно время поспѣтъ въ Нѣметчину;
Солнышко уже въ Нѣметчинѣ,
А я еще въ морскомъ изгибѣ.

11.

Неправда, неправда,
Что солнышко спитъ ночью;
Развѣ поутру оно тамъ всходитъ,
Гдѣ зашло вечеромъ?

12.

Берегитесь, божьи сыновья,
Сегодня сердито восходитъ солнышко:
Зачѣмъ вы вчера сияли
Кольцо у дочери солнца.

13.

Закатывается солнышко вечеромъ,
Упадаетъ въ золотую лодочку;

Уалец сауле ритіна,
Палѣк лайва лигодама.

14.

Сауле піна вайнедзінъ,
Витола сѣдедама;
— Пін, сауліт', дод ман вѣну,
Ман яѣт таутінас!

15.

Сауле савус кумеліноус
Юріна пелдінаа;
Пате сѣд калніна,
Зелта грожі роціна.

16.

Сауле бара мѣнестіно,
Бам тас дѣну не спидеа;
Мѣнестінаш атбідеа:
„Тав' дѣніна, ман' наксніна.“

17.

Трис дѣнінас, трис накснінас
Саул' ар дѣву ѣнайда:
Дѣва делі намаукуші
Саулес мейтас гредзєнінъ.

18.

Трис дѣнінас, трис накснінас
Дѣвс ар саулі ѣнайда:
Саулес мейта полаузуі
Дѣва дела зобєнінъ.

19.

Трис дѣнінас, трис накснінас
Дѣвс ар саулі ѣнайда:
Сауле лайде мѣнешам
Ар судраба акментінь.

20.

Саулес мейта мазгаіс
Страуй уштєс лѣкума;

Вєтаєть солнышко по утру,
Остается лодочка качаясь.

14.

Солнце плетєть вѣнки,
Сидя на ивѣ;
— Плєти, солнышко, дай мнѣ одинъ,
Мнѣ нужно идти вѣ чужіє люди!

15.

Солнце купаєть вѣ морѣ
Своихъ конєй;
Само сидитъ на горѣ,
А золотые возжи вѣ рукѣ.

16.

Солнце бранило луну,
Зачѣмъ она не сіяєть днємъ,
Луна отвѣчала:
„Твой дєнь, а моя ночь.“

17.

Три дня, три ночи
Солнце во враждѣ сѣ богомъ:
Вожьи сыновья сняли
Кольцо у дочери солнца.

18.

Три дня, три ночи
Богъ во враждѣ сѣ солнцемъ:
Дочь солнца сломала
Мечъ божьяго сына.

19.

Три дня, три ночи
Богъ во враждѣ сѣ солнцемъ:
Солнце бросило вѣ луну
Серебрянымъ камушкомъ.

20.

Дочь солнца купалась
Вѣ изгибѣ быстрой рѣчєньки;

Дѣва дѣле лѹкоас
Зелта карклу крѹмїна.

21.

Зелта гайліс подѣдая
Даугавїнас малїна,
Лай целас саулес мейта
Зїда дѣгу шкетерет.

22.

Саулес мейта їру бїда,
Вайнадзїню вѣн редзея;
— Їрѣт лайву, дѣва дѣлі,
Глабїѣт саулес дзївїбіню!

23.

Сауле савас мейтас рая,
Вїдѹ гайсу ставедама:
Вѣна плану не слауцїя,
Отра галду не мазгая.

24.

Целѣс агрі, саулес мейта,
Мазга балту лѣпас галту:
Риту яс дѣва дѣлі
Зелт' аболю рїтїнат!

25.

Вакар бїя спѹжа сауле,
Шодѣн тада макулайна:
Вакар спїде пате сауле,
Шодѣн—саулес калпонїте.

26.

Кам тѣ зїргї, кам тѣ ратї
Пѣ саулїтес нама дурвью?
— Дѣва зїргї, лаймес ратї,
Саулес мейтас преценѣу.

27.

Сїрмї зїргї, калтї ратї
Пѣ саулїтес нама дурвью:

А божїй сынъ подсматривалъ
Изъ куста золотыхъ лозъ.

21.

Запѣлъ золотой пѣтухъ
На Двинскомъ берегу,
Чтобъ вставала дочь солнца
Сучить золотыя нити.

22.

Дочь солнца вбродъ переходитъ море,
Виднѣется лишь ея вѣночекъ;
Гребите лодку, божьи сыновья,
Спасай жизнь солнца!

23.

Солнце бранило своихъ дочерей,
Стоя посреди неба:
Одна не мела пола,
Другая не мыла стола.

24.

Вставай рано, дочь солнца,
Вымой бѣлый липовый столъ:
Завтра прїѣдутъ божьи сыновья
Катать золотыя яблоки!

25.

Вчера было яркое солнышко,
А сегодня такое туманное:
Вчера свѣтило само солнышко,
А сегодня—солнечная служанка.

26.

Чьи эти кони, чья эта колесница
У воротъ солнечнаго дома?
— Это божьи кони, колесница счастья
Отъ сватовъ къ солнечной дочери.

27.

Пѣгіе кони, кованная колесница
У дверей солнечнаго дома:

Саулес-мате мейту деве,
Айцінь мані панақшньос.
Ка эс ѣшу панақшньос,
Нау ман дайла кумелінь!

28.

Дів' свецітес ѣра дега
Дів' судраба луктурос;
Саулес мейта влат сёдея,
Вайнадзіню пушкадама.

29.

Калейс кала дебесіс,
Ќгліс біра Даугава:
Дѣва делам пѣшус кала,
Саулес мейтай—гредзенінь.

30.

Саул' сацірта мёнестіню
Ар асо зобентінь:
Кам атньёма аусёклям
Садерету литавінь.

31.

Сауле, сауле, мёнестінь,
Ко тѣ ѣсу калпі дара?
Зида плявас ненопляутас,
Зелта калні неэцеті!

32.

Сауле сёя судрабінь
Целмайна лідума;
— Сёй, сауліт', ману тѣсу
Йел целміня галіні!

33.

Бурзешё мелні межі
Сарканам одзінам;
Тас не бія саркан' ѡгас,
Тас саулітес асаріняс.

Солнечная матушка отдаётъ свою дочку,
Приглашаетъ меня въ поѣзжане.
Какъ я поѣду въ поѣзжане,
Нѣтъ у меня красавца коня!

28.

Двѣ свѣчи горятъ на морѣ
На двухъ серебряныхъ подсвѣчникахъ;
Около нихъ сидитъ дочь солнца,
Убирая вѣночекъ.

29.

Кузнецъ куётъ на небѣ,
Уголья сыплются въ Двину:
Онъ куётъ шпоры для божьего сына,
А для дочери солнца—колечко.

30.

Солнце изрубило луну
Острымъ мечомъ:
Зачѣмъ она отняла у утренней звѣзды
Засвѣтанную невѣсту.

31

Солнце, солнце, луна,
Что дѣлають ваши работники?
Невыѣшены шелковые луга,
Невыборонены золотыя горы!

32.

Солнце съётъ серебро
На пасѣкѣ съ пнями;
— Сѣй, солнышко, и мою долю
Хотя на кончикѣ пня!

33.

Въ Бурляндіи темныя лѣса
Съ красивыми ягодами;
Это не красныя ягоды,
Это слезы солнышка.

34.

Гулi, гулі, сауліт',
Абелю дарза;
Пілнас тавас ацтінас
Абелю зѣду.

М е н е с.

1.

Теці гайші, мѣнестінь,
Гарам ману глажу логу:
Балті ліні ман вѣрпамі,
Нева скалу-плѣсайінь!

2.

Теці гайші, мѣнестінь,
Накті веду литавінь:
Дѣну весті не патапу,
Дѣну кунгі кара сута.

3.

Бур ту теці, мѣнестінь,
Ар то звайгзю мѣтеліті?
— Кара ѣму, кара теку,
Яуну пуйшу палига!

4.

Мѣнестіньш звайгнес скайта,
Ар' ір вісас вакара?
Вісас звайгнес вакара,
Аусекліня вѣи невайд.

5.

Сака ляудіс, мѣнешам
Невайд саву кумелінь;
Рита звайгзне ар вакара—
Тѣ мѣнеша кумеліні.

6.

Накті браудца мѣнестіньш,
Эс мѣнеша орманіте;

34.

Спи, спи, солнышко,
Въ яблониномъ саду;
У тебя полны глаза
Яблонныхъ цвѣтовъ.

Л у н а ⁽¹⁾.

1.

Бѣги свѣтло, луна,
Мимо моего стекляннаго окошка:
Я пряду бѣлый ленъ,
Нѣтъ у меня того, кто деретъ лучину.

2.

Бѣги свѣтло, луна,
Я ночью веду себѣ молодую жену:
Днемъ вести нѣтъ досуга,
Днемъ господа посылають на войну.

3.

Куда ты бѣжишь, луна,
Въ звѣздномъ плащѣ?
— Спѣшу, бѣгу на войну
На помощь молодцамъ!

4.

Луна считаетъ звѣзды,
Всѣ ли онѣ вечеромъ?
Всѣ звѣзды вечеромъ,
Нѣтъ только утренней звѣзды.

5.

Люди говорятъ, что у луны
Нѣтъ своихъ коней;
Утренняя звѣзда съ вечернею —
Это лунные коня.

6.

Ночью ѣдетъ луна,
Я кучеромъ у луны;

(1) Луна со всѣми къ нему относящимися понятіями по латышски мужескаго рода.

Менестіньш ман їдове
Саву звайгзню мѣтелігі.

Аусѣкліс.

1.

Аусѣкліньш агрі лёца,
Саулес мейту грібѣдамс;
— Лец, сауліг', пате агрі,
Не дѣд' мейтас аусѣклям!

2.

Вісас звайгзнес ман редзамас,
Аусѣкліня вѣн невайд;
Аусѣкліньш айзѣцея
Саулес мейтас прецібас.

3.

Кур тас рита аусѣкліньш,
Ба не редз узлецам?
Аусѣкліньш Вацземѣ
Санта сваркус шѣдіная.

Звайгзне.

Не та звайгзне вісу накт,
Кур' узлеца вакара;
Уз пуснакті ѣлгоя
Двѣселішу намінй.

Пѣркѣнс.

1.

Пѣркѣням пѣці дѣлі
Вісі пѣці Вацземѣ;
— Эс тев лѣдзу, пѣркѣніт,
Атвед вѣну шаі земѣ,
Лай тас ман палідзея
Шо аріню тріцінат.

Луна дарить мнѣ
Свой звѣздный плащъ.

Утренняя звѣзда (1).

1.

Рано восходитъ утренняя звѣзда,
Желая солнечной дочери;
Всходи, солнышко, само рано,
Не давай дочки утренней звѣздѣ!

2.

Я вижу всѣ звѣзды,
Нѣтъ только одной утренней звѣзды;
Утренняя звѣзда ушла
Свататься къ дочери солнца.

3.

Гдѣ это утренняя звѣзда,
Что невидно ея восхода?
Утренняя звѣзда въ Нѣметчинѣ
Шьетъ себѣ бархатный кафтанъ.

Звѣзда.

Не на всю ночь звѣзда
Которая восходитъ вечеромъ;
Къ полуночи она уватывается
Въ жилище душъ.

Пѣрунъ (громъ).

1.

У перуна пять сыновей,
Но всѣ пятеро въ Нѣметчинѣ;
— Я прошу тебя, перунъ,
Приведи одного въ этотъ край,
Чтобы онъ помогалъ мнѣ
Потрясать это село (пѣсьями).

(1) Утренняя звѣзда по латышски мужескаго рода, оттого и всѣ понятія къ нему относящіяся суть рода мужескаго.

2.

Перконе-тёвам
Девіны дэлі:
Трейі спера, трейі рўца,
Трейі зібінея.

3.

Перконе брауца пар ёрїню,
Айз ёрїнас сьвас ньємт;
Саул' ар пўру пакаль гая,
Вісус межус давадама:
Озолам зелта йосту,
Клявінам райбус цїндус;
Мазаам карклїням
Зелта-грўзту гредзенїнь.

4.

Спер, перкон', авота
Лидз пашам дібінам:
Вакар слика саулєс мейта,
Зелта канас мазгадама!

5.

Рамі, рамі драудедамс,
Нак пар ёру перконїтс;
Не майталя ёвас зёду,
Ней арая гаюмінь.

6.

Рўці, рўці, перконїті,
Шкалді тілту Даугава:
Лай не нак Поляі, Лейші
Мана тэву-земітэ!

7.

Перконыі, зібенні,
Саспардат віра-маті!
Лай пашай валя ір
Атслэдзінас жвардзінат.

2.

У батюшки-перуна
Девять сыновей:
Три ударяють, три гремять,
Три бросают молнии.

3.

Перунъ ѣхалъ чрезъ море,
Чтобъ за-моремъ жениться;
За нимъ съ приданнымъ слѣдовало солнышко,
Одаривая всѣ лѣса:
Дубу золотой поясъ,
Клену пестрыя рукавицы;
А маленькой лозѣ
Золоторѣзанное колечко.

4.

Ударяй, перунъ, въ источникъ
До самаго дна:
Вчера утонула въ немъ дочь солнца,
Вынывая золотныя кружки!

5.

Тихо, тихо гремя,
Идетъ чрезъ море перунъ;
Онъ не портитъ ни цвѣтовъ черешухи,
Ни дѣла пахара.

6.

Греми, греми, перунъ,
Расколи мостъ на Двїнѣ:
Чтобъ не приходили Поляки и Литовцы
Въ мою отцовскую землю!

7.

Перуны, молніи,
Сокрушите мою свекровь!
Чтобъ я сама свободно
Могла побрякивать ключами.

М И К Л А С.

ЗАГАДКИ.

- 1) Дѣва клѣтія трім стурѣм.
- 2) Діді мѣсіяс зам вѣнас сак-
шас.
- 3) Цік гайсѣс звѣгзю, тік
земѣ цауруму.
- 4) Мѣжа шкїрѣс, пусмѣжа
вѣкс.
- 5) Варна скрѣн, таукї піл.
- 6) Пілѣс цілвѣкс,— крѣкліс
азотѣ.
- 7) Лѣлс, ресніс озолс іздег,—
ні оглю, ні пелну.
- 8) Лѣлс, ресніс озолс, 12 за-
ру; катра зара па 4 пѣрклы;
катра пѣрклѣ па 6 олас.
- 9) Мазс, мазс вирїныш,— асс,
асс пїрвїте.
- 10) Мазс, мазс вирїныш,—каула
кажѣціныш.
- 11) Сїмту ацу каудзі мѣт.
- 12) Какья-асте пар ѳру.
- 13) Апала ушїте, лайпіня парї.
- 14) Балта радзе тїрума; курш
путнїныш скрѣн, тас нолайжас.

- 1) Божья клѣть о трехъ углахъ.
- 2) Двѣ сестрицы подѣ однимъ покрываломъ.
- 3) Сколько звѣздъ на небѣ, столько дыръ
на землѣ.
- 4) Вѣковой гробъ, а полувѣковая крышка.
- 5) Ворона летитъ, а жиръ капаетъ.
- 6) Нагой человѣкъ, а рубашка за
пазухой.
- 7) Сгораетъ большой, толстой дубъ, но
не остается ни угольевъ, ни золы.
- 8) Большой толстой дубъ о 12 сучьяхъ;
на каждомъ суку по 4 гнѣзда; въ каждомъ
гнѣздѣ по 6 яицъ.
- 9) Маленькій, маленький человѣчекъ, но у
него острый, острый топорокъ.
- 10) Маленькій, маленький человѣчекъ въ
бостаной шубкѣ.
- 11) Сотни глазъ мечуть стогъ.
- 12) Кошачій хвостикъ черезъ море.
- 13) Дугособразная рѣченька, черезъ пе-
рекладникъ.
- 14) Бѣлый камень на полѣ; которая пти-
ца летитъ, та садится.

Отгадки. 1) дрікья граудс—гречишное зерно; 2) аузас граудс—овся-
ное зерно; 3) вѣрпас ун стублайї—колосья и стебли; 4) Даугава валї ун
сасалусї—Двина свободная отъ льда и покрытая льдомъ; 5) ѣдама лайва—лодка
на ходу; 6) свеце—свѣча; 7) свеце—свѣча; 8) гадс—годъ; 9) біте—пче-
ла; 10) рѣкстс—орѣхъ; 11) сѣтс—сито; 12) катла стипа—дужка на кот-
лѣ; 13) сакта—брошка; 14) базица—храмъ.

15) Мелнс ка велнс—нева велнс,
рѹц ка лауа—нева лауа, рѹк ка
цѹка—нева цѹка.

16) Данцю, данцю,— пака-
рѣс.

17) Кас дів' рейзес пѣдзімст?
Пірму рейзі—глуденс, балтс, ка
снѣгс; отр' рейз'—слабігс кайінтс,
пѣц віньш тѹп пар дзѣдатаю.

18) Свѣста ціба эзера.

19) Куньіня рей, зобіны бірет.

20) Діві грѣдас бѣрза-малкас,
трѣша алкшню пагаліте.

21) Атмін ману мінетаю?

22) Маза, маза муціня,— ді-
веядс алутіньш.

23) Пакалу мѹру—ѣраугу суд-
рабу, пакалу судрабу—ѣраугу
зелту.

24) Шмуйдріс, гарш озоліньш,
зелта пѹга галінія.

25) Ёлапс уз ёлана,— адатас не
дѹрума.

26) Крѣвс добѣ,—маті ара.

27) Сарканс гайлітс зам земес
дзѣд.

28) Мелнс зіргс, сарканс айейс,
зая вара патага рѹка.

29) Дѣн, накт ѣт,— да дібі-
нам не вар даѣт.

30) Кас рита целяс, там кара-
ша рѹка.

15) Черенъ какъ чортъ— но не чортъ,
рычитъ какъ левъ— но не левъ, роетъ какъ
свинья— но не свинья.

16) Плясалъ, плясалъ,— повѣсился.

17) Кто два раза рождается? Въ первый
разъ—гладкій, бѣлый, какъ снѣгъ; во вто-
рой разъ—слабый пешеходецъ, затѣмъ ста-
новится пѣвцомъ.

18) Цибикъ (коробка) съ масломъ въ озерѣ.

19) Сука лаетъ, зубы сыплются.

20) Двѣ скирты березовыхъ дровъ, а
третья ольховая полѣна.

21) Отгадай моего загадывателя?

22) Маленькій, маленький боченокъ, не
двойное пиво.

23) Пробилъ я стѣну—увидѣлъ серебро,
пробилъ серебро—увидѣлъ золото.

24) Стройный, высокій дубъ, золотое зер-
но на макушкѣ.

25) Заплата на заплатѣ, но ни одного
стежка.

26) Солдатъ въ ямѣ, а волоса наружу.

27) Красный пѣтушекъ поетъ подъ землею.

28) Вороной конь, красный всадникъ, у
него въ рукѣ кнутъ изъ зеленой мѣди.

29) Днемъ и ночью идетъ, но до дня
не можетъ дойти.

30) Кто по утру встаетъ, тому въ руки
лепешка.

15) бабуле—жукъ; 16) спрігулс—цепъ; 17) ола, но олас цаліс—гайліс,—
айцо, изъ айца цыпленокъ—пѣтухъ; 18) менес гайсѹс—луна на небѣ; 19) пайсек-
лес—мялица; 20) зобі ар мелі—зубы съ языкомъ; 21) меле—языкъ; 22) ола—
айцо; 23) ола—айцо; 24) лінс—ленъ; 25) капоста галвіня—качанъ капуста; 26)
руткіс—рѣдька; 27) свікліс—свекла; 28) пірті пѣрдамтс—парашійся въ
банѣ. 29) дурвіс—двери; 30) дурвіс—двери.

31) Вѣшніа істаба,—кукулс ара.	31) Гостя въ избѣ, а гостинець за дверьми.
32) Кас салмс не чаукст?	32) Что не шаршитъ въ соломя?
33) Ажа аце сѣна.	33) Козлиный глазъ въ стѣнѣ.
34) Матѣс мелнс кумеліньш, дѣн,
накт ѡмс.	34) Маленькій вороной конь, и днемъ и
ночью на немъ ѣздятъ.
35) Діві мельні малку велк.	35) Два воронихъ дрова таскають.
36) Діві брамы вѣна йоста
сасѣті.	36) Два брата связаны однимъ поясомъ.
37) Діві став, діві гуль, тре-
ша ласа данцо.	37) Двое стоятъ, двое спятъ, третья ли-
сица пляшетъ.
38) Дзелс цѣціня, накулу астїте.	38) Желѣзная свинья, хвостъ изъ пакли.
39) Пѣцам балкам кѣтіня бѣвета.	39) Изъ пяти бревенъ построена изба.
40) Йо тек цѣціня—йо барояс.	40) Чѣмъ шибче бѣжитъ свинья, тѣмъ
больше откармливается.
41) Пѣцас айтїняс каудзі грауж.	41) Пять овечекъ стогъ грызутъ.
42) Балтс аветїньш мелна вѣр-
ша ведерѣ.	42) Вѣлнй барашекъ въ животѣ чернаго
быка.
43) Сарканс вѣрсїте астра пѣ-
сѣтс.	43) Красный быкъ привязанъ на волоскѣ.
44) Сарканс вѣрсїте, девїняс
адас,—кас то дїрая, тас гаужї
раудая.	44) Красный быкъ въ девяти кожахъ,—
кто ихъ будетъ сдирать, тотъ будетъ горько
плакать.
45) Тѣва, тѣва юмправїна,—
талї, талї спляуї.	45) Тоненькая, тоненькая барышня, но да-
леко, далеко плетется.
46) Дзелс тѣвс, кока мате,
сикї, мазї бѣрніны—асїну дзѣрайї.	46) Желѣзный отецъ, деревянная мать, кро-
шечныя, маленькія дѣтки—кровопїицы.
47) Тѣвс нау пѣдзімс—делс яу
кара.	47) Не родился еще отецъ, а сынъ уже на
войнѣ.
48) Кѣѣве кѣте,—асте гайсѣс.	48) Кобыла въ конюшнѣ, а хвостъ на
воздухѣ.

31) сіа—матица; 32) сейс—тѣнь; 33) зарс—сукъ; 34) слѣкснїс—порогъ; 35) ардіс—пара жердей въ избѣ, на коняхъ сушатъ дрова; 36) мѣту парс сѣті-
на—пара колевъ въ заборѣ; 37) дурвіс ар стѣндерѣм—дверь съ ушаками; 38)
адата ар дѣгу—игла съ ниткой; 39) адекліс—вязанье; 40) спѣде—шпулька въ
прялкѣ; 41) пѣці пірксті коделю вѣрн—пять пальцевъ прядутъ кудель; 42)
зекѣ забакѣ—носокъ въ сапогѣ; 43) дзервенес ѡга—клюква; 44) сїполс—
лукъ; 45) плїнте—ружье; 46) плїнте—ружье; 47) угунс ар дѣмѣм—огонь съ
дымомъ; 48) Угунс ар дѣмѣм—огонь съ дымомъ.

49) Пілна кўтіня саркану цў-
ціню,—ѣга гарайс—іэванькыя.

50) Вецайс тѣс рѣкам грѣза,
вещамѣте—апрѣкам.

51) Мелнас гѣвіс, балтас га-
нібас,— гудрѣм ганѣм япага-
нас!

52) Вацземѣ балтас тѣш,—
шаі земѣ скайдас ласа.

49) Полный хлѣвъ красныхъ свиней,—
вошла долгая—выгнала.

50) Дѣдушка рѣжетъ половинными лоптя-
ми, а бабушка—во весь хлѣбъ.

51) Черныя торовы, бѣлое настѣице,—
есть раздолье для умныхъ пастуховъ!

52) Въ Нѣмечинѣ тешутъ бревна, а
здѣсь подбираютъ щепки.

ПѢЛЪКАМИ ВАРДІ.

1.

Мутей діві сѣтінас прѣкша: пар
вѣну лайд (мѣлі), пѣ отрас
сатур.

2.

Межс ар аусѣм, клаюмс ар ацім.

3.

Пусмутес лайд, пусмутес сатур.

П О Г О В О Р К И (1).

1.

Предъ ртомъ двѣ ограды: черезъ одну пу-
скай (языкъ), а у другой задержи-
вай.

2.

Лѣсъ со слухомъ, а поле съ глазами.

3.

Полрта открывай, а полрта задерживай.

49) квѣлошас огліс цеплѣ ун скрукыс—пылающіе уголья въ печи и кочерка;
50) аркліс ун эцежа уз лаука—соха и борона на полѣ; 51) грамата—книга;
52) Вацземѣ дрѣкѣ граматас, бет шѣ ласа,—въ Германіи печатаютъ книги, а
здѣсь ихъ читаютъ.

(1) Эти поговорки употребляютъ тогда, когда имѣютъ цѣлю внушить
кому либо осторожность въ словахъ и дѣйствіяхъ.

К о н е ц ъ .

О П Е Ч А Т К И

Въ Латышскомъ текстѣ.

						Напечатано:	Должно читать:
2 стр.	1 пѣсня	19 стихъ	сверху	сму́рманямъ	Сту́рманамъ		
12 —	4 —	2 —	—	Лаугавіня	Даугавіня		
13 —	4 —	3 —	—	Лѣз	Айз		
14 —	12 —	3 —	—	масіню	мѣсіню		
20 —	1 —	8 —	—	куменіню	кумеліню		
27 —	8 —	1 —	—	гагус	рагус		
29 —	(ѡтра						
	варианте —	2 стихъ	снизу	таутінас	таутінас		
31 —	9 пѣсня	3 стихъ	сверху	сѣртсті	сѣртсті		
34 —	29 —	3 —	—	масінь	мѣсінь		
36 —	11 —	4 —	—	Там	Тай		
—	12 —	3 —	—	клай	клай		
45 —	12 —	2 —	—	Лайкстігала	Лакстігала		
46 —	22 —	4 —	—	лукотѣс	лукотѣс		
49 —	3 —	4 —	—	Дэраямъ	Дэбраямъ		
—	7 —	1 —	—	мѣмїня	мѣмїня		
52 —	10 —	2 —	—	каяс	кѣяс		
53 —	14 —	2 —	—	прѣденіе	прѣденіте		
56 —	1 —	4 —	—	плѣвейінь	плѣвейінь		
62 —	8 —	2 —	—	рѡвес	рѡвес		
66 —	4 —	3 —	—	Лаудіс	Ляудіс		
70 —	10 —	2 —	—	дѡрзіня	дѡрзіня		
71 —	3 —	3 —	—	Балга	Балта		
77 —	8 —	1 —	—	дѡт	дѡд		
78 —	13 —	4 —	—	слуцїтѣс	слауцїтѣс		
79 —	18 —	2 —	—	калполїте	калпонїте		
92 —	11 —	4 —	—	пумпурѣмъ	пумпурѣмъ		
96 —	1 —	4 —	—	смукас,	смукас		
102 (дзекіс) 2	—	3 —	—	эвѣю	эцею		
104 (Цѣлава) 1	—	3 —	—	стѣрну	спѣрну		
105 —	7 —	6 —	—	палаль	пакаль		
—	1 —	6 —	—	Айведіс	Айзведіс		
107 — Краукліс	—	11 —	—	Манонїню	Магонїню		
108 —	6 —	2 —	—	аугі	ауксті		
109 —	1 —	2 —	—	Арвѣрт	Апкѣрт		
111 —	3 —	4 —	—	раудамі	раудадамі		
138 —	27 —	1 —	—	Кумас	Кѣмас		
140 —	37 —	3 —	—	пѣдїтей	пѣдїтей		
141 —	45 —	2 —	—	кайїнямъ	кайїнямъ		
142 —	52 —	1 —	—	Пѣдїті	Пѣдїню		
—	53 —	4 —	—	дѣрба	дарба		
151 —	31 —	3 —	—	Валту	Балту		

						Напечатано:	Должно читати:
160	стр.	3	пѣсня	3	стихъ	сверху	Рига
162	—	12	—	3	—	—	спѣрту
178	—	11	—	3	—	—	лѣлі
182	—	32	—	3	—	—	пѣріня
190	—	42	—	2	—	—	тѣвс
198	—	19	—	4	—	—	носкомусі
205	—	10	—	4	—	—	бѣту
213	—	32	—	2	—	—	пусітѣ
216	—	3	—	3	—	—	мір
—	—	4	—	4	—	—	Аугста
217	—	13	—	3	—	—	тѣв
218	—	18	—	3	—	—	земес-мате
226	—	77	—	2	—	—	Аугсті
229	—	9	—	3	—	—	ар
237	—	7	—	5	—	—	аабуя
251	—	28	—	3	—	—	аугсту
255	—	8	—	3	—	—	Креюмѣ
262	—	1	—	5 и 6	—	—	аугсту, Аугста
273	—	4	—	4	стихъ	снизу	тева
—	—	4	—	1	—	—	исеуатс
275	—	13	—	2	стихъ	сверху	ауа
—	—	13	—	8	—	—	кара-вірс
286	—	—	—	—	—	—	Кресліс
291	—	10 и 12	—	1	—	—	Яню-накті
—	—	13	—	1 и 3	—	—	Яню-накт
295(Вѣдземе)	2	—	—	4	—	—	пугті
296	—	9	—	4	—	—	Апгулутас
302	—	21	—	7	—	—	бѣту
306	—	11	—	4	—	—	майміняс
—	—	13	—	1	—	—	пайрѣвшу
—	—	17	—	2	—	—	мапѣ
314	—	4	—	3	—	—	звѣйтнес

О П Е Ч А Т К И

Въ Русскомъ текстѣ.

						Напечатано:	Должно читати:
15	стр.	19	пѣсня	3	стихъ	сверху	Ударѣю
26	—	3	—	3	—	—	портки
—	—	4	—	3	—	—	портки
39	—	2	—	2	—	—	съ аблонн
—	—	3	—	1	—	—	наущаетъ
—	—	6	—	2	—	—	тебѣ не цвѣсти
41	—	12	—	1	—	—	За третее
45	—	15	—	4	—	—	восковой
46	—	22	—	4	—	—	соротинушку
49	—	3	—	3	—	—	есть ли разумъ
50(Ольха)	2	—	—	2	—	—	Если бы не доста- ла березоваго

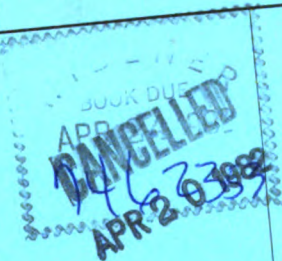
				Напечатано:		Должно читать:	
50 стр.	2 пѣсма	4 стихъ	сверху	Если бы не наша	Если бы наша		
60 —	1 —	9 —	—	платочикъ	платочекъ		
— —	1 —	12 —	—	Суженная	Суженая		
63 —	13 —	4 —	—	устанавливать	устанавливать		
67 —	7 —	4 —	—	камушкомъ	камушкомъ		
— —	8 —	2 —	—	камушкѣ	камушкѣ		
— —	10 —	2 —	—	пасѣку	просѣку		
70 —	10 —	8 —	—	Братнѣй	Братнинѣ		
— —	12 —	4 —	—	на пасѣкѣ	въ просѣкѣ		
86 —	24 —	3 —	—	клеверекъ	клеверокъ		
88 —	(Птица) —	13 —	—	Воронее	Воронѣ		
97 —	11 —	1 —	—	Ястреби	Ястребы		
99 —	1 —	2 и 3 —	—	камушкѣ	камушкѣ		
— —	2 —	2 —	—	гречишной	гречишной		
102 —	3 —	2 —	—	яблони	яблонѣ		
103 —	— —	— —	—	Снѣгирь	Снигирь		
— —	1 и 2 —	1 —	—	Снѣгирь,	Снигирь,		
107 —	4 —	2 —	—	разсвѣнеть	разсвѣтеть		
122 —	45 —	3 —	—	праздникъ	праздникъ		
132 —	1 —	2 —	—	камушкѣ	камушкѣ		
143 —	61 —	2 —	—	брусничнику	брусничника		
151 —	31 —	1 —	—	Зорькой	Зоркой		
154 —	54 —	2 —	—	пасѣи	просѣи		
156 —	67 —	2 —	—	просѣвай	Просѣвай		
160 —	88 —	6 —	—	догору	дорогу		
170 —	22 —	2 —	—	пасѣи	просѣи		
191 —	52 —	5 —	—	золушка	невѣстушка		
193 —	64 —	2 —	—	золушекъ	невѣстусекъ.		
201 —	9 —	2 —	—	пастушьимъ, по-	пастушьимъ		
				крываломъ	покрываломъ		
204 —	2 —	2 и 4 —	—	пѣсенку	пѣсенку		
205 —	8 —	2 —	—	мать	Мать		
206 —	17 —	2 —	—	грибовъ	грибовъ		
208 —	27 —	2 —	—	своиченицѣ	золушкѣ		
238 —	10 —	4 —	—	научаетъ	научаетъ		
— —	14 —	3 —	—	будетъ	будетъ		
— —	15 —	2 —	—	вустъ	вустъ		
245 —	21 —	3 —	—	Рыдма	Рыдаеть,		
246 —	23 —	1 —	—	радость	радость		
254 —	2 —	3 —	—	восковѣй	восковой		
— —	2 —	4 —	—	стекляныя	стеклянина		
255 —	11 —	1 —	—	По причинѣ	Изъ за		
257 —	7 —	2 —	—	господинъ	господина		
— —	10 —	2 —	—	спасть	спать		
258 —	14 и 15 —	3 —	—	черть	чортъ		
261 —	4 —	3 —	—	хорѣи	хорѣовня		
262 —	1 —	8 —	—	охопку	охапку		
264 —	10 —	4 —	—	Медвѣжье	Медвѣжье		
— —	13 —	1 —	—	братнѣ	братнины		
280 —	2 —	2 —	—	сестрицами	сестрицами.		

Напечатано:						Должно читать:
288 стр. 1	нѣся	1 и 2 стихъ	сверху пасѣку;	пасѣкою		просѣку, просѣкою
287 (Пиво)	2	—	3	—	—	проведишь
306	— 16	—	1	—	—	счастье
—	— 17	—	1 и 2	—	—	Рыдаю
307	— 23	—	3	—	—	ниву
309	— 6	—	1	—	—	сельскія
313	— 32	—	2	—	—	пасѣкъ
314	— 4	—	1	—	—	звѣздъ
—	—	примѣчаніе		—	—	къ нему
315	—	примѣчаніе,	2 строка	—	—	къ ней
318	—	загадка 20	скирты омхова, погѣна,	—	—	скирды, фольховое погѣно.
320	—	) 3 поговорка	—	—	—	погѣ рта

This book should be returned to
the Library on or before the last date
stamped below.

A fine is incurred by retaining it
beyond the specified time.
Please return promptly.

27243.580.300
Pamiatniki latyshskago narodn
Widener Library 003647634

3 2044 089 106 066